DE IVRE SISTENDI, ET MANVVM INIECTIONE, QVAM VVLGO ARRESTATIONEM VOCANT, SVCCINCTA EXPLICATIO.

Auctore D. PETRO PECKIO Ziricæo I. C. & ordinario Iuris Professore.

Vltima editio, multis Capitibus & locis aucta.

ANTVERPIÆ,
Apud Balthazarem Bellerum.
Anno cIↃ. IↃ. xxcix.

Auctor ad Lectorem.

Hæc sunt pie Lector, quæ de Arrestis *&* Iure sistendi, *dilucidè ac succinctè scribenda existimaui. Meminisse te velim, me & hominem esse, & vnum hominem, nec omnia vel amplius per me assequi, quàm ab homine mediocris ingenij atque institutionis. Itaque si quid inueneris in hoc opere, quod animi tui expectationi non satis respondeat, existimabis non esse hoc laboris vicium, sed tenebrarum humanæ mentis. Dicam cum Lactantio, Quod si vita optanda est sapienti, profectò nullam aliã ob causam viuere optarim, quàm vt aliquid efficiam, quod vita dignum sit, & quod vtilitatem legentibus, si non ad eloquentiam, quia tenuis in nobis facundiæ riuus est; ad iuuandum tamen proximum, & viuendum adferat; quod est maximè necessarium. Gloria, honor, decus, potestas & imperium Deo in secula seculorum. Amen.*

CLARISSIMO VIRO D. Ioanni Richardoto I.V. Doctori, Regiæ Catholicæ Maiestatis in priuato Senatu Consiliario, Suo Domino Petrus Peckius Ziricæus I. C. S. P.

ANte annos tredecim, Vir clarissime, tractatum De Iure sistendi, *siue* de Arrestis, *vti nosti, edidi. Sed cum ex variis iudiciis animaduerterem, & ex fideli multorum relatione intelligerẽ, eum viris magnis, bonis & doctis, plurimum placuisse, & tam ab iis qui pro tribunali ius populo dicunt, quàm iis qui litigantium patrocinia recipiunt, gratum ac vtilem fuisse; sedulò ac seriò iterum animum adieci meũ, vt quatenus professio publica, læsaq; valetudo permitteret, ea quæ ex vsu forẽsi, succedentibus*

annis deesse illi cognoueram, bono publico, quo nos labores nostros omnes referre conuenit, paulatim supplerem, & ea quæ forte paulò obscurius prius dicta fuerant, clarius explicarem. Eundem igitur tractatum, multis decisionibus locupletatum, plurimisq; in locis auctum, pro mutua priuatáque nostra amicitia, ad te mitto; quem vt & benignè foueas, & aduersus ingratorum inuidorúmq; hominum calumnias, patrocinio tuo defendas oro. Louanij, anno à nato Redemptore nostro 1577. Idibus Septembris.

SVMMA CAPITVM huius operis.

Utrum

DE IVRE SISTENDI, ET MANVVM INIECTIONE, QVAM VVLGVS ARRESTAtionem vocat.

Petri Peckij Ziricæi I. C. Liber vnus.

Arreſtum quid ſit, & vnde dicatur. Caput I.

ARGVMENTA.

Sententiæ ſupremarum Curiarum cur Arreſta dicta ſint. *numero* 1.
A ſententiis ſupremæ Curiæ non appellatur. *nu.* 2.
Clauſula hæc, Quia tale eſt noſtrum placitum, quid ſignificet. *num.* 3.
Arreſtum, arreſtatio, arreſtare quid ſit. *num.* 4.
Arreſtare & prehendere quomodo differant. *nu.* 5.
Arreſtorum duo genera. *num.* 6.

TARIA eſt Arreſti appellatio, Supremorum enim Tribunalium 1
ſententiæ vulgò Arreſta appellantur, fortè à Græco verbo ἄῤῥαιστον, quod ſignificat incorruptum, inuiolatumque, quod in illis ſupremis Curiis

Curiis sententiæ incorruptæ, & iustissimæ exeant, aut certè exire deberent, quæ inuiolatæ manent, nullaque prouocatione, seu appellatione infringi aut suspendi possunt. l. 1. ff. à quib. appella. non lic. Credit enim
2 Princeps, eos qui ob singularem industriam, explorata eorum fide ac grauitate, ad huius officij magnitudinem assumuntur, non aliter iudicaturos esse, pro sapientia & luce dignitatis suæ, quàm ipse foret iudicaturus, l. 1. C. de offic. præfect. Prætor. Ideoque Arrestum eiusmodi prætextu iniquitatis damnari non potest. l. si quis. vbi id notant Cynus & Salicetus. C. de precibus Imperator. offer. Budæus verò ad l. final. ff. de Sena. & Budæum secutus Franciscus Conanus libro primo. Comment. Iuris Ciuilis capite vltimo, numero nono, & Ioannis Imbertus Institutio. Forens. libro secundo cap. 16. ad verbum, adimitur. ἄρεστον Græcè, Latinè Placitum & decretum dici existimat; sicut & Regiis diplomatibus post declaratas breuiter rationes, quibus adductus est Princeps vt quid iubeat, vetet, aut permittat, postrema hęc tanquam omnium rationum clau-
3 sula subiicitur; *Et quia tale est nostrum placitum*. Quibus verbis voluntatem pro iusto imperio & ratione habendam esse non censet Princeps; sed vult intelligi rem illam se, de suorum procerum consilio, statuisse. Quamobrem placere Principi putauit Vlpianus, quod ratione & consilio ab eo fa-

eo factum esset; Nam Ciuilibus legibus, &c, vt ait Dion. scripto Iure solutus est: cæterum Naturali lege tam est astrictus, quam quiuis nostrum, aut etiam multò magis. Prior explicatio magis placet multis. Nam vt Rebuffus in constitution. Reg. tomo 2. titulo, vt contract. test. sentent. & alij omnes ac gallic. concip. verb, glos. 2. ait, Placitum non magis conuenit Parlamentis, supremisque Curiis, quàm inferioribus, quia etiam sententiæ inferiorum iudicum Arresta, id est, placita, dici possent, nisi per Antonomasiam dicas. Sed ita, inquit, de omnibus rebus dici posset, quod Citatio, Litiscontestatio, & omnia quæ Parlamentis & Curiis conueniunt per Antonomasiam, de Parlamentis intelligerentur. Et iterum hoc probat tomo tertio, in tractat. de arrest. & opponentibus contra ea, in principio.

Alio modo Arrestum, prout nec Græca, 4 nec Latina, sed merè Gallica vox est, significat impedimentum, siue interdictum, ne res, aut persona, loco aut statu suo moueatur.

Estque Arrestatio, iniectio manuum, cum alicui à magistratu interdicitur, ne excedat ex eo loco, in quo inuentus est, nisi rebus cum eo compositis, qui de illo apud Iudicem questus est. cap. clerici. de immunit. ecclesi. libro sexto, Pirrhus ad consuetudin. Aurelian. Rubric. de execut. instrument. capit. 9.

pit. 9. Lagus in sua Method. cap. de execut. rei iudic. Vel etiam cum res alicuius quacunque ex causa pro securitate nostra, auctoritate publica detinetur, ita vt nobis inuitis ex loco illo, negocio nondum sopito auferri non possit. Qua ratione sunt qui Arrestare, idem esse dixerunt, quod gradum sistere: quia postquam Arrestum factum est, ibi sistendum est. Idem Pirrhus, dicto loco, titulo de execution. ex locat. capit. septimo, versiculo, Habes casum. & Ioannes de Athon ad constitution. Angliæ, titulo de decimis, in capit. erroris. ad verbum, Arrestari. dicit Arrestationem esse citationem quæ fit verbo & facto. Porro autem
5 Cardinalis ad clem. prim. de hæretic. existimat arrestationem absque manuum iniectione fieri: Prehensionem verò sine manuum iniectione fieri non posse. quod verum esse asserit Molinæus ad consuetu. Parisiens. titulo secundo, gloss. 1. ad verbum, arrester. numero tertio, versiculo, & dicendum. quia sicut plus est, rem aliquam prehendere, quàm impedire; ita plus est personam capere, quàm impedire vel interdicere, seu, vt vulgò dicunt, arrestare. Plerunque tamen promiscuè accipiuntur, vt ait Imola ad dictam clem. 1. numero vndecimo. Et hac de re loquens Quintilianus Mendosius in tractat. de monitoriis. quæstione octaua. Arresti formula in Curia Romana, inquit, in monitorio est hæc. Et interim donec sol-

uat, vel donec respondeat positionibus vel articulis vel præparatoriis, puta an sit heres, pro quota parte, &c. vel donec quid aliud, super quo monetur, faciat, arrestetur; ne à Curia absque ipsius Iudicis monentis expressa licentia discedat, sub pœna & censuris. Rota decis. 394. incipient. si suspensio. in no. & Ioannes Milis in suo repertorio, ad verbum arrestare. Eodem etiam loco numero vndecimo, & sequent. latius explicat Molinæus, quid arrestum cum sequestratione & missione in possessionem bonorum, commune habet, & quatenus ab vtraque distinguatur; quod & Paulum Parisium quoque consilio 107. numero 72. libro tertio, fecisse video; quæ omnia nos hoc vno loco referre, non existimamus esse necessarium. De hoc autem arresto dicere instituimus.

Illud quoque obseruatione dignum est, 6 quod in dicto cap. octauo. in tractat. de monitor. scribit Mendosius, quod arrestorum duo sunt genera, quorum alterum est hominis, alterum legis. De arresto hominis, hoc est Iudicis hic loquimur. De arresto autem legis est textus in l. vnica. C. vt omnes iudic. tam ciuil. vbi cauetur, quod omnes Iudices tam ciuiles, quàm militares debeant per quinquaginta dies post depositam administrationem remanere in locis vbi administrauerunt, nec inde interim recedere. & vtrumque arrestum comparat atque æquiparat

parat Oldradus consilio 65. incipient. Hic agitur.

Quo iure arrestum introductum sit, & qua ratione sustineatur. Caput 2.

ARGVMENTA.

Debitor fugitiuus propria auctoritate capi potest. numero 1.
Animal in agro alieno repertum, an retineri queat. numero 2.
Debitoris non soluentis, quod olim supplicium fuerit. nu. 3.
Incipere ab executione non licet. nu. 4.
Arrestatio quatenus iure sit permissa. nu. 5.
Arresti introducendi, quae fuerit ratio. nu. 6.
Arresti vsus an sit fauorabilis. nu. 7.

ILLVD in primis quaeri potest, quo iure istiusmodi Arrestum sustineatur? Sunt qui existimant ex l. final. C. vbi in rem act. exerc. deb. probari, quod si quis equum, vel aliam rem debitoris sui forensis hic inuenerit, sistere, & arrestare eam possit. verba legis haec sunt.
» *Actor rei forum, siue in rem, siue in personam sit* » *actio, sequatur. Sed & in locis, in quibus res,* » *propter quas contenditur, constitutae sunt, iube-* » *mus in rem actionem aduersus possidentem mo-* » *ueri.* In cuius legis explicatione disputant Interpretes, an forensis cum equo alieno

per hanc ciuitatem transiens, conueniri possit. Quæ quæstio propriè huc non pertinet, quia de sola vindicatione non quærimus, in qua propter præsentem possessionem, aliquid amplius domino rei tribuendum esse, videri posset: Ipseque Accursius ibi, res mobiles, non nisi suspicione aduersus debentem militante, detineri posse respondit: ad quam suspicionis existentiam, vsum arrestorum non restringi constat. Sic cum æquitas postulat, lex concedit, debitorem fugitiuum, vel de fuga suspectum capi & detineri. leg. ait Prætor. §. si debitorem. ff. Quæ in fraud. creditor. Permittit etiam, si periculum sit, damnum datum non recuperari, & si dominus ignoretur, animal à quo damnum acceptum est, retineri, & non aliter. Nam alioqui, quamuis alienum pecus in agro suo quis deprehenderit, inquit Pomponius, sic illud expellere debet, quo modo si suum deprehendisset: quia si quid ex ea re damni acceperit, habet proprias actiones. Itaque qui pecus alienum in agro suo deprehendit, non iure id includit, nec agere illud aliter debet quàm supra diximus, quasi suum: sed vel abigere debet sine damno, vel admonere dominum suum vt recipiat. l. quamuis. ff. ad l. Aquil. l. qui seruandatum. §. final. ff. de præscript. verbor. Bartolus, Baldus, Paulus Castrens. in l. hoc amplius, §. his autem. ff. de damno infecto.

Specu-

Speculator in titulo de act. versiculo, sed pone inuenio pecudem. Idem Baldus ad l. 2. C. de seru. fugitiu. Panormitanus ad capit. Si læserit. de iniur. Angelus ad l. ratis. ff. de incend. ruin. naufrag. Et consuetudinem si quæ huic contraria sit, à scripto iure discrepare testatur Petrus Rat. ad consuetud. Pictá. titulo de la dist. des iurisdict. articulo 57. & Pirrhus ad consuetud. Aurelia. titulo de execut. ex locat. capit. 9. & Dom. Henningus Godden, consilio 34. numero trigesimosexto. Arrestum verò quo hodie nihil vsitatius est, tam arctis finibus non concluditur, latiusque patet, & ad necessitatem aliquam semper non restringitur, eiusque vsus etiam ex sola vtilitate agentis consistit. Qua ratione permoti alij, afferunt leges nusquam huius cohibitionis mentionem facere, cuius exemplum olim in ll. duodecim tabular. exti-
3 tisse videtur: Quia vt libro vigesimo, cap. primo testatur Gellius, confessis, conuictísque debitoribus, decem dies ad quærendam pecuniam dati fuerunt, intra quos si non fecissent solutionem contracti æris alieni, facta est manuum iniectio, & neruo, ac compedibus vincti sunt. Quam legis duodecim tabular. duritiem, Ius nostrum non patitur, sed econtra prohibet, ne homines priuati, debitores suos, tanquam iumenta, ergastulis includant: præterquam quod admittit debitorem qui decoxit, & obæratus est, (modo de fuga suspicio sit) pre-

hendi

prehendi,& custodię detineri posse.l.j.& aliis ll.C.qui bo.ced.pos. Constat sane omnium actionum instituendarum principium, ab ea parte edicti proficisci,qua Prætor edicit de in Ius vocando.parag.fin.Institu.de poen.temp. litig.& notissimam iuris regulam esse reos omnes domum reuocandi ius habere, si nō ibi contraxerint, vbi conueniuntur. l.2.ff.de iudic.Ideoque creditorem ab executione, cuius 4
species est arrestatio, teste Molinæo ad cōsuet. Paris.part.2.tit.2.glo.1 nu.2.inuerso iuris ordine,incipere non posse.l j C.de execut.rei iudic.l.si nulla.ff.de re iudi. Oportet enim debitorem primo conuinci, & sic deinde ad solutionem pulsari.l.vnic.C.de seq.pecu.ne commoditate possessionis, & veluti fruitione libertatis suæ,quę maxima est,priuetur:adeo vt Iudex à præcepto incipiens, partique aduersæ deliberationis tempora denegans, nulliter agit, nulloq; iure mandatum suum defendere potest.l.prolatam.C.de sent.& interloc.Bald. ad l.nec quicquam.parag.vbi.col.2.ff.de offi. procons.l heres.in fin.ff.de iudic.latè Rebuffus ad ord.reg.tomo j.in tract. de lit.obli.art. 6.glo.j.& 2.ad verb. *nauront commencé par execution.* quia executio fit officio iudicis mercenario,quod sentētiæ deseruit,neque prius nascitur, quam sententia transeat in rem iudicatam,licet actio iudicati,ex quasi contractu in ipsa sententia oriatur, Bald.ad d.l.j. Sunt quidem casus,in quibus rerum necessitas efficit, vt ab executione incipiatur & etiam ante iudica-

dicatum, æquitatis intuitu, permittatur manuum iniectio seu detentio, Felin. ad c. 2. de
5 offi. iud. deleg. in fin. Alberic. & alij ad d. l. j. In quos si respicias, fatẽdum erit arrestationem iuri communi esse conformem, seu potius ex eo nasci & prodire: Id quod tenet, & sequitur Benedictus Curtius in lib. de arrest. amor. ca. 8. incip. par vertu. versi. potest enim qui, &c. Quatenus verò vlterius egreditur, & ad quãcunque penè personam, seu causam se porrigit, scriptis legibus aduersatur, Zasius nu. 9. Iason in 12. limit. l. fin. ff de iurisd. om. iud. & facit ad hoc elegans consilium Romani 224. incipient. Ista raptura. versi. incip. vltimo ponderandum. Veluti si ciuem Melchliniensem præpotentem & diuitem, qui in suo tam propinquo foro facilè conueniri posset, hic Louanij arrestari curem: nulla hic necessitas subest, nullum fugæ periculum, sola conueniendi in meo foro vtilitas & commoditas spectatur, aduersus communes iuris regulas, quibus cautum est, actorem rei forum sequi debere. l. 2. C. de iurisd. om. iudic. c. cum sit. de for. comp. Et ita in terminis de arresto distinguit Quintilianus Mendosius, in tract. de monitor. quæst. 8. quem non videram in priore editione, sed solum nunc in hac posteriore: & sic etiam intelligendum esse existimo, quod loco mox citato voluit Molinæus, dum ait, quod regulariter prohibita est arrestatio, nisi quatenus iure, consuetudine, aut priuilegio apparet esse permissa. l. negantes. C. de act.

& ob-

& obligat. Vnde fit quod dubitem, vtrum Abbas consilio 42. libro secundo, & Abbatem secutus Castrensis consilio 56. bene dixerit, nullius momenti statutum esse, quo nulla verbali citatione præcedente, captura permittitur; qua de re plura apud Boerium ad consuetud. Bituricens. titulo 1. paragrapho 13. videre licet. Ratio autem hu- 6
ius consuetudinis est generalis, ad vitandum sumptus & expensas quæ fieri possent, ad prosequendum debitorem, alibi commorantem: nempe quod aliquando plus in persecutionem solutionis debiti expenderetur, quam valeret, contra leg. mediterraneæ. C. de annon. & tribut. libro 10. & difficultas longinquum adeundi iudicem de summa modica, quam præstaret perdere, quam prosequi, actionem subuertit. arg. l. nam is. ff. de dolo. glo. ad l. heres absens. paragra. at si quis. in verb. debit. ff. de iudic. meliusque est in tempore occurrere, quam post recessum, rem persequi. l. 1. C. quand. lic. vnicuiq. sine iudic. Rebuff. ad constit. reg. tomo 1. tracta. 7
de liter. obl. artic. 6. glo. 3. num. 41. Ex quibus omnibus facile intelligi potest, an vsus arrestorum tanquam fauorabilis extendendus; an potius veluti odiosus restringendus, & coarctandus sit: quod non modicam in se vtilitatem habet. Augustinus Boerius q. 57. incip. Statuto. nu. 3. Huiusmodi statuta (inquit) contra ius commune, & exorbitantia dicuntur, vt colligitur ex iis quæ voluit Angel.
 Ioan.

Ioan.de Imol.& Alexā.ad l.si cum dotem.col. 3.parag.eo tempore.ff.solut.matrim. ergo restringenda sunt, vt minus derogent iuri communi, quàm possunt.c.quæ contra.de reg.iur. & ita sunt intelligenda, vt in cæteris cum iure communi cõcordent,& propriè ac verè in casu in quo loquũtur, duntaxat locum habeãt, non autem ad alium, sub illorum verbis non comprehensum, trahantur. Autho. in c.cum dilectus.de cõsuet.c.dudum.de priuileg.quia hoc commune & vulgare est, quod si statutũ est contra ius commune, certè est strictè interpretandum. l.quod vero. ff. de legib. & quicquid est contra ius commune, simul etiam stricti iuris est, teste Barto.ad l.Cæsar.versic.secũdò quæro.ff.de public. simulque etiam odiosum .Panorm.in c.quia.in 3.not.de priuileg. & ad c.olim.de verb.signifi. & consil.1.lib.1. Corneus consil.89.lib.3.& consi.27.libr.4.In quibus locis hoc veluti axioma ascribunt, omnis recessus à iure communi est odiosus. l. eũ quidam.ff.de libe.& posthu. & odiosa omnia sunt stricti iuris. Bald.ad l.non possunt.in 2. lectur.ff.de legib.qua de re pulchrè Tiraquellus de vtroque retrac.in præfati.num.62.cum multis sequentibus.

Quis res vel bona alterius sistere, seu arrestare posit. Cap. 3.

ARGVMENTA.

Creditor excommunicatus an arrestare possit. nu.1.
Hospites an arrestare viatorẽ pro expẽsis queãt.n.2.

Legatarij an & quãdo heredẽ arrestare possint. n. 3.
Procurator creditoris quõ arrestum impetret. nu. 4.
Generalis commissio de arrestando quoscunque ad petitionem partis non valet. num. 5.
Cessionarius vtrum arresti iure vtatur. num. 6.
Potitor literarũ cum clausula eius qui hanc feret, an recte arrestum aduersus debitorem petat. num. 7.
Consors litis quo casu licitè arrestari faciat. num. 8.
Quid de socio dicendum sit. num. 9.
Coniuncta persona an hoc iure vtatur. nu. 10.
Heres creditoris an recte arrestum petat. nu. 11.
Scholaris creditor vtrum recte sistat debitorem. numero 12.
Suburbani homines iure ciuium gaudent. nu. 13.

HIS ita præmissis, quis vel res, vel personã alterius arrestare vel detinere possit, dispiciendũ est. Et principio quidem de creditore, cui quid, quacunque ex causa legitima, debetur, non dubium est. Ipsius enim causa & ratione vsus arrestorum potissimum introductus est: adeo vt etiam excommunicatus, quã tumuis Canonibus & Legibus exosus, à fruitione eorum non repellatur. Francisc. Ripa ad c. 1. nu. 88. de Iud. Pan. ad c. cum inter. de excep. Siquidem regula generalis est, quod excõmunicatus agens aduersus debitorem suum, à limine iudiciorum repelli possit. c. intelleximus. de iudi. etiam si per procuratorem suum, actionem suam intendere velit. c. cum inter. & ibi Felin. & alij de except. quia procuratoris personam, ex persona constituentis metimur. cle. penult. de procur. quo modo neque

accusare.cap. 1.q. 1. neque suam, aut suorum iniuriam prosequi, gl ad c. omnibus. 4.q. vlti. Fred. consil. 116. Anchor. ad c. 1. de rescrip. in 6. neque spoliatus restitutionem petere potest. ca. ex insinuatione. de procur. cap. 1. 23. dist. estque infamis. cap. infames. 6.q. 1. Roman. sing. 675. & vir non bonus esse præsumitur. Anton. de Butrio, ad ca. cum dilectis. de purg. cano. Sosin. consil. 45. incip. Visa appellatione. coll. 2. versicu. quis autem dubitat. libro 1. Ea tamen regula, vt omnes fere solent, restringitur, vt deficiat quando debitor excommunicati de fuga suspectus est. Abbas ad cap. 2. de except. Lex enim actionis exercitium ipsi aufert ad tempus, quia sine scandalo inter Christifideles versari non potest: actionem tamen ipsi non adimit, præterquam quod præscriptionis rigorem aduersus eum currere sinit, si absolutionis beneficium impetrare potuit, & tanto tempore neglexit. Bald. à cap. 1. in fin. de præscript. glo. ad cap. quia diuersitatem. ad verbum suspensionis, de concess. præb. quia qui potest facere vt possit, iam posse videtur. l. qui potest. ff. de reg. iur. Eaque ratione Felin. ad d.c. 2. num. 16. non aliter creditori excommunicato debitoris fugitiui prehensionem & arrestationem concedit, quam si periculum sit in mora; ita vt interim à iudice, vel à superiore absolutionem impetrare possit. Cui non refragatur d.c. quia diuersitatem, vbi non currit tempus præscriptionis impedito, li-

to, licet impedimentum culpa eius euenerit: Ita enim illud accipi & intelligi debet, si in petenda absolutione negligens non fuit. Balbus in tractat. præscript. 4. part. 4. partis principalis. q. 3. num. 6. col. versic. Sed puto quod ista decisio. Ex quibus satis colligi posse existimo, non indistinctè concessam esse facultatem excommunicato, vt suum debitorē extraneum sistere & arrestare posset; sed suspectum de fuga, vagabundum, & nullo certo loco domicilium fouentem duntaxat; non etiam illum, qui facultatibus idoneus est, & in suo foro, atque domicilio facilè conueniri potest: Hoc enim aliquali præiudicio, facilius inducetur ad veri æternique luminis agnitionē. Et cum prehensionis, arrestationisq; eiusmodi vsus, quatenus de fuga suspecti debitoris limites excedit, iuri cōmuni aduersetur, quod superiore capite diximus; strictè accipi atque interpretari, non etiam ampliari, & ad homines legibus odibiles prorogari debet. c. odia. de regul. iur. in 6.

Hinc etiā intelligimus, hospites, & caupones, cùm creditores sint, pro consumptis, ius detentionis ac arrestationis habere. Cū enim publicè intersit caupones esse, apud quos extranei & aduenę recipiātur. l. nauta. ff. vt naut. caup. stab. publica vtilitas exigit, vt iis citissimè soluatur, ne tædio affecti ab instituto desistant; quod ad rem subiectam not. Pirrhus ad consuetu. Aurelia. titu. de execut. ex locato. c. 7. & sequi videtur Ioan Papon. ad consuet. 2

Burbon.tit. des renuoys.parag. 12. nã inquit, cum his quos admiserunt caupones necessaria ministrare teneãtur. l.debet. ff.naut.caup. stab. & custodiam omnium quæ in cauponam illata sunt, tacitè suscipiant, factumque etiam aliorum præstent. l.j. paragrapho fin.l. 2.& 3. eod.tit.adeo vt diuertenti bonæ famæ homini iurato credatur, asserenti se quippiam perdidisse, si præsumptione non deseritur, vt not.Bartol.ad l.2.paragrap.j. ff. furt. aduers.naut. & Cyn.ad l.certi. C.locat.vtique æquum fuit, eos etiam hac ratione subleuari, vt damnum facilius effugiant, sicut & super rebus per hospites consumptis eorum iuramẽto idcirco creditur. & in titulo des executiõs. paragrapho 134. & *135*. multa alia priuilegia cauponum adducit, per quæ propter eandem causam reliquis creditoribus præferuntur, quem vide. & latè explicat Ioannes Bessianus ad consuetud. Auer. titu. des seruiens. cap. 3. art. 2. incipient. pleraque possent scribi.

Sed quid dicemus de Legatariis, quibus le-
3 gatum testamento relictum est? sanè si solum creditoribus permittitur licentia arrestandi suum debitorem, legatarij heredem, saltem ante aditam hereditatem arrestare non possent, vt ait Ludouic. Roman. consil. 224. incip. Ita captura. quia legatarij propriè creditorum appellatione non continentur. l. fin. paragra. licentia. C. de iure delib. vbi text. ponit inter creditores & legatarios dictionem denotatiuam diuersitatis; & id quod ex legato debetur,

betur, non dicitur propriè creditum, vt decidit Bartol. ad l. j. ff. si cert. petat. & text. in l. si is cui. paragrap. Fanius. ff. de solut. Consuetudo autem quæ est cõtra ius, debet strictè accipi & propriè. l. quæ à iure. ff. de legib. Deinde verò non est legatariis ius petendi legatum ante aditam hereditatem. l. eam quam. C. de fideicom. & à die hereditatis aditæ, non autem à die mortis intelligitur dominium legati verè in legatarium transire. l. si tibi homo. paragrap. cum seruus. ff. de leg. 2. l. à Titio. ff. de furt. Sed quoniam in hac patria arresti, creditoris appellatio accipitur latissimè, & nõ tantum creditoribus, sed aliis quorum interest, datur licentia arrestandi, ego puto etiam legatarios habere potestatem arrestandi heredem, si modò adierit hereditatem, & non ante, nisi dum adhuc deliberet, sit forte in possessione rerum legatarum, & periculum sit ne illas prodigat vel euertat. Etenim omnibus modis voluerunt legislatores legata esse salua, ne fraudentur voluntates defunctorum. l. 1 & toto tit. vt in possess. legat. C. & ff. Dein de verò Andr. Barbat. ad rubric. tit. de testam. recitat 21. casus, in quibus legata, etiam non adita hereditate, peti possunt. & adhuc vnum alium addit Ioann. Bernard. Diaz à Luco in suis regul. regula 411. in quibus casibus non est dubitandum, quin arrestatio fieri possit.

Secundo, & is arresti ac prehensionis iure vtitur, qui creditoris procurator est, Ripa ad c. 1. num. 88. de iudic. Iason. ad parag. 1. Instit. 4

de act.Hippol.ad l. 1.nu. 102.ff. ad l.Corne.de ficar. glo.vnica,& singularis ad l. 1.iuncto textu C. vbi quis decurial. facit ad hoc l. refectionis.versi.ego.& ibi Castr.ff.commu.pręd. vbi dicitur, quod illud, quod possunt facere per me, possum etiã facere per ministros meos ad hoc necessarios, cuiusmodi sunt procuratores. l. 1.ff.de procurat.& concesso vno,omnia videntur esse concessa, per quæ peruenitur ad illud l. 2. ff. de iurisdict. omn.iudic.Roman. singul. 175.incip. Concesso.Rebuff.expressè hoc de arresto affirmat, ad ordi.reg tomo 1.art.6.gl.3.num.59.versi.& non solum. Quid enim si Titio mãdatum dedero, vt meo nomine aduersus Sempronium debitorem agat?vtiq; & hæc mea videtur fuisse cogitatio, vt inuentum alibi,arrestari faciat,& contra arrestatum actionẽ intendat.Et in simili eleganter decidit Rodericus Xuarez ad l. post rem.c. incip.Quia supra visum est.ff.de re iudi.quod procurator simpliciter constitutus ad agendum,potest petere executionem instrumenti, habentis paratam executionem. & nu. 32.qđ vbicunque debitor per instrumẽtum habẽs executionem paratam cogitur ad soluẽdum, procurator etiam si non habeat mandatũ ad recipiendam solutionem,potest petere, vt res extrahatur de potestate debitoris suspecti, & deponatur apud idoneas personas,si mandãti & domino ipsius sit vtile. l. si reus paratus. ff.de procu. Sed quod speciale mandatũ requiratur, videri posset ex eo, quod notat idem

Rebuff.

Rebuff.ad concordata inter Leonẽ 10.& Frãciſcum regem Galliæ,in tit.de elect. derogat. ad verbum.ſpeciale mandatum. verſic. incip. Trigeſimus octauus.vbi inter 48.caſus,in quibus requiritur ſpeciale mandatũ,recenſet etiã hunc, quod procurator non debet aliquẽ capere, ſine ſpeciali mandato domini, allegans l.non ſolum.parag.fi.ff.de proc. Socin.conſil. 120.incip.Cum in præſenti.coll.3.in princ.li. 1.cum ad relaxationem eius, qui detentus eſt poſtulandã, ſpeciale mandatum requiratur. Barto.conſi.84.incip.In cauſa Statij.lib.1.Fauorabilior autem eſt relaxatio,quàm apprehẽſio,& detentio.l.Arrianus.ff.de act. & oblig. l.abſentem.ff. de pœn. tum verò quando agitur de graui præiudicio afficiente perſonam, requiritur mandatum ſpeciatim, & nominatim eſſe datum ad illum actum. d.l.non ſolũ. parag.fin.ff.de procur.atqui graue præiudiciũ ex arreſto eſt, & ſpeciem quandam ſeruitutis continet.argu.l.1.& 2.ff.de lib.hom.exhib.& expreſsè Roman.conſ.60.incip. Mandatum, ait ad capiendam alicuius debitoris perſonã, mandatum ſpeciale requiri: quia certũ eſt,qđ ſine ſpeciali mãdato,nõ poteſt procurator admitti ad faciẽdum ea, per quæ dñs in pœnam incidere poſſet.l.1.paragr. ſi procurator. ff.ſi quis ius dicẽt. non obtẽ.l.ſi procurator.ff.qđ quiſq; iur.ſed p capturã,vel arreſtationẽ iniuſtã,poſſet dñs in pęnã incidere.Igĩ ſine ſpeciali mãdato hoc pcurator nõ põt, ne qñ iniuſtè detẽtus contra creditorẽ agat, vel ad pænã ex forma

forma statuti, vel ad id quod interest, ex iure communi, neget se de capiendo & arrestando mandasse. Adde quod Vlpianus non omnes actiones per procuratorem institui posse respondit: & speciale mandatum requiri ait, vt liberi qui in potestate absentis esse dicuntur, ducantur. l. Pomponius. in princ. ff. de procu. qua ratione & Felinum quoque ad c. 1. num. 11. versic primum, itaque. de iudic. Bartolum secutum esse video. Contra tamen Alex. consil. 133. incip. Circa executionem instrumenti. lib. 6. respondit, speciale mandatum non requiri: quia regulæ, qua traditur, tantum operari generale mandatum, quo ad genus; quantum speciale, quo ad speciem l. 1. paragr. 1. ff. quod iussu. certis tantum casibus derogatur, inter quos iste non reperitur; adeoque inclusio expressioq; aliquorum, exclusionem aliorum operatur, c. nonne. de præsumpt. Sic & Ange. ad l. generali. C. de decur. lib. 10. ait, pro curatorem constitutum, ad petendam pecuniam à debitore, posse eundem debitorem fugientem capere, sicut creditor ipse potuisset. Sed & Ioannes Baptist. Caccialupi in tract. de debitor. suspect. 2. q. principal. hanc eandem sententiam secutus, ait, quod cùm talis procurator habet mandatum ad causas, lites, seu ad agendum mandato consequenti, videtur mandatum esse, & omne necessarium antecedens. l. ad rem mobilē. l. ad legatū. ff. de proc. l. quamuis. C. de fideiuss. & procurator omnia facere potest, quæ non inueniuntur prohibita. l.

ta. l. 1. paragr. vſus. ff. de procur. Neque mouet quod in aduerſantis opinionis confirmationem allegant nonnulli, procuratorem ad lites ſeu cauſas, & ad agendum, executionem ſententiæ poſtulare non poſſe. Bart. & alij ad l. hoc iure. ff. de ſolutio. quia hic nulla petitur executio ſententiæ iam latæ, vel iudicij finiti, ſed futurum iudicium per arreſtum præparatur, vnde poteſtas procuratoris non eſt finita. Caſtrenſ. ad d. l. hoc iure. Ioan. Baptiſt. d. loco. num. 3. Sic & quod Bar. de exemptione, & relaxatione incarcerati ſcriptum reliquit, pleriſque diſplicet: etenim d. l. Pomponius. & l. 3. parag. 1. ff. de lib. hom exhib. quibus nititur ſuam ſententiam Bartolus confirmare, alio, & diuerſo caſu intelliguntur: ſcilicet, quando ille, qui petebat detētum eximi, non comparebat tanquam procurator detenti, ſed tanquam procurator alterius, cuius detētum eximi intererat, Alex d. conſi. num. 11. verſi. non obſtat. Roman'. quoque conſi. 241. incip. Spectabiles domini. verſi. primum quod aduerſarij. col. fi. falſiſsimam eſſe ait Bart. opinionē, ex eo quod coniuncta perſona, ad agendum non admittitur pro coniuncta perſona in his caſibus, qui ſpeciale mandatum requirunt. l. 2. ff. vt legat. no. ca. glo. ad l. exigendi. C. de procur. Ideoq́ue cum conſtet coniunctam perſonam admitti ad petendam incarcerati relaxationem, abſque mandato. l. 3. paragr. quod ſi mulier ff de lib. hom. exhib. ſequitur ſpeciale mandatum minimè eſſe neceſſariū. Nec vim

facit

facit (inquit) d.l. Pomponius; quia loquitur in petitione exemptionis eius personæ, quæ est sub potestate paterna: nos autē loquimur in exemptione eius, qui est sui iuris: & de vno ad alium non procedit argumentum. d.l.1. parag. in hoc. ff. de lib. hom. exhib. Quæ solutio etsi non sit satis exacta, & peremptoria, diligētius tamen inspecta, facilè satisfacit doctis. Porro aūt existimo, vtrāq; opinionē iusta distinctione iuuari posse; scilicet, vt liceat procuratori ad agendum constituto; debitorem arrestare, & detinere, nisi illius sit dignitatis, splēdoris & eminentiæ, vt verosimile sit, creditorē ipsum, eiusmodi debitorem arrestare noluisse. arg. d.l. non solum. parag. fin. Procuratoris enim potestas ad rationem, & consuetudinē agendi creditoris, à quo constituitur, formari, regulari, extendi & ampliari solet. l. j. & aliæ plures. ff. mand. Nam & satelles, seu seruiens, qui generalem habet ex more potestatem citādi, seu detinendi personas debitorum, citra speciale mandatum, officium suum non extēdit ad egregias personas, quia non est verisimile hoc permittere voluisse eos, qui eum cōstituerunt ad actus eiusmodi exercendos. Felin. in d.c.1 col.5. qua de re latius inferius di-
5 cetur. Et rursum Rebuffus ad ord. reg. tom. 2. tit. de resti. gl. 13. nu. 9. dicit quod non valent commissiones generales de sistendo, seu arrestando oēs & quoscunque ad requisitionē partis: quia in illis requiritur causę cognitio & iudicis præceptū; & alioqui posset arrestari ille, qui

qui non pōt,vt docet Iacob.de Beluiſ.in prac. ſua in rub.de inquiſi.num.30.& Iaſon ad paragra.quadrupli. Inſtit.de act.

Sed vt omnis ambiguitas ceſſet, ratihabitio ſufficiet, ēt in his quæ requirunt ſpeciale mandatū.l.qđ ſi de ſpeciali.§.1.ff.de minor. Bal.ad l.ſi maritus.C.mand. Ang.ad l.licet.ff. de iudic.& ideo ſi prehenſio ſine mādato ſpeciali facta eſt,exiſtimat Alex.d.conſ.133.nu. 8.verſic. poſſet ēt ſufficere, ſi creditor id quod factum eſt à procuratore,ratum habendo confirmet.& Rebuf.in d.ver.trigeſimus octauus. Qua de re admodum dubito,propterea quod id quod nullū eſt confirmari non poſſet,quia caret fundamento;Ad hoc tamen rñderi poſſet,quod licet id quod nullum eſt, ſolo tractu temporis confirmari non poſsit. c.auditis. de elect.tñ bene confirmatur nouo conſenſu,tacito vel expreſſo.Ioan.And.ad c.nō firmatur. de reg.iur in 6.Rota deciſ.31.in no.Ioann.de Imol.ad c cum vos.de his quæ fiunt à præl. & probatur in l.1.C.ſi maior ſact.rat.hab.Sed tu vide ea quæ dixi latè ad c.nō firmatur.d.tit.de reg.iur.& Sebaſt.Vantiū de nullitate. ti.quib. mod.ſent.nul.def.poſſ.num.102.& 105.Vbi poſt magnā diſputationē decidit,qđ ſuperueniens ratihabitio confirmat actū retro nullū, nomine ratū habētis factū, ēt in eius fauorē. Vñ aūt colligi poſsit iſta ratihabitio,facilè poterimus cognoſcere ex his q̄ ſcribit Tiraq. in lib.de conſti.parte 3.limita.30.nu.20.cū ſeq. & ex illis quæ ſcripſi ad c.ratihabitionē. d.tit.

de reg.iur.

de regim. vbi ea quæ ad huius loci explicationem adferri possent dixi fusissimè. Et econtrà non est hoc loco omittenda decisio Rotæ 80. incip. nota quod procurator. in antiqu. quod procurator datus ad impetrandum & contradicendum, vel ad impediendum, si literæ suæ arrestentur per auditorem Palacij, potest impedire, quod causa non deuoluatur, & potest admitti vsque ad deuolutionē causæ quia sua interest quod causa nō deuoluatur, sed quod literas posset impetrare, & ad partes mittere, alias non admitteretur, vt not. per Archid. ad cap. statutum. de rescript. in gl. super verb. appelletur. lib. 6.

6 Tertiò, qui ius sibi à creditore cessū habet, arrestare potest, Roma. consi. 142. incip. Quia cessionarius. Rebuff. ad ord. reg. tom. 1. arti. 6. gl. 3. nu. 42. versi. & quia melius est. Bald. ad l. per diuersas. q. 10. C. mand. Nam cum in eum translatæ sint actiones, repræsentat iuris interpretatione, primum creditorem. l. 2. C. de donat. diciturque in qualibet dispositione creditor. l. ab Anastasio, in verb. alium creditorem. C. mand. & in libello se creditorem appellare potest. Bal. ad l. 1. q. vlt. C. de act. & obli. nisi diuersa aut legislatoris, aut statuentium mēs argueretur: vt quia eius rei facta esset cessio, quæ iure cedi non posset. l. si mulier. parag. ex asse. ff. de iure dot. Econtrà verò, reus propriè cessionarij debitor appellatur, quia ab eo inuito extorqueri pecunia potest. l. debitor. ff. de verb. signifi. & sine exceptionis ope, actio

aduer-

aduersus eum competit. l. postquam. C. de hered. vend. l. emptori. ff. illo titu. & generale est, quod in fauorem cessionarij executio fieri potest, dummodo (vt quidam aiunt) fiat ex persona cedentis; quod cessionarius dicere tenetur, licet fiat ad ipsius vtilitatem l. seruo. §. fi. ff. ad Trebell. Ang. & Imol. ad l ille à quo. §. vtrum, eo titu. & maximè quando adposita esset illa clausula, in instrumento cessionis, qđ cedens ponit cessionarium in locum suum. Barto. in l. in prouinciali. ff. de no. oper. nunc. Vnde cũ cessionarius dicatur creditor, fiet & permittetur ei sicut creditori executio & arrestatio. Bald. ad l. 1. in fi. C. de act. & oblig. & ad d. l. per diuersas. q. 10. C. mand. vt lites breuiores existant, & sumptus litium vitetur. Verum Rebuffus d. loco, & art. gl. 2. nu. 18. in fin. asserit, in foro non obseruari istud: sed sufficere q̃ cessionarius petat executionem nomine suo proprio, cum vtiles actiones habeat, neq; seruiẽs vel apparitor ista curat. Quod si opponatur coram Iudice, executionem seu arrestationem nomine cessionarij esse factã, probabit cessionẽ præcessisse, & ita seruari ait. Quãuis verò lex, vel statutum permittat petente creditore debitorem in carcerem duci nõ ducet tamen cessionarius, nisi cessione demõstrata, & nisi denunciauerit debitori cessionem sibi esse factam: cùm propter ignorantiã nihil possit imputari ei, qui non soluit. Alcia. ad l. j. nu. 74. ff. si cer. pet. & ad l. quoties. nu. 69. ff. de no. ope. nunc. dicens se vidisse sępissimè à carceri-

bus dimitti obæratos viros ob id, ceu nō legitimè detētos. & probat Bald. d. q. 10. Hyppol. sing. 26. Boerius q. 10. Inno. ad c. quia. de iud. quod & Ioann. Imbert. lib. 1. instit. forens. ca. 4. probat his verbis. Verum nec cessionarius, ex forma statuti aut instrumenti, potest prehendendum curare debitorem, nisi eo prius vocato, de cessione fidē faciat, atque (vt forēsi vocabulo vtar) in creditoris locū surrogetur. Itaq; cum debitoris pignora curasset per apparitorem auferenda, is cui nominis ius cessum fuerat, atq; id ex authēticis vtriusq;, videlicet cessionis & nominis instrumētis; debitor aūt prouocasset ad supremā Curiā, ac eā dūtaxat questus esset iniuriam, se pignoratori nō fuisse obligatum, appellatio in oppositionis vicē est cōmutata: hęc ille. Vsu tamen in plerisq; locis receptum esse asserit idem Rebuffus nō ostensa aliqua cessione, eiusmodi quid fieri posse, nisi peteretur: quemadmodum & in cessionario denunciante debitori ne soluat creditori, non est ei necesse instrumētum cessionis ostēdere, ac nec causam quidem huius denūciationis exprimere, nisi petatur: quod pluribus & diuersis auctoritatibus, legibus ac responsis confirmat Tiraq. in lib. de vtroque retract. § 1. gl. 10. num. 105. versi. sed consequēter. sufficitque in progressu causæ hæc producere. Quidā verò, qđ cessionarius in initio teneatur fidē cessionis facere, ita verum esse intelligunt, si nomine cedentis agat, secus si suo & vtili actione, quia tunc sufficit id fieri post litem

litem conteſtatam. Specul. in tit. de ceſs. §. 1. & in tit. de inſtrum. edit. §. nunc dicamus. ver. ſed quid ecce. Anfter. deciſ. cap. Tholoſ. quæſ. 294. Decius conſil. 302. Rota deciſ. 34. in no. Doct. ad auth. ſi quis in aliquo. C. de edend. Nos de ea re latius ſub eo capite dicemus, quo quæ neceſſaria ſunt ad arreſtum impetrandũ explicabimus: egregiamque operam in huius articuli explicatione poſuit D. Rodericus ad l. poſt rem, in 7. extenſione. ff. de re iudic. folio 571.

Quartò, huc etiam pertinere exiſtimo portatorem ſeu latorem literarum. Solet enim Titio creditori vel portatori literarum, debitor promittere, & ideo iuxta ſuam obligationẽ tenetur. l. iuriſgentium. §. ait prætor. ff. de pac. Rebuff. d. loco, tomo 1. art. 1. gl. 9. nu. 33. verſ. poterit tamen executionem. Ita tamen vt portator ille reddat literas obligatorias, & cautionem indemnitatis præſtet. l. diſſolutæ, & ibi Bald. C. de condict. ob cauſ. quod idem Rebuffus artic. 2. glo. 1. num. 75. ver. præterea ſi quis. per Senatum iudicatum fuiſſe ait. Nihilominus tamen loco prius citato. num. 34. reſpondit non requiri, quod is qui defert literas, ſeu inſtrumentum, probet ſibi à creditore illud eſſe traditum: quia poſtquam illud habet, pręſumitur ſibi ab eo, vel eius voluntate traditum eſſe. Ioannes Gallus, in quæſtione per arreſta. quæſt. 4. Boerius deciſ. 154. incip. Aliud ortum. per l. labeo. Et l. ſequent. ff. de pact. alioquin enim præſumeretur ſubtractio 7

& delictũ,contra l.merito.ff.pro socio.Quod si tamen constare posset de non iusto illius titulo, qui illas literas defert, exceptio iusta nõ denegaretur debitori, etiã si alter cauere vellet quia nemo ex improbitate sua, actionem consequi potest.l.itaque fullo. ff. de furt. Et quamuis clausula portatoris literarum ad solutionem faciat,& vigore illius ius exercendę actionis etiam absque cessione,in latorem literarum transeat; tamen quemadmodum de iure communi in cessione nominis requiritur titulus, seu iusta causa ad translationem dominij sufficiens.l.fin.C.mand. ita etiam literæ,vel nomina huiusmodi per traditionem virtute clausulæ prædictæ nõ acquiruntur accipienti sine iusta causa. vt per Bald. in l. 2.C. ne lit.pend.& ad d.l.per diuersas C.mand. Et non solum de iure, sed etiam de cõsuetudine latori literarum obiici potest hoc vitiũ, quod ipsi creditori obiici potuisset. argu.l.si quis in rem.& ibi gl.ff.de procur.Et ideo quod vulgo dicitur, non inspici quis in literis istiusmodi creditor designatus est,sed quis eas adferat, ciuili modo accipiendum est,si de malo & iniusto illius titulo, non appareat; nam veritate detecta, & vitio tituli latoris literarum patefacto, omnia iura dictant, & recta ratio suadet,vero creditori non præiudicari, eundemque si cum isto literarum latore cõcurrat,præferri. Consuetudines enim rediguntur ad limites rectæ rationis.l.quod non ratione.ff.de legib.l.2.C.de noxal.act.

Quin-

Quintò, arrestum postulare potest consors litis, qui pro consorte agere, & excipere potest. l. 2. C. de consor. lit. Bello. consil. 26. num. 5. quia negocium est commune. Sed hoc restringitur vt verum sit, dummodo aliàs habilis sit ad agendum; quia consortium non potest duos supplere defectus, videlicet, defectū mandati, & defectum personæ. cum duo specialia concurrere non possint. l. 1. C. de dot. pro doct. ad cle. religiosus, de procur. Francis. verò Ripa, ad c. cum omnes. de constit. nu. 59. versi. ex præmissis. latius hæc suo more expendens, variaque & multa hinc inde disputans, limitans & distinguens, tandem nouem esse necessaria ait, vt consors litis pro cōsorte agere possit; quod & ego ad arrestum antecedens trahendum reor. Primò, quod causa sit ciuilis: Secundò, q lis simul sit ab omnibus contestata; quid enim si lite cōtestata suspectus fiat de fuga debitor? Tertiò, q consortes non prohibuerint. Quartò, quod causa nō exigat speciale mandatum. Sextò, quod consors sit persona habilis ad agendum. Septimò, quod negociū sit commune. Octauò, quod sit eadem causa, & idem ius agendi. Nonò, quod consors caueat de rato. Sed an omnia ista indistinctè necessaria sint, & quę cuiusque rei propria causa sit, latè cum eo explicat d. loc. Felinus. Nos ne commentatio hæc nostra in immensum excrescat, sola ratione erimus contenti, vt qui illius articuli tractationem ex professo non assumimus.

9 Sextò, eadem est ratio in socio: quia socij inter se dicuntur aliquod habere tacitum mandatum, ad ea quæ sunt vtilia societati. Bald. & alij ad l. nemo. ff. pro socio. cuiusmodi & arrestum esse, superius est ostensum: quemadmodum & missionem in possessionem rei cõmunis, pro debito socij reuocare. l. si is cui. §. si ex duobus, & ibi Bar. ff. vt in possess. legato. & ex facto socij agere. Bal. ad l. cum te. C. si cert. pet. & pro socio, conueniri. l. iustissimè. ff. de edil. edict. possunt & si diuersis in locis negocientur, inuicem præpositi esse videntur. l. si hac. §. penult. versic. si libera. ff. de in ius voc. l. traditio. in fin. ff. de acquir. rer. dom. quemadmodum cum in eodem quidem loco, sed diuerso negocij genere; vel eodẽ negocio, sed alternis vicibus, & alter altero absente, mercantur. Satis enim est socios esse, & communi ex vtilitate agere. l. si tamen. & ibi Bartol. ff. de exerc. act. Castren. Alciat. Bar. Iason. Roman. Zas. & alij ad l. eius qui in prouincia. circa finem illius legis. ff. si certum pet. quamuis extra illos casus, communiter in viriles portiones solum obligentur, neque inuicem præpositi censeãtur. l. fina. §. si plures. ff. naut. caup. stabul. Alexand. consil. vlt. libro 7.

10 Septimò, vt coniuncta persona, pro cõiuncta persona etiã sine mandato agere. l. non solũ. ff. solut. matri. l. manifestissimi. §. fin. C. de furt. curatorẽ bonis absentis postulare. l. 3. C. de capt. & postl. reuer. procuratorẽ cõstituere. l. exigẽdi. & ibi latè Ias. C. de procur. rescriptũ in ple-

in plerisque casibus impetrare, Felin.ad c nō- 8
nulli. §.sunt & alij.coll. 16. de rescript. tutorē
petere. l.quod dicis.& ibi Bart. C.qui dar.tut.
& deniq; appellationem interponere potest.
Doct.ad c.auditis.de elect. Ita quoque & arre
stare coniunctæ personæ debitorem,non prohibetur, vt facultate sibi à lege cōcessa vtatur,
& agat,dummodo caueat,eum pro quo id facit ratum habiturum. l. sed & hæc. ff.de procurat. Roman.singular. 613.incip. Tu audisti,&c. quia cum quid conceditur, vt hic conceditur facultas agendi, omnia censentur esse
concessa, per quæ ad id quod concessum est,
perueniri potest. d.l.ad rem. d.l. ad legatum.
& exactè Pręses Euerardi in loco à concessione consequentis. col. 1. Cauere autem de rato debet, quia eius factum coniuncto non
præiudicat, l.3.§.1.ff.iudica.sol.non enim cogitur,sed potest habere ratum,nisi omnino vtiliter nomine illius actum ostendatur,vt notat Romanus & alij ad d.l.nō solum. Et quēadmodum Ioan. Besianus mulierem ad similia faciendum admittere videtur, si coniuncta persona est,ad consuetu. Aluern.titu. 1.artic. 9. Ita quoque sunt qui filiosfamilias sine
mandato patris,hanc arrestandi licentiam nomine patris, & proprio, permittunt. quorum sententiam multis rationibus & argumētis confirmat Andreas Barbat. consil. 86. incip.Illud referam.lib. 3. & quidem potissimū
si agitur de causa,aut in foro mercatorum, in
quibus, & inter quos, omissis iuris solemni-

tatibus & apicibus, ex æquo & bono omnia statuuntur. Sed quibus casibus agere non potest coniuncta persona, iis quoque neque arrestare eam posse existimo: eiusmodi sunt: Primò, si sanguine quidem coniunctus est, sed ex damnato coitu natus; quia ne filius quidem ex nefario congressu genitus, pro patre, siue mandato patris, agere potest. Iason in d. l. exigendi. num 8. Ego de hac restrictione vehementer dubito, propterea quod eum qui magna amicitia iunctus est, agendi potestatem pro amico habere, grauissimis argumentis tradidit Iason d. loc. num. 4. Maior autem est amicitia patris & filij quantumuis naturalis ob nexum sanguinis, quàm extranei. Verum quidem est, quod quo ad dignitates familiæ adipiscendas, quæ ad instar successionum deferuntur, non censentur esse in domo, familia, vel cognatione, Innocen. ad d. c. nonnulli. latè Guil. Benedict. ad cap. Raynutius, circa medium. de testam. sed quod in his, quæ sanguinis coniunctioni tribuuntur, & nullo eius lucro sunt excludatur, admodum durum est: nisi dicas patrem naturalem ex nefario illo congressu, eo commodo dignum non esse. Felinus quoque cõsuetudinis patriæ rationem habendam esse ostendit, multaque accumulat ex quibus ea finitio restringi posset. ad d. cap. nonnulli. versicu. prædictis obstant. Secundò, non habet locum, qñ cõiuncta persona habet tutores, vel curatores, vel etiã procuratores ad illum actum directè, aut indirectè

rectè constitutos. Iason ad d.l.exigendi. Bald. ad l.senatusconsulto. C. qui accusa.tum quia mandatum expressum facit cessare tacitum. d.l.3.l.fin. C.de pact.conuent.tũ quia qui veniunt ex iure speciali, nunquam admittuntur, donec illi qui veniunt de iure communi, sint in mora constituti. l. sepulchri violati.ff. de sepul. violat. tum quia coniunctus procuratorem dimittendo, censetur aliis ne agant prohibuisse, nisi procuratore illo existente negligente. l.cum pretor.& ibi doct. ff.de iudic. Existimant etiam omnes, non admitti coniunctum in his, quę requirunt speciale mandatum. l.patri.l.illud. ff.de minor. Sed solus Decius reclamat, propterea quod ad impetrãdum rescriptum speciale mandatum requiratur, & tamen coniunctus admittitur ad impetrandum illud pro coniuncto. d. c. nonnulli. agiturque de modico præiudicio, quia coniũctus coniuncto non præiudicat, nisi ratificet. Sed reiectis istis rationibus, ad d.c. cum omnes. Francisc.Ripa num.59. versi. Sed istis non obstantibus, communem opinionem sequendam docet, quia lex non tantum respicit prę-iudicium coniuncti, pro quo agitur, quàm cõsiderat præiudicium eius, contra quem agitur. c.fin.de procur. lib.6.neque mouet. d.ca. nonnulli, quia vt Felinus colum. 14. nume. 52. Abbas & alij ibi annotant, speciali iure recipitur, quod coniuncta persona, quæ in casibus speciale mandatum exigẽtibus nihil potest, admittatur ad impetrationem rescripti,

 propter

propter modicum præiudicium quod in ea re versatur, nisi tamen peteret tanquam procurator, quia allegando mandatum, fecit se alienum à legis prouisione. l. maritus. C. de proc. Adde quod cōiunctus pro coniuncto præsente non agat. Imol. ad d. c. cum omnes. nu. 40. Aliique casus inueniuntur plurimi quibus potestas, à lege coniunctæ personæ tributa, deficit, quos partim Alex. & Ias. ad d. l. exigendi. partim Felin. & alij ad c. coram. de offi. deleg. partim etiam Petrus à Duennas reg. 122. tradiderunt. Tu de his latius vide Guido. Pape. consil. 68. incip. circa processum. nume. 2. libro 1. Panor. ad c. accedens. de præbend. *Bar* bat. ad c. ex parte Decani. nu. 135. de rescript. Castrens. ad d. l. 1. versic. ex prima parte nota. Socin. consi. 110. & consi. 231. lib. 2. latè Didacum lib. 1. variar. resolut. cap. 6. in quibus locis amplè tractatur, quo modo pater pro filio, filius pro patre, coniuncta persona pro coniuncta persona agere, & in iudicio esse potest, & quidem potissimum in his quæ requirunt speciale mandatum. Sed quoniam hic articulus dependet ex eo, quem latè superius discussimus, vtrum ad faciendum arrestum debeat procurator habere speciale mandatum, nec ne, remitto te ad ea q̄ ibi diximus.

Porrò autem quamuis coniuncta persona, personā debitoris detinere & arrestare possit, solutionem tamen ab eo recipere non potest, soluens enim non liberatur. d. l. non solū. l. 2. ff. vt in possess. leg. l. qui hominem. §. gener. ff.

de solut.

de solut.l.qui aliena.§. quanquã. ff. de nego. gest. Alex.cons.4.lib.2.quia non magis debet operari tacitum mandatum ex dispositione legis proueniens,quale est penes coniunctam personam, quam mandatum expressum:Sed habenti mandatum expressum ad agendum, non potest solutio fieri.l.sed tantũ. ff.de pact. l.hoc iure. ff.de solut. ergo nec habenti tacitum. Verior ratio est,quod si coniuncta persona posset recipere solutionem, sæpe consumeret pecuniam, & coniunctæ personæ creditoris pręiudicaret, quæ ratio cessat in agendo; quia cum agit, cogit tantum debitorem ad deponendam pecuniam debitam, apud Iudicem. *Bald.* ad leg. sin autem. ff. de negot.gest. Iason verò limitat hanc conclusionem ad dictam l. non solum, vt locum habeat, præterquam si coniuncta persona, sit alias legitimus administrator, vel si soluatur coniunctæ personæ ex contractu cum ea celebrato. De quo latius ibi Roman.nu. 7. col. 2. versi.tamen dicta communis opinio.

Octauò,& heres quoque creditoris hoc iure vtitur, qui etiam debitorem suspectum capere potest, quantumuis intra tempora conficiendi inuentarij existat: & si ex instrumento agendum sit, non posset illi obiici, quod in illo instrumento non est nominatus; quia nominato creditore, censetur nominatus & eius heres. *Baldus* ad l. 1. C. quo leg. *Bartol.* ad l.postulante. ff.ad Trebell. Ioann. Crotus ad l.nemo.col.4. & sequẽt.ff.de leg. 1. 11

& ex-

& expressè in hac arresti materia Rebuffus ad ordin.reg.tomo 1.artic. 6.glo.3.nu. 74. versic. tertiò amplia.& versi.seq Ang.ad l. 1.§.1.ff.si cui plus quàm per Falc.Ripa ad d.cap. 1.num. 88.de Iudic.Iason ad l.vinum.ff.si cert. petat. Decius consilio 262.Socin.consilio 141.libr. 2.Cotta in memorabil. ad verb. heres censetur. Ioannes Imbertus instit. forens. libro 1. cap. 1.dicens quod creditoris herede postulãte, executio instrumenti fit aduersus obligatum, & sequitur in terminis præmissis Rodericus Zuarez ad l. post rem. ff. de re iudica. cap.incip. extensio prima. num. 10. Bald. in l.vnic. §.videamus. C. de rei vx.act. Ioan.Andre.in titu.de cess.act.in addi.ad Specul Nam si id concedatur legatario, vt ait Rodericus d. loco,num. 11.& Bal.ad l.ex legato. C.de lega. multo magis heredi hoc concedendum est, qui defunctum repræsentat. Et in ea quoque sententia est Boerius q. 10. incipiente, cessionarius.in fi.dicens tamẽ quod postea oportet quod doceat se heredem esse,cum alioqui nullum ius haberet ad debitum. Sed Rebuffus d. libro, art. 3.gl. 2. num. 14. existimat hoc tunc tantum verum, & necessarium esse, quando aduersarius excipit, non alias. Ego Boerium sequi malim, quia titulum suum nominare, & demonstrare debet qui agit, secundum Rodericum loco proximo citato, hoc in specie proposita decidentem & allegantem Bald.ad d.l.per diuersas.C.mand.& Ang.ad d. l.creditores.C.de pignor.Sed quod diximus hoc habere

bere locum, etiamſi heres intra tempora conficiendi inuentarij exiſtat, intelligit Iaſon in d.l.vinum. num. 13. quando debitor eſt ſuſpe ctus de fuga, quia alias regula eſt, quod heres exiſtens intra tempora conficiendi inuentarij, neque debitores hereditarios conuenire, neque à creditoribus hereditariis conueniri poteſt l.fin.§.donec.C.de iur. delib.quod tamen falſum eſſe reſpondit Caſtren. ibi in fin. d.§.donec.quia hoc inductum eſt in fauorem heredis, vt conueniri interim non poſsit. Sed quia heres poſt mortem defuncti continuo ipſo iure heres eſt, præcipuè attenta conſuetudine generali legem explicante, ideo interim non prohibetur dum conficit inuentarium, debitores conuenire hereditarios, Tiraq.latè in tract.Le mort ſaiſit le vif. 2.part.declar. 11. num. 14.verſi.quod autem poſtea. Boerius q. 53.incip. Inſuper in audiētia. circa medium. Angel.& Imol.ad d.l. 1.§. 1.ff.ſi cui plus.Bart. ad l.vltim.C.de fruct. & lit.expenſ. & ad d.§. donec.

Nonò, quod ſi verſemur in patria iuris ſcripti, & in eo loco in quo arreſtorum non niſi aduerſus ſuſpectas, nullus eſt vſus, niſi forte ex priuilegio ſpeciali, certo alicui loco à Principe conceſſo, exiſtimo etiam ſtudioſos ſcholaſticos hoc priuilegio gaudere: quoniā ſcholares gaudent priuilegiis ciuium illius ciuitatis in qua agunt. Ioan.de Platea,& alij ad l.ciues.C.de incol.lib. 10. Ecōtrà verò, ſi quæ ſunt grauamina ciuibus impoſita, illa ad ſcho 12

lares

lares non extenduntur. Qua de re plurima cumulat Rebuffus in tract. de priuil. scholar. cap. 125. cum cap. seq.

13 Eodem modo gaudebunt hoc priuilegio homines suburbani, Rebuff. d. art. 6. gl. 3. nu. 42, versi. idem dicerem. quia suburbani in fauorabilibus appellatione ciuium veniunt. l. ædificia. ff. de verb. signifi. quod latius Alciat. Cepol. & alij, tum ibi, tum ad l. 2. tum ad l. Alphenus. ff. d. tit. explicant.

Qui, aut quorum bona legitimè arrestentur. Cap. 4.

ARGVMENTA.

Debitor manifestè inops, vtrum arrestari possit. n. 1
Cedere bonis, qui non possint. nu. 2.
Debitor qui bonis cedere nō vult, aut non pōt, ad hoc damnari, vel se obligare potest, vt creditori ex operis suis satisfaciat. nu. 3.
Arrestari an possit aduena quem quis statim recessurum sciuit. num. 4.
Citatio ante arrestationem non requiritur. n. 5.
Debitor in diem, vel sub conditione an sisti possit. n. 6
Debitor etiam facti arrestari potest. n. 7.
Diffamans à diffamato arrestari an queat. num. 8.
Fideiussor, an arrestari possit. num. 9.
Heres debitoris an rectè arrestetur. n. 10.
Pecunia debitori debita vtrum arrestari queat. 11.
Factores & Institores mercatorū arrestari pn̄t. 12.
Procurator, qui alieno nomine contraxit, rectè sistitur. numero 13.
Clericus debitor, an & à quo arrestetur. num. 14.

Testi-

PROXIMA huic quæstio est, quis, & cuius res arrestari possunt. Et regulariter quidem constat debitorem cuiusque, quacunque legitima ex causa sisti & detineri posse, teste Mansuerio, in sua praxi. tit. de execut. & subhast. circa initium: sicut ex legis dispositione, cùm periculum fugæ subest, capi & apprehendi potest. l. ait prætor. § si debitorem. ff. quę in fraud. credito. l. generali. C. de decur. libr. 10. adeo vt plerique existiment nihil referre, etiā 1
si constet debitorem illum propter manifestā inopiam soluere non posse, cum & ex operis suis, & mercede diurna, deductis tamen prius alimentis, tantum corradere posset, vnde cre-

ditori

ditori fiat satis. Roman. num. 8. & Ange. cum aliis ad l. pro herede. §. si quid tamen. ff. de acqui. hered. non multo aliter, quàm is qui ab alio redemptus est, donec precium redemptionis soluerit, detinetur. l. senatus. §. fin. ff. de legat. 1. l. qui testamento. paragrap. potestatis. ff. de testa. Quid igitur, si hec ex eo vlla vtilitas sperari possit? Quid si nihil penitus artis sciat? Ange. citato loco, & Angelum ibi num. 7. secutus Roman. in simili respondent, quod creditor non potest petere se immitti in ius, vel rem debitoris, si ea immissio nullum ipsi lucrum adferret. Atqui mores nostri acerbiores sunt, etiamque hi aut carceri mancipantur, aut bonis cedunt. Cedere verò non pos-
2 sunt, si nequitia, profusione, culpáve sua in paupertatem inciderint, dolóve malo, cum se soluendo non esse scirent, cõtraxerint. l. sunt. ff. de re iudic. doct. ad l. 2. & vlt. C. qui bo. ced. poss. Sunt etiam interdum, qui in carcere manere, quàm aut creditori seruire, aut bonis cedere mallent. Sed ad seruitium præstandum quod attinet, audiendos non esse respondit Rodericus decl. l. 2. foro ll. li. 3. c. incip. Quæro tertiò, existimatque præcedenti capite, statutum valere, quo cautum est, debitorem operari debere creditori, donec debitum fuerit satisfactum, cum secundum l. 12. tab. etiam dilaniandus creditoribus datus fuerit. Videtur itaque aduersus Bartol. & Romanum sentire, ex iuris communis dispositione illud non licere; quia ob æs alienum seruire liberos credi

toribus

toribus, iura compelli non patiuntur respon dit Imperat. in l. ob æs. C. de actio. & obliga. tum quia hoc valde extraneum & diuersum est ab obligatione contracta, vt ibi ait Baldus, tum quia hæc seruitus est cõtraria libertati, cui debitum pecuniariũ ęquari non potest. l. plane. 2. de leg. 2. Sed hoc intelligunt alij, si vellet creditor debitorem vel in perpetuam seruitutem trahere, vel ad sordidissima quæque obeunda vrgere. Salic. & Fulg. ibi. tũ verò cõstitutio illa de liberis debitoris loquitur: de debitore verò qui promissum facere nõ potest, & cedere bonis non vult, non loquitur: aliasque qui soluendo non sunt, carceri de iure mancipari possunt. l. 2. §. tutores. ff. de suspect. tutor. Quapropter in ea opinione versor, vt existimem, debitorem si aliud non habet, & bonis cedere non velit, aut non posſit, in hoc damnari posse, vt deductis alimentis, ex operis suis satisfaciat, aut creditori liberaliter, moreque aliorum inseruiat: iuxta ea quæ notat Bald. ad d. l. ob æs. in versicu. extra glossam. & alij ad d. §. tutores. & ad l. nemo. de exact. trib. C. li. 10. Certum est enim, quod 3
posset quis alicui creditori se obligare ad operas suas tamdiu, quousque per precium operarum, pecunia debita solueretur: quia ista non est species seruitutis, sed quidam modus soluendi debitum, adhibita moderatione & miseratione. Bald. ad l. 1. col. penult. versic. tu concorda. C. qui bo. ced. poss. leges autem & statuta potissimum considerant ne creditores

credito suo fraudentur, vt ait Parif. consil. 99. incip. Iste Ioann. num. 2. lib. 3. Vnde non malè dixisse videtur D. Præses Nicol. Euer. in loco à seruo ad monachum. col. 3. quod etiā seruus potest arrestari, & pro debito detineri.

Quid autem si quis cum eo cōtraxerit, quē statim recessurum esse sciuit, cuiusmodi esse solent aduenæ & peregrini? hunc non posse arrestare videtur; nam licet Bald. ad rubric. C. de his quæ in fraud. cred. contrarium decideris ait, quod licet creditor sciat illum recessurum ilico, non tamen credere debuit eum recessurum antequam satisfaceret; communis tamen sententia est, quod is, qui cum forensi, vel aduena contrahit, sciens eum statim recessurum, conuenire eum ibi non potest. l. heres absens. §. proinde. ff. de iud. semperq; præsumitur forensis statim recessurus: & qui sic cum eo contrahit, fidem illius secutus videtur, suspectusque (vt ibi dicunt interpretes) dici non potest, & ad cautionem de iudicio sisti præstandam, minimè compellitur. Bartol. ibi. glo. ad l. 2. §. sed & si dubitetur. eod. titul. & sequitur Lancfranc. ad c. quoniam contra. ad verb. recusationes. num. 15. his verbis. Et ideo si quis contraxerit cū forēsi, & dicat, Domine Iudex, habeo debitorem hic quem vellē detineri: nō poterit, quia hoc imputet sibi qđ contraxit cum forensi. Hactenus ille. & posset dicere Iudex, Tu vidisti quod habebat pileum in capite, & calcaria in pedibus, debebas esse cautus, & exigere solutionē, aut eam ilico stipu-

ſtipulari. Sed hoc ita accipiendum exiſtimat poſt Bart. Bald. Coſtalium, & alios, Rodericus d. loc. cap. incip. Sed attende. num. 37. niſi aliqua eſſent expedienda tempore contractus, vt traditio rei emptę. Quid enim ſi ab eo equũ emi, & illius equi traditionem habere velim, id quod in ſua poteſtate eſt? Finge etiam me equum peregrino vẽdidiſſe; nam niſi extemplo pecuniam ſoluat, poſſum cũ eo lege agere, ne detur illi fugæ occaſio, cum re mea, quia fidem illius hoc caſu non videor eſſe ſecutus, & ſi non dat, videtur delinquere & me decipere. l. 3. ff. de pignor. act. & ſic etiam qualicunq; modo, ratione delicti conueniri & arreſtari poſſe videtur. Nam & in ſimili, qui in nundinis mercantur, eius contractus ratione, nundinis non obſtantibus, conueniri poſſunt, licet alias pro aliis contractibus arreſtari vel cõ ueniri ibi non poſſent. l. vnic. C. de nund. & ibi Docto. Et ſic intelligi poſſet id quod dicit his verbis Iaſon ad l. ſi ab arbitro in 4. limitatione. Quando, inquit, quis cõtrahit cum aduena, & ſic cum eo quem ſciuit veriſimiliter eſſe receſſurum, licet nulla cauſa ſuperueniat poſt debitum contractum, tamen eum volentem recedere abſque ſatisfactione, poteſt facere perſonaliter capi. Et quod Bartol. Lancfrã. & alij dicunt eum capi non poſſe, intelligendum eſt, quando veriſimile eſt quod fidem eius ſecutus eſt; aut ſaltem quando non apparet quod fidem eius, exceptis prædictis caſibus, ſecutus non eſt. De quo Barbat. ad cap. ſi.

num. 85.de for. comp. Ego autem puto quod nisi appareat fidem de precio esse habitam, aduenam arrestari posse vt soluat, aut caueat, si solutio ibi fieri debeat. Angel. ad d.l.heres absens. §. 1.num. 8.iuxta dictum Bald. Iason. & qui eos sequitur Romani, ad l. 2.ff. sol. mat. At in his quæ non cum ipso cōtractu, sed postea ex interuallo facienda sunt, aliorum sententia locum habere posset, quod & Costalius ad eundem §. 1.notat.

5 Ex quibus etiam non difficulter intelligi potest, nulla hic citatiōe præuia opus esse, sed ab ipsa arrestatione incipiendum esse, alioqui enim fugam facilè adornaret debitor, Castrēs. consil. vlti. libro 1. versic. Secundus articulus. Felin. in c. cum non ab homine. de iudic. Bal. ad l. cum fratrem. C. de his quib. vt indig. & vbi periculū est in mora, ibi partis citatio non requiritur, Alexan. & Iason ad l. fideiussor. §. satisdatum. ff. qui satisda. cog. Iason ad §. 1. nume. 89. instit. de act.

Quinimo, quod amplius est, etiam pendente lite arrestari posset in eiusmodi casu. Quia licet pendente lite nihil sit innouandum. l. 1. ff. nihil no. app. pend. tamen si periculum fugæ immineat, vel alias æquum iudici visum fuerit, vrgebitur arrestatus, vt caueat de iudicato soluendo, quia litis contestatio damnum creditori adferre non debet. l. non solent. ff. de reg. iur. & remedium extraiudiciale non impeditur per litis pendentiam ex noua causa, teste Ripa, ad c. 1. num. 88. de Iud. Decius cōsi.

562.

562.nume. 8. Iason ad l. vinum. num. 3. ff. si cert. petat. & ad l. 2. ff. de iurisd. om. iud. Alex. consil. 105. lib. 3. Angel. ad l. neminem. C. de exact. tribut. & sequitur Iason. in d. l. si ab arbitro. num. 6. versi. Quid si lite pendente. his verbis. Quid si lite pendentę contra debitorē, incipiat debitor esse nō soluēdo; an pēdente lite poterit tanq̃ cōtra suspectū impetrari captura personæ à iudice? videtur qđ non, quia lite pendente nihil est innouandum. l. 1. & 2. C. vt lite pendent. facit quod notanter dicit Bald. ad l. 2. C. de seruit. & aqua. quod pendente iudicio super re quam peto, non debeo propria auctoritate ingredi possesionē talis rei: quia via quam elegi, hæc mihi pateat. l. si mulier. §. fin. ff. quod met. caus. Contrarium est verum, quia licita est captura personæ ante iudicium: ergo etiam eo pendente; quia litis contestatio nō debet creditori damnum adferre, neque debet esse deterior conditio creditoris, qui litem contestatus est. l. non solet. ff. de reg. iur. hactenus Iason: & plura ad istius cōfirmationem adducit Paris. consil. 99. num. 3. lib. 3.

Et hæc non solum in debito puro, verum 6 etiam in debito in diem, locum habent: quia licet ante diem agens, non solum exceptione repellatur, l. cedere diem. ff. de verb. sign. l. vni. C. vt act. ab hered. l. quod in diem. ff. de compens. Bart. ad l. ita stipulatus. ff. de verb. oblig. l. 1. §. fin. ff. quando dies. vlusfr. leg. ced. verū etiam à Iudice ex officio repelli possit, glo. ad l. vbi pactum. C. de transact. Bartol. ad l. lecta.

ff. si cert. peta. nihilominus tamen, debitor in diem, si periculum est de fuga, & non aliter, sisti arrestarique potest, teste Bart. Bald. Roma. & aliis ad l. si debitori. ff. de Iud. In omnibus " enim bonæ fidei iudiciis (inquit Papinian.) " cum nõdum dies præstandæ pecuniæ venit, " si agat aliquis ad interponendam cautionẽ, " ex iusta causa condemnatio fit. l. in omnib. " eo. tit. & est elegans textus, & ibi gl. ad l. quæsitum. ff de pignor. vbi ita loquitur Vlpianus, Quæsitum est, si nondum dies pensionis ve- " niat, an & medio tempore, persequi pignora " permittẽdum sit? & puto dandam pignoris " persecutionem, quia interest mea, & ita Cel " sus scribit. Quod & in stricti iuris actionibus, vel iudiciis locum habet, l. *2.* & *3*. de condict. cau. dat. l. si creditores. ff de priui. credito. etiã vt quis chirographum suum agnoscat, vt censuit Senatus Parisiensis teste Costalio ad d. l. in omnibus; quia interea aut mori posset, aut fugere; sed interim sustinetur executio, donec dies aduenerit. l. in lege Aquil. ff. ad l. Aquil. Sic si commodato dedi alicui rem meam, possum repetere, non statim, sed aliquo tempore trãsacto, quod ex iudicis arbitrio decernetur: quia ex quo dedi cõmodato, tempus aliquod transire debet, ne alioqui inutile esset commodatum. l. 3. C. commod. Si tamen commodato dedi alicui, de quo suspicio est ne fugiat, etiam ante tempus repetere possum. Bal. & Docto. ibi. Sic si est pactum factum inter creditorem & debitorem, vt liceat creditori ingredi propria

propria auctoritate possessionem rei hypothecatæ, non poterit creditor pacti illius vtilitate vti, nisi præcedente mora, super obligatione principali. l. debitores, & ibi Bartol. C. de pigno. l. soluitur. §. 1. ff. quibus mod. pignor. vel hypot. sol. sed hoc verum est, nisi subsit iusta causa, quia fortè dubitat probabiliter debitorem decessurum: eo enim casu, etiam ante moram, ingredi potest, teste Barto. ad l. 3. ver. Item quęro quando. quia ius executionum ex pacto competens potest ex causa exerceri ante tempus. d. l. quæsitum. Et hanc sententiam quod debitor in diem suspectus, cōueniri potest vt caueat de soluendo die adueniente, latè confirmat Paulus Parisius d. consil. *99.* incip. Iste Ioannes. libr. *3.* per d. l. in omnibus; & quia mora periculum creditori posset adducere, si fortè debitor postea aufugeret, & inanē faceret creditoris actionem. Anchor. consil. *192.* Decius consi. *75.*

Quibus rationibus motus vir eruditus Rodericus Zuarez Hispanus, ad l. post rem iudicatam, ff. de re iudi. in declar. legis regni. in *7.* limit. ostendit creditorem tempore priorem, sed in diem præferri aliis creditoribus posterioribus, quorum dies iam cesserat, quando est periculum in mora. Quæ decisio Roderici, cum sit elegans foroque seruiens, subiiciam „eius verba. Quidam mercator diues (inquit) „rupit & fugit, vt multoties faciūt eiusmodi, „quando vident se diuites esse, & dimisit iste „mercator aliqua bona, non tamen tanta vt

sufficerẽt omnibus:statim fuga arrepta, ve- "
nerunt multi mercatores, & inter omnes e- "
rat vnus, qui habebat obligationẽ cum hy- "
potheca bonorum, qui erat prior tẽpore o- "
mnibus aliis aliorũ obligationibus: attamẽ "
dictæ obligationis solutio erat in diem, quæ "
dies adhuc non venerat. Petebãt omnes exe "
cutionem obligationum suarum. Iste cuius "
obligatio erat prior tempore, petebat etiam "
executionem, & dicebat se præferendum ex "
regula, qui prior est tempore, potior est in iu "
re. Opponebatur verò ei, quod non erat au- "
diendus, quia nihil poterat petere, ex quo "
dies destinata solutioni nõdum venerat: & "
etiam quidam Iudex dimisit eũ ex hac causa "
desperatum, qui venit ad me pro remedio, & "
aliis duabus vicibus habui de facto, & cõsu- "
lui in fauorem istius mercatoris, illum esse "
aliis preferẽdum, dato quod dies solutionis "
nõdum venerat, ex eo quia debitor fugerat: "
& motus fui per text. singularẽ, in d.l. quæ- "
situm. vbi est casus, iuncta glo. quod etiam "
si dies pensionis, & sic solutionis nondũ ve- "
nisset, tamen ex iusta causa potest creditor "
persequi pignora, & agere hypothecaria pro "
debito, vt quia recessurus putabatur. Hinc "
est quod Bart. ad l. 1. C. de condict. ex leg. cõ "
mendat illum textum, dicẽs esse ad hoc sin- "
gularem, quod omnis debitor fugitiuus po- "
test capi & detineri ante diem. Hactenus "
Rodericus. Et idem decidit Bald. in l. vbi. C. de
iur. dot. Math. de afflict. decis. 108. incip. Pro-
cura-

curator.& Benenutus in tract. de decoctorib. parte 3. in fin. Et quamuis pro debito in diem vel sub conditione nulla adiudicatio fieri possit, vt ait Bald.consi.135.incip.in causa.lib.2. per l.Fulcinius.§.si in diem. ff.quis ex caus.in poss.eat. potest tamen bene peti, vt caueatur ex causa, secundum prædictos Doctores.

Quod autem de debito in diem diximus, idem & in debito sub conditione locum habet. arg.l.omne æs.ff.pro socio.vbi ante cōditionis euentum, si imminet periculum suspicionis, potest creditor petere, sibi caueri per fideiussoris dationem; quod & ibi contra debitores suspectos, & pro eorum creditoribus annotat Bal.qua in re, & dictum Rodericum iam d.loc.num.4 in fin.versi.Accedat text.& latius in quinta limitatione dicto loc.& Iasonem ad l vinum,num.3.ff.si cert.pet.& Franciscum à Ripa, ad c.1.num.88.de Iudic.sequaces habet;& ante hos quidem Ang.& alij plerique ex vetustioribus, ad d.l.quæsitum, priores tradiderunt. Nam quod Albericus contrarium existimat. ex eo quod d.l. quæsitum, de debitore in diem loquitur, nō de debitore sub conditione; & quod quando debitum est in diem, est nata actio & obligatio, secus quādo est sub conditione.d.l.cedere diem.nihil mouet: eadem enim est ratio, eadem est æquitas; eadē ergo debet esse iuris dispositio. l. adigere.ff.de iur.patro. Alioqui enim creditor sub conditione, debito suo facilè frustrari posset, adeo, vt his Alberici rationibus, quæ in fron-

te aliquid habent, in recessu verò nihil, nimis facilè motum fuisse Iasonem arbitror, ad l. pecuniam. num. 9. ff. si cer. pet. Ideoque etiam alibi de veritate huius ampliationis, quam ante animosè tutatus erat cepit dubitare. Porro autem vniuersa hæc cautionis interponendæ ratio, per quam arrestum euitari posset, ex discretiōe & arbitrio eius qui iurisdictioni præest, dependet. d. l. in omnibus. quod & apud Tiraquel. in tracta. de vtroque retract. §. 1. gl. 18. nu. 44 cum seq. multis videre licet.

7 Et hæc quidem de debitore, tam quantitatis quàm facti; memini enim quendam fuisse arrestatum Louanij à suo domino, cui promiserat se seruiturum Antuerpiæ, in arte conficiendorum vitreorum, ad aliquot annos, eoque inscio aufugerat, vt aut factū promissum præstaret, aut ad id quod intererat damnaretur.

8 Idem dici posse puto de eo qui alium diffamat, aut illum iactitat suum esse debitorem; Nam vt ait Bartholomeus Blarerius ad l. diffamari. cap. 1. num. 21. C. de inge. ma. diffamatus vbicunque locorum diffamatorem suum deprehenderit, protinus contra eum apud eius loci iudicem experiri, ac eius iudicis officium inuocare potest.

9 Eadem etiam ratio est fideiussoris: quia omnis fideiussor, fugitiuus & suspectus, ante diem eadem illa ratione sisti, capi, & detineri potest, teste Ioan. Constan. ad constit. reg. art. 66. incip. Et quant a celles. coll. fin. versi. nota

præ-

præterea. Baldus tamen quem allegat ad d.l.j. C.de cond.ex lege, de debitore, non etiam de fideiuſſore, loquitur. Quinimo vt *Bal.* voluit ad cap.cum contingat.col.5. de dolo.quando reus & fideiuſſor obligarunt perſonam ſuam & renunciatio facta eſt, reo capto ſeu detēto, detineri etiam poteſt fideiuſſor,& non captura ſeu prehenſio,ſed ſolutio rei, liberat fideiuſſorem,ſicut pendente lite contra reum, non impeditur executio contra fideiuſſorem. *Bal.* ad l.fin.C.de fideiuſſ. Quod quo pacto intelligendum & reſtringendum ſit, latius tomo j. arti.11.gl.3.nu.25.cum ſeq.explicat Rebufſus,& hunc ſecutus Petrus à Duennas ad reg. iur.276.incip.executio poteſt fieri. Quo in loco quatuor limitationes,& reſtrictiones recēſet,ad illam regulam pertinentes. Quid igitur de eo conſtituemus, qui tanquam principalis alterius obligationi ſubſcripſit? Vnus ex multis Zaſius reſpōdet ad l.ſi ita. §.Chryſogonus. ff.de verbo.oblig. num.3.eodem modo hunc conueniri poſſe, atque ſi principaliter ſcripſiſſet. l.fideiuſſor. §.1.ff.de pignor.

Idem quoque iuris eſt in herede debitoris, 10
quia ad id, ad quod poteſt cōpelli defunctus, poteſt compelli & eius heres. l. poſtulante. ff. ad S. C. Trebellia. Crotus in repetit.l.nemo. ff.de leg.1.Rebuff.d.loc. num.74. Iaſon ad l. diuortio.§.interd num.6.ff.ſolut. matrim. & ex perſona heredis,qualitas, ſeu natura debiti non alteratur. l.2.§.ex his.ff. de verb. oblig. Ideoque etiam inſtrumentū executoriū,non

ſola-

ſolum contra principalem, verum etiam aduerſus heredes illius, executioni mandari poteſt, licet verbis legis, vel ſtatuti id non exprimatur. Et ſi ex forma ſtatuti debitor poſsit carcerari pro debito, heres etiam illius carceri mācipari poteſt, teſte Barto. & Ang. ibi. quia licet loquatur ſtatutum de debitore, tamen heres debitoris etiam debitor dicitur, cùm ille propriè debitor ſit, à quo inuito debitum exigi poteſt. l. debitor. ff. de verb. ſign. cuiuſmodi heredem eſſe conſtat. In qua ſententia reperio etiam fuiſſe Bald. ad l. per diuerſas. C. mandati. Caſtrenſ. ad l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſd. cog. Roman. ad l. alia. §. eleganter. ff. ſolu. matri. Imol. & Angel. ad l. 1. ff. de his quæ in teſta. del. quia ex quo debitor eſt obligatus in inſtrumēto, obligatio ſuorum heredum etiā virtualiter continetur, licet hoc in inſtrumento non exprimatur. arg. l. 1. C. ſi cert. pet. l. ſi pactum. ff. de proba. Et exceptio quæ quotidie verſatur in foro, de eo quod aduerſarius non eſt nominatus in inſtrumento, hic ceſſat: & nominato Titio, videtur in eodem inſtrumento eius heres nominatus. Angel. ad l. creditores. C. de pignor. Alex. ad l. in ratione. 1. ff. ad l. Falcid. Vnde & Caſtrenſ. ad d. l. poſtulante. reſpōdit, quod etiam ſi ſtatutum dicat, inſtrumentum eſſe mandandum executioni, contra debitorem in ipſo inſtrumento comprehenſum vel deſcriptum, mandabitur nihilominus executioni contra heredem eius, quamuis aliàs ſtatuta de perſona, ad perſonam nō extendātur.

tur.l.si verò.§.de viro. ff.sol.matrim.quia talis dispositio statuti, intelligitur repellere illã personam,quæ non est & non reputatur eadẽ persona, secus si reputatur eadem. vt in auth. de iureiur.à mor.præst. Quo casu verè nulla extensio, sed potius inclusio & interpretatio fieri dicitur,l.non erit.§.de eo.ff.de iureiu.neque enim heres noua persona est, sed vna & eadem cum defuncto,l.heredẽ. ff.de regu.iur. & quæ eidem defuncto cum sua causa & vitiis succedit.l.vitia.C.de acqu.poss. adeundoque hereditatem,& sic cum debitoribus hereditariis quasi contrahendo, debitor cõstituitur,§.heres.instit. de obli. quæ ex quasi contr. Chassan.ad consuet.Burg. tit. des censes.§.6. glo.vlt.l.quod ipsis. ff.de reg.iur.adeo vt priuilegium heredis succedentis, sæpe non extinguat,aut impediat ius executionis.Bart.& Iason ad auth.quas actiones. C. de sacros.eccle. Salic.ad l.3.q.5.& 7.C.de pig.Dec.consi.536. Gomes.ad §.fuerat.Institu.de act. Rebuff. d. tomo 1.de liter.ob.art.3.glo.3. num.9. 10. & seq. Multa quoque de his libr. 1.c.1. Institut. forens.scripsit Ioann.Imbert. excutiens illam quæstionem, an heres defuncti debitoris,in vim instrumenti habentis executionem paratam,posit prehendi,& in carcerem mitti. Et quamuis distinguat hoc pacto, quod si ex statuto debitor posit prehendi, statutum æquè heredem ac debitorem obligat,si verò consensum & promisionẽ consideremus,non; quia heres à defuncto bona accipit, nõ personam:

tamen

tamen postea addit constitutionibus in Gallia editis, etiam aduersus heredem, & in bonis illius propriis executionem dari. Sed hæc latius explicare opus non est, cum ad faciendum arrestum nobis sufficiat, heredem debitorem esse, aut pro debitore reputari. d. §. heres. non obstantibus etiam illis quæ scribit Ioan. Papon. ad consuetudines Bourbon. tit. des executions. §. 106. Ex quo nata est quæstio vtrum clericus heres laici, coram iudice ecclesiastico conueniri posit: qua de re latissi mè disputat Didacus Couuar. libr. practic. quæst. c. 8. & Rodericus Zuarez d. loco, nu. 4. quem, si libet, vide.

Quinimo etiamsi heres minor sit 25. annis, nihilominus (vt existimo) arrestari bona eius possunt: sed an ipsemet arrestari posit, inferius dicemus. Ratio autem quæ me mouet, hæc est, quod executio potest mortuo testatore fieri in heredem, & si iste heres fuit minor, potest nihilominus fieri executio in bonis quæ à defuncto ad eum peruenerunt. l. pupillus. iuncta glo. in §. sed & si creditor. ff. de auctor. tut. l. 1. C. quand. decret. non est op. Et cum minor curatorem non habens, ipso iure ex contractibus suis obligetur l si curatorem. C. de in integr. restit. & nisi soluat, aut bonis cedat, in carcerem coniiciatur. l. cum & filij. C. qui bon. cede. poss. & quæ ibi notant Doctor. nihil dubito quin etiam arrestari & detineri posit, iuuante creditorem communi iuris regula, quod cui licet

quod

quod plus est, vtrique ei id quod minus est, licere debet, cap. cui licet. de regu. iur. in 6. Et quod amplius est, arbitratur Iason consil. 88. incip. In præsenti. volu. 3. nec Fiscum quidem, & eum quia Fisco causam habet successionis, immunem esse. Sed cum de executione effusè & generaliter loquatur, dubito an in materia arresti eo iure vtatur Fiscus, de quo etiam paulò inferius latius dicemus.

Porrò autem successorem debitoris sisti, vel arrestari posse, non est indistinctè & semper verum. Sunt enim plerique casus, quibus id non licet. Principio enim locum non habet infra tempus conficiendi inuentarij de bonis defuncti: quia intra illa tempora, à creditoribus vel legatariis, conueniri non potest, etiamsi aduersus defunctum sententia lata fuerit. l. fin. §. donec. & §. & si præfatam. C. de iur. delib. Baldus ad l. ait prætor. §. si quis. ff. de procur. Iason ad §. fuerat. nume. 61. Instit. de act. Boerius decis. 10. nume. 3. Chassan. ad consuet. Bourg. rubr. des succesions. rubr. 7. §. 14. num. 9. Bald. ad l. per diuersas. q. 10. C. mand. Corneus consi. 221. lib. 4. Præses in loco à ratione legis script. coll. 4. Rebuff. ad ord. Reg. tomo 1. art. 9. glo. 2. num. 8. etiam si hereditas sit locupletissima, & notoriè sit soluéda. Bald. ad d. §. donec. & §. cum igitur. Idq; propter occupationé, quá habet in inuentario cóficiédo, teste Rode. d. lo. nu. 5. in fi. latius verò Augustin. Beroius, q. 57 incip. statuto. respondet statutú de arrestádo & capiendo debitoré,

contra

contra heredem, sub beneficio legis & inuentarij, locum non habere, sed via ordinaria cõtra eundem procedendum esse. vt per Imo. ad l. 4. §. si prætor. ff. de damno infect. Et si cõtra heredem tale quid tentatum esset, processus, sententia, & omnia acta, essent ipso iure nulla, vt idem Beroius ait. Sed hoc non procedit in herede conuento vt restituat vsuras, quando defunctus iussit eas restitui, vel cauit secũdum formam text. in c. quamuis. de vsur. libr. 6. nam tunc propter periculum animæ, quæ rebus omnibus longè præferenda est, restitutio non debet differri, vt in l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. c. cum infirmitas. de pænit. & remiss. & hanc limitationem ponunt Doc. in d. §. donec. præcipuè Iacobus de sanc. Georg. nume. 2. Philip. Corn. num. 1. Zuarez in d. l. post rem iudicatam. in 1. extensione. nume. 6. fol. 132. col. 1. ff. de re iudic. & ideo datur dilatio, quia omnibus remanet ius suum saluũ: quod in isto casu non esset, cum animæ detrimentũ iam illatum, non per hoc postea tollatur. arg. l. tutor qui repertorium, in princi. ibi, vel si id quod dilationem modicã expectare non posset. ff. de adminis. tuto. & pium defuncti propositum sine vlla cunctatione adimpleri conuenit. l. nulli. C. de episc. & cler.

Secundò nõ procedit, quoties heres inquietaret alios ex causa hereditatis; nam tunc potest reconueniri ab eo, quem ipse prior conuenit. arg. text. in l. 2. in §. sed si agant. ff. de iudic. & in authen. consequenter. C. de sent. nisi illos

illos conueniat heres necessitate compulsus, puta quia debitores hereditarij cum pecunia fugiebāt, quos fecit capi, vel domus vicini minabatur ruinam super domum hereditariā, vnde petat cautionem damni infecti, vt in d. l. 2. §. sed si agant. Ita expressè tenet Angel. in eodem §. sed si agant. num. 3. & idem Ang. vbi dicit ita se vidisse de facto practicari, & iudicari, in l. 1. §. hæc stipulatio. versic. tertiò fallit. ff. si cui plus quam per l. Falci. quem sequitur ibi Io. de Imo. nu. 10. Phil. Corn. in d. §. donec. nu. 2. & Rodericus loco mox citato, n. 8.

Tertiò locum non habet, quoties petitur aliquid ab herede pro impensa funeris; tunc enim non opponit de inuentario. Ita expressè tenet Angel. in d. l. 1. §. hæc stipulatio, nume. 16. quem seq. Philip. Corn. in d. §. donec. nu. 2. quod & ibi Ia. de sanct. Georg. num. 1. probat.

Quartò fallit quando cōuenitur heres pro legatis piis, non ferētibus dilationem; vt sunt alimenta pauperum, qui interim fame perirent, vt expressè tenet Angel. in d. § hæc stipulatio. num. 16. versic. secundò fallit. quod dictum sequitur ibi Ioan. de Imol. num. 10. vbi dicit se ita vidisse practicari. Eandem opinionem tenet Philip. Corn. in d. § donec. num. 2. Iacob. de sanct. Georg. num. 1. Bar. de Chassā. in consuet. Burg. in titu. des succesions. §. 14. col. 1. num. 9. fol. 281. In his enim in quibus ius suum cuique saluum & integrum esse, ac manere potest, non in his quæ moram nō ad-

mittunt, cõcessa est dilatio. l. tutor. ff. de auct. tutor. Roderic. d. loco, in 1. extensione.

Postremò restringitur, quoties conuenitur heres rei vendicatione, quia tunc conuenitur vt quilibet possessor, non vt heres, vt in d. l. de eo. §. penult. ff. ad exhiben. Ita expressè tenet Odofre. Guil. de Cugneo, Bald. Salic. Pau. de Castr. & ibi Philipp. Corn. num. 1. Iacobus de sanct. Georg. num. 1. Ang. in d. §. hæc stipulatio. num. 16. & ibi Ioann. de Imol. num. 18. Roderic. Zuarez. in loco supra allegato, nu. 7. Iason consi. 88. lib. 3. Socin. reg. 135. fallent.

Secundò, arrestari vel conueniri successor non potest, quando est successor ex conuentione. Nam quamuis regulariter hereditas pacto dari non possit. l. stipulatio hoc modo. ff. de verb oblig. excipiuntur tamen casus nonnulli, vel fauore militum, l. licet. C. de pact. vel in gratiam matrimonij contrahendi. Zas. & alij ad d. l. stipulatio; & his iisdẽ casibus, heres eiusmodi in debitũ hereditariũ non succedit: qñquidẽ non iure hereditario, sed ex pacto & cõuentione succedit. Mãs. in sua prax. rub. de exec. §. itẽ q̃ro. col. 2. Ego verò hic subsisto, & de ea restrictiõe admodũ dubito; quia pactio huiusmodi, licet ex cõuentiõe nascat̃, facit tñ sæpe cũ q sic pactus est, heredẽ esse. Quid. n. si de maxima parte bonorũ inita sit, nullusq; alius heres instituat̃ minima parte bonorũ legatis exhausta? Rursũ verò aperta esset via fraudib. si hac rõne onus æris alieni liceret euitare. Memini mulierẽ quãdã inter viuos facta dona-

na-

natione, sibique rerum omnium possessione seruata, ita cũ nepote suo conuenisse, vt omnia eius bona mobilia haberet post eius mortem, nulliq́, creditorum obnoxius foret, cùm tamen eo in loco vbi id factum fuit, apprehẽsor bonorum mobilium, ad exolutionem æris alieni teneatur. Cõsultus cum aliis quibusdam, respondi ob præsumptam fraudis coniectionem, nepotem illum stipulatorem, ab ęris alieni præstatione immunem non esse: quia alioqui facilè deciperẽtur creditores, nisi haberent hypothecã. Interim verissimũ esse puto, qđ si inter maritũ & vxorem cõuenerit in cõtractu antenuptiali, quod vxor habebit præmoriente marito mediam, vel aliq̃ partẽ bonorum, absque vllo onere æris alieni; eo casu ipsa quidem creditoribus obnoxia erit; sed cogentur heredes mariti, aduersus eosdem creditores eandem vxorem indemnem conseruare, atque defendere. In qua opinione etiam videtur fuisse Chassa. ad consuetu Burg Rubri. des droictz, & app. des gens mariés. §. 10. Eodem modo accipiendum puto, quod dicitur in eum qui hereditati renunciauit, executionem nõ dari, vt scilicet procedat si nunquam alias hereditatem adiit: nam si adiit & vendidit, certè vt à creditoribus conueniri, ita etiã sisti poterit, iure suo aduersus emptorem hereditatis saluo. l. ratio. C. de hered. vel act. vend.

Singularis quoque successor, & qui heres non est, non ex promissione seu debito defuncti, qua minimè ligatur, sed tantum vt rei mo

bilis alienæ possessor, arrestari potest.l.1.§.si heres. ff.ad S.C.Trebell.l.fin. C.de hered. act. Et in his,in quibus singularis successor, cuius modi est legatarius rei alicuius, paratam executionem habet,sicut defunctus ipse haberet, prout semper habere videtur, Bald.ad l.ex legato.C.de legat.Rodericus d.loco, in 1.extensione,num. 12.in fin.in iis etiam casibus, è cõuerso sisti potest.Doct.ad l.si debitori.C.si aduers. cred. præscript.gl. ad l.ea lege.C.de condict. ob caus. Iason ad l. quædam. §. nihil interest.num.7. ff.de eden.& in l.ait prætor.nu. 10.ff.de iureiur.& ad l.si vnus. §. ante omnia. num.5. ff.de pact.& ad d. l. 1. §. si heres.nu.4. Et ideo possessor bonorũ hereditatis,via executiua conueniri non potest. Barto.ad l.controuersia.num.7. ff.de transact.

11 Quod de herede debitoris diximus, idem in debito debitoris nostri locum habet; Quia licet debitor debitoris, quem creditor ex contractu vel quasi contractu obligatum non habet,detineri & arrestari non possit, vt notat Romanus consil.224. incip. Ista captura, sed executio sententiæ cõtra debitorẽ latæ,subinde aduersus eum mandatur executioni. l. 2. C.quand.fisc.vel priuat. Id quod latè & elegãter explicat Rodericus Zuarez. ad l. post rem. cap.incip.Secundò quæro. ff. de re iud.potest tamen creditor, id quod suo debitori ab alio debetur arrestare,vsque ad quantitatem debiti concurrentem.Rebuff.ad constit. reg. tom. 1.tract.de liter.obl.arti.12.glo.vnica.nu.22.

etiamsi

etiamsi de debito nõ constet ilico per literas, sed postea intra breue tempus, de quo mox dicemus, constare posit. Phirrus ad consuetud. Aurelia. tit. de execut. ex locat. cap. 9. argu. d. l. 2. C. quam fisc. vel priuat. l. heres. in fin. ff. ad Trebel. & debitorem debitoris, auctoritate iudicis, ad certum aliquem diem citare, vt veniat si velit, & audiat rationes arresti proponi, beneque ac iustè factum esse declarari; Tum verò, vt d. art. 6. gl. 3. nume. 64. Tradidit Rebuff. vbi in iudicium venit, interrogatur an & quãtnm debeat, vel an res debitoris eiusmodi, & quas res detineat, quod & sub iuramento dicere cogitur: si se aut debere, aut detinere confitetur, præceptũ ei fiet, ne cuiquam sine iudicis aut creditoris voluntate tradat, néve debitori soluat, quod deinde principali debitori significatur, diesque ei dicitur; quo die si compareat, & iustam causam non alleget, cur arrestũ sustineri non debeat; Iudex ex ea pecunia sic arrestata, creditori soluendum esse decernet, seu alias rem illam distrahi, & distractæ rei preciũ, dicto creditori numerari præcipiet. Propius verò ad nostros mores accedens Mãsuerius in sua dicta praxi, tit. de execu. coll. 7. ver. Item si creditor, asserit quod postquam creditor pecuniam debitori suo debitam arrestauerit, sufficit vt præceptum fiat debitori debitoris sub pœna, ne debitori soluat, vel res eius dimittat. Et hic quidem si rursum debitori suo hoc significauerit, ipse à creditore suo ad soluendum, arresto prius amoto, compelli non

potest,quamuis à creditore creditoris sui arrestante vrgeri possit ad pecuniam illam debitam apud iudicem deponendam: ne alioqui eadem difficultate ab eo consequatur pecuniam arrestatam, qua debitū ab ipso debitore assequi non potuit. Gaudent enim, & sæpe etiā procurant debitores, vt,quo facilius moram soluendi trahant,pecunia quam debent, apud ipsos arrestetur. Cum verò eam pecuniam petente creditore deposuit, vel non petente,creditori suo non soluit,etiam si ad certū diē sub pœna & addito iuramento soluere promisisset,nō tenetur,quia iussus iudicis & à mora,& à pœna, & à periurio excusat. l. non videtur. §.qui iussu. ff.de reg.iur. l.si.ff.de leg. commiss.Rebuff.d.loco.Lucas de Penna.ad l. vnic. C. vt nullus ex vicar.lib. 11. Practicus Ferrar.in form. sequest.seu saxan.coll penul. Bart.& Dyn.ad l.creditor.ff.de solu. Anchor. consi.64.Dec.consil.25.Iason consi.26.lib.3. Decis.Neap. 150.Barbat.consil.29. lib.3.Cumanus consi. 185.Castrens.consil.285.libr.1. præterquam si debitor debitoris (quod,vt dixi,sæpe fit.)ex malitia & improbitate sua,impedimentum istud arresti sollicitauerit. Felin. ad c.fin.de test.& ad c.fin.de for. compet.arg. l.& qui data.ff ex quib.cau.maior. Barb.consil.56.lib.1. Hieronimus Cag.ad d. §.qui iussu;vel si tam notoriè videatur arrestū esse iniquè aut perperam factum,vt nullo iure defendi,aut subsistere queat, teste Decio ad d. §.qui iussu. & latius Iason d.consil.26.libro 3. Arre-

stata verò hæc pecunia cũ fuerit, dies dici debitori principali debet, vt compareat,& se si velit, rationibus arresto proponendis opponat. Et quamuis sint qui existiment, cogere hunc posse suum debitorem, vt soluat interposita cautione indemnitatis aduersus creditorem arrestantem,arg.l. penul.C.depos.l.is à quo.ff.de rei vend.Ias. ad l.non solum.§.morte.num. 28.ff.de op.no.nunciat. Contrarium tamen d.loco tenuit Rebuff.qui ea in re Paulum Paris.consi. 107.libr. 3. sequacem habere videtur,pręcipuè, cum in facultate arbitrioq; eius positum atque collocatum sit,iusta satisdatione omnem facti arresti vim dissoluere. Quid igitur, si debitor debitoris,se verum debitorem esse negauerit? Sanè non potest creditor, plus iuris aduersus debitorem sui debitoris habere,quàm haberet ipse primus debitor, idemq; debitoris sui creditor.Ideoque in primis probare debitũ oportebit. l. si debitũ. C.quãd.fisc.vel priuat.gl. ad l.2.eo.tit.Roder. d.l.post rẽ.c.inci.Secũdò q̃ro.fol.675.Doc.ad l. Diuo Pio. §.sic quoque.ff.de re iud. Quòd si verò res debitoris occultauerit,& se eas habere negauerit, iustis remediis huiusmodi impudentia coercebitur, legitimasq; mẽdacij sui pœnas feret.De quibus inferius latius dicetur.

Dico prӕterea etiam Factores & Institores 12
mercatorum arrestari posse: quia certum est, quod ex contractibus à se etiam nomine dominorum suorum initis,conueniri possunt.l. 1.in verb.ipsum tamen institorem,vel domi-

num eius conuenire poterit. ff. de institut. act. & l. 1. §. est autem. ff. de exercit. act. De qua re eleganter loquens Alciat. ad l. si institorem. ff. si certum petat. ita ait. Sed an ex re in qua præpositus est institor, ipse quoque teneatur? & durante officio traditum est, debere eum solutionem procurare, & ideo tanquam institorem teneri. l. & si quis. §. penul. ff. de institu. act. Vnde finito officio conueniri nõ poterit. l. fin. eod. tit. Idq́ue siue institorio nomine expresse contraxerit, siue simpliciter, ex ea tamen causa, in qua appareat non eius contemplatione contractum esse. l. post mortem. ff.
13 de admin. tutor. Tu eadere vide latè Docto. ad d. §. est autem. Imo eodem loco idem esse dicit de procuratore alterius, & eo, qui alieno nomine contraxit. Nam sicut à Domino arrestari & conueniri potest, vt actiones quas acquisiuit cedat ei, l. possessio quoque. §. fi. ff. de acquir. poss. l. seruum filij. ff. mandat. ita quoque subinde ab eo cum quo contraxit, rectè cõuenitur, & per consequens iustè arrestatur, veluti cum se suo nomine obligauit. l. procurator qui pro euict. ff. de procurat. cum illius solius fidem secutus est, contrahens, aut si dominus ei satisfecit: nam cum pecunia ad eũ iam peruenit, æquum est creditoribus eum soluere, & directas actiones aduersus eum intendi posse, secundum notat. in l. 1. C. de act. & oblig. & vide Socin. consil. 18. lib. 1. & Castrẽ. Costalium & alios ad l. Plantius. ff. de procu. & ad d. §. est autem.

Quid

Quid autem dicendum ſit de tutore aut cu ratore proximo cap. declarabimus.

Clericos quoque debitores arreſtari poſſe 14
exiſtimo; Nam in his quæ pertinent ad proceſſum, etiam in foro eccleſiaſtico ſeruatur cõſuetudo laicorum. cap. cum veniſſet. in verb. vellent procedere. de eo qui mit. in poſſ. Et cũ eiuſmodi ſtatutum vel conſuetudo, nihil turpitudinis habeat, pertineatque ad abbreuiandas lites bono publico, etiam à clericis ſeruari conuenit, c. conſtitutus. de in integr. reſt. gl. in l. ex ea. ff. de poſtul. Raphael Cuma. conſil. 41. & 83. & Philip. Franc. ad c. ſeculares. nume. 3. de for. compet. lib. 6. vbi dicit, quod licet conſuetudo non porrigatur extra territorium, cũ ſit localis. c. 1. de conſtit. eod. lib. porrigitur tamẽ bene ad aliud forum in eodem territorio, & ſic (inquit) cõſuetudo laicorum probat cõtra clericos in omni foro, dummodo detur cõpetentia iudicis. Ideoque Bartol. ad l. cunctos populos. col. 8. verſ. hoc præmiſſo. C. de ſumma trinit. reſpondet. quod cum ex ſtatuto ciuitatis, inſtrumentum meretur paratam executionem, poterit laicus in foro eccleſiaſtico, eiuſmodi inſtrumẽti executionem, aduerſus clericum poſtulare: quod & Rodericus quoq; voluit. d. loco, in 8. ampliat, quantumuis ad d. l. cunctos. diſſentiat Baldus. Sanè in clerico de fuga ſuſpecto, dubium nõn eſt, quin ex mandato Iudicis eccleſiaſtici detineri poſsit, teſte Franciſ. Ripa. lib. 1. de leg. reſponſ. 13. & ad c. 1. de iud. cum etiam quod amplius eſt, à laico

si fugitiuus iam sit,rectè capiatur.Panor.& alij in c. cum non ab homine. eod.tit. Bart.ad l. si quis in seruitute.ff.de furt.Hippol.singul. 43.incip.Debitor. Iason in §.1. de act. & in materia arresti. Rebuffus d.artic.6.glo.3.circa fin.vers.Quintò amplia. Rodericus d.loco,in tit.de los emplagamientos.num.48.& 49.nullaque fori præscriptio,in huiusmodi necessitate opponi seu allegari potest. Iason ad l.2. nu. 15.16.& 17.ff.de iurisd.omn.iudi.& ad l.si arbitro.num.9.ff.qui satisdar.cog.Idem in prouisionalibus executionibus & namptizationibus dici solet,quia,vt laicis, ita etiam clericis,ad prouisionem,seu(vt vocant) namptizationem,condemnatur,teste Rebuffo d. tomo 1.in proæmio,glo.1.num.69. præcipuè quod huiusmodi prouisio, non tam decisionẽ causæ, quàm ordinem procedendi sapiat;qua de re,etiam Imbert.Instit. forens.libr.1.cap. 24. & lib.3.c.7.quædam annotauit.& etiam Ioãnes Bessian.ad consuet.Auer.tit.1.art.8.dicẽs quod secundum stilum Curiæ Parlamenti, si clericus est obligatus per literam mánu sua signatam & sigillo suo sigillatam,potest conueniri corã Iudice seculari, & tenebitur cognoscere vel negare, & ad vlteriora in causa procedere, quamuis actio sit merè personalis; & si condemnetur,executio fiet in bona temporalia eiusdem.Quam tamen consuetudinem, & multas alias similes,non posse iure satis defendi puto,vt quæ libertati ecclesiasticæ plurimũ aduersantur, & proinde non valent apud

iustos

iustos & catholicos Iudices qui timorem Domini habent, auth. cassa & irrita. C. de summa trinit. licet valeant apud eos, apud quos quicquid libet licet, & qui ecclesiam oderunt, eâq; principibus secularibus libenter in omnibus subiicerent, confusionem passuri in magno illo die, cum ad iudicandum eos veniet, cuius sponsam nunc contempserunt, & iniuria affecerunt. Et quamuis statuta & consuetudines laicorum, debeant etiam in Curia episcoporum obseruari, intelligitur tamen quod seruētur, non à Iudice laico contra clericos, sed ab episcopo contra clericos, & si libertati ecclesiasticæ non repugnent, sed iustitiæ & æquitatis rationem habeant, vt notat Boerius ad cōsuetu. Bituricen. tit. des iuges & leur iurisdic. §. 11. in prin. sicut & contra clericos tunc à Iudice seculari seruari possunt, quādo clerici tāquam actores in iudicio seculari, contra laicū procedunt, iuxta notata per Rebuffum in tomo 1. in præfat. num. 62. cum seq. & Guil. Bened. ad ca. Raynutius. ad verb. & vxorē. decis. 2. num. 125. cum seq. de testam. His rectè adiicias, quod Ioan. Fabri ad §. is quoque. num. 3. versi. quid si sit clericus, Instit. de act. respōdet, quod si clericus se obligauit ad arrestū pro debito ciuili, valet obligatio, arrestumque tenet; Ita tamen vt in Curia ecclesiastica, non in seculari detineatur: detentus verò, neque carceri mancipetur, neque vinculis alligetur. Quam Fabri opinionem & Guido quoque q. 81. secutus videtur, quod & Boerius q. 349. nu. 11.
col.

col.antepenult.probat. Et licet Rebuffus ad ord.reg.tomo 1.tit.de liter.oblig.art.2.glo.1. num.11.dicat, quod hodie si clericus fuerit in personam obligatus, potest à Iudice seculari comprehendi, & ad carceres episcopi duci, & ibi detineri, non video tamen id vlla lege aut ratione probari posse, nisi Iudicis ecclesiastici copia haberi non posit: Nam tūc, vt superius dixi, si est euidens periculum fugę, iudex alioqui incompetens potest personā sibi nō subiectam detinere, vt eū suo Iudici deinde tradat. §.audient. in authen.de defens.ciuitat. Inno. in cap. vt famæ de sentent.excom. Concludo igitur in hoc articulo, posse clericos detineri & arrestari, sed auctoritate Iudicis ecclesiastici duntaxat, nisi copia illius haberi non possit, & periculum sit in mora. Idem dico de bonis eorum mobilibus, quia sicut in illis à Iudice seculari executio sententiæ fieri nō posit, sed bene à Iudice ecclesiastico, ideo quod sequuntur personam, & sic priuilegio personæ vti debent.c.ecclesiarum seruos.12.q.2.glo.in c.fin.de vita & honest.cler. Rebuf. in terminis d. art.2.glo.1.num.106.etiam si non haberēt clerici nisi illa bona mobilia, vt ipse ait; Ita quoque non puto in his fieri posse arrestationem. Excipit tamen idem Rebuffus aliquot casus ibi, num.119 in quibus putat, bona mobilia clericorum, à iudice laico pro executione capi posse: vt si non clericaliter, sed more mercatorum in iis bonis versentur; si fructus sint in fundo pendentes, &c. quem vide.

Et in

Et in terminis noſtris, quod Iudex ſecularis bona mobilia clerici arreſtare nō poteſt, tenet & conſuluit Iuſtinus Goblerus, conſil. incip. Cum ſatis conſtet. 15

Sed & teſtes.vt teſtimonium dicant, Tabelliones, vt inſtrumenta exhibeant, Apparitores, Nuncij, & Executores, vt executionis teſtationem præbeant, ſiſti atque arreſtari poſſunt. Imbert. libr. 1. inſtit. forenſ. c. 1. Rebuffus ad ord. reg. tomo 3. tit. de citatio. arti. 2. glo. 4. num. 19. & tradunt Doct. ad tit. de teſtib. cog. Bald. & alij ad l. quibus diebus. in princi. ff. de cond. & demonſtr. Quomodo & Domini de Rota deciſ. 90. incipi. Iudex. in no. decidunt quod iudex appellationis à grauamine poteſt literas arreſtare, & teſtes abſuturos recipere, propter periculum, & c. quoniam. extra. vt lit. non conteſt. & valebunt eiuſmodi atteſtationes, ſic receptæ coram iudice à quo eſt appellatum, ſi pronūcietur per eum bene proceſſum eſſe, & malè per partem appellatum. & extat deciſio 572. incip. Primò. in antiq. etiam de literarum arreſtatione, quam vide. 16

Poteſt etiam litigans arreſtari, vt reſpōdeat libello, ſi perſonalis ſua reſpōſio deſideretur, vt decidit Iacob. de Beluiſio. in repetitione c. Romana. §. contrahentes. in ſeptima & vltima oppoſitione. de for. compet lib. 6. & Bald. ad l. 1. C. de lit. conteſt. per cap. fin. & ibi glo. & Doct. de for. comp. Id quod tamen limitant Domini de Rota deciſ. 31. incipi. Voluerunt. in no. hoc pacto, quod reus de Curia receſſu-

rus non poteſt arreſtari, nec compelli ad reſpondendũ interrogationibus principale negocium tangentibus, niſi poſitiuè dentur per modum articulorũ & in ſcriptis. Et ideo deciſio 394. incip. Si ſuſpenſo, etiam in no. dicit quod litigans in poſſeſſorio, de Curia receſſurus, arreſtari poteſt, donec reſpondeat articulis ſuper petitorio per reũ datis, cuius reſponſio tunc poſſeſſorio non præiudicat, maximè interueniente proteſtatione; & idem econtrà, quod quando intẽtatur poſſeſſorium, poteſt actor per reum arreſtari, vt de Curia non recedat, niſi reſpondeat articulis per ipſum reum productis, ne probationum copia pereat, tenet Milis in ſuo repertorio, ad verb. Poſſeſſorium. & D. Ant. ad ca. paſtoralis. de cauſ. poſ.

17 Adde quod ciuis pro debito ciuitatis detineri, ſiſti & arreſtari poteſt, quando ciuitas ſe & ſuos, ſuaque & ſuorum bona (ſicut fieri ſolet) ſolemniter obligauit, neque ſolum pro rata & portione ſua arreſtari poterit, ſed pro debito vniuerſo. Iaſ. Fran. à Rip. & alij ad l. 4. in initio. ff. de re iud. & ad l. ſi is qui bona. n. 7. ff. de pig. & hyp. Doc. ad l ſicut. ff. q. cuiuſq. vni. no. Nã q. pleriq; exiſtimant, vnũ quẽq; cẽſeri pro ſua parte obligatum, niſi aliud ſit expreſſum; reſpectu ciuium inter ſe, nõ reſpectu creditoris verum eſt; Scire enim creditor nunquã poſſet, quota cuiuſque ſit portio; neq; etiam illud in contrahendo actum ſeu cogitatum fuiſſe dici poteſt, planeque vſus arreſti ſic tolleretur, & particularis hæc præſtatio, plurima

ſecum

ſecum incommoda ferret.l.planè.ff.fami.erciſcun. Porrò autem, quod ita arreſtatus vel detentus præſtitit,damniq́ue quod accepit æſtimationem ac refuſionem, à communitate, vel ciuitate recuperare poteſt,vt teſtatur Laurentius Syluanus conſi.35.num.8. lib.1.Car. & alij ad l.nam Seruius.ff.de nego.geſt. & ad l.2.§.fin.ff.de verb.oblig. Panor.conſi.21.incip.In quæſtione,lib.2.& conſil.60.libr.1.Nō me latet quod D. Henningus Goden, conſil. 34.num.33.fuſè admodum ſuſtinet, ciues alicuius ciuitatis,pro debito eiuſdem capi, detineri,vel incarcerari à creditoribus ciuitatis nō poſſe;ſed opinionis illius in hoc articulo,iuſta defenſio eſſe non poteſt, tum quod moribus noſtris contrarium ſeruetur, tum quod non videatur loqui,quādo res& bona ſingulorum nominatim creditoribus obligata & ſuppoſita fuerunt. Porrò autem quemadmodum res iſta vtilis eſt & quotidiana, maiorē deſiderat explicationem. In eo enim conueniunt plerique, quod ſi villa aut communitas alicuius loci,non habeat burſam communem,poteſt talis communitas imponere collectam, & ſoluere illis, quibus tenetur, ſecundum Doctor. ad l.1.ff quod cuiuſq.vniuer.no.& Specul.de execut.ſent.§.ſequitur.verſ.Quid ſi vniuerſitas. Et executores deputati ad talem collectā ſeu talliam (ita enim loquuntur interpretes) poſſunt capi & conueniri, lapſo termino eis dato ad exigendum & ſoluendum.vt l.1.ff.de munerib.& hon.Id quod ſequitur Guido Papon.

lud verò propius huc ſpectat; An is qui deſiit eſſe ciuis,& aliò domicilium ſuum tranſtulit, pro debito,ſuo tempore contracto arreſtari& conueniri poſsit,vel econtrà,an is qui tempo re contractus non fuit ciuis,ſed poſtea incipit eſſe ciuis poſsit conueniri & arreſtari pro debito,ante ſua tempora contracto? In tractatu meo de reparandis eccleſiis.cap. 10.aliquid de hac re dixi. Sed ibi locutus ſum non propriè de iſtiuſmodi debito per ciuitatem, aut communitatem contracto, ſed de collecta vel gabella,ſubditis impoſita. Ad propoſitam tamē q̄onem exiſtimo eſſe reſpōdendū cū D. Hēnin go Godē,cōſi.34.inci. Cōſules duodecim.nu. 32.ver. inci.circa hanc cōpoſitionē,q; ſi ciuis, qui fuit ciuis tēpore debiti cōtracti à ciuitate recedat,poteſt non obſtante receſſu,pro debito ſuo tempore legitimè contracto arreſtari, aut detineri. Sufficit enim quod cauſa, propter quam debitum contractum fuit, habuit originem illo tempore, quo ille erat ciuis, & quod tunc contractum fuit. Bart.ad l.incola. ff. ad municip. Specul.in tit.de cenſ.§.nunc dicendum.ver.ſed quid erit. Ecōtrà verò (inquit ille) ſi quis tempore debiti contracti, ciuis nō erat,detineri non poteſt,niſi tunc illic habuerit bona,ex quibus debitum ſoluendum quoque fuerat, quia de illis indifferenter tenetur tam veniens quàm recedens.arg.l.2. & authē. ibi.poſita.C.ſine cenſu vel reliq. Id quod plurimum obſeruandum & notandum eſt, ſi in praxi obtineri poſſet; Vſus enim arreſtorum

latè nunc paſsim extenditur, videmuſque paſ ſim etiam eos arreſtari pro debito ciuitatum, qui tempore contracti debiti, in iiſdem non habitauerunt; quod an conſenſu populi receptum ſit, an potius ignoratione iuris ab arreſtatis non propoſiti fiat, dubito. Et pro hoc vſu facit conſil. Caſtrenſ. 455. incip. Viſis. lib. 1. vbi dicit, quod iuris eſt de ipſa communitate, idem eſſe debet de hominibus, qui poſtea d. communitati adiiciuntur, quodque communitas eſt quædam vniuerſitas iuris quę recipit augmentum & diminutionem, & ideo pacta cum ea facta extenduntur ad illos, qui de ipſa poſtea efficiuntur, cum ſemper eadem eſſe dicatur; videnturque ea conditione eſſe recepti, vt pari iure vtātur: & puto quod ita in dubio pro hoc vſu iudicaretur. Pro priore tamen opinione facit id quod not. Bald. conſ. 47. incip. ad euidentiam. lib. 3. num. 4. quod ſyndicus ſiue adminiſtrator ciuitatis nō poteſt obligare eos, qui tempore contractus non ſunt de ipſa vniuerſitate. vt C. de decurio. l. prouidendum. libro 10. & hoc eſt verum, inquit, quod non poteſt eos obligare tanquam ſingulares perſonas, quia cum inſpiciatur tempus cōtractus. l. ſi filius. ff. de verb. oblig. & tempore cōtractus, iſti non erant de vniuerſitate, obligari non potuerunt tanquam particulares perſonæ. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact.

Quid igitur ſi poſteaquam ciuitas aliqua, ſe pro debito aliquo obligauit ſola, poſtea Status patriæ, aut tota prouincia ſe obligat pro

eodem debito? Respondeo nihilominus adhuc posse pro illo debito, ciues illius ciuitatis conueniri, nisi nouatio intercedat, quia & ipsa quoque in Prouincia est. Et in simili decidit *Bald.* ad l. si tibi homo. §. si testamento. ff. de leg. 1. quod si pro aliquo debito ecclesiæ soluendo Papa imponit collectam vni communitati, deinde verò generaliter toti Prouinciæ, est in potestate creditoris, vtrum speciali, an generali impositiõe vtatur, quia neutra derogat alteri. argu. d. §. si testamento vbi grauamen generale, non liberat grauatum singulariter, nisi solutione legati secuta, & sequitur ibi Iason num. 14. & alij cum eo.

Sed de eo dubitari posset, quid agendum sit, si debitor & is qui arrestatur, in re quę arrestari debet, portionem aliquam indiuisibilem duntaxat habuerit? nihil referre asserit Rebuffus, d. art. 6. glo. 3. num. 33. nihilque impedire existimat, quo minus ratione partis, tota arrestetur: ita tamen vt arbitror, quod istiusmodi debitor, suo socio de damno ipsius in altera parte accepto teneatur. In simili enim receptum est, animal alterius publicari, & fisco ascribi subinde posse, sed succurritur eo casu domino animalis, vt contra eum, cuius culpa commissum incidit, pro damno accepto experiatur. Roman. & alij ad l. dotem. §. dominis. ff. de pub. & vectig. & ad l. fin. ff. de pign act. Præsumitur tamen, inquit Rebuffus, res apud debitorem inuenta, esse eius. arg. l. fin. C. de rei vend. & c. ecclesia. de caus. possess. quo modo 18

aduersus generum quendam iudicatum fuisse ait, qui arresto se opposuit, & equum apud socerum repertum, suum esse dixit, nec aliter probauit. Ideoque debitor rem eiusmodi, alterius esse, incontinenti probare debet, si arrestum euitare velit, Alberic. ad l. 2. C. ne vxor pro mar. quemadmodum vxor, si eo tempore quo aduersus maritum sententia mandatur executioni, se opponat, & res quas apprehendit executor, suas esse contendat, hoc probare debet, quia mariti esse pręsumuntur, teste Bal. & Petro de Bellaper. ad eandem l. 2.

19 Imo quod amplius est, si creditor petiit, se mitti in possessionem bonorum sui debitoris, & missus fuit, nihilominus tamen debitor sisti & arrestari potest. Decius cons. 460. nume. 9. nam & Barto. ad l. consentaneum, coll. fin. vers. 2. quæro. C. quo. & quand. iud. & Bar. secutus Baldus ad l. ignorare. C. de restitu. nul. & ad l. 1. §. fin. ff. si quis in ius dicent. non obt. responderunt, quod creditor immissus in possessionem bonorum debitoris sui, curare nihilominus potest, eundem debitorem apprehẽdi, quia scilicet, hæc remedia cumulatiuè competunt ad eundem effectum, & per electionẽ vnius, alterum non tollitur. Et hoc idem sequitur Ioan. Papon ad consuet. Bourbon. tit. des executiõs. §. 104. His verbis. Melius est statutum quàm iuris communis dispositio, quo etiam si debitor simpliciter nexus sit, vtroque remedio creditor liberè vti potest: & ita arresto sæpius sancitum est; Nam post acceptum

pignus

pignus creditori vt satisfiat, Iudex aditus prouidere debet. verba sunt text. in l. qui legati. C. vt in poss. leg. Bald. ibidem, & in authê. quæ supplicatio. C. de precib. imper. off. & in l. fin. versi. sed si cum. ff. si cert. pet. & Iason consil. 9. nu. 1. libr. 1. resoluunt. quod etiam si creditor pignoribus captis debitorem teneat, nihilominus eum prehendi, & personaliter detineri curare potest, & econtrà. ca. fi. de eo qui mit. in possess. rei seruand. caus. lib. 6. & expresse Bar. in l. consentaneum. in vlt. collat. C. quomo. & quand. iud. Hactenus ille. Et idem rursus ibidem. §. 150. his verbis. Excipio autem personales executiones, quia is cuius pignora capta sunt & distrahuntur? prehendi & detineri potest, & econtrà, vt tenet Iason consi. 9. in tertio themate lib. 1. & videtur sequi Marian. Soci. nepos, consil. 17. libro 2. Neque mouet quod dicitur, eum qui viam iuris elegit, amplius ad viam facti redire non posse. l. si mulier. in fin. ff. quod met. caus. Salic. ad l. 2. in 10. quæst. C. de seruit. & ad l. 1. in princi. C. de exec. rei iudic. tum quia via arresti est vera via iuris: tum quia regulæ illi nullus est locus, quando plura remedia ordinata sunt ad eundem effectũ, in fauorem actoris. teste Decio d. loco. nume. 12. Quo modo Boerius quæst. 306. respondet, eum creditorem qui pignus accepit, posse nihilominus personali actiõe debitorem vrgere: neque audiendum esse debitorem si dicat, Tu habes pignus, & es securus, quod & Cornæum consi. 108. lib. 4. voluisse ait. Et si quis

 in pos-

quo fides atque charitas friget, & aduersarius noster diabolus, mille artifex nouas atq; inusitatas decipiendi formas quotidie suggerit debitoribus ad fraudandum propensioribus. Alioqui verò difficile esset in vsum forensem quæ dicta sunt adferre, & rem ac personam debitoris sistere, vel arrestare, quod multarũ prouinciarum mores non admittunt.

Illud etiam notari potest, si Iudex qui arre- 20
stare debitorem præcepit apparitori, ante factum arrestum, vel moriatur, vel officio defungatur, poterit nihilominus apparitor arrestum facere, & præceptum sibi factum exequi, quia præceptum Iudicis, illis modis non extinguitur, licet aliud in commissione obseruetur. Hyppol. ad l. fin. num. 185. ff. de iurisdic. omn. iudic. Rodericus ad declarat. l. 2. tit. de los emplazamientos. lib. 2. fori. nu. 28. per text. in authen. vt nulli iudi. §. si verò. coll. 9. & l. fundi venditor. ff. de acquir. hered. Et licet alias præceptum Iudicis regulariter non duret vltra tempus suæ iurisdictionis, l. fin. ff. de pæn. l. eum qui. §. magistratus. ff. de iurisd. omn. iud. l. 1. C. de postul. cap. præsenti. de offic. leg. nume. 6. hoc tamen verum esse intelligunt nostri, nisi sit factum cum causæ cognitione. Ideoque Ang. ad l. si per epistolam. ff. de acquir. here. ait, quod iussus Iudicis factus causa cognita, vt eius sententiam exequatur apparitor, non perit eius morte, ea denique ratione ibidem, quod hic dicimus, affirmat.

Dico etiã præterea defructuatores bonorũ 21
F iiij obli-

obligatorum rectè pro debito, & redditu decurso côueniri & arrestari posse: Quia vbi bona sunt obligata pro certa annua præstatiõe, actio personalis competit contra possessorē pro tempore quo possedit & defructuauit. Castrens. ad l. Imperatores. in princip. ff. de publi. Hostiens. Ioann. Andre. & Panor. ad cap. parochianos. de decim. & idem Panor. ad c. pastoralis & ad cap. cum homines, in fin. eo. tit. Frederic. de Senis. consil. 18, & oritur hic actio ex quasi contractu secundum prædictos Doct. ad d. ca. parochianos, quia sicut heres obligatur creditoribus ex quasi cõtractu, per aditionē hereditatis, licet aliter cum illis non contraxerit. l. 3. & 4. ff. ex quib. caus. in poss. Ita etiam obligatur ille ex quasi contractu, qui defructuauit rem alteri obligatam, vel qui fructus obligatos percipit, licet sit singularis successor. Et qui fructus percipit, debet soluere onus reale. l. neque stipendium. ff. de impens. in rebus dotal. fact. & hæc est pulchra decisio D. Præsidis Euerardi cons. 147. incip. Præclarissime D. Decane. vbi dicit, quod defructuator bonorum super quibus est constituta pensio ecclesiastica, potest pro decursa pensione conueniri, & non obstat, inquit, si dicatur qđ hoc sit verum, si conueniatur hypothecaria, secus si actione personali: quia dicit idem esse etiam si conueniatur actione personali, vt est decis. Delphina, 576. quam decis. vidi, & Guido Pape in eadem decidit quod possessor potest conueniri pro alimentis, decimis aut anniuer-

niuersariis decursis, & sequitur Hieroni. Gygas, in tract. de pens. quæst. 39: Alcia. consi. 22. & 40. & dixi latius in lib. de reparand. ecclesi. Et in contrarium non mouet secundum eundem D. Præsidem, quod actio personalis non datur contra singularem successorem aut possessorem. l. 1. §. si heres. ff. ad S.C. Trebel. l. fin. ff. de contrahend. empt. quia hoc est verum, quando actio est merè personalis, non respectiua ad rem. exempli gratia, Tu es mihi obligatus ex mutuo, vel ex causa emptionis, in decem, & vẽdis bona tua Titio, certum est q̃d ego non habeo actionem contra Titium emptorem & possessorem eiusmodi bonorum, licet ea defructuet, sed quando actio nõ est merè personalis, sed respectiua ad rem, tum bene sequitur possessorem & fundum, vt ait, Iason ad l. 1. C. de iure emphy. sicut etiam videmus, quod actio personalis in rem scripta, datur cõtra eundem. l. metum. §. fin. ff. quod met. caus. & quod vbicunque res est affecta, actio personalis datur contra possessorem. Bald. ad l. 2. q. 13. C. de rescind. vend. Alex. in d. §. si heres. Et eo cessante, inquit, officium iudicis datur cõtra eundem, maximè quando principalis nõ est soluendo, & defructuator sciuit rẽ esse affectam. l. in causæ. ff. de minor. Et secũdum hãc sentẽtiam, quæ est, quod defructuator bonorum, pro redditu obligatorum potest conueniri, & per consequens in patria arresti arrestari, tenet generalis consuetudo patriæ Leodiensis, vt audio, & aliorum locorum; Et licet ab

 aliis

aliis hac de re dubitatum fuisse memini, non video tamen ob quam rationem ab opinione eiusdem D. Præsidis & aliorum superius citatorum interpretum recedere debeam; pro qua opinione, se consuluisse, & in iudicio obtinuisse asserit idem Gygas d.q. 39. in fin. vbi multas alias similes decisiones adducit, de charitatiuo, subsidio, alioque onere præterito & non soluto à possessore & defructuatore exigendo; quæ ad istius articuli confirmationem plurimum facere videntur.

22 Subiicimus etiam his, Nautas, aurigas, & reliquos qui vectigalia non soluunt, & contra quos multo magis quàm contra alios, via executiua & detentio permittitur, vt ait Castrensis consilio 455. lib. 1. & Baldus consilio 238. libro 1.

23 Omnis præterea contumax, arrestari potest, & sicut prouidetur contra contumaciam per pignorum captionem. l. cum eo. ff. ad l. Iul. pecul. Institu. de sati sd. tutor. §. si verò reus. Ita etiam per arrestationem personæ, vt ait Rebuffus, ad ord. reg. tomo 3. tractat. de contum. art. 13. gl. vni. nu. 8. & allegat Florianum ad l. si is cum quo. ff. commu. diuid.

24 Animalia quoque in alieno prædio reperta, arrestari & detineri possunt pro dãno dato, vt cap. 2. latius diximus, & latius de ea re scribit Bartolus & Moderni post eum, ad leg. hoc amplius. §. de his autem. ff. de damno infect. & in cap. si læserit. extra de iniur. & an stari debeat iuramẽto Domini agri seu prædij,

super

super damno fuse tradit Ioannes Besianus ad consuetud.auer.tit. des pasturages. art. 13. & 21.& Francisc.Mignon ad consuetud. Anpeganen.titu.de la punition des crimes.artic. 183. vbi conciliat pugnantes,Bartoli & aliorum sententias.

Nihil etiã dubito, quin & res propriæ sisti 25
& arrestari quoque posint: quia licet arrestum naturam pignoris prætorij, aut iudicialis habere videatur, vt supra dictum est, pignus autem rei propriæ esse non posit. l. neque pignus. ff.de regul.iur. l. si rem alienam. ff.de pignor. act. Arrestatio tamen rei propriæ non prohibetur: quæ non ideo fit vt ex ea dominus aliquid consequatur, vel vt aliquod ius nouum sibi in ea acquiratur; sed ne res illa sua, quæ furto fortè ei sublata, aut vi erepta est, aliò transferatur, vt vendicari postea non posit. Quid enim si exterus aliquis, qui rem meam à fure, aut à non domino emptam habet, hac transeat? quid si fur apud tertium aliquem eam deposuit? Quid si eam in naui vel curru inuenio? argumen. l. cum ex eo. ff. ad l. Iul. pecul. Et hoc in terminis decidit Rebuffus ad ord. reg. tomo 1.artic.6. glo. 3. numero 562. his verbis. Iam hoc arresto vtimur, contra forensem, rem meam habentem, & hac transeuntem, vt etiam rem meã sistere & arrestare posim. Et hæc fuit prima opinio posita in l. fina. C. vbi in rem act. Vbi possem conuenire deferentem rem meam, vbi repertus fuerit,
tum

tu quia ratione rei suæ potest conueniri quis vbi res est.d.l.fi.qui loquitur generaliter, ergo de quacunque re mobili vel se mouente intel ligi debet, tum quia actio rei vendicationis procedit ex possessione. l.non alias. §.1. ff.de iudic.ergo habebit locum contra hunc forensem posidentem. Et hanc opinionem sequitur glo.in l.sed & si susceperit. §.vlti. ff.de iudic.& glo.in cap.fin.de foro compet.& Compost.in cap.dilectus.2.de rescrip. Hostiens.& Socin in c.sanè. de for.compet. Et ista opinio communiter in iudiciis seruatur, teste Alberi. in d.l.fi. & est magis communis secundum Ioannem de Plat.ad l.cum neque. C.de incol.li. 10. & in hoc regno seruatur, teste Phyrro ad consuet. Aurel.in eo tit.c.19.sequitur Ang.& Iason in l.si fideiussor. §.fin. ff.qui satisd.cog. Ioã.Lupi in repetit.c.per vestras. §.18. fol.55. col.4.de dona.inter vir.& vxor. & secundum istam opinionem fuit iudicatum Burdegalæ, vt refert Boerius in decis.suis.q.218. incip. si quis transiens. Hactenus ille. Ex quibus verbis intelligimus, quod huiusmodi arrestatio, secundum eum, eo casu nõ pertinet ad ius aliquod pignoris, sed potius ad præparãdam vẽdicationem, & recuperandam possesionem. Quomodo & Decius & Mãsuerius & Cagnolus, & alij ad d.l. neque pignus, docent quod licet dominium rei acquirere dominus non posit tunc cum iam illud intus habeat, nihil tamen eidem regulæ obstat, si ad possesionẽ assequendam, aut recuperandam alium titulum

lum adiiciat. De quo vide eleganter loquentẽ Tiraquel. de retract. conuent. §. 2. glo. 1. & vnica. nume. 42. vbi latè docet, quod licet quis non possit haberè pignus in re propria, aut eã emere, hoc tamen est verum respectu iuris ipsius rei, sed non respectu iuris reuocãdi eam, vel alterius.

Quibus ita constitutis nihil hæsitandum est, quin fructus in fundo meo quẽ alius possidet, iacentes & extantes arrestare possim, ne aliò transferantur, vnde eos repetere non possem. Sed illud maioris ponderis & momenti est, an id mihi permittendum sit, antequam fundum illum vendicem & in Iudicio vendicationis dominus illius declaratus sim: videtur enim quæstio dominij esse præiudicialis, & proinde præmittenda. l. si de hereditate. l. si status. l. si res. C. de ord. cognit. Quia si is qui arrestat fructus, in probatione dominij defecerit, arrestum ab eo factum inane est. Sed hoc me nihil planè commmouet, quo minus existimem contrariam sententiam esse veriorẽ. Etenim licet in iudicio arresti quo is qui arrestari fecit fructus, non obtinebit, nisi in eo se probet dominum fundi & fructuum esse, aut se ad possessionem eorum restituendum esse; si de possessione agatur, nisi probet veterem suam possessionem: arrestatio tamen fructuũ veluti ad iudicium illud præparatoriè bene permittitur, periculo arrestantis, sicut & in omni arresto, causa arresti facti postea verificãda est, eaque cessante cessat illius effectus, & 26

condem-

condemnatur arrestari procurans in expensas damna, & interesse, sicut inferius latius dicetur. Et in materia iudicij quo agitur ad exhibendum, exhibitio quidem petitur, & ad rem exhibendam reus condemnatur, quod iudicium est præparatorium. l. 1. l. si res tuas. C. ad exhibendum. Sed non statim ibi vrgebitur actor ad probationem dominij, vel iuris sui: cũ solum præparatoriam actionem intendat, & satis fuerit eum postea hoc probare in vendicationis processu, satisque est, causam allegare, quare exhiberi voluerit rem ab aduersario possessam, & eam quidem probabilem. l. 3. ff. dict. tit. Oldendorpius in suis classib. classe 3. act. 1. de act. ad exhibend. in forma libelli artic. 2. incip. vestis illa, &c. sicut etiam superius diximus, & inferius adhuc dicemus quod Iudex probabilitatem causæ arresti etiam ponderat.

Qui, & quorum bona seu res, arrestari non possint. Cap. 5.

ARGVMENTA.

Scholares & eorum bona arrestari non possunt. n. 1.
Quis probabit bona scholaris esse vel non esse. nu. 2.
Parentes scholarium an arrestari possint. nu. 3.
Scholaris vnius academiæ, an scholarem alterius academiæ arrestare queat. num. 4.
Quid de Bedellis ministris, & seruitoribus scholarium dicendum. num. 5.
Milites an rectè arrestentur. nu. 6.
Commeatum ferentes ad castra non sistuntur. nu. 7.
Fru-

QVAMVIS verò regulariter, res aut persona, legitima ex causa debitoris, sisti seu arrestari possit: recipit tamen ea regula exceptiones subsequentes;

Et principio quidem Scholares eorumque bona, arrestari non possunt, adeo vt is qui ausu temerario contrariũ facere tentauerit, non solum infamiæ notam contrahat, verum etiã ad qua- 1

ad quadrupli præstationem teneatur. authen. habita. C. ne fil. pro patr. Quis enim, inquit ibi Fredericus Imperator, eorum non miserea tur, qui amore scientiæ facti exules de diuitibus pauperes, semetipsos exinaniunt, vitam suã multis periculis exponunt, & à vilissimis hominibus sępe (quod grauiter ferendum est) corporales iniurias, sine causa perferunt. Et quamuis Imbert. lib. 1. c. 27. Institu. forens. & Ioannes Papon in lib. de arrestis Galliæ. lib. 5. titul. 14. §. 4. dicant in summo Galliarũ prætorio iudicatum fuisse quod priuilegium fori, & alia similia, non tuentur scholarem, nisi sex mensibus ante in vniuersitate studuerit: Nos tamen in hac Academia aut regione, illo iure non vtimur, sed inhæremus generali legis dispositioni in d. authen. habita. & decis. Barto. in tract. de repræsal. quæst. 7. num. 7. dicentis in simili, quod contra scholarem non possunt concedi repræsaliæ, siue iam applicue rit ad studij locum. siue peregrinetur causa studij, id quod est conforme priuilegiis nostræ vniuersitatis Louaniensis, secundum quæ, adolescens ab ea hora, qua primum suum pedem mouet à domo patris, vt huc veniat studiorum causa, est sub protectione eiusdem vniuersitatis, & ideo arrestari aut detineri non potest. Et istud quidem in hac nostra arresti materia asserit Rebuffus d. tom. 1. ad ord. reg. art. 6. glo. 3. num 68 & in tract. de priui. scho. c. 83. & Ioan. de Plat. ad l. colonos. C. de agric. libr. 10. quod etiam tunc locum habet, quãdo

antequam

antequam ſcholares fierent, contraxerunt, vel ſcholares cum ſunt, in patriam proficiſcẽtes, ibidemque aut alibi, ſe obligauerunt, ſi modo non ob crimen aliquod atrox admiſſum, vel ignominiosè dimiſsi, vel ab Vniuerſitate proſcripti fuerint, teſte Rebuffo d. li. de priuileg. cap. 122. Nam quamuis ob tenellam & floreſcentem ætatem, in qua plerumque exiſtunt ſcholares, mitius puniantur, tum quod adoleſcẽtia ſit veluti ſuapte natura proprium & peculiare vitiorum irritamentum: tum quod nondum ſit huic ætati plenum rationis iudicium atque conſilium: tum quod ſpes eſt eos emendatiores futuros, vitiaque vnà cum adoleſcentia depoſituros. l. auxilium. §. in delictis. & ibi Docto. l. ſi ex cauſa. §. nunc. ff. de minorib. l. 1. § impubes. ff. ad S.C. Sillani. omnino tamen impunitum delictum manere non poteſt. l. impunitas. C. de pœn. l. 1. & 2. C. ſi aduerſ. delict. latè Tiraquel. de pœn. temper. cauſ. 7. ſed nec in loco quidem ſtudij, ob non ſolutam domus penſionem, ſeu aliam cauſam, arreſtari poſse ait, cap. 19. nullo ſcilicet tacito pignoris ſeu hypothecæ iure, hoc caſu à lege aduerſus eos conceſſo, Iaſon & Ang. ad §. item Seruiana. Inſtitut. de act. quo modo dicto loco idem Rebuffus, ſe ad laqueum damnatos vidiſſe ait nonnullos, ob eam cauſam, quod recedentium ſcholarium libros detinuerant & exuſſerãt Tholoſæ, anno 1525. Sunt etiam qui exiſtimãt id adeo eſſe verum, vt arreſtari vel detineri non poſsint, quan-

tumuis iurassent ex academia non decedere, nisi prius soluto ære alieno; si modo iussu parentum reuocentur. Alexand. & Roman. ad l.fin.ff.qui satisda.cog. quia in omni iuraméto, intelligitur excepta auctoritas superioris. cap.veniens.de iureiurand. Rebuffus in tract. concord.rubric.de collat.§.1. ad verb.Onus. versicu.& hanc residentiam. Quod tamen d. tract. de priuileg. cap. 73. ita intelligit, nisi eiusmodi euocationem parentum, malitiosè & studiosè procurassent & affectassent, missis literis precatoriis, vt auocarentur; quod & Fredericum à Senis consil. 191. & Benenutum Stracham, in libro de mercatura. sub tractat.de nauigat. cap. 1.nume.22. secutos esse
2 video. Quid igitur, credétne statim contrahens extraneus, qui non in loco studij cum scholare cõtrahit, scholarem esse, & sic ipsum dimittet? rursum, credétne Publicanus nautis & nunciis, res scholarium se portare asserentibus? Sanè Card.ad cl.1.de excess. prælat. respondet, clericum vel scholarem tantisper detineri posse, donec se scholarem esse docuerit; Id quod etiam non difficile erit colligere ex qualitate rerũ, quas secum defert, & similibus, vel ex cõsuetudine eũdi & redeũdi ad studium, vel ex aliis multis, quæ diligens Iudex, qui super hoc cognoscet, poterit inuenire; vt ait Bartol. in tractat.repræsal. quæst.7. nume. 10.versicul. sed qualiter probabitur quod sit scholaris? Qua in re & alios quoque ad cap. si Iudex.de senten.excommu. idem Card.secum

cum consentiéres habet. Ad nuncios verò vel nautas & aurigas quod attinet, existimant nostri, nuncios vel nautas & aurigas, si literas testimoniales scholaritatis adolescentis studiosi habent, compellendos vlterius ad aperturam rerum non esse, sed in omnem euentum, iuramento eorum standum esse. glo. ad clem. fi. de censib. Alexan. Iason, & alij ad l. cætera. §. sed si quis. ff. de leg. 1. Rebuff. priuileg. 147. Imo Bonifacius in d. cap. fin. num. 35. & 74. in simili, nisi probabilis fraudis pręsumptio subsit iuramento clerici (de eo enim loquitur, nō de scholari) standum esse putat, quem vide. Hæc tamen omnia quæ dicta sunt, videlicet quod scholares & eorum bona, quando recedunt, arrestari non possunt, intelligunt nonnulli, si aliàs de fuga non sint suspecti, & periculum sit, ne creditor vnquam aliàs suum cōsequatur; Nā alioqui daretur eis potestas cōtra omnem æquitaté, sub hac specie alios fraudandi. l. si legationis. ff. de Iudic. quod & vsus fori recepit. Sic, si se laicos esse mentiti sunt, vel dolo malo contraxerint, promittentes alibi paratam solutionem, graue erit illis per hoc priuilegium, cum iniuria aliorum subuenire. l. sunt qui. cum ll. seqent. ff. de re iudic. Et ideo Bartolus Blarerius in repetit. l. diffamari. quæst. 2. nume. 92. C. de ingenu. manu. Si, inquit, scholaris recessurus ex Academia, metuit ne in abitu malitiosè cōueniatur, eaque ratione suppellex & bona sua, tanquam obligata sequestrentur: ne suscepta profectio

impediri, & ipse grauioribus expensis in maius detrimentum suum, detineri queat, ac se vltra debita præstita redimere cogatur, & ad omne periculum euitãdum, futurasque lites redimendas, potest Iudicis officium implorare aut publicum edictum, cum certi termini assignatione, intra quem creditores, si qui sint volentes petere, compareant, sub pæna seclusionis: sicut & præfecti militum & gubernatores rerumpublicarum (si boni & iusti sint) subinde facere solitent, secundum eundem. Addit præterea eodem loco Blarerius, quod si istiusmodi scholaris esset obligatus alicui mercatori in centum, pro qua summa duos dedit fideiussores, deinde volens recedere, tradidit pecuniam vni ex illis fideiussoribus, vel post recessum suum, ad vnum eorum misit, si creditor contra alium fideiussorem postea agat, ille rectè excipiet, vt primò agat contra illum qui pecuniam recepit. arg. eius quod notat gl. & Castrens. ad l. vnde quæritur. ff. commod.

3 Quod verò de scholarib. superius dictum est, etiam in parentibus eorum, eos visitantibus, locum habet, vt scilicet in loco studij arrestari non possint. gl ad l. 2. §. legatis. ad verb. ob aliam causam. ff de iudic. Expedit enim parentibus proprios liberos, quos plus quàm se diligunt, l. isti quidem. ff. quod met. cau. visitare, eorumque vitam & mores perquirere, & vt ibi nume. 7. ait Angelus, delectantur parentes in visitatione filiorum, qui sunt baculi senectutis eorum. Tobiæ cap. 10. & in auth.

de nupt.

de nupt.in princip. Quod tamen Rebuffus d. tract.de priuileg. cap. 77. intelligendum putat,nisi in loco studij contraxerint,aut ibi soluere promiserint, vel longo tempore illic in fraudem creditorum moram traxerint, aliásve quacunque ex causa ibi domicilium sortiti sint. Quæ & in nunciis, & famulis scholarium,sine quibus esse non possunt.locum habent,cap.licet de priuileg. Rebuffus d.loco, priuileg. 166. Non me latet tamen, quàm studiosè nonnulli aduersus hanc æquabilem iuris dispositionem, abusum contrarium inuehere conentur,sed malè. Sed quid si scholaris 4
Louaniensis, bona scholaris Duacensis arrestare velit? existimo eam quæstionem eleganter in simili ab Imberto d.cap. 27. lib. 1.foren. institut.his verbis esse decisam. Sed ambigua est quæstio,an si scholasticus vnius academiæ, alterius scholasticum apud suæ academiæ Iudicem conueniat, reus autem ad suæ academiæ iudicem remitti postulet,rursus actor resistat; vtri morem gerendum habeat Iudex? Et sanè reo annuendum crediderim. priuilegiatus enim non vtitur aduersus priuilegiatum suo priuilegio,l.verū. §.vlti. ff de minor. Deinde fauor duplex rei partibus inest, quia reus est; fauorabiliores enim rei sunt quàm actores;tum rei forum actor sequi debet.l. vlti. C.vbi in rem act. Atque hanc sententiam Curia summa Parisiensis comprobauit.

Quæcunque verò de scholaribus diximus, 5
ea etiam in Bedellis ministris & seruitoribus

eorum intelligenda esse ex Socin. in d.ca. fin. prædictis Doctoribus in d. §.legatis, ex Felin. in cap. 2. de foro compet. & ex his quæ latè di xi ad c. priuilegium personale, de reg. iur. lib. 6. abundè cognosci potest. & not. Bart. in trac. repræsal. q. 7. num. 7.

6 Proximi verò his sunt milites: hos enim eorumque arma, animalia, aut stipendia, quādo ad bellum properant, sistere & arrestare non licet, glo. ad l. nepos Proculo. & ibi Doc. ff. de verb. signific. l. stipendia. C. de execut. rei iudic. Rebuffus d. arti. 6. glo. 3. num. 68. Iason ad §. Item Seruiana. Instit. de act. Doctor. ad l. commodis. ff. de re iudic. quia hi fauorem merentur, quòd armis suis sanguine rutilantib. Rempublicam defendunt, l. 1. ff. de mil. testa. & quantum ad forum attinet, priuilegium habēt, ne alibi, quàm apud magistrum militum conueniantur, l. magisteria. C. de iurisd. omn. iudic. scilicet, ne à militia distrahantur. Quam ob causam administratio rerum alienarū militibus interdicitur. l. milites. l. vltim. C. locat. Quod si verò ignominiosè dimissi sunt, adeo que pœnis potius quàm beneficiis afficiendi sunt, hoc priuilegio non gaudent, vt l. milites. C. de quæst. Quid igitur si equos, boues, aut animalia rusticorum auferāt, vt sæpe fit, sistine poterunt? Sanè qui non tam militant, quàm latrocinantur, nullo priuilegio digni sunt, d. l. milites. reatusq; omnem honorem excludit, l. 1. C. vbi senator. vel claris. ideoque ne detur eis cōtra omnem æquitatem potestas, sub hac

specie

specie, res alienas auferendi, videtur quod ibi vbi sunt, coram magistro militum conueniẽtur, vel si is non adest, coram ordinario Iudice loci, res vendicabitur. argum. l. si legationis. ff. de iud. quia vendicatio est ex præsenti possessione, vel saltem eo nomine ibi cauebitur. Baldus ad l. fin. C. de iurisd. omn. iud. Docto. ad l. vnic. C. in quib. cau. mili. for. præsc. nõ vtũtur.

Eadem est ratio eorum qui ad exercitum commeatum vel pecuniam adferunt, nusquã enim arrestari aut detineri possunt. l. semper ff. de iur. immunitat. l. 1. C. de nauicul. Qua de re Caroli V. Imperat. Augusti, olim principis nostri potentissimi & clementissimi extat cõstitutio, anno 1544. die 19. mensis Maij, & anno 1554 die 5. mẽsis Augusti, Bruxellę edita. 7

Existimant plerique pro condemnatione clerici, fructus prębẽdæ, seu beneficij ecclesiastici, in executionẽ capi non posse, si alia bona clericus ille non habet. Bar. Alexan. & alij ad d. l. commodis. & ad l. à Diuo Pio. §. in vendi. ff. de re iudic. & ad cap. peruenit. de fideiuss. qđ & ad arrestum non malè trahas, vt scilicet arrestari non posit, si aliud vnde viuat, non habeat; ne contra dignitatem ordinis mendicare, vel nudus incedere cogatur. c. 1. de restit. spol. in 6. cap. Odradus. de solut. sed alio modo conuenienti, Iudicis ecclesiastici cognitio aduersus eum procedet. Rebuffus d. tom. 1. artic. 2. glo. 1. num. 108. 8

Legati quoque Principum, ius reuocandi domũ habent, etiam si in loco legationis, ante 9

legationem contraxerint. l. 2. §.legatis.ff.de Iudic. cap.vlti. de for. compet. ne impediatur legatio.l.de eo.illo tit.de iudi. & ne ab officio ceptæ legationis,amoueantur. l.non alias. in fi.eo.tit.ob q, neq; propriis negociis neq;alienis debẽt se interponere l. Paulus.§. 1. l.legatus.ff.de lega.legatos aũt hic intelligimus(inquit D.Mudæus ad d.§.legatis)nõ solũ à Principe missos,sed ad Principẽ quoq; missos à patria sua. l.legatus creatus.ff de leg.sed & ab vna prouincia in aliam, vel ab vno municipio ad aliud missos. Ex delicto tamen suo, suorumq́ue tunc admisso,tenentur iudicium ferre.d.l.nón alias.§.legati.quod si alios ibi conuenire velint;eòdem iure aduersus eosdem vti debent. Docto.ad l.actor.§.fin. ff.de iureiu. & ad d.l.legatis.& in actionibus tempore perituris, aliquid singularitatis constitui solet, l.2.§. sed vtrum. eod. titul. Qua de re in libr. variarum lectionum, sub tractatu iuris singularis, cap. de priuileg. reuocandí domum, agit Oldendorpius.

Parem causam habere videntur, Cõsiliarij
10 & Aduocati Principis, quos propter præiudicium publicum,nusquam sisti, aut arrestari conuenit, sicut nec alibi conueniri possunt. l.iubemus.l.petitionum. C.de aduocat.diuer sor.iudic.Rebuffus in comment. concord.rubric de elect.derog. ad verbum, Regium aduocatum. Guido Pape quæst.423. circa medium. & plura de priuilegiis istorum cumulat Boerius in tracta.de auctorita. Parlamen-

ti,vel

ti, vel magni Consilij.

Idemque est de rebus ad illos deferendis. Ideoque idem Rebuffus ad concordata inter Pontificem & Regem Galliæ, in proœmio ad verb. summas. versic. 34. dicit quod Publicani vel alij non debent sistere, aut arrestare bona quæ deferuntur causa victus, ad Consiliarios, & quod in Curia ita decretũ fuit anno 1374.

Sed & Masuerius nobilis Galliæ practicus, 11
in sua praxi. titu. de execut. coll. 8. versic. Item pro debito, respondet, quod pro debito non priuilegiato, is qui ad Curiam Principis venit, arrestari non possit, quoniam in Saluocõductu Principis esse videtur, maximè quidem, si non vltrò vt literas restitutionis, aut quid aliud petat. Socin. in d. cap. fin. de foro compe. sed si à Principe ob publicam causam, euocatus & coactus venit: quod in simili de instrumento executiuo loquẽs sentire videtur Zuarez ad l. post rem. cap incip. circa iudicem. nume. 21. ff. de re iudic. his verb. Fallit hoc & secundò. si aliquis reperiatur in hac Curia regis vel in Cancellaria: quia cum sit communis patria ibi potest conueniri, & exequi contra eũ instrumentum, nisi veniret ad Curiam necessitatus seu coactus.

Ex quo & illud quoque consequitur, quod Deputati Statuum patriæ & ciuitatum, quando ad Curiam vocati veniunt, pro debito ciuitatum arrestari non debent, quia & legatorum locum tenent, & coacti veniunt. Quo modo & glo. in d. cap. fi. de fo. compe. ad verb.

compelli,ait,quod qui dicendi testimonij,vel iudicij causa vocati veniāt, ius reuocandi domū habent: & sequitur Fulgo.ad d. §.legatis. num.2.his verbis. Nota secundò quod vocati causa testimonij dicēdi ad aliquem locum, vel per locum aliquem transeuntes occasione testimonij dicendi causa in alio loco non possunt capi:quod est verum secūdum *Bart*.quādo quis est vocatus extra iurisdictionem & forum & curiam suam. Nam vt ibi ait Castren. non videtur illic esse postquam ibi est ex causa necessaria,durante illa causa;& sequitur ibi Curtius num.2.per cap.fina. extra de dilat. & proinde sicut si verè ibi non essent,conueniri nō possunt, ita conueniri aut detineri nō possunt quando finguntur ibi non esse,quia idē operatur fictio in casu ficto, quod veritas in casu vero,l.qui ad certum.ff.locat.

12 Idem esse dicit glo.Romanus,Curtius,& alij in d. §. legatis. si non erat necessaria, sed probabilis causa: vt causa religionis, si venerat illuc pro aliqua indulgentia , quia peregrini visitantes Sāct.Iacobū,vel Sanc.Anthonium,vel Limina Apostolorum,non possunt capi,conueniri,aut detineri,secundum eos,& Fulgo.ibi.nume.3.per tex.in authent.omnes peregrini.C.communia de succe.vbi Imperator vult,quod liberè hospitentur,& hoc ponderat ibi Bald. & latè Socin.in d.c.fin. Angelus tamē, Castrensis & Curtius asserunt, hæc de consuetudine non obseruari,& quod ideo nullus sub hoc prætextu debet confidere: & ego

ego etiam puto quod de consuetudine generali huius patriæ non seruatur, quod illi qui iudicij dicendi, vel testimonij ferendi, vel vxoris ducendæ, vel nuptias contrahendi causa veniunt, arrestari non possent, quia quotidie obseruatur contrarium, licet existimē eos arrestari non debere, quos constat religionis causa peregrinari, fauore religionis, ne consuetudo laicorum, religioni præiudicet, & magnus est fauor, qui pro religione facit, l. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt. funer. & vt ait Bartolus in dicta authen. omnes. nullus debet eis inferre molestias, & ideo (inquit) in signum peregrinationis, portant scarsellam, & burdonam, vel vt ait in tractatu repræsal. quæst. 7. nu. 14. portant caculum & perulam, sicut legati oliuam portabant. l. sanctum. ff. de rerum diuis.

Aduocatos quoque Doctores non scholares, & in Vniuersitate non degentes, ac Medicos, plerique opinantur sisti non posse. l. medicos. C. de profess. & medi. Doctor. ad l. 1. C. qui bon. ced. & ad l. miles. ff. de re iudi. quod tamen Iason, Castrensis, & Abb. & alij, de facto non seruari conqueruntur. Lex hos capi, & carcerari pro debito non posse ait; vt nec mulieres, nec pupillos, qua de re latissimè agit Rodericus ad declarat. l. 2. Foro ll. libro 3. cap. vlti. Doct. ad l. neque impuberes. ff. de in ius voc. auth. sed hodie. C. de of. diuer. iudi. Ias. ad l. pleriq;. ff. de in ius voc. authen. nouo iure. C. de cust. reo. arrestari tamen 13

& si-

& sisti posse, non nisi sub generalibus verbis vetat. Existimo tamen ex mente Legislatoris, sub titu. de profess. & med. & sub titu. de aduocat. diuers. iudic. id satis colligi posse, multumque in eo versari iudicis religionem, vt necessitatem ponderet, & facti circunstantias colligat. Nuper enim medicum arrestatū, sententia Senatus Brabantici absolutum & dimissum fuisse intelligo, propter periculum quod ægris ex lōga absentia illius, qui in parua ciuitate vnicus erat, imminebat.

Et sicut stipendia militū arrestari non possunt, quod superius diximus; Ita quoque neque stipendia honoraria, vel salaria Doctorū, quia stipendia istorum æquiparantur. Et ideo nescio quid velit *Barbatius* ad capi. olim nu. 40. de rescrip. dum ait, stipendia professorum sequestrari posse, quando constat de debito per publicum instrumentum; nisi id intelligat, quando talis professor, habet alia bona sufficientia præter stipendia, ex quibus posset viuere.

14 De mulieribus quoque quod dixi, non omnino expeditum est; Sunt enim qui pro debito eas capi, & carceri mancipari posse putant. *Barbatius* ad capit. 2. de pignor. Gomes. ad cap. 2. num. 22. de iudic. libro 6. Præpositus ad cap. ex parte. de appell. Hippol. in prac. criminal. §. attingam. numer. 64. *Bald.* ad l. 1. versic. quæro cum in ciuitatibus. C. qui bon. ced. cum & mulieri ad euitandū carceris squalorem, cessione succurratur. l. fin. C. qui bon.

ced.

ced. poss. Mihi nouo iure videtur priuilegium sexui traditum esse, ne pro ciuili debito carceri mancipetur. d. authen. hodie. C. de custod. reor. cuius verba sunt hæc. Hodie nouo iure, „ nullam mulierem pro pecunia fiscali seu pri „ uata causa, in carcerē mitti aut includi aut „ custodiri concedimus. Sed si pro fiscali aut „ priuato debito pulsetur, per virū suum, aut „ quem alium legitimè respondeat. Quibus verbis, vsus arrestationis non est interdictus: vnde & arrestari eas posse, vt sic respondeant, & iuri ibi sistant, puto, quod & vsus probat. Tum verò quod dicitur mulierem pro debito capi, & carcerari non posse, etiam si ipsa velit, vt ait Philipp. Franc. in cap. mulieres. in princip. de iudic. librō 6. in honesta muliere locum habet, non in meretrice, seu turpiter viuente: has enim vitæ vilitas, dignas legum obseruatione non credidit. l. quæ adulterium. C. de adulter. sequiturque Bald. ad d. l. consentaneum col. 7. Roman. ad l. si verò. §. de viro. ff. solut. matrimo. l. si vxor. §. 1. ff. de adul. Quinimo vbicunque mulier esset obligata pro tutela quam administrauit, & in assumptione officij renunciauit S.C. Velleiano, omnique auxilio, capi & in carcerē mitti potest. Barto. in authent. vt matr. & amię. C. quand. mulier. off. tut. Ale. ad d. l. plerique. Et quamuis Andreas Siculus, nouarum opinionum, 1
pro ingenij sui dexteritate studiosissimus, cōtrarium opinetur. ad d. c. 2. Rodericus tamen, eius dictis non esse fidēdum loco mox citato,
num.

nu.9.in fine,admonet. Certè Bald.ad l.etiam. colum.4. versic. sed nunquid Abbatissa. C.de execut. rei iudic. ait Abbatissam per Episcopum pro debito monasterij detineri seu capi non posse: Professa enim, bona quibus cedere potest, non habet, & propter bona, non quidem recta via, sed in subsidium, ad carcerem deuenitur. l.3. §.tutores. ff.de susp.tutor. Latius verò & exactius hac de re agit Couuarruuias, libro varia.resol. 2.cap. 1. num.3.sicut & Boerius. q. 345. coll. penulti.ait,de stilo & consuetudine Curiarum Franciæ, pro emen-
16 da, seu pæna pecuniaria, mulierem carceres non euitare ob suam paupertatem. Et quemadmodum mulier mercatrix obligatur & obligat maritum suum in rebus mercantiæ vel negotiationis,atque earum occasione,vt not. Faber ad §. 1.Institut. quod cum eo. Ita quoque pro his, in iudicio agendo & defendendo esse potest. secundum Ioan. Tesianum ad consuetu.Auer.titu.des adiournemens.art.9. incip.Sicut iure communi.& per consequens censeo eam pro iisdem causis rectè arrestari posse. Et etiã si ex aliquo casu mulier arrestari non posset, res tamen eius arrestari possent. arg.eius quod notat Barto.in tracta.de repræsal.quæst.8.vbi dicit,quod quædam sunt personæ,contra quas non possunt concedi repręsaliæ,solum ratione personę,vt quia mulier,infans,vel furiosus,aut similis, tunc sine dubio contra res eorum poterunt exerceri. l. satis.ff. de in ius vocand.modo non capiantur res eorum

rum taliter, vt per hoc videretur teneri personæ: non enim posset mulier spoliari vestimentis vel aliis rebus suis, sine quibus honestè viuere non posset. l.in eadē. §.fi.ff.ex quib.cau. maior. Quædam sunt personæ, contra quas non possunt concedi repræsaliæ, ex certa causa, vt contra scholares, vel Ambassiatores, & similes, & tunc contra res eorum quas portāt, vel habent, necessarias ad illam causam, non debent exerceri repræsaliæ. Hactenus ille.

Huc etiam pertinere puto eam disputatio- 15
nem, vtrum quis se ad carcerem seu arrestum obligare posſit? Quidam enim existimant, non valere hoc pactum, quasi libertati repugnet. Salicet. & alij ad d. l. 1. C. qui bon.cede. poss.& ad l.alia.ff. solut. matrimo. Alij contrà, quod per legem fieri potest, posse etiam per pactum fieri arbitrantur.l.non est impossibile. ff.de pact. sed per legem propter debitum potest quis capi, & in carcerem deduci. d. §.tutores. ergo per pactum licere debet. Zasius libro 2.sing.intel. ca.8. Henningus Godden consili. 103.num.56.d.l.nam & Seruius. ff.de negot.gest. Baldus ad d.l. 1. nam carcerari aliquem pro debito per magistratum, non est actus illicitus, à iure enim permittitur; vt not. Doctor. ad eandem l.1. & est apert. text. in l.nemo carcerem. C. de exact. tribut. libr. 10. Cum igitur talis actus illicitus non sit, in pactum venire potest. Cui assertioni, pluriū nationum consuetudo, vt Zasius ait, subscribit, vbi per magistratum, debitores ex pacto

capiun-

capiuntur, poteſtque debitor renunciare exceptioni ex eo cõpetenti, quod ordine iuris executio fieri deberet. l. 3. C. de pignor. præterquã ſi carcer horridus vel ruinoſus eſſet, ex quo vitæ periculum immineret: additq; permiſſam eſſe conſuetudine hanc pactionem, ne debitor recedat à certo loco, debito prius creditori non ſoluto, licet, an id iure fieri poſſet, ſpeciemque quandam ſeruitutis contineat, à pleriſque probabilibus argumentis in vtramque partem diſputetur, ad c. ex reſcripto, de iureiu. & pro parte affirmãte eſt. c. ex poſita. de arbitr.

16 Et quamuis ex his quæ dicta ſunt, ſatis intelligi poſsit, ceſsionem bonorum, quæ petitionem, actioniſque exercitium differt, arreſtum quoq; impedire: plurima tamen exiſtũt, ex quibus ea ceſsio oppugnari, atque reiici poteſt; Si enim creditores renuncient iuri carcerandi debitorem, ceſsio non admittitur. Ratio enim ſqualoris carceris, quæ locum fecit flebili ceſsioni d. l. 1. ceſſat: ideoque eo caſu, prout ſingulis diebus lucrabitur debitor ille, creditoribus ſoluere tenetur. Bald. ibi. col. 3. à quo Baldo, & ſi diſſentiat ibi Salicetus, pluribus tamen, & quidem illuſtrib. ingeniis probatur, quia fraudibus iſtiuſmodi nebulonum obuiam eundem eſt. l in fundo. ff. de rei vend. ne in eorum facultate ſit, creditoribus quibus ſoluere aliqua ratione poſſunt, præiudicare; & ne ignaui ac deſides alantur alieno labore, cum quemlibet deceat in ſudore vultus ſui cõmedere panem ſuum. Quam opinionem tanquam

quam animæ illorum magis conuenientem, Reipublicæ vtilem,& piam,ad d.l. 1.commẽdat Cynus ,& Cynum secutus Rodericus ad d.l.2.tit.de los Gouiernos.c.1.nu.13. Sic & is qui ea spe debita contraxit, vt bonis cedendo liberaretur, cessionis illius beneficio nõ gaudet.l.fi. §.fi.de his quæ in fraud.cred. Ang.ad l. is qui bonis. ff.qui bon.ced.poss. Felin.ad ca. fin.de testib. vt nec ille quoque, qui tempore contractus sciuit se soluendo non esse.l. pen. in fi.ff.de iure dot.aut qui ex delicto,vel quasi delicto,vel Fisci debitor existit.l.2.C.de exac. trib.l.generaliter.ff.de pœn.Eodem loco sunt, qui inuentarium bonorum hereditariorũ nõ conficiunt.§.sancimus.in authen.de hered.& falc.Bald.ad d.l.1.versicu. quæro an heres:qui dilationem quinquennalem habuerunt, glo. & Ang.ad l.fi.C.qui bo.ced.poss.qui à principio negauerunt debitum. Ias. ad §.eum quoque. Insti.de act.quíve aliàs inter eas personas numerantur, quas ad longũ regula 46. fallét. suarum recenset Socin. & quæ constitutione Principis nostri Caroli V.Imper. adiiciuntur, quemadmodum & Boerius quoque respondet quæst.215.num.6.decoctores, quos Banca fallitos vocat, beneficio cessionis, & immunitate debita non gaudere;sicut nec quinquẽnali,aut annali dilatione à Principe concessa gaudent, teste eodem Boerio. q. 349. nu. 10. Bald.consi.11.incip.In quæstione.l.3.cum interim fugere possent hi, quod adferret parti præiudicium non modicum, in quo Princeps

non intendit parti præiudicare. Iaſon latè ad l.quoties.C.de prec. Imper. offerend.

17 Adiicimus etiam prædictis eos qui literas dilatorias ſolutionis vel annales,vel quinquẽnales,vel alias ſimiles, à Principe impetrauerunt: Hi enim durante tempore illo, pro debito arreſtari non poſſunt.arg.d.l.quoties. & notat in terminis Ioannes Papon lib. 10.de arreſt.Gall.tit.9.de reſpites & quinquennalles. dicens in Senatu iudicatum fuiſſe quod hoc verum eſt,etiamſi dictæ literæ nõdum fuerint interiuatæ,ſi modò citatio interuenit; & hoc propter reuerẽtiam Principis.Sed hoc,inquit, nõ impedit quo minus proceſſus procedit cõtra impetrantem ſimiles literas,ſi modò ſolutio non vrgeatur:& notat etiam alia quędam ſimilia,in tit.præce. des lettres d'eſtat. & latiſſimè de his ſcribit Vitalis de Cambanis in ſuo tractatu clauſular.cap. incip. nihil nouari ſecuritate pẽdente,& c.ſeq.inc.nihil nouari dilatione pendente.qui cum omnia reſecet,tradat, & expendat, quæ huc pertinent, nolo illius verba tranſcribere.

18 Huc etiam trahere videntur nonnulli eos, qui niſi in quantum facere poſſunt,conueniũtur,quandoquidem capi non poſſunt. Nam ſi filius qui ſe hereditati paternæ immiſcuit, non eſt ſoluendo,mater pro dote in carcerem illum immittere non poteſt. Bal.ad l.liber.C. de capt.& poſtlim.reuerſ. Aret.ad l.maritum. ff.ſolut.matrim.Roder. d.loco, nu.3.Sed ego, quæ de carcere dicuntur, ad ſimplex arreſtum trahi

trahi poſſe, non puto: Nam & multi coueniri poſſunt, qui in carcerē mitti nō poſſunt, d. auth. Hodie. tum verò an, & quantum facere poſsint, hic diſcuti poteſt, arreſtumq́ue iuſta ex cauſa fiet, ſaltem vt debitum hic agnoſcant. Quid enim ſi coram certo iudice recognitio fieri debeat? & quidem in ſimili, niſi apertè cōſtet, debitorem nulla habere bona, creditores citati ad videndam ceſsionem, fieri, etiam lite pendente aliquando iure poſtulant executionem, vt teſtatur Anfrerius decis. Capel. Tholoſ. 28.

De rebus alienis non arreſtandis vel ſiſtendis, nullum eſt dubiū. Vnde bona vxoris, pro 19
debito mariti arreſtari non poſſunt. Rebuffus d. art. 6. gl. 3. num. 51. niſi in ſe debitum illud tranſtuliſſet, vt in tit. C. ne vxor pro marit. Ne fil. pro patr. Sed an bona præſumātur eſſe mariti, etiam ſi vxor claues habeat, partim ſuperius dixi, partim etiam conſil. 54. libr. 1. explicat Bertrandus.

Indecorum quoque eſſe videtur, quod quis pro minimo debito arreſtari poſſet: quia pro 20
debito minimo aliquis ſuſpectus dici non poteſt. Roma. ſing. 96. incip. Dic mihi quod non poteſt. *B*al. ad authē. Sed iam neceſſe. C. de donat. ant. nupt. & ſtatutum de debito loquens, ad debitum minimum ſe non extendit, neq; ex eo cogitur debitor pro debito minimo cauere. Ripa ad c. 1. nu. 87. de iudic. *B*oerius cōſ. 42. nume. 10. latiſsimè verò omnium Tiraq. in tractat. de iudic. in rebus exiguis ferendo.

Quamuis enim Docto. qui hac de re verba faciunt, loquantur de captura, & carceratione, non de simplici arrestatione, quæ minus præiudicialis & ignominiosa est, Castrens. ad l.4. §.condemnatum. ff. de re iudi. & plerisque in casibus arrestatio permissa est, in quib. captura non est permissa. Ioan. de Neuisa. consi. 52. num. 29. puto tamen in arrestatione quoque idem obtinere, vt scilicet iis casibus non concedatur, quibus ob vilitatem rei, actio nō tribuitur; de qua re tractari solet ad §.gallinarū. Instit. de rer. diuis. ad l. si oleum. ff. de dolo. Zasius libr. 2. sing. respon. cap. 26. In cuius rei cognitiōe arbitriū eius, qui iurisdictioni præest, plurimum versabitur, iuxta ea quæ notat Hypolit. ad l. quæstionis. ff. de quæstion. & hanc decisionem, quod arrestare pro debito minimo non licet, apud Ripam respon. 13. nu. 31. sub tit. de leg. & long. consuet. Item apud Decium consil. 75. videre possumus.

21 Arrestari seu sisti similiter non poterit rerū nostrarum immobilium possessor: sed coram iudice, vbi res sita est, competenti, iure conueniri debet. l. 2. C. vbi in rem act. Rebuff. tomo 1. art 3. gl. 2. & art. 8. gl. 2. Qui verò res nostras mobiles habet, non est in eadem conditione; quia & hunc & eas detinere & sistere possumus; quamuis interdum, quibusdam in locis, rerum immobilium possessores tanquam earundem defructuatores arrestari videamus: Regula autem est nō nisi pro debito, personali actione obligatum debitorē, detineri prehen-

hendiq́ue posse.d.l.nemo.glo.ad d. §.tutores. Bal.in margarita.in verb. Carceratus. q.10.& in verb.Finis.q.43. Iason ad §.1.num.50. Instit.de act.Socyn.in trac.de citat.art.20.q.24. Alexan.consi.159.libr.2.

Item arrestari non debent boues aratorij,equi rusticorũ, ligones, aratra, aut alia animalia, vel instrumenta ad culturam necessaria, argum.l.executores.C.quæ res ignor.oblig.poss. cum Authent.sequen.Bertachus in tractat.de gabell.2.part.8.par.q.5.idq́ue non solum pro debito priuato, imo ne pro tributis quidem, & Regiis denariis, teste Rebuffo ad const.reg. tomo 1.artic.2.glo.1. nume.101.ne abductis squallere contingat arua aratris. Et quamuis leges ea de re loquentes, de pignoribus & executionibus loquantur: paritas tamen rationis efficit, vt & de arrestis, quæ executionis formam continent, intelligantur, etiam si rustici nihil aliud possiderẽt, Petrus, & Alber. ad d.l. executores. Rebuffus d.loco, nume.105. licet contrarium & malè, sentiant, Hipp. sibi contrarius ad rubr. ff.de fideiussor. q.27. numero 202.Ripa in tracta.de peste. fol.75.& seq.Gomes.ad §.Item Seruiana.Instit.de act.Petrus à Duennas. reg.275. nu.2. Qui omnes tamen, non tam quid ex iure fieri conueniat, quàm quid vsu obseruatum est considerãt: qui vsus vtiq; pessimus, & Reipublicæ quæ plurimum ex agricultura pendet, perniciosus, etiam nostras ciuitates occupauit, contra text. in c.fin. de treug.& pac.vbi text. ait, Rustici euntes & 22

redeuntes, vel in agricultura existẽtes, & animalia quibus arant, & femina portãt ad agrũ, congrua securitate lætentur Qua de re multa extant apud Mathæum de afflict. ad constitu. Neapol. incip. ab officialib. col. fin.

23 Quoniam verò hominem mortuum sepeliri debere, natura, humanitas, verecundia, & salubritas reipubl. docet, quod etsi facilis sit iactura sepulchri, tamen qui superstites sunt, tam barbari esse non debẽt, nullam vt habeãt humanitatis rationem. Meritò cautum reperitur, nè mortui corpus debitoris, sisti seu arrestari possit, sub pœna amissiõis debiti, & aliis Diuali constitutione comprehensis, l. cum sit. C. de sepulcr. viol. Boerius decis. 287. Ripa tracta. de peste. c. de præseruat. remed. nu. 101. Didac. Couuar. lib. 2. variar. resol. ca. 1. nu. 10. & cum non minus expediat Reipubli. mortuos humari, quàm viuos conseruari, vt ait Bald. ad l. fi. C. de neg. gest. & latè Guil. Bened. ad c. Raynutius. ad verb. mortuo itaque. nu. 56. de testam. Cadauera sine obstaculo, in memoriã humanæ conditionis sunt sepeliẽda. l. quidã in suo. ff. de condit. instit. Interdictaq; est omnis appellatio, ne cadauer sepeliatur. l. fi. ff. de appel. recip. c. ex parte 1. de sepult. Spec. ad tit. de appell. §. in quibus. etiam si contra defunctum, & pro debito extaret instrumentũ guarantigiatum, Fely. ad c. sicut Iudæi. versi. Item nota. de iudic. Petrus à Duennas reg. 397. ver. & quia interdicta est. Licèt malè cõtra sentiat Ange. in auth. vt defuncti seu funera. §. 1. quẽ

rectè reprehendit Roderic. in 5.extensione l. post rem.ff.de re iud.fol.570.docẽs quod nullius instrumẽti vigore,potest fieri executio in corpus mortui pro debito,aut illius sepultura impediri.per d.authẽ.defuncto.& in l.fi.C.de sepul.viol.in verb.debitumq; exigendo sepul turã illius impediuit. Et d.l.fi.generaliter loquens extẽdit se ad oẽm actũ, factũ pro debito cõsequẽdo,cuiusmodi ꝓculdubio est arrestatio: & istud in specie videtur decidere Pan. in c.ex parte.nu.3.de sepu. reprobata cõsuetu dine Anglorũ cõtraria, de qua habet in c.qua frõte.de appel.Nã si affines,fideiussores, & he redes defuncti, intra nouẽ dies à tẽpore mortis debitoris,pro debito molestari nõ possunt. d.l.cum sit. certè nec corpus mortui detineri potest;quia aliàs, quod vna via denegaretur, alia cõcederetur, scilicet detinẽdo corpus defuncti,propter debitum defuncti, ꝙ, ab heredibus,vel fideiussoribus eiusdem soluendum esset:Qua de re & Carol.V.Imp.cauisse memini, & inter leges Hispanicas extat similis lex, videlicet 13.tit.de las des bouras,partita.7.& idẽ sequit gl. in c.1.in tit.de simo.ad verb.sepultura.in prouinciali Angliẹ, siue Guil.Lyn devuode his verb.Sed q̃ro nunquid ꝑ debitũ defuncti posit, seu debeat differri sepultura? Dicit Tancredus ꝙ, sic in Anglia,& sic hoc olim erat statutũ.ext.de app. c.qua frõte.Sed vt dicit Io.Andre.hoc tanq̃ iniquitatẽ cõtinens, fuit sublatũ de tex.mors namq; omnia soluit. auth.de nup.§.deinceps.Nã licet i vita posit

debitor pro debito carcerari quandoque, vt extra de solut.c. Odradus.cadauer tamen à tali vinculo est solutum, per rationem prædictá, vt notat.extra de sepult. ca.ex parte. 1.ad fin. per Petr.de Anchora.Hactenus ille. Et ad hoc facit gl.in d.c.qua fronte.ad verbum decedat. quod non est indulgendum malitiæ creditoris, qui ex tali actu à corpore solutionem consequi nõ potest. Quid igitur dicemus de multis Pastoribus rusticanis, qui cadauer in quolibet pago, per quē à loco mortis, ad sepelitionis locum defertur, pro iure quod prætendũt, curãt arrestari? multoque his audaciores sunt custodes, & qui vix inter atriarios seu focarios numerari possent. Certum est, quod locus destinatus tantum inspicitur, non is ad quē casualiter peruenitur.l.quæsitum. §.fi. ff.de leg. 3.Ideoq; is qui natus est in aliqua ciuitate, per quam mater transibat casu, ciuis illius ciuitatis dici non potest l.1.C.de capt.Doct.ad l.huiusmodi.§.legatum.ff.de leg.1. & gabella (vt nostri loquuntur) de his solui non debet, quæ casu fortuito ad eum locum, vbi soluitur, perueniunt.l.interdum. § si propter.ff.de pub.& vectig.Felyn.ad c. Rodolphus. col.8.de rescr. Socyn.nepos consi.49.lib.1.& consi.1.libr.2. Guid.sing.11043.Bald.consi.51.lib.2.& cõs. 61.lib.1.Alex.cõsi.66.lib 4.Boerius decis.13. num.51.Ripa in tracta. de peste. in 8.priuile. Bart.in tract. repræsal, 7.4.princ.versic.ad decimum. Ratioq; funeralium quæ solum domicilium, laboresque Pastorum propiorum,

& ad-

& administrationem sacramentorum respicit, de quo Doc. ad c. 1. & alia de sepult. hic cessat. nullusq; nostrũ ignorat, cadauera per aërẽ deferri non posse, ad locum sepelitionis, facileque hoc pacto libera sepulturæ electio, quæ nulla ratione constringi potest. c. de vxore. de sepult. impediretur ob nimios sumptus, quos hereditas defuncti ferre non posset. Existimo verò, hunc errorem & abusum ex pietate ortũ esse: sicut semper humanarum rerum hæc vicissitudo fuit à cõdito mundo, quod optima quæque per abusum corrumperentur paulatim ad prauitatẽ: Videntur enim olim homines religione atq; pietate ducti, in singulis ecclesiis pagorũ, per quos cadauera deferebãtur ad locũ sepelitionis, mortuos deposuisse, donec Pastores illic cũ clero, preces suas ad Dominum effudissent pro defunctis. Sed cum hæc pia consuetudo, tantum fuerit voluntaria, ad necessitatem vel ius trahi non potuit, eaque quæ sunt meræ facultatis non præscribuntur.

Hæc tamen limitantur & restringuntur vno casu, quem ponit Robertus Maranta in tract. de ordine iudiciario, parte 4. distinc. 11. nu. 33. versi. Vigesimo quinto potest. his verb. Potest Iudex ecclesiasticus sequestrare corpus mortuum alicuius vsurarij, & facere quod nõ sepeliatur, donec illius heres caueat de vsuris restituendis, ita tenet Ang. in auth. vt defunc. seu funera. in prin. Et quamuis sicut nonnulli huius temporis Doctores etiã celebres & in-

 ter pri-

ter primos, qui (vt ex illorum familiari colloquio deprehendi) existimant consuetudinem patriæ eiusmodi esse, vt etiam cadauera debitorum arrestari posſint ne sepeliantur, eandemq; difficilè conuelli posse; Dubito tamen, vtrum consuetudo eiusmodi sit vel non sit, quod ex facto non ex iure prodit, & etiam si probata foret, defendi & sustineri eam posse, nullo modo arbitror ex causis præmisſis.

24 Postremò autem, debitorem sisti non posse existimant nostri, qui tempore contractus non fuit soluendo. Ideoque vt ad l. qui arbitro. ff. qui satisd. cog. ait Bart. malè faciũt aduocati, qui debitorem tanquam suspectum de fuga detineri consulunt, nulla iudici prius fide facta de eo quod debitor ille, tẽpore contractus erat soluendo, posteaque primum in peius mutauerit conditionem. Qua Bartoli sententia Angelus gloriatur se mille capturas irritas fecisse. in §. superest. Instit. de act. quod ibi nu. 84. retulit Iason, quasi scilicet sibi imputare debeat, quod cũ tali cõtraxit, cuius cõditionẽ scire debuisset. l. qui cũ alio. ff. de reg. iur. Bald. ad l. si is à quo. §. si semel. ff. vt in posſ. leg. l. creditores. ff. de priuil. cre. Sic & idẽ Bar. ad l. fin. C. de sponſ. ait, qđ si ex statuto, à debitore suspecto cautio exigi posſit, intelligi, de eo debitore, aduersus quem, post tẽpus cõtractus suspitio illa primũ haberi cepit: quia non põt de paupertate conqueri, qui pauperẽ, vt diuitẽ, acceptauit, d. l. si ab arbitro. §. qui ex

causa

causa.l.qui bona.§.de illo.ff.de damn.infect. Ideoq; cautũ esse oportere aduocatũ admonet Ang.& Ang.ad l.si pro ea. C.mād.secutus Bal.vt causam suspitionis post contractũ debitũ ꝑuenisse alleget. Sed hæc ego ita intelligo, nisi creditor tēpore contractus, cōditionē debitoris probabiliter ignorasse potuisset.vtpote si cāpsor(vt aiũt)erat,publicè idoneus reputatus, sed latenter & occultè inops.Ang.ad d. l.si creditores. p l. liberto. §.largius.ff.de ann. leg.l.creditor.C.de pig.act. Alex.ad l.2.ff.sol. matr.quo modo d.l.qui cum alio,accipi & intelligi solet, teste Hiero. Cag.ibi, nu.15.quia qñ ignorātia'est probabilis, & iusta,excusatur cōtrahēs etiā si aliter nō inuestigauit veritatē. Alex.cōsi.60.lib.5.Castr.cons.34.sic etiā si ꝓbari posset,q̃ debitor dolo creditorē ad cōtrahendũ tanq̃ cũ diuite,induxisset: dolosus ille debitor,amitteret priuilegiũ allegādi se diuitē tũc nō fuisse,cũ contraheret. Cast.ad l.etiā. ff.sol.matr.Alex.ad d.l.2. Ias.ad d.l.si ab arbitro. & Roder. vtrãq; hãc limitationē sequēs, loco mox citato, nu.38. cum seq.asserēs præterea,præsumi in dubio creditorē debitoris cō 25
ditionē ignorasse, & contrariũ probari oportere,teste Bal.ad l.fi. C.de spōs.& ad l.si legib. C.de epis.audient. Quod si tēpore contractus incepit dilapidare bona sua,nō tñ tantũ,quin adhuc satis diues esset,ad debitũ dissoluendũ, etiam si postea amplius deficere, minusq; soluendo fieri incipiat,detineri potest. Bal.ad d. l.si pro ea,in prin,& Ias. ad d.§.superest.n.87.

Quo

Quo in loco arrestatio fieri, vel non fieri possit. Cap. 6.

ARGVMENTA.

Debitor an in loco sacro arrestari possit. nume. 1.
Debitor an in monasteriis hospitalibus, domibus Canonicorum intra ambitum ecclesiæ existentibus, & in Palatio Episcopi arrestari possit. num. 2.
Debitor in sua vel aliena domo existens, an rectè arrestetur, & quæ sit ratio. nu. 3. & 8.
An in molendino, apotheca, taberna, seu naui. numero 4. & 5.
Existens in porticu, ostio, vel schalis, extra domum, an possit arrestari. nu. 6.
Debitor an in portu eius ciuitatis in qua arrestari non posset, eadem immunitate gaudeat. nu. 7.
Ad publicum officium assumendus an tam ex sua quàm ex aliena domo extrahi queat. nu. 9.
Scholaris vel alius debitor, vtrum in scholis publicis alicuius Academiæ, ritè arrestetur. nu. 10.

NVNC verò videndum est quo in loco
1 arrestatio eiusmodi fieri posit. Sanè in primis debitor quantumcunque suspectus de fuga, capi in templo non potest. Oldrad. consil. 54 Panor. ad cap. inter alia, de immun. eccles. Hyppol. ad l. vnic. num. 111. C. de rapt. virg. Anfrer. decis. cap. Thol. 422. Boerius decis. 215. num. 6. Ripa ad c. 1. num. 88. de iudic. Didac. Couuar. lib. 2. variar. solut. c. 20. nume. 14. Rodericus ad l. 2. tit. de los gouiernos. lib. 3. fori. q. 4. num. 1. à qua opinione, sine ratione recedit Iason ad l. vinum. num. 3. ff. si cert. pet.

pet. confutanturque eius argumenta rectè à Gomesio, ad §. superest. Instit. de act. Ideoque nec arrestari illic debitorem posse arbitror: quia hæc immunitas à Deo Opt. Max. data & inuenta est; quæ nullis Principum cõstitutionibus, nullis ciuitatum statutis, nullis legislationibus conuelli, aut eleuari potest. c. ecclesia S. Mariæ. de constit. Anfrer. d. decis. 422. Ioan. de turre cremata. ad c. sacrilegium 17. q. 4. Iniuria quippe fit Deo, & sanctis, quando in ecclesia Dei & sanctorum quid huiusmodi perpetratur. c. frater. ca. miror. ibidem. Nam quãuis iuxta communem sententiam interpretũ iuris, verbalis citatio, in tẽplo fieri posśit, *Bar.* ad l. pleriq;. Alex. & alij ad l. 2. ff. de in ius voc. idem etiam *Bar.* ad l. præsenti. C. de his qui ad eccle. confu. In reali tamen citatione, ac detẽtione, cuiusmodi est arrestatio, hoc minimè permittitur. Panor. ad d. c. inter alia. Robert. Maranta in tract. de ord. iudiciar. part. 6. c. incip. Proposuimus. nu. 129. etiam si ecclesia illa nondum esset consecrata. cap. ecclesiæ. de immunit. eccle. Porcius ad §. sacræ. Inst. de rer. diuis. Rebuffus ad ord. reg. tom. 2. tit. de immunit. eccles. art. 1. glo. 1. nu. 10. Quod verò practicus Papiensis in sua praxi, in foro inquisit. glo. 1. versi. ex his. hanc immunitatem multũ denigret, cum suo more faciat, cõsiderandum non est, quia nullo bono iure nititur. Imo quod amplius est, existimant plerique ex eo hanc immunitatem etiam extendi, vt si non ex proposito, sed velocitate fugæ eo peruenerit de-

rit debitor, ab in sequentib. militibus detineri non posit. Bald. ad d. l. plerique nullaque esse potest principij & loci ex quo fugit ratio, quãdo principij & finis, hoc est, loci ad quem fugit, diuersa causa exilstit. Alex. ad d. l. pleriq;. Baldus ad l. si quis non dicam rapere. C. de episc. & cler. col. 5. Sed quoniam plerique putant debitorem immunitate ecclesiæ non gaudere; vide quod tertio ab sequenti capite, resolutiuè sum dicturus. Pro quibus facit, illud qđ notat D. Præses Nicolai Euerardi in loco à seruo ad monachum, his verbis. Imo plus voluit singulariter Albericus in d. rubric. C. de iis qui ad ecclesi. confu. quod in locis, in quibus potest quis pro debito capi vel arrestari ex statuto vel consuetudine, debitores confugientes ad ecclesiam, etiam si sint liberi homines, ex quo sunt conditionati vt serui, non debent gaudere immunitate ecclesiæ sed possunt inde extrahi, quod tene menti. Hactenus ille. Et in simili notat Rodericus Zuarez in d. declaration. l. 2. for. ll. libro 3. titulo de los gouiernos. capi. incipi. Quintò quæritur; vbi dicit multos tenere, quod si statutum habet quod debitor posit compelli ad seruiendum pro debito, tunc ecclesiæ immunitas ei non prodest: quia non videtur concessa esse immunitas, cum præiudicio istius, qui est quasi dominus. argum. eius quod de seruo dicitur in d. capi. inter alia. & quia iustũ est ne alter priuetur iure suo, quod competit sibi contra illius personam. Sed dicit tamen

quod hoc dictum non vidit obtentum in pra ctica, sed benè contrarium illius.

Eadem est ratio monasteriorum. Alexand. consi. 145. incip. Viso themate. lib. 7. eodemq; iure gaudent hospitalia, Archidi. ad cap. diffiniunt 14. q. 4. Bal. ad l. si quis ad declinandam. 16. col. C. de epis. & cler. Roderic. d. loco, c. incipien. Quintò quæritur. & si *Barbatio* credimus. consil. 33. col. 2. libro 4. etiam domus canonicorum intra ambitum ecclesiæ existẽtes, immunes sunt. & idem Didacus d. libro 2. & d. cap. 20. num. 5. putat similiter palatium Episcopi hanc habere immunitatem. c. constituimus. 17. q. 4. & hoc in praxi receptum esse ait. Quãtò minus sisti posset debitor qui corpori sacerdotis, per plateam sacrosanctum corpus Domini nostri Iesu Christi, deferentis adhæret, à quo ne ob nefandum quidem crimen abstrahi posset. Arch. d. loco. Card. ad cle. 1. §. Institutione. de reliq. & vener. sanct. Oldrad. consi. 54. Nam si Adonias filius Dauidis timens Salomonem regem, fugiensque in tabernaculum Domini, & tenẽs cornu tantum altaris fuit immunis, vt est 3. Reg. c. 1. & si veteres, eos qui ad Imperatorũ statuas confugerunt, immunitate donauerunt, vt tit. C. de his qui ad stat. confug. quantò magis immunitas concedenda est illi, qui ad Pastorẽ, deferentem tam preciosum thesaurum, cibum angelorũ, Dominum cæli & terræ, Iudicem & vindicem omnium, liberatoremq; nostrum cõfugit, cũ certè nõ sit minus tribuendũ Pastori, in cuius manu 2

manu esse dignatur Dominus, quàm secularium,& subinde etiam impiorum Principum statuis, aut eiusmodi altari, in quo olim Deus colebatur,& ad quod Adonias confugiens sal uatus fuit. Id quod catholicis scribo, non iis qui primam fidem irritam fecerunt, ab ecclesia catholica defecerunt;& hanc deferendi ad ægrotos sacrosancti corporis consuetudinem rident, à sanctissimis patribus, & vbique ab antiquis temporibus testatam. Et quamuis Didacus d.c.20.lib. 2. variar. resol.nume.6. de hac decis. dubitet, ideo qđ immunitas istiusmodi,nullibi Eucharistiæ extra ipsas ecclesias data reperitur, ratio tamẽ quæ prædictos Doctores permouit, videtur mihi esse verissima, & efficacissima, quam etiam sequuntur, & amplectuntur Ludou. Gomesius ad §. pænales. num.50. Instit. de act. Roman. sing.335. Cotta in dict.rationes idonentatis. Abb.in c. sanè. de celeb.miss.

3 Parem ferè immunitatem habet domus cuiusque; nam vt in domo propria aut aliena, contradicente domino capi debitor non poteſt.l.nemo ex domo. ff.de reg. iur.& si captus fuerit,statim relaxari debet. Roman.& Iason ad d. l. plerique, ita & vsus & identitas rationis probat, sisti & arrastari eum ibi non posse. Lex enim illa,quæ immunitatem ædibus concedit, & domum tutissimum cuiusque refugiũ appellauit, quia fauorabilis est, facilè ampliari & extendi potest. Romanus d.loco. Ideoque & in minimo vilissimoque tugu-

tuguriolo, & in stabulo iuncto.domui, & in horto ad quem ex domo aditus est,& in molendino, quantumuis debitum magnum sit, locum habet.*B*al.ad authen.ei qui. C.de bon. auth.iudic.posśid.& ad l. 1. §. 1. ff.naut.caup. stab.l.hoc iure.§.stabula. ff.quib.modis pign. tac.contrah.l.fi. & ibi Bal.ff.de seru.vrb.præd. & Iason latè ad d.l.pleriq;. Ripa ad l. quominus.nu.25.ff.de flum.vbi ita dicit. Et hac ratione infertur quod molēdinum dicitur prædium rusticum, & nō vrbanum, quia in reditu est.d.l.vrbana.& firmat Bald.in d.l.certi iuris. & probatur in l.cum de lanionis. §. inde consultis. ff. de fund. instr. Quod credo verum, nisi quantum ad molendinarium ibi habitantem;& ideo ipsè non poterit capi pro ci- 4
uili debito,in molendino; quia quantum ad eum,molendinum dicitur etiam inuētum ad habitandum.hactenus ille. Maior posset esse difficultas de apothecis aut tabernis, & hoc latè discutit Castrens.cons.221.inci. Viso puncto.lib.1. vbi dicit, quod si statutum sit quod quis non potest capi in aliqua domo,non habet locum in illis qui capiuntur in apothecis, vel tabernis;quia appellatione domus, continentur solum illa,quæ sunt apta, & deputata ad habitandum principaliter vel secundariò, nō autem illa, quæ deputata sunt ad alium vsum:vt taberna, apotheca, seu meritoriū, aut stationes,vel theatrum ac balneum. l.lex cornelia.§.domum.circa fin.ff.de iniur.Vnde de iure cōmuni, licet de domo propria quis in-

uitus pro debito extrahi non posſit. d.l.plerique: tamen de theatro vel balneo proprio vel conducto, etiam ſi non præſtet aditum, nec in cõſpectu appareat, poteſt re ipſa citari vel extrahi.gl.& Bart.in l.ſed etiam. ff.de in ius voc. Eodemque modo de ſtatione, apotheca ſeu taberna, maximè ſi ad ipſos pateret acceſſus, ſine aliqua fractura. l.ſatis.d.tit.quia talia non ad refugium, ſiue ad tutelam ſunt inuẽta, vel deputata, ſed ad quæſtum faciendum. Et licet ſimilitudinem habeant cum domo in hoc, quia conſtant plerumque ex fundamento tecto & parietibus, non tamen poſſunt dici domus: & ſtatutum aut conſuetudo non debet extendi ad ea, quæ nõ ſunt domus, liceat participẽt cũ domo, participatione illa, qua quęlibet ſpecies participat cũ ſuo genere. Sed poſtea limitando prædicta, hoc pacto idem Caſtrenſ.loquitur, Prædicta puto clarè procedere, ſi dicta taberna penitus eſſet ſeparata ab habitatione domus, ita quod ſupra eam nõ erat habitatio, ſicut videmus in multis tabernis malè regulatis.l.eo iure. §. ſtabula. ff.in quib. cauſ.pig.vel hypoth.tac.cõtrah. Si verò dicta taberna erat ſubtus habitationem, tunc aut ad habitationem non erat acceſſus per tabernã, ſed aliunde ex publico, & tunc idem, quia cenſetur ſeparata; quod patet, quia vnus poteſt poſsidere partẽ ſuperiorem & alius inferiorem.l.ſi duo. §.item videamus.ff.vti poſsidet. Si autem ad habitationem nõ erat acceſſus niſi per tabernam, tunc reputatur pars in-

ferior,

ferior, & superior vna & eadem, vt ibi not. & l. arbor. §. de vestibulo. ff. commun. diuid. & sic maius videtur dubium, tamen ego idē puto, quia tunc pars inferior trahetur potius ad superiorem, quàm econtrà, cum superior non possit possideri per alium, quàm per eum qui possidet inferiorē, nisi in casu qui habetur in d. §. planè. & sic quando pars inferior est deputata ad tabernam, pro taberna habebitur, licet pars superior sit deputata ad habitandum: quæ nonnihil ad se inferiorem, quæ est capacior, potissimum si ad perpetuam tabernam, &c. Hæc ille.

Quinimò etiam ad naues, quæ prædio vrbano æquiparantur, teste Bald. ad l. certi iuris. col. 2. C. locat. argum. l. 1. §. si quis de naui. ff. de vi & vi arm. hoc omnes trahunt, ad d. l. plerique. Alberic. ad l. penult. §. fi. per illum text. ff. de his qui deie. vel effu. quamuis absque iusta ratione, vt mihi quidem videtur, solus dissentiat Romanus ad l. 1. §. domini. ff. ad S. C. Sylla. quem imperiti iudices sæpe sequuntur. Quod tamen ita intelligendum existimo, nisi debitor tanquam viator in naui, existat: quia vt vsus & experientia quotidiana docet, quādo quis est in hospitio publico tanquam viator, nisi priuilegium aliquod singulare ciuitatis repugnet, ibi capi, & multò magis arrestari potest, præterquam si ad annum, longumque aliquod tempus habitandi quodā modo causa, cubiculum ibi conduxisset. l. 1. §. habitare. l. penult. §. in factum. ff. naut. caup. stabul. Ias. 5

d.loco,quo casu non vt aduena arrestari, sed tanquam is qui quodammodo domicilium ibi habet,ordinario iudicio, quando nullus fugæ metus accedit,conueniri debet.Nihilominus de arrestatiōe eorum qui in naui sunt, vide ea quæ inferius proximo capite subiiciā.

6 Eum quoque qui in porticu domus hæret, non esse immunem crediderunt nostri; non quidem indistinctè, quod tamē ex verbis *Bar.* Bal.& Angel.ad d.l.plerique videri posset:sed ita demum si porticus ædibus non adhæreat, Zasius ad l.cætera. §.hoc senatus. & ibi Iason nu.6.in verb.Quia est separata.ff.de leg.j.Castrens.ad l.quod conclaue.ff.de damn. infect. quemadmodum & de apotheca,& de aliis dici solet:quia connexorum eadem est ratio,separatorū verò diuersa.c.super eo. de parœciis. Sic & quādo debitor est in ostio extra clausuram domus prehendi potest teste Bart. ad l. 1. §.si ab hostib. ff. de cloac. quia quod fit in ostio intra clausuram domus, hoc dicitur fieri in domo,non quod extra fit. Idem Bart. ad l. 1. §. de inspiciendo. ff. de ventr. inspic. glo. in l. fina. §. final. ff. de seruitu. vrba. præd. & probat Ange.in d.l.plerique.cum seq.in fi.his verbis. Quid autem erit si in limine ostij stat? dicas idem,si sit extra clausurā, casus est melior qui sit de iure. Instit.quib.mod.patr.po. sol. §.si ab hostibus. Et hoc sequitur Signorolus de Homodeis consil. 16.inci. Statuto ciuitatis Papiæ,dum ita loquitur. Et quæritur an repertus in limine portæ domus, possit capi, necne?

nec ne? & primò videtur quod non.per l.cætera.& quod ibi notat.per Doctor.ff.de leg.1. In oppositum videtur, quod iste non prohibetur capi,vigore supradictæ legis municipalis. Nam propriè in domo dicitur esse, quod cõprehenditur intra parietes domus; queadmodum in ciuitate id quod comprehenditur intra parietes ciuitatis. casus est in l. cum ancillis.in fi.C.de inceſt.nup. & pro hoc optimè facit l.olimpio. §.1.ff.de seru.vrb.præd.& ibi adducit adhuc alia argumenta, quæ vide. Et memini anno 1570.mense Augusto,Louanij fuisse quæstionem de eo, in quē satellites volebant manum iniicere,& qui fugiens versus domum, cecidit ante vestibulum ostij, & mãserat iacēs inter domum & canalem, qui erat ante domum in platea publica, & sub tectoriolo, quod solet ante ædes mercatorum propēdere: existimabat.n.ille qui illic à satellitibus detinebatur,& inde ad carcerem deducebatur, se perinde atque si in domo fuisset, ibi tutũ fuisse, maximè quod parietes & muros domus,capite suo attingebat. Sed errabat & contra eum,iuxta prædictas decisiones iudicatum fuit.Contra quod tamen facit doctrina Bal.ad rubr.ff.solut.matri.versic.Et ideo si statutum.vbi dicit quod is qui est in ostio,partim est in domo,partim extra domum,vt no. de pœnit.dist.2.c.dum sanctam. & quod sufficit tangere partem.vt l.vulgaris.ff.de furt.& facit.ff.de cloa.l.1.§.cloacæ appellatione. Nã si hoc est verum, quod sufficit tãgere partem,

ergo sufficiebat in prædicto casu tãgere capite ostium, vel murum, siue parietem. Sed ad hæc responderi potest, quod d.l. vulgaris, non obstat, quia in ea hoc tantum dicitur, quod is qui ex aceruo frumenti accipit vnum modiũ frumenti, etiam si reliquum totum non accepit, fur est: quia sufficit partem frumenti accepisse. & not. ibi Doct. quod tota res tãgitur, quando pars eius tangitur. ca. vulgaris. & ibi Ioan. de tur. cre. de pœn. dist. j. Sed priuilegium quod conceditur debitori, & de quo hic agimus, nõ loquitur de debitore qui attingit domum, aut ostiũ domus, sed de eo qui est in domo. Illud autẽ quod est extra ostium, aut clausuram domus, non est in domo. & ideo idem Bal. in l. cæteri. §. itẽ hoc prohibetur. ff. de leg. 1. dicit enim non posse extrahi, qui est in ostio domus; sed non facit mẽtionem illius, qui est extra ostium domus, licet pede vel capite suo attingat illud. Quo modo accipiendum erit (ni fallor) quod Bal ad d. rubric. ff. solu. matr. voluit, videlicet eum qui aliquẽ, in ostio domus existẽtem inuadit, perinde teneri, atque si in domo ipsa eum inuasisset. Eandem putãt esse rationẽ eius qui in schalis parieti domus incumbentibus, seu appositis, extra domum est quia & is extra domum esse videtur. Bald. ad l. si fistulam. §. scalas. ff. de seru. vrb. prædio. à quibus tamen in explicatione d. l. plerique. Romanus dissentire videtur: Sed Baldi sententia, morib. nostris magis videtur esse pro-
7 bata. Huc quoque pertinet illud, quod consi. 21. in-

21.incip, Visis scripturis. ver. Non obstat etiã. not. D. Præses Nicolaus Euerardi, quod si ciuitas habet priuilegium, sicut habet ciuitas Middelburgensis, quod mercatores forenses, illic declinantes cum suis nauib. bonis, & rebus, plena gaudere debeant immunitate, ita quod conueniri & molestari non poterunt, pro contractibus prius alibi celebratis; non possunt arrestari in portu dictæ ciuitatis, extra eam, sicut est Armudæ, quia cum talis portus, sit de districtu & territario ciuitatis, idem iuris est statuẽdum de eo sicut est, de ipso oppido: iuxta notat. per glos. Ioan. Andr. & Doc. in c. vbi periculũ. §. porro. de elect. libr. 6. & ad l. Cæsar. ff. de vectig. & publ. vbi est casus, quia portus insulæ, sunt pars insulæ, vt ibi, & in l. insulæ. ff. de iudiciis. maximè quando mercatores ad ciuitatem illam cum nauibus & rebus suis, declinare non possunt, nisi per talem portum.

8 Porro autem quod de immunitate ædium diximus in debito fiscali locum non habet. Bald. in lectura antiq. & Iason nu. 28. d. l. plerique. Nam cum fortunas omnes nostras, corpus etiam & vitam Reipu. cui nati sumus, debeamus, bono autem publico pecunia fisci sit, quæ vna, belli, pacis, ocij, negocij, rerum denique quocũque tempore gerendarum neruus est, non iniquum videri debet, si debitor aduersus fiscum non iuuetur. Non est absimile, quod potest quis capi, & ex propria vel aliena domo trahi ad officium publicum assumen- 9

dum, ad quod officium deputatus vel aſſumptus fuit. l. ex omnibus. C. de decurio. libr. 10. Ideoque d loc. Romanus conſultum eſſe exiſtimat creditoribus, vt debitorem ad officium publicum aſſumi procurent, & ſic egredientem conueniant. Renunciari quoque poſſe huic priuilegio, verius eſt, teſte Iaſ. ad d. l. plerique. num. 29. quod (vt ipſe ait) feciſſe videtur is, qui omni iuris auxilio renunciauit, quo modo quotidie ex vſu receptũ videmus, ruſticos omni immunitatis auxilio renunciare; Verſantur quoque nõnulli in ea opinione. & præcipuè quidem iam d. locis *Bald.* & Iaſon, vt exiſtiment debitorem omnino fugitiuum dictis locis detineri poſſe.

10 Poſtremò quemadmodũ Rebuffus de priuileg. ſcho. c. 102. ait in ſcholis publicis alicuius Academiæ, capi aliquẽ non poſſe, vt ſcãdalum & tumultus vitentur; Ita eadem ratione dici poteſt, quod in ſcholis publicis, debitor arreſtari non poteſt; quia ſcholæ in quibus Doctores profitentur, ſunt veluti domus propriæ ſtudioſorum.

Debitor an eo loco arreſtari poſsit, ad quem à creditore, tranſigendi cauſa vocatus eſt. Cap. 7.

ARGVMENTA.

Compromiſſo pendente nihil eſt innouandum. nu. 1.
Colloquio de tranſigendo vel componendo durante nihil creditor aduerſus debitorem attentare debet. nu. 2.

Saluus

Saluus conductus etiam tacitè dari potest. *nu.3.*
Partes dum sunt in tractatu pacis, omnis ratio procedendi cessat. *nu.4.*

EXISTIMO etiam debitorem eo loco arrestari non posse, ad quem à creditore vocatus est, vt super causa debiti petiti & prætensi trāsigat, vel amicabiliter componat, aut de transigendo, siue componenno loquatur cum eodem, etiam si non transigat, neque cōponat; quia sicut Compromisso pendente altera pars, contra alteram partem nihil attentare debet, clem. quamdiu. de appel. & regulariter in omni causa Compromisso pendente, 1
nihil est innouandum. Barb consil. 18. incip. Clementissimum. col. 5. vol. 3. Rebuff. ad ord. reg. tomo 3. tit. de appel. art. 16. gl. 1. num. 25. etiamsi compromissum illud postea corruat, aut ad effectum non perueniat, iuxta nota. in d. clem. quamdiu. Ita etiam non debet credi- 2
tor aliquid attentare, contra debitorem, pendente eiusmodi colloquio, ad componēdum & transigendum destinato: Sicuti & cum duces exercituum, simul de pace componenda agunt, etiam si expresse hinc inde Saluus cōductus aut securitas non præstetur, intelligitur tamen hoc tacitè esse actum, quia alioqui non venissent. Nam & tacitè Saluum condu- 3
ctum dari posse notat Salycet. ad l. nullus. C. de Iudic. Alex. consi. 1. lib. 2. & consi. 8. libr. 6. Hyppol. sing. 77. & alij quos citat Petr. Prenius in tract. de securit. promiss quæst. 6. in fi. versicu. incip. Minimè autem. Alioqui enim

contingeret debitorem miserè decipi, sub hac confidentia, qui alioqui non venisset, quod
4 esse non debet; Et in simili in quotidiana praxi, vsu receptum esse videmus, quod quando partes sunt in tractatu pacis, omnis ratio procedendi & processus litis cessat.

De priuilegio Bullæ aureæ. Cap. 8.

ARGVMENTA.

Brabantus an Brabantum arrestare possit, & vbi. numero 1.

Statutum absolutè prohibens comprehendit subditū in alieno existentem territorio. nu. 2.

Statuendi potestas inter subditos, territorio non arctatur. num. 3.

Excommunicatio ligat subditum in omni loco. nu. 4.

Interdictio bonorum facta prodigo, contractum eius irritat quocunque loco factum. nu. 5.

Bona mobilia sequuntur personam. nu. 6.

Debitor fugitiuus non iuuatur vllo priuilegio. nu. 7.

INCOLIS Ducatus Brabātiæ speciali iure à Carolo Quarto Imperatore aliisque
1 Principibus indultum est, vnum Brabantum, non posse alterum Brabantum extra Brabantiam arrestare.

Quæro igitur an Brabantus Brabantum arrestare posit in Hispania, Italia, Anglia, Gallia, & aliis prouinciis aut regnis, quæ nō subsunt Imperatori & Principibus qui priuilegiū illud concesserunt? Et paucis videtur dicendum quod non: quia sicut statutum prohibi-
2 torium absolutè loquens, comprehendit sub- ditum

ditum existentem in alieno territorio, vt not. in cap. vt animarum. de constit. lib. 6. Ancho. in c. canonum. extra eo. tit. Bart. in l. cunctos populos. in 6. quæst. C. de summa trinit. Ita etiam & hoc priuilegium, quod vim statuti habet.

Secundò, quia potestas statuendi, inter subditos, territorio non arctatur. l. fi. ff. de decret. ab ord. fac. l. si quis. C. de episc. & cler. c. tuæ. de cleric. non resid. Vnde si statutum vetet vxorem donare viro, vxor etiam extra territoriũ existens donare non potest. Salice. in d. l. cunctos. Hipol. ad l. fin. nu. 142. ff. de iurisd. omn. iudic. ergo etiam subditi extra territorium existẽtes, debent & statuta Principis sui, & priuilegia per eum concessa, nec planè voluntaria, sed fauore debitorum indulta, & obseruari mandata, diligenter obseruare. 3

Tertiò, quia si lex Principis suos subditos liget vbicunque sint, & quocunque eant. l. 2. C. de commer. & l. 2. C. de vectig. ca. fi. de constitut. ergo etiam & priuilegium illius, quod voluit habere vim legis & statuti.

Quartò, quia si sententia vinculo excommunicationis ligat subditum quocunque loco sit, quæ tamen fertur in inuitum. l. ex ea. ff. de postul. c. quisque. 4. q. 5. multò fortius sanè ligat priuilegium communi consensu populi & subditorum impetratum, & in quod omnes semel consenserunt. l. qui minor. ff. ad municipal. l. de quibus. ff. de legib. 4

Quintò, quia in simili videmus quod interdi- 5

terdi-

terdictio bonorū facta prodigo ligat eum in quocunque loco & territorio contrahat. l.relegatorum.§.interdicere.ff.de interd.& relig. ergo etiam & hoc priuilegium prohibitiuum ligat ciuem vbicunque existētem. Et his ipsis rationibus Ludou. Roman. consil.39.incipi. In proposita quæstione, tenet statutum prohibitorium de testando aut ligando, ligare subditum testantem extra territorium. Idem censeo dicendum esse de rebus Brabantini, à Brabantino in alia prouincia existentibus, arrestandis, id quod dicta bulla etiam exprimit. Quia quando statutum aut lex, non respicit principaliter res, sed personas, vt hic, cum dicitur, quod Brabantinus nō potest *B*rabantinum, aut res eius alibi arrestare, verba directè proferuntur & diriguntur, in personam Brabantini arrestantis, & tunc extenditur ad bona alibi sita. l. propter lites. §. licet.ff.de excusat. l.2.C.eod.titu. Romanus d.loco.& per multas alias rationes & leges, per eum ibi allegatas, & per Ioan.Crotum consil.5. circa fi.
6 De quo tantò minus dubitandum esse puto, ideo quòd hic loquimur de bonis mobilibus debitoris, quæ sola arrestari possunt; ea enim personam sequuntur, & eandem cōditionem cum ea sortiuntur; Vnde sicut persona arrestari non potest, ita nec bona mobilia eiusdem. Et videmus in simili, quod quando bona alicuius cōfiscantur, à Iudice vnius territorij, bona immobilia alibi sita, ad illum Iudicem non pertinent, bona tamen immobilia sunt illius,

Bald.

Bald.in l.mercatores.C.de commerc. Alexan. consilio 92.lib.4,

Excipio tamen hic debitorem fugitiuum; etenim existimo quod nō obstante dicta bulla aurea, Brabantus potest Brabantum, & res eiusdem, siue in locis subiectis Imperio, siue in aliis locis, arrestare aut sistere, & detinere, si est fugitiuus aut de fuga suspectus: quia cōtra debitorem fugitiuum, cessant priuilegia. Potest enim aduersus communes regulas ab ipso creditore comprehendi. l.ait prætor. §.si debitorem.ff.quæ in frau. cred. potest capi die feriato, etiam in honorem Dei & Sanctorum introducto. glo. celebris. in l.vlt.C.de fer.Bal. in c.fin.eod.tit. Potest etiam iudex incompetens illum comprehendere. Anchora.consilio 192.& Iason in l.vinum.nu.5.ff.si cert.petat. putat illū ab ecclesia auferri posse, & D.Præses in loco, à loco ad tempus. & Oldrad. consi. 54 decis.Capell.Tholos.422. Boerius decis. 215. quod tamen non puto esse verum, vt & Didac.lib.2.variar.resolu.cap.vlt. num.14.& ideo in genere dicit Bal.consil.1. & Ioā.Bapt. Caccialupi de debitore suspect. q.8.in princi. num.2.quod talis debitor non gaudet beneficiis legalibus, & sic prædictum priuilegium, debet accipere interpretationem à iure communi. 7

Vtrum reditus hypothecatus in vno loco, si decursus est, posit à creditore eius, cui debetur arrestari in loco domicilij debitoris, qui illum debet.

Ca-

dicti reditus potest cogi, vt soluat in Brabantia, nõ magis ab ipso creditore, sui creditoris, quàm à suo creditore, in cuius locum ille succedit. l. 2. & aliis ll. C. quando fisc. vel priuat. neque etiam inuito suo creditore cui reditum recognouit, in Brabantia solutionem facere potest, de cuius dissensu certum est cõstare ex eo, quod se arresto opponat. Secundò quia ipsa bona hypothecata pro dicto reditu sunt affecta, & ideo potest Leodiensis ille non obstãte dicto arresto, actionem hypothecariam instituere in loco vbi bona illa sita sunt, & personam eius qui reditum illum recognouit omittere.

In contrarium tamen videtur esse veritas, Primò quia quod semper locus promissionis, est locus solutionis, negat expresse Barto ad l. quod si Ephesi. in fine principij. ff. de eo quod certo loco. Et regulariter vbi creditor & debitor, sunt diuersi fori, creditor vt solutionem 2 suam consequatur, domum debitoris accedere debet, glo. & Doctor. in l. item illa. ff. de cõstit. pec. nisi aliud actũ esse probetur, aut colligatur: Adeo quod nec emphyteuta quidem cogatur deferre canonem ad domum domini sui, si non est de foro domini. Bart. ibi. Secundò, quia si creditor velit potest, à debitore illic vbi habitat solutionẽ postulare, in vim actionis personalis orientis ex obligatione etiam personali, quia debitor promisit singulis annis reditum eiusmodi soluere: Nam licet bona ipsa, dicto reditu sunt affecta, pro maiori

securi-

securitate creditoris, promissio tamen soluẽdi reditum, facit principalem contractum. Et certè in arbitrio creditoris esse videtur, vt vel hypothecaria actiõe super bonis hypothecatis agat, vel vt actionem personalem contra promissorem reditus intendat, quia hypothecariam habere actionem, & personalẽ habere
3 meram, nihil pugnat. *B*ald. in l. edita. C. de eden. & in l. aduersus. C. de act. & oblig. satisq; est in proposito negocio, quod promissor, vel debitor reditus, saltẽ volenti suo creditori in *B*rabantia soluere posset, quodq; ea solutione facta arrestans forsitan omni spe cõsequendi creditum suum, aut conueniendi illum in *B*rabantia, frustraretur: Et si creditor cui reditus debetur, durante arresto, eoque non obstante agat contra promissorem reditus actione hypothecaria super bonis obligatis in illo
4 loco, in quo sita sunt, potest promissor, vel debitor excipere, reditum cessum sub se arrestatum, & sub pena à Iudice sui domicilij, sibi esse prohibitum, ne soluat. Illa enim prohibitio & interdictio Iudicis, eum excusat. l. fin. & ibi *B*ald. ff. de leg. commissor. glo. in ca. significasti. de censibus. Ioann. Petr. de Ferrar. in sua praxi, in forma libelli, de sequestratio. ad verbum Audet.

Quo tempore arrestum fieri posit, vel non posit. Cap. 10.

ARGUMENTA.

Debitor an in feriis arrestari possit. nu. 1.

Arre-

PORRO autem quia de loco ad tempus iusta ducitur argumentatio. l. fina. ff. de condict. triticar. ordo est, vt qui præcedentib. capitibus de loco in quo arrestatio fieri posſit diximus, nūc etiā de Tēpore, quo fieri debeat, pauca quædam dispiciamus. Et prima quidē dubitatio esse posset de feriis. Sanè de debitore suspecto, vno ore affirmant oēs, capi & detineri eum posse, etiam in feriis diuinæ Maiestati dedicatis. glo. ad l. fin. C. de feriis. Albericus & alij ad d. l. si feriatis. ff. illo titulo. Iason ad l. 1. ff. eod. titul. & ad l. 2. ff. de iurisd. omn. iudic. Baldus ad cap. fi. de feriis. adeo vt etiam in summis solennitatibus ac feriis id fieri, & fieri posse dicat Albericus, quia periculum est in mora. Obiecit quidem Esaias cap. 58. iis qui die sancto & ieiunij, ieiunabant, quod 1.

omnes debitores suos eo die repetebant, & exigebant debita importunè; Sed hoc eò non pertinet, quod creditor debitorem fugitiuum solenni die sistere nō posset, quia vt Palladius libr. rei rustic. 1. cap. 6. ait, Necessitas feriis caret, & notat Propheta (ni fallor) dūtaxat eos qui nulla misericordia ducti, externisque & profanis rebus veluti affixi, tempore sancto debitores suos, importunè exigebāt: sicut seruus ille nequam euangelicus, & qui ieiunium in solis externis obseruationibus constituebant, nulla alioqui religione, pietate aut miseratione ducti. Sed an aliud sit in debitore extraneo non suspecto, vel in ciue aliò migrāte die festo, nullus eorum quos legi, dicit. Rodericus Zuarez in interpretatione l. post rem, ff. de re iudic. in 4. extensi. in simili latè disputat, an ius executiuum vigore instrumenti, posit exerceri tempore feriarum: tandemque etiam concludit, quod si executio ista causæ cognitionem requirat, aut periculum non sit in mora, exequi non posse, etiamsi feriæ eiusmodi ob necessitatem hominū duntaxat introductæ sint. Eoque modo accipiendum esse ait, quod ex cap. significarunt. de iudic. ad l. omnes. C. de feriis, voluit Bart. quod quando instrumenta guarantigiæ, siue confessionata, vt vocat, habent executionem paratam, sicut sentētiæ diffinitiuæ, capi possunt homines pro executiōe diebus feriarum ob necessitatem hominum introductarum, nō etiam his feriis, quę Maiestati diuinę cōsecratæ sunt,

quod

quod & Bald. quoque ad l.in minorum. C.in quib.cauſ.reſtitut.& ad l. prouinciarum. C.de fer.& ad auth.Sed omnino.col. 10.C.ne vxor. pro mari.aſſeruit.Ex quo videri poſſet, quod ſi ex more ciuitatis, aut loci, cognitio aliqua ad arreſtũ faciendum requireretur, & periculum fugæ non exiſteret, fortè quod diues aliquis debitor Mechliniæ habitans, hic Louanij reperiretur, arreſtatio concedi nõ deberet. Conſtat ſanè, citationem die feſto fieri non poſſe,etiam ſi in diem non feſtum citatio facta ſit,l.fin. C.de fer.Panorm.ad cap.conqueſtus.eod.titu. Caſtrenſis conſilio 270. libro 1. Multò igitur minus realis citatio & detentio fieri poſſe videtur, præcipuè cum ne in nundinis quidem, quæ cum feriis, in honorẽ Dei introductis,conferri nullo modo poſſunt,arreſtari nõ queant debitores. Sed in contrariũ facit quod videmus executionẽ, in qua cauſæ cognitio non conſideratur, nec ſtrepitus Iudiciorum, poteſt fieri, die feriato ob honorum Dei & ſanctorum. Panorm. & Anton. de Butrio. in cap.fina. de iudic.ſicut & eo die appellari.l. 1.& ibi glo.C.de fer.Libellus dari, l.miles.ff.de adult.adoptio,emancipatio,manumiſſio,teſtium examinatio,donationis inſinuatio, & interpellatio fieri poteſt.l.actus. C.de adopt.Ioan.An. in addit.ad Spec. §.porro.circa finem.tit. de inſtrum. edit.Imò & pignoratio tali die fieri poteſt,ſecundum Guid. Pape quæſt. 215.vbi loquitur valdè accõmodè ad hunc caſum,dicens quod pignoratio in

causam iudicati, potest fieri die feriato ob honorem sanctorum, & potest dicere executor sententiæ debitori, pignero te pro tali debito, ad instantiam talis creditoris, & de tuis talib. bonis. Sed tamen nominatim ibi excipit dominicum diem. per l.dies festos. C.de fer. Rebuff. verò ad ord.reg.tomo 1.arti.6.glo.3. nu. 60.ait, etiam die feriato in honorem Dei, hoc concedi, nam si, inquit, debitor capi potest die feriato, multò fortius eo die arrestum fieri poterit; quia periculum est in mora, iuxta ea quæ not. Iason ad l.pupillo. §.si quis riuos.ff. de no. oper. nunc. qui tamen loquitur in debitore suspecto de fuga. Quo modo & Ioan. Bessianus ad consuetu. Aluer. art.2.ait, quod in feriis introductis ob honorem Dei & sanctorum, illud exerceri potest, quod vel necessitas suadet, vel pietas vrget, vel causæ cognitionem, & strepitum iudiciorum non exigit. Intelligit itaque Rebuffus arrestum concedi die feriato, si periculum est in mora, scilicet q, debitor illic amplius non inuenietur, etiam si est diues, & alibi habitet, vel quod inops est, & periculum sit, ne vnquam etiam alibi vtiliter conueniri, aut inueniri posset, quamuis secundum leges scriptas & communes, debitor non suspectus, eo tempore detineri non posset. Guid.d.q.215.l.dies.l.omnes.de fer. Alex. cons.159.lib.2. Et istud quidem mores nostri hic quoque recepisse videntur, qui etiã solam facilitatem conueniendi debitorem, quantũuis diuitem, considerant, & in omnibus penè

locis

locis, arrestationem, nulla habita feriarum ratione, permittunt, pro quibus facit id quod Bal. ait ad l. fin. C. de fer. in primo notabili, q; si timetur de recessu debitoris, potest detineri & executio in illum fieri, etiam in die feriato ob honorem Dei, secundum gl. ibi, quam dicit esse singularem; & quod propter talem suspicionem, tali die potest fieri sequestratio. Et Castrens. ad l. 1. ff. de fer. dicit, quod si quis est suspectus, potest cogi die feriato satisdare de sistēdo iuri, finitis feriis. Sed vtinam zelus diuini numinis ita animos creditorum inflammaret, vt eam immunitatem quam ciues secularibus nundinis concedere debent, vltrò diuino honori tribuerent, maximè, quando periculum non est euidens in mora.

Eadem quoque ratione dici posset, debitorem extraneum, si periculum est ne abeat, etiā post occasum solis, & quacunque noctis parte arrestari posse; quod tamen vel iuris vel cōsuetudinis ignoratiōe, difformiter apud multos, magno Reipub. malo obseruatur. Et hanc quęstionem habui aliquādo de facto, in causa Domicilii Ioannis vander Tommen, contra Paulum Broeckelmans. 2

Illud in confesso est, tempore nundinarum, vt mox dixi, res aut personas alicuius sisti vel arrestari non posse. l. 1. C. de nund. Dico tempore nundinarum, quod est notandum, secundum Francisc. Mignon ad consue. Andegauens. tit des seigneurs, barons. art. 49. nu. 4. versi. incip. Et debet. vbi dicit, quod est distin- 3

guendum inter nũdinas, & inter mercatum: quia mercata(ita loquitur) non sunt tuta pro debitis & gabellis, sicut sunt nundinæ; Neq; refert siue illæ nundinæ sint septimanariæ, siue mẽstruæ, siue annales, siue lustrales, siue septennales, siue apparitionis, hoc est, quæ circa tempus Natiuitatis Domini, quo stella apparuit Magis, celebrantur: siue sint nundinæ Paschatis, vel omnium Sanctorum, aut mensis Augusti, quarum omnium consil. 61. nu. 23. lib. 2. meminit Marianus Socynus Nepos: Et ratio quidem est, vt merces, quę proculdubio, ad huius vitæ cõseruationem necessariæ sunt, liberius, & maiore copia inuehantur, & euehantur, qua de re plura extant apud Alex. ad l. ne quid. ff. de incend. rui. naufra. Bald. ad l. si quis nõ dicam rapere. C. de episc. & cler. & ad ca. 1. quæ sunt reg. Signorolus de Homodeis, consi. 108. Ang. consi. 363. Dec. consil. 51. Iason consi. 147. Zasius cõsi. 14. & consi. 15. lib. 1. Quod tamen ita accipi velim, nisi debitũ sit iuratum; quia sicut constitutio tollens generalem aliam constitutionem, non refertur ad constitutionem iuratam. Panor. ad cap. 1. de his quæ fiunt à maior. part. cap. Roman. sing. 7. & consil. 517. & sicut saluus conductus cõcessus alicui, non extenditur ad debita iurata, quemadmodum secũdum dispositionem Iuris, in Senatu Neapolitano conclusum & iudicatũ fuisse decis. sua 5. incip. Dominus Rex. recenset Math. de Afflict. ita etiam & ob eandem causam, sisti atq; arrestari posse videtur; ideoque

ideoque consultum est creditorib. vt promissionem solutionis, vinculo religionis & iurisiurandi confirmari faciant.

4 Quemadmodum verò tempore nundinarum in loco vbi illæ exercentur, arrestare aliquem non licet; ita etiam nec in illo loco, sine quo mercatores ad nundinas venire non possunt. Vnde Nicolaus Euerardi consi. 21. decidit, quod sicut quis propter nũdinas in oppido Middelburgensi arrestari non potuit, ita etiam in portu Armudano arrestari nõ potuit: quia cum dictus portus Armudanus, sit de districtu & territorio, dicti oppidi Middelburgensis, idem iuris constituendum est de eo, quod de dicto oppido Middelburgensi, iuxta not. per gl. Ioan. And. & Doc. ad c. vbi periculum. in §. porro. de elect. libro 6. & in l. Cæsar. ff. de publi. & vectig. vbi de hoc est casus, quia portus insulæ, sunt pars insulæ. vt ibi, & l. insulæ. ff. de iudic. maximè cum mercatores exteri, ad oppidum Middelburgense declinare non possunt, nisi per dictum portum: Et quãdo alioqui dispositio careret effectu, suburbia & alia similia loca, etiam continentur. ca. si ciuitas. de sentent. excommu. libro 6. & Panorm. in cap. fin. de præb. Et nec Louanienses quidem ferrent vlla ratione, quod aliquis ad nundinas Louanium veniens, in aliquo loco sibi subdito, per quem venire oportet arrestaretur; quia alioqui vtilitas nundinarum per indirectum læderetur, & infringeretur. Et pro eo facit decisio Iasonis in l. quo minus.

nume.17.ff.de flumi.quod dispositio quę habet locum in existente in termino, habet locū in existente in via; & vbi aliquid prohibetur in termino, intelligitur etiam prohibitum in via.l.abesse. & l. qui mittuntur. ff. ex quibus caus.maior.

Sed & hæ nundinæ quas populus Principem aliquem superiorem agnoscens, nullo Principis sui priuilegio, nulláve immemorialis temporis præscriptione, & veluti conniuēte scienteque Principe, sibi vsurpat, priuilegium istud non habent, d.l.1.versic.Veterum indulto aut nostra auctoritate. & ibi Bald. & Salicet.C.de nund. Immemorialis enim temporis consuetudo loco priuilegij est, ex certa scientia à Principe concessi, ca.super quibusdam. §.præterea. de verbor.signific.Specul.ad tit.de caus.poss.& propriet. §.quia verò.versi. Quid de colligentibus. Ideoque qui immemorialis temporis iustam possessionem, vel quasi possessionem habet, potest sicut Princeps, priuilegium studij generalis concedere. Barto.ad 1.constitut.ff.arg.l.hoc iure. §.aquę ductus.ff.de aqua quotid. Aliàs verò sicut solus Princeps saluum conductum dare potest, Bald.ad l.reos.num.43. ff.de accusa.& ad cap. Imperialis.nume.4 de pace Constanc.prætermá, si etiam ciuitati, aut alicui alteri inferiori, propria iurisdictio competit, quibus tunc quoque idem permissum est, teste Petro Premo in tract.de securit.promis.cap.2.ita nemo alius nundinas instituere potest.

Solent

Solent etiam ab hac immunitate excludi, qui 6
in ipsis nundinis contraxerunt. Bald. Salicet. Fulgo. ad d.l. 1. Ioannes Papon ad consuetu. Burbon. titu. des executions. §. 133. & notat Petrus Rat. ad consuet. Pictauiens. art. 63. tit. de la distinction des iurisd. his verbis, Ecquid autem de eo mercatore dicas, qui cum ad nūdinas profectus esset, ac multis se creditorib. obnoxium videret, quibus cum se haud satis posse facere secum cogitaret, cedere apud se decreuit; itaque sarcinulam composuit, nonnullam secum pecuniam auferens. hic iā ambigit creditor, an ob suspicionē illum ipsum per territorij illius Iudicem sistere, ac retinere posit? Et hoc casu videndum est, an debitum ipsis in nundinis cōtractum fuerit; tum enim haud dubium est quin posit: aut quidem iam antea debebatur. qua cōtingente specie, summaria fugæ inquisitione opus est, quæ nisi sit, conueniri nō potest eo loco nec retineri. C. de nund. Hactenus ille. Et in simili literę moratoriæ seu dilatoriæ solutionis, in eo quod quis à mercatore extraneo emit, locū non habent, ne materia, occasio & fomentum delinquendi tribuatur. Rebuffus d. tomo 2. arti. 1. glo. 1. num. 35. Et cum emptor recipit merces exteri mercatoris, eo animo accepisse intelligitur, vt mercib. illic receptis, ilicò & statim soluat precium, ipsáque naturę & humanitatis ratio dictat, exteros nullo modo esse molestandos, auth. omnes perigrini. C. Communia de successo. Vnde & eædem illæ merces, tanquā fide

 de pre-

de precio non habita vindicari possunt, l. Aurelius. ff. de liber. leg. §. venditæ. Insti. de rer. diuis. Hæc tamen opinio minimè placet iis, qui existimant eum qui cum forensi quem mox abiturum nouit, contrahit, fidem illius secutum videri; Sed quoniã aperto iure prior sentẽtia, quam & vsus probat, stabilitur, d. l. 1. C. de nund. ridiculum est ea de re amplius dubitare, & cum lex ipsa de facienda solutione ita disponat, quilibet præsumitur, secundum legem cõtraxisse. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. si non aliud actum esse euidenter appareat. Et cũ latissimè de hac re superius disputatum sit, iterum hic non repetam, eoque magis quod & Didac. practic. quæsti. cap. 10. & Felynus atque Barbatius in d. cap. fin. de for. compe. latissimè omnia quæ eò pertinent discusserunt.

7 Exules sanè & proscripti, seu qui crimen aliquod contraxerunt, immunitate ista nundinarum nõ gaudent. etiam si iniustè proscipti essent; donec ꝓscriptio illa declaretur iniustè esse facta. l. relegati. ff. de pœn. l. diui fratres. eod. titu. Bal. ad d. l. 1. versic. sed nunquid banniti. Huiusmodi enim homines existimãtur esse hostes ciuitatis. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de cap. minut. l. 1. & ibi Doctor. C. de hered. instit. & §. neque homicidis. in auth. de mand. Princip. & ibi gl. ad verb. Neque custodies. l. 2. C. de exhib. reis. Ange. in tract. malefic. ad verb. Qui dominus Iudex. nume. 58. Bart. ad l. 1. ff. ad l. Iul. Maiest. Ideoque in proclama-

clamatione & denunciatione nundinarum, à securitate atq; immunitate earundem, istiusmodi personæ nominatim excipiuntur. Non enim talia admittētibus parcere conuenit, d. §. neque. qui non nisi cum summo dolore, & cruciatu multorum videri, vel in ciuitate versari possunt, quiq; cum semel mali esse cœperint, metuendum foret, ne pessimo exemplo, vel furandi, vel malignandi animo, ad nundinas accederent, pacéque publicam turbarent, & odiosas, noxiasq; redderent nundinas quas liberrimas & vtiles omnibus esse, maximè cōuenit, quorum ob id malitiæ occurrendum est, l. in fundo. ff. de rei vend. & in authent. de monach. §. si verò.

8 Existimat tamen Rodericus loco mox citato. num. 27. quod tanta posset esse suspicionis causa, vt saltem ad satisdationem, illo in loco vbi nundinę celebrantur, debitor cōpelli posset, motus ex eo, quod Angel. ad l. dies festos. C. de feriis. ait, quod licet ex forma statuti Perusini, veniens ad nundinas, debeat esse securus, & liber, & eius bona detineri non possint, tamen ex maxima causa suspicionis, capi potest, vt saltem caueat de iudicio sisti: quia si lex permittit debitorem à creditore die feriarum ob suspicionem detineri, vbi aliter hoc permissum non esset: eodem modo inquit, & in nundinis quoque id fieri debet. l. si serui. C. de noxal. quod ad restringendam & limitandam nundinarum patriæ, ciuitatis, seu Regni libertatem perpetuò mente tenendū esse suadet.

det. Quam sententiam etiam Pet. Rat. loco illic citato paulò ante secutum esse dixi, & ex his quę consi. 99. lib. 3. scribit Parisius, confirmari potest.

9 Quid autem si quis à Principe literas impetret, ne tempore nundinarum sisti posset, an etiã in eo casu licitè arrestabitur? Mouet quidem sed non resoluit hanc quæstionem ad d. l. 1. C. de nund. circa fin. Bartholomæus à Saliceto. Constat quod cum Princeps moratorias vel dilatorias literas solutionis alicui concedit, eo tempore pendente, neque persona, neque res debitoris sisti vel detineri potest. Boerius decis. *Burdeg.* quæst. 296. incip. Princeps. col. 2. Rebuffus ad ord. reg. tomo 2. titu. de dilat. artic. 1. glo. 1. nume. 92. Sed illud generale rescriptum ad emptorem mercium extraneum, se non extendit: & quod amplius est, etiam speciale rescriptũ super hac re impetratũ, si dicto Rebuffo ibi credimus, quia ad iniuriam alterius pertinet, non subsistet, tanquã per importunitatem verisimiliter impetratũ; Sanè si omninò constaret de mẽte Principis, eaque penitus esset indubitata, existimarem rescripto eiusmodi esse stãdum, quia Princeps ex causa rei nostræ dominium auferre posset. l. item si verberatum. ff. de rei vend. Felynus & alij, ad cap. quæ in ecclesiarum. de constitut. modò tamen pro rebus emptis cautio interponeretur, aut alias venditor & creditor ab initio de illo priuilegio certior factus fuisset, iuxta ea quæ not. Iason. & alij, ad l. 2. & l. oẽs.

C. si

C. si contra ius vel vtil. pub. Nihilominus qđ dicimus, quod si alicui concessa est à Principe dilatio, & immunitas, præstari debere idoneã cautionem, super solutione futura, intelligi debet si à parte petatur. l. peto. §. fina. in verb. Quod si cautio non fuerit desiderata. ff. de leg. 1. & l. 3. §. hoc autem. ff. de damn. infect. Nam & in simili compensatio fit ipso iure, sed ita tamen si petatur. l. vlt. C. de compens. §. in bonæ fidei. & ibi glo. & Docto. Instit. de act. Falcidia resecat ipso iure. l. linea. ff. ad l. Falci. sed ita demum si heres petat. l. patrem. ff. de his quæ in fraud. cre. Testamentum ratione præteritionis est nullum, si præteritus ipse dicat & petat, non alias. l. filio. & ibi glo. & Docto. ff. de iniust. irrit. & rupt. testa. aliaque huc pertinentia, suo more multa ad l. si vnquam. C. de reuoc. donat. ad verb. reuertatur. nu. 8. 9. & seq. cumulat Tiraquellus.

Deniq; & illud adiicio, quod heres propter 10
debitum defuncti, intra nouẽ dies post mortem defuncti arrestari nõ debet, quasi id tempus illi ad lugendum indultum sit: secundum casum singularem in §. meminisse & ibi Bart. in authẽ. vt cum de appel. cognos. vbi dicitur quod nemini licitum est heredibus & fideiussoribus defuncti, vllam inquietudinem aut molestiam, occasione debiti defuncti inferre. & concordat elegans textus, in l. fina. C. de sepulch. violat. sicut nec executio instrumenti quantumcunque liquidi, infra illos dies cõtra heredem fieri potest; imò ne sẽtẽtia quidem

quæ trãsiit in rem iudicatam, vt notat Rodericus Zuarez, ad l. post rem iudicatam. in 5. ampliatione, & in nona limitatione. ff. de re iudic. Quia eo ipso quo lex vetat aliquem inquietari, cẽsetur prohibere executionem. l. fi. §. donec. & ibi *Barto.* C de iur. deliber. & cum lex præsumatur esse in viridi obseruantia, nisi probetur contrarium. l. Arrianus. C. de hæreti. non audiam nostri temporis rabulas occlamantes illam legem non obseruari, nisi mihi de contraria consuetudine, legitimè & vt decet introducta, fidẽ fecerint, maximè cum in naturali æquitate & honestate fundata sit.

11 Possumus quoque & huc multa adferre, de eo quod disputant plerique, an debitor de fuga suspectus & captus, incompetentiam Iudicis allegare, & remissionem ad suum iudicem postulare possit, de qua re Iason ad d. §. 1. num. 95. Bertran. consi. 182. lib. 1. & consilio 304. lib. 3. Latius idem Ias. ad l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & alij ex professo agunt. Sed quoniã mores nostri quocunque loco Iudicem in hac re competentem faciunt, nolo in ea re per se clara, diutius inhærere. Dixi autem superius, clericum ob periculum fugæ à laico detentum, custodiæ ecclesiastici Iudicis tradendum esse.

Cuius loci statutum ad faciendum arrestum spectandum sit; & quæ consuetudo, si in diuersis locis alia & alia sit, spectetur Capite Octauo.

Caput 11.

ARGVMENTA.

Locus celebrati contractus, quando cõsideretur. n. 1.
In soluendis gabellis, quæ consuetudo attẽdatur. n. 2.
Forenses ligantur statutis loci, vbi conueniuntur, in his quæ ad ordinationem iudiciorũ pertinent. n. 3.

SED cum de tempore & loco quo vel fieri vel nõ fieri arrestatio posset disputamus: incidit etiam hæc quæstio, cuius loci statutũ, aut consuetudo, spectari debeat, si in loco celebrati contractus, iure arresti, vel prehensionis vtimur, & in loco destinatæ solutionis non vtimur? Quam quidem quæstionem, nõ in specie, aut, vt nostri aiũt, in terminis, sed in simili & propinquo admodum casu, decisam inuenio. Interpretes enim ad l. si fundus. ff. de euict. ad l. quæro. ff de solut. Et D. Præses Nicola. Euerardi consilio 78. incip. Ex literis. 1 col. 7. versicu. aut quærimus. aiunt, quod si in loco celebrati contractus sit statutum, quod debitor posit capi & incarcerari, vel quod instrumenta notariorum habeãt executionem paratam: in loco verò destinatę solutionis, nõ sit simile statutum, sed seruetur ius commune, attendetur quo ad hoc, mos, obseruantia, statutum, aut lex loci destinatæ solutionis; quippe quod in his quæ concernunt iudiciariam executionem, inspicitur locus destinatæ solutionis. Bal. Angel. Alber. & alij, ad l. heres absens. ff. de iudic. Dominic. Philip. Francus, Anchor. ad cap. Romana. de foro compet. lib. 6. & hoc latè & eleganter prosequitur Rodericus Zuarez, ad l. post rem iudicatam. capit. incip.

incip. circa Iudicem. ff de re iudic. Sicut & in his quæ respiciunt extinctionē actionis propter præscriptionem statutariam vigentem in vno loco, & non in alio: vel quo ad exactionē pœnæ adiectæ quantitati, quando statuta & iura municipalia locorum sunt diuersa, l. 3. §. fin. ff. de test. l. cum clericus. C. de episc. & cler. §. fin. Institu. de satisd. Bart. & Angel. ad l. 1. ff. de vsur. ad d. l. si fundus. & ad l. cunctos populos. C. de summa trinit. Nam licet quo ad alia quæ concernunt solemnitatem actus, seu eius perfectionem, inspiciatur consuetudo loci celebrati contractus. l. magis puto. §. illud. ff. de rebus eor. & Bal. ibi. & ad l. 1. quæst. 5. C. de contrahen. empt. & ideo si ex statuto loci requiratur certa solennitas in ipso contractu, vel si ad subsistentiam contractus requiratur solutio gabellæ, vel quid simile, tunc tale statutum debet obseruari, licet in loco destinatæ solutionis non sit simile statutum. Iason numero 55. in 2. lect. Barto. & alij, ad d. l. cunctos. Tamen in his quæ superueniunt, post absolutum contractum, & eo iam perfecto tendunt ad eius executionem; cuiusmodi est arrestatio, ibi locus destinatæ solutionis inspicitur, sibique imputare potest, qui ita contraxit; quia in executione eiusmodi, non cōsideramus causam de præterito, sed locum & tempus vbi & quando fiet, teste Bal. ad auth. Quas actiones. C. de sacrosan. eccles. Ioann. de Platea. ad l. missi. C. de exact. libr. 10. Iason ad d. l. cunctos. in 1. lect. nu. 20, Barto. ad l. à diuo

Pio. §. sententiam. ff. de re iud. Doct. ad cap. 1. de sponsal. Castr. ad l. 2. C. quemad. testa. aper. Et latissimè omnium quæ ad huius rei confirmationẽ adferri possent, dicto loco cumulauit D. Præses; cuius argumentis, & per similitudinem rei motus, existimo, quod & in arrestatione, si similis casus occurrat, locus destinatæ solutionis & iudicij spectari debeat. Et propterea si in loco contractus initi non procedatur per arrestum, sed iure communi & ordinario, tamen si is qui ex eo cõtractu promisit soluere, hic reperiatur in hac nostra Belgica, quæ est patria arresti, poterit hic arrestari & ad soluẽdum cõpelli: sicut & in casu cõtrario decidit Angel. in d. l. si fundus. quod si in loco contractus est statutũ, quod quis capiatur pro debito; & in loco iudicij est statutum, quod non capiatur, debet inspici locus vbi debitor conuenitur, & vbi fit executio, & vide Bal. ad l. 2. C. quemad. testa. aper. Huc etiam pertinet, 2
quod si cõtractus factus sit in loco, vbi gabella non debetur, traditio autem in alio loco vbi debetur, tunc inspecto loco traditionis debetur, vt voluit Bald. ad l. multum. col. vlt. versi. pone ergo. & ibi quoque Salice. in l. si. C. si quis alter. vel sibi. Nam & aliàs contractum fuisse videtur, non in eo loco, quo negociũ gestum est, sed quo pecunia soluenda vel tradenda est, iuxta ea quæ superius dixi, ad hũc effectum. l. 3. ff. de bon. auctor. iudic poss. l. contraxisse. ff. de act. & c. Roma. de for. comp. lib. 6. Sed quid si quis cõtraxit in loco in quo illius

loci homines non vtuntur arresto, neque promisit soluere in patria arresti, sed tamen illic reperitur, vtrum nihilominus arrestari posit? existimo quod sic, si vel tempus solutionis elapsum, vel in mora periculũ sit, vt latè superius dictum fuit: quia adhuc verum est dicere, quod statutum & consuetudo loci iudicij seruari debet in istiusmodi. l. 3. in fin. ff. de testib. l. cum clericis. C. de episc. & cler. & in his quæ
3 ad ordinationem iudiciorum pertinent forẽses ligantur statutis loci vbi cõueniuntur. Ias. & alij ad d. l. cunctos populos. C. de summa trinit. & fide cathol.

De renunciatione immunitatis & priuilegij, de non arrestando. Cap. 12.

ARGVMENTA.

Renũciatio immunitatis nundinarũ an valeat. n. 1.
Nundinæ publicum fauorem continent. nu. 2.
Renunciatio feriarum an subsistat. nu. 3.
Argumentum bonum est à Lege ad Pactum. nu. 4.
Princeps sua lege immunitati ecclesiæ non præiudicat. num. 5.
Debitor an in ecclesia capi possit. num. 6.

ILLVD autem quęri potest, an ne debitor immunitati huic temporis aut loci, renũ-
1 ciare posit? Sanè ad tempus quod attinet, non dubium est quin immunitati nundinarum renunciare posit: quia licet fauorem pu-
2 blicum habeant nundinæ, scilicet, vt hinc inde merces in ditionem vel ciuitatem, quibus illa eget, inuehantur; principaliter tamen de priuatorum commodo agitur, & sic regulæ commu-

communi stãdum est, quæ habet, Quod quoties priuato fauore lex aliquid principaliter introducit, licet secũdario publicam causam annexam habeat, renunciari huic fauori posse. Docto. ad l. ius publicum. ff. de pact. Alciat. num. 33. & alij, ad l. penult. C. de pact. Bart. ad l. vniuersi. num. 2. C. de legat. libro 10. modò tamen renunciatio ista specialis sit & expressa, l. 1. & ibi Roma. & alij, ff. si quis in ius voc. Vnde grauiter peccare videntur nonnulli tẽporis nostri pragmatici, qui generalem renũciationem sufficere arbitrantur, sicut omnia incocto & indigesto stomacho accipere solẽt: Bonus autem Iudex, facilè animaduertet ex verbis fusè vel strictè prolatis, quatenus renũciatio sese extendat, & an ad nundinarum libertatem sese porrigat. Quod si certo in loco, feriarum in honorem diuini numinis introductarum, is honor, & ea religio fuerit, vt in illis ipsis, omnino sistere debitorem non liceat; existimauero renunciationi locum non 3
esse, iuxta vulgatam regulam, quod feriis in honorem Dei constitutis, renunciare non licet. glo. ad cap. si feriatis. de fer. l. fin. C. illo tit. Iason ad l. 1. nu. 4. ff. eo. Sic etiam nemo consentire posset (ni fallor) vt in loco sacro capi posset. Iniuria quippe fit Deo & Sanctis quãdo in ecclesia Dei & Sanctorum talia aguntur. cap. frater. cap. miror. 17. quæst. 4. & alias qui in loco sacro vel monasterio existit, pacto eiusmodi suo immunitati monasterij præiudicaret. Et licet ius monasterij pro futuro tẽ-

pore nō tolleret, esset tñ pleni res mali exēpli, neq; posset debitor renunciare fauori suo, mixto cū fauore alterius. Paul. Parisius cons. 73. nu. 41. & 42. lib. j. & in venerabilib. istis locis, cū pace & quiete, vota cōuenit celebrari. l. denunciamus. C. de his qui ad ecclesi. confug. adeo vt in pręiudicium illius, principes seculares disponere non possent. c ecclesiæ. de constitu. Anfrer. decis. Tholos. q. 422. Quod verò
4 lege aut statuto fieri non potest, pacto quoq; fieri nequit. l. fina. C. de reb. alien. non alien. l. fi. C. de fideiuss. quia pactum, lex, & statutum, æquiparantur. c. sacrosancta. c. Massana. de elect. & maior est potestas legis, quàm hominis qui legi subest, vt ait Præses ad locum, à pacto ad legem. Cæterū hic paulò altius insistēdum est; Sunt qui existimant, quod si tenear restituere rem aliquam, & ad ecclesiam cōfugero, nihil mihi immunitas prodest. l. 1. C. de his qui ad eccles. confug. ibi, *Nec ante suscipiantur, quam debita vniuersa reddiderunt*. Et quāuis textus ille loquatur de seruis, idem tamen iuris esse in liberis hominibus, concludit Azo in summa ibi: quia debitor tributorū, pro debito in ecclesia capi, & ab ea extrahi potest, l. nemo. C. de exact. tribut. lib. 10. quippe quod fiscalium ratio, & militibus, & priuatis, & ipsis quoque templis, & vniuersæ denique Reipublicæ, vtilis atque necessaria est. Authen. de mandatis princip. §. publicorum. col. 3. Oldrad. consi. 54. incip. Aufugiens. Nam alias si cum ego rem meam tibi commodaré, vel mu-

tuo centum numerarem, vel merces venderē, tu ad ecclesiam confugeres, & res meas cōsumeres, daretur tibi occasio delinquendi contra l.cōuenire.ff.de pact. dotalib. & immunitas ecclesiæ quæ ad vitæ & membrorum conseruationem est concessa, ius pecuniarum, vel bursale partis lædere nō debet.l. 2. C.de in ius voc.c.de raptoribus.36.q 1.Ideoque prouisio extrahendi, concessa fuit à Senatu Burdegalēsi, cuidam mercatori, cōtra suum Institorem, teste Boerio,q.215.incip.Incarceratus. & Rebuff.ad ord.reg.tomo 2.tit.de immun. eccles. gl.2.nu.2.Alij verò contrà dicunt, quod Imperator nō potuit per suū ius nouissimū præiudicare immunitati ecclesiæ, à lege concessæ, cū istud priuilegium sit datum nō subdito, iuxta ea quæ not.in c.nouit.de iudic.tum etiam canō generaliter loquitur.d.ca.miror.& immunitas ista ex iure diuino profluxit.cap.2.libro 3.Regum. 5

Alij verò opinātur, quod in specto iure cōmuni, debitor non potest in ecclesia capi, nec inde extrahi, l. præsenti.C.de his qui ad eccles. confug.quia liber homo de iure nō potest capi pro debito, nisi sit ad hoc expressè obligatus.l.ob æs.C.de act.& oblig. c.lator.de pign. Imò nec extra ecclesiam caperetur, si bonis cedere velit.l 1.C.qui bo.ced.pos.inspecto tamē iure municipali, secūdum quod, capitur quis pro debito, ab ecclesia extrahi posset, cū persona per ius municipale sit affecta, ne creditor defraudetur re sua, vel sibi debita. Ego verò 6

existimo opinionem hanc, quod renunciare nõ liceat, esse verissimam, & reliquas esse falsas. Nam præterquã quod alias semper in dubio fauendum est ecclesiæ, & eius immunitati. d.l. præsenti, nusquam tamẽ cautum est, in hac specie, ecclesiarum immunitatẽ non prodesse his, qui ad eas confugiunt: & ideo regulę standum esse respondẽt Abbas in c. inter alia. nu. 22. de immu. eccle. per text. in d.l. præsenti. Roderi. ad l. 2. de los gouiernos. q. 5. Didac. Couuar. lib. 2. variar. resol. c. vlt. num. 14. vers. sed profectò. etiam si debitor sit obnoxius publicis tributis. Cyn. ad d.l. præsenti. quia nouellæ Cæsarum Constitutiones, tanquam iuri Pontificiæ in hac re contrariæ, non sunt recipiendæ. Posset tamen fortaßis, inquit Didac. hoc admitti in mercatoribus & campsoribus, qui maximo Reipublicæ dispendio, ex pecuniis & rebus alienis, dum negociationẽ quæstuariam exercent, operam vsuris & fænorib. strennuè dantes, lautè & opiparè viuentes, & decoctores tãdem versuram faciunt, & ad ecclesiã fugientes, creditores omnes miserè fallunt; quod quidem grauißimum crimẽ est, & ob id hi famosi latrones appellantur. Sed, inquit, an iustè fiat, aliorum iudicium esto, quãuis id iure fieri posse, existimet Boer. d. decisi. 215. nu. 7. quo in loco plura de his mercatoribus tradidit. Addit præterea Couuarruuias, in supremo Prætorio Hispaniarum Regis Principis nostri, rescriptum fuisse ecclesiasticis Iudicibus, vt præstita per Iudicem secularẽ cau-

tione,

tione, de non puniendis criminaliter debitoribus, ipsos debitores quoscunque ab ecclesiis abducerét, & eorum bona, si quæ in ecclesiam attulissent, auferrent. Sanè mores nostri ostendunt, decoctores ad ecclesiam, & monasteria confugientes, abstrahi nō posse. Ex quibus omnib. etiam existimo, huic iuri debitorem renunciare nō posse, quod ad diuini numinis venerationem est introductum.

Renunciatio immunitatis, an porrigatur ad heredem debitoris. Caput 13.

ARGUMENTA.

Heres eius qui personam suā obligauit, an capi possit. num. 1.
Priuilegium personale aut pactum, personam non egreditur. nu. 2.
Heres compelli potest ad omne id, ad quod compelli poterat defunctus. nu. 3.
Instrumentum publicum meretur executionem contra heredem. num. 4.
Quilibet in contrahendo aut renunciando, præsumitur se conformare legibus vel statutis patriis. n. 5.
Renunciatio immunitatis quid tacitè in se cōtineat. numero 6.
Heres vtrum arrestari possit, antequam ipsi fides aliqua de debito facta sit. nu. 7.
Heredem debitoris sui qui arrestat, probare debet eū heredem esse. nu. 8.

PORRO autem cum eadem sit persona heredis & defuncti, iuris potestate & fi-

ctione; dubium esse posset, vtrum hæc fori & immunitatis renũciatio, etiam stringat heredem renunciantis, veluti si, vt sæpe fit, debitor meus rusticus, renunciet immunitati nundinarum, certum est enim, quod eo casu, die nũdinarum sisti, atque arrestari poterit. Sed an eo mortuo, heres eius posit, quęstionis est? Et
1 quidem prima facie, negatiua pars probabilior videtur, quia quando debitor obligauit personam & bona sua, ratione huius obligationis, heres capi non potest, licet debitor potuisset. Bart. ad l. si decesserit. ff. qui satisd. cog. tum quia conuentio est merè personalis, quæ
2 ad aliam personam nõ transit, sicut etiam nõ transit priuilegium personale. c. priuilegium. de reg. iur. libro 6. tum quia heres ad hoc non fuit obligatus, nec potuit defunctus heredẽ, qui neque deliquit, neque contraxit, ad arrestum, & sic per consequens ad carcerem, nisi soluat aut caueat, obligare; sed illa obligatio censetur extincta per mortem debitoris, quo ad heredes, teste Benedicto de Barzis in tract. de guarant. quæs. 9. primæ partis. Et vt ait Rebuffus d. tomo 1. art. 3. glo. 2. nu. 13. ex differentia, quando lex, vel ordinatio cõcedit ius capiendi debitorem, tunc etiam heres detineri & capi posset, quia debitor est, & quia lex semper loquitur. l. Arriani, C. de hæreti. Quod
3 non est in tali contractu, qui merè est personalis, & lege non adiutus; & ideo ad heredes non transit. Iason. ad d. l. si decesserit, col. 3. ff. qui satisda. cog. facit lex 3. & seq. ff. de censib.

&ideo

& ideo inquit, is qui conuenit, vt nō facta solutione, præstita die, posſit detineri & in carceres coniici, ſi non ſoluat tali die, capi poteſt, quia eſt in mora, & ſic in culpa; Sed heres qui in ius alterius ſucceſsit, iuſtam habet ignorātiæ cauſam an debeatur. l. qui in alterius. ff. de reg. iur. Ideo non eſt in mora, & ſic nec in culpa, vnde detineri, aut in carceres detrudi non debet.

E contrario verò videri poſſet, affirmatiuā partem eſſe veriorem, quia heres cenſetur eſſe vna eademq; perſona cum defuncto, vt in authent. de iureiu. à mor. prœſt col. 4. l. hæredē. ff. de reg. iur. ſuccedităq; cum ſua cauſa, ſuiſq; vitiis. l. vitia. C. de acq. poſſeſſ. l. Pomponius. ff. illo tit. & ad id, ad quod poterat cōpelli defunctus, poteſt etiam cōpelli heres eius, l. poſtulante. ff. ad S.C. Trebel. licet verbis legis nō exprimatur. Ad cuius legis interpretationem reſpondet *B*artolus, heredem debitoris, vinculis mancipari poſſe, ſi ipſe debitor potuiſſet; quia heres debitoris etiā debitor eſt, à quo inuito debitum exigi poteſt. l. debitor. ff. de verborum ſignifi. & inſtrumētum publicum, 4 quod meretur executionem contra debitorem, eodem modo meretur executionem cōtra eius heredem. Imola & Angelus ad l. 1. ff. de his quæ in teſta. del. quia ex quo debitor eſt obligatus in inſtrumēto, obligatio ipſius heredis, virtualiter quoque cōtinetur in inſtrumento, licet hoc ibi non exprimatur. argu. L. 1. C. ſi cert. peta. & l. ſi pactum. ff. de prob. l. 1.

ff.quor.leg.vbi notat Bal. quod exceptio, Tu non es nominatus in instrumento,non nocet heredi,quia nominato auctore,cēsetur etiam heres eius esse nominatus. Alex. ad l.in ratione.§.si filio.col.5. ff. ad l.Falcid. aliasque in l. ex contractu.ff.de re iud.clarè dicitur ius executiuum transire contra heredem,qui non est noua persona,sed eadem cum defuncto, teste Bartol.ibi. Et quamuis ius exequendi nōdum natum,non transit ad heredem. arg.§.seruus. Institu.de cap. dimi. tamen quando iam est in esse productum,tunc illud ius exequendi formatum,transit ad heredem.l.si superatus.§.1. ff.de pignor. l.si mater.§.1.& l.iudicatæ. ff.de excep.rei iudic.Barto.ad l.3.quæst.4. C.de pignor. Et quemadmodum stipulator censetur non solum sibi, verum etiam heredibus suis, etiam si eorum nulla facta sit mentio,stipulari.l.si pactum.ff.de probat.Ita econtrà,& promissor quoque de heredibus suis intellexisse, eosque obligasse videtur.l.2.ff.de verbor.obligat.ex quo generale illud axioma profluit, quod omnia pacta actiuè & passiuè transeāt in heredes,etiam si de illis mentio nulla facta fuerit;adeo vt plerique existiment, heredem nòn excludi, etiam si in renunciatione vel promissione adiecta fuerit dictio taxatiua. Qua de re in vtramq; partem,multa suo more accumulat Tiraquel. in tractat. de vtroque retractu, cap. de retract.conuent. §.1.glo.6. num.3.cum multis sequētib. quæ omnia hoc vno loco referre non expedit. Ego hic considero

dero quod in simili, licet pactum non valeret, quod debitor omissa citatione, & causæ cognitione capi, & carcerari posset, vt existimarunt Bald. consil. 185. libro 3. Ripa ad l. obligatione, numero 27. ff. de pignor. & hypoth. Angel. & Alexand. & alij, ad l. alia. § elegantér. ff. solut. matr. Panorm. & Felyn. ad cap. de cætero. de re iudic. valet tamen eiusmodi consuetudo. l. misi opinatores. C. de exact. tribu. libro 10. quamuis enim quicquid potest fieri per pactum, posit etiam fieri per consuetudinem. l. fin. & ibi id notant Bald. Bart. Salycet. & alij. C. de fideiuss. Infinita tamen sunt quæ per Legem, Statutum, aut Cõsuetudinem introduci & fieri possunt, pacto autem defendi non possunt. Castrensis, Bart. & alij, ad l. non impossibile. ff. de pact. præcipuè si statutum, aut cõsuetudo, nihil quod sit turpe, aut quod bonis moribus vel naturæ aduersetur contineat, vt latè explicat D. Præses Nicolaus Euerardi in loco à pacto ad legem, &c. Vnde non sine ratiõe dixit Ripa loco mox citato, quod submissi carceribus & arrestis, passim arrestentur absque citatione, non quidem in vim alicuius pacti, sed in vim consuetudinis pactum approbantis. Quæ tamen consuetudo, cum in facto consistat, nisi esset notoria, probari deberet. c. 1 de constit. libr. 6. Et hæc quidem Ripæ sententia, proximè ad decisionem huius quæstionis pertinere videtur: Nam cũ 5
quilibet contrahendo & renunciando, videatur se retulisse ad leges patrias, iisdemque sese confor-

cōformare voluisse, l. heredes mei. §. cum itá. & ibi Doct. ff. ad Treb. latè Alciat. reg. 3. præsumpt. cap. 32. certè debitor qui huic priuile-
6 gio fori renunciat, voluisse videtur, quod cōsuetudo vel lex patria, in hanc renunciationē more suo influeret & heredem cōtineret, qui se iniuria affici, si arrestetur die nundinarum, conqueri non potest, cū sciat vel scire debeat, eam esse consuetudinum atque statutorū cōdicionem & naturam, vt sicut luna dominatur corporibus, iisdemque qualitates suas immittit, ita etiā cōsuetudo vel statutum dirigit humanas actiones, & subintrat contractum, vt secūdum eius præscripta seu obseruationē contractum esse videatur. l. & in leg. ff. locat. Chass. ad consuet. Burg. des droictz à gēs maries. Rubri. femme mariée. §. 2. ad verb. selō la generale coustume. nu. 1. 2. 3. & seq. Cessante verò consuetudine, aut statuto, quamuis animus hic multum fluctuet, non ausim à communi opinione recedere, quæ est in proximis terminis; qđ si debitor in instrumento expresse conuenit, quod si statuto die non soluerit, posit incarcerari; præsupposito quod tale pactum valeat; heres debitoris quamuis nō soluat, non tamen poterit in vim illius pacti incarcerari, quia hæc promisio, iurisque renunciatio, cohæret personæ, & ideo ad heredē nō transit. Ita decidunt Bar. num. 1. Iason nu. 13. & alij ad d. l. si decesserit: tum etiā quia plus potest statutum quam pactum. Bart. ad l. omnes. ff. de Iustit. & iur. & quando verba pacti sunt

sunt dubia, cõtra eum qui ex pacto se fundat, & apertius de herede dicere potuisset, fit interpretatio. l. veteribus. ff. de pact. Et quamuis hoc quod dixi, heredem contineri renunciatione, si modo aliàs statutum iuuet ipsam renunciationem, eidemque adsistat, intelligunt 7
quidam, vt tamen heres prius citetur. Bald. ad l. per diuersas. C. mand. Ange. & alij ad l. intra. ff. de re iudic. doceaturque quod heres est. Castrens. ibid. Ego tamen puto, quod arrestum non impedietur, ne abeundi occasio instruatur, & quod etiã de iure suffecerit, summariè iudicem informare, amplioremque probationem offerre: quemadmodum & in huiusmodi negociis & rebus lex summariè, & secundũ qualitatem negocij, procedẽdum esse monet, vt sumptus litium, qui multos consumunt, euitentur, & sic non fiat diuersus processus, vt ait Rod. Zuarez ad l. post rẽ. extensione 1. nu. 3. versi. ego seruabam. ff. de re iud. & elegãtius in 5. limitatione eiusdẽ l. nu. 5. vers. consilium est. Quod in nostra hac prouincia dubium nõ habet, vbi, vt inferius dicemus, moribus receptum est, creditorem suo periculo arrestare eũ posse, qui legitima exceptione munitus est, licet in progressu causæ certum sit quod debet,
tanquam fundamentũ intentionis suæ, probare, arrestatum heredem esse, adeoque personam illius esse talem, contra quam executio 8
eiusmodi fieri posit. Inno. in c. quia. de iudic. Bal. ad l. si quis curialis. C. de episc. & cle. Latè quoq; lib. 1. forẽs. instit. c. 4. tractat Imbertus.

vtrum

vtrum instrumētum, aduersus heredē,in vim pacti,executioni mandari posit; & tandē ait nō posse,si pactum merè personale est, nisi tamen per statutum probetur: veluti si caueatur statuto,debitorem eiúsve heredem prehendi, & in carcerem mitti posse, quod etiam nunc probaui.

Quando arrestatus videtur priuilegio fori tacitè renunciasse. Cap. 14.

ARGVMENTA.

Dicens se arrestari nō posse, declinatoriè excipit, & ante litem contestatam hoc opponere debet. nu. 1.

Ius reuocandi domum, an & quādo proponi debeat, ante litem contestatam. nu. 2.

Tempus arresti facti spectamus, sicut & contractus & delicti, quo ad condicionem personarum. nu. 3.

Laicus post delictū factus clericus, à quo Iudice veniat puniendus. nu. 4.

Exceptio declinatoria post litem contestatam superueniens, an opposita prosit. nu. 5.

ET hæc quidem de expressa renunciatione immunitatis aut priuilegij: Tacitè autem renunciasse videtur arrestatus huic priuilegio,aut immunitati,si ante litem in materia arresti contestatam,nō excipiat, quod illic ar-
1 restari non potuit;quia hæc est exceptio declinatoria, quæ ante litem contestatam opponi debet,& postea opponi nō potest. l.ita demū. C.de procur.c.inter.de except. Is enim qui dicit se arrestari non posse,aduersus Iudicem arrestantem excipit,& se coram eo,in vim dicti

arresti,

arresti, conueniri nō posse contendit, aut certè dicit, quod licet fortè iure cōmuni propter contractum conueniri posset, tamen propter priuilegium suum nō tenetur ibi litigare, aut respondere. Sic & Inno. Io. Andr. & alij ad c. fi. de foro comp. & potissimum Sofinus ibi. 7. q. in princ. decidunt, quod ius reuocandi domū, cui istud est simillimum, debet ante litem cō- 2
testatam proponi; quod tamē limitat duobus modis, Primo vt procedat quando ius reuocādi domum, competebat ante litem cōtestatā, secus si cepit competere post litem cōtestatā, quia tunc potest proponi, etiam post litem cōtestatam, iuxta not. per Iason. ad d. l. ita demū. Secundo vt procedat quando omnia adhuc sunt integra; sed si is, cui competit ius reuocādi domum succubuit per aliquam interlocutoriam sententiam super aliquo articulo, nec appellauit, tunc amittit hoc priuilegium. Specul. in tit. de renūc. §. 1. vers. quod si is. Ex quibus duabus limitationibus, videretur etiā hic dici posse, quod si quis esset arrestatus, antequam fieret clericus aut scolaris, aut alias talis, qui arrestari non posset, & postea fieret nō arrestabilis, non valeret tamen arrestatio, & posset adhuc excipi contra eandem, vel saltē ea resolueretur; quod non puto esse verū, quia debemus spectare tēpus arresti facti, sicut spe- 3
ctamus tempus contractus, l. rutulia. ff. de cōtrahen. empt. & tempus delicti, l. 1. ff. de pœn. & per arrestum videtur arrestatus fuisse præuentus à Iudice arrestante. l. si quis posteaquā. ff. de

ff.de iudic. vbi est clarus & apertus textus, cuius verba sunt hęc. Si quis postea quam in " ius vocatus est miles vel alterius fori esse ce-" perit, in ea causa ius reuocandi domum nõ " habebit, quasi præuentus. & vbi ceptum est " iudicium ibi finiri debet. l.vbi ceptum. eo.tit. & glo. ibi notat quod sufficit eum potuisse in ius vocari tempore citationis.l.penu. ff.de iurisd.omn.iud.l.incola.ff.ad municip.quia per citationem tam realem, quæ fit per arrestum, quam per verbalẽ inducitur præuentio. *Bald.* in l.officiales. C.de episc.& cleri.& factum legitimè non retractatur, etiãsi postea casus superueniat, à quo incipere nõ potest. c. factum
4 legitimè.de reg.iur.lib.6. Verum est quod Bar. in tract.de iurisd. nu.8. decidit, quod si laicus is, qui delictum admisit, post admissum delictum clericus fiat, debet puniri per Iudicẽ ecclesiasticum, & nõ per Iudicem laicum, nisi in fraudem factus sit clericus; Sed Bald.& alij ad d.l.officiales. supplent, vel etiam nisi à Iudice seculari, per citationem fuerit præuentus, aut nisi fuerit degradatus. Illud tamen verum est, quod etiam in illis casibus non poterit puniri delinquẽs postea factus clericus, à seculari Iudice, ea pœna, quam non posset sustinere propter ordinem, & sic non puniretur ab eo corporaliter, sed hæc pœna cõmutabitur in aliã. l.hos accusare. §.vlt.ff.de accus. nisi esset ordine postea motus, quia tunc ab omni clericali priuilegio excidit.c.degradatio.de pœn.lib.6. & ita in suprema Curia Parisiensi iudicatum

fuisse

fuiſſe anno 1371.refert Coſtalius ad d.l.ſi po-
ſteaquam.Probatur etiam hæc noſtra deciſio
apertè in l.cum quædam puella. ff.de iuriſdi.
om.iud.vbi dicitur quod licet puella,durante
lite nubat, & ſequatur domicilium & condi-
cionem mariti, tamen hoc nō ſubtrahit illam
à iuriſdictione Iudicis qui illud matrimoniū
præuenit, & coram quo illa nondum nupta
litem conteſtata fuit;& quod priuilegium fo-
ri, poſt præuentionē accedēs, nō proficit præ-
uento,vt iudicātis imperium declinet; Quod
igitur dicitur exceptionē declinatoriam, quæ 5
poſt litem conteſtatam ſuperuenit, poſtea op-
poni poſſe,intelligo de ea exceptione,quæ ve-
rè quidem competebat ante litem conteſtatā
reo,ſed non ſciuit illam ſibi cōpetere,niſi poſt
litem conteſtatam,veluti ſi ignorans tempore
arreſti facti, iā erat legatus factus, aut ſi igno-
rauit hoc priuilegiū ſibi & ſui generis homi-
nibus competere, quia ignorans non conſen-
tit,& iuriſdictio ſine conſenſu,aut per errorē,
non prorogatur, vt eſt elegās textus in l. ſi per
errorem.ff.de iuriſd.omn.iudi. De quo errore
cum conſtat,facilè apparet, etiam ſecundæ li-
mitationi Soſini non eſſe locum propter eā-
dem rationem.

An arreſtatus præſtando cautionem de iudicio ſiſti,priuilegio fori renunciaſſe videatur. Caput 15.

ARGVMENTA.

Cautio de iudicio ſiſti quomodo intelligatur. nu.1.

Cautio de iudicato soluendo, nõ prorogat iurisdictionem Iudicis. *nu. 2.*
Satisdans de parendo mãdatis Iudicis, an renunciet fori priuilegio. *nu. 3.*
Qui petit sibi caueri de refundẽdis expensis, aut soluit sportulas, non videtur ob hoc in Iudicem consentire. *nu. 4.*

DISPVTARI etiam posset, an scholaris vel alius quisquã per hoc priuilegio suo renunciasse, & forum Iudicis loci in quo arrestatus est, approbasse aut prorogasse videatur, quod cautionem præstat de iudicio sisti ibidem? Et paucis dicendum est, quod non, secundum *Barto.* in l. si conuenerit. ff. de iurisd.
1 omn. iudi. quia ea cautio intelligitur, nisi Iudex ex iusta causa recusetur. Nam & in authẽ. offeratur. C. de litiscontesta. post satisdationẽ, datur adhuc tempus ad deliberãdum, an reus Iudicem adhuc recusare velit; & ibi not. Zas. nume. *2.* quod non solum potest reus mutare voluntatem, aut litem contestatam si promisit iudicio stare, & si satisdedit de stando in lite, vsque ad finem, verum etiam si copiam libelli petiit, & genus actionis sibi exhiberi, q̃d rationem habet; quia præstando cautionẽ istã de iudicio sisti, intelligitur promisisse non solum respectu principalis debiti petiti, sed etiã respectu exceptionis declinatoriæ, postea per
2 eum proponendæ. Et idem est si caueat de iudicato soluendo, secundum Bart. in l. vir bonus. ff. iudic. solui. quia intelligitur, quod promittit soluere iudicatum, si inuentum fuit q̃ exce-

exceptiones declinatoriæ, & aliæ per eũ proponendæ inuentæ fuerunt, de iure nõ esse receptibiles,& non aliter. Et Bald. ad l. 2. C. de bon. auctor. iudi. poss dicit, quod qui satisdat de parendo mandatis Iudicis, non renunciat 3
priuilegio fori, sed inest condicio, si de iure tenetur: Et ideo, inquit Felinus, in ca. inter monasterium. nu. 9. de sent. & re iudi. cum quidã rusticus subditus Capitanei Pisani, præstitisset satisdationem, de parendo mandatis Iudicis, respondi, quod adhuc poterat allegare incõpetentiã, q̃uis satisdedisset. Et confirmatur hoc per l. si quis libellos. C. de appel. vbi si quis libellos appellatorios inferat corã Iudice appellationis, & desistat antequam sit acceptũ iudicium, non cogitur perseuerare in lite. Sed aliud est, si omnino constaret de voluntate arrestati, quod vellet approbare Iudicem loci arresti, & posset illum approbare; clericus enim non potest, c. si diligenti. de for. comp. Et quãuis Doc. distingũt in d. l. si cõuenerit, inter satisdationem necessariam & voluntariam, vt ex illa non inducatur approbatio iudicij, ex ista verò sic, vt per Alex. latè in l. quidam consulebant. ff de re iudic. Tamen longè satius & securius est. vt arrestatus præstando illam cautionem protestetur, quod non intendit consentire in Iudicem, nisi quatenus teneatur. Et prædictam resolutionem etiam tenet Anfrerius Decisio. Capell. Tholos. 180. incip. Item fuit quæsitum, si aliquis fuit conuentus. Vbi etiam addit, quod non videtur consentire in

4 Iudicem, si petat sibi caueri de refundēdis expensis, aut ii sportulas soluat. Videmus enim has cautiones, ab initio prçstari apud Iudicem ab eo, qui ius reuocandi domum habet. l.2.ff. de iudic. cap. fin. de for. compet. & D. Antho. ad cap. 1. de iudic. nec tollitur exceptio declinatoria per illum actum, quem pars facit ante litem contestatam, idem D. Anton. in d. ca. inter. Sed eam distinctionē puto hic non esse necessariam si non apertè constet, aut colligatur quod arrestatus voluit in Iudicē illius loci consentire; quia qui satisdat de iudicio sisti ibidem, licet vltro faciat, vt per eam satisdationem ab arresto relaxari posset, tamen quodāmodo necessitate coactus facit, quod aliter relaxari & domum ad suos redire non potest, & si aliter posset euadere, vtique non præstaret eam cautionem, & sic est hic quædam causatiua necessitas in eo, licet non coactiua, qđ sufficit ne aliquo modo videatur per hæc in Iudicem illum consensisse.

Quæ sint necessaria vt debitor vel quis alius arrestari possit. Cap. 16.

ARGVMENTA.

Extraneus tantum, aut ciuis suspectus arrestari potest. nu. 1.
Suspectus debitor quando dicatur. nu. 2.
Arrestatio non fit, nisi creditore postulante. nu. 3.
An sit ante arrestationem, apud Iudicem facienda summaria aliqua probatio de debito. nu. 4.
Res aliena arrestari non potest. nu. 5.

Res

NON dubium est, quin graui iniuria afficiatur, qui ex causa nō legitima sistitur seu arrestatur, cuiúsve bona nullo iure detinētur, quod sequenti capite latius dicemus: Et ideo antequam creditor ad arrestū deueniat, curare debet Iudex, vt citra omnem iniuriam causa instituatur. Nam vt Plato ait, legū sanctio huc respicit, vt felicissimi ciues sint, ac maximè inter se amici; qui sanè amici nonquam erunt, si mutuis iniuriis vexentur, & si quam minimæ hæ sint atque paucissimæ. Igitur qui bona vel personam alicuius, sistere vel arrestare intendit, obseruare debet principiò, quod non nisi forēsis & extraneus sisti vel arrestari potest; Ciuis enim coram suo Iudice conueniri, iuxta cōsuetum iudiciorum ordinem debet: & si de dilapidatiōe suspectus esse incipiat, vt sunt nonnulli, quorū largitio fundum non habet, & de quibus illud Claudiani „ dictum videri potest, *Præceps illa manus, flu-* „ *uios superabat Iberos, Aurea dona vomens*, &c. tunc interdici ei potest, ne bona sua alienet. Quæ tamen interdictio non temerè, sed 1

plenè causa cognita fieri debet, citato eo, cui interdictio facienda est, vt l. in causæ. §. causa cognita. ff. de minor. l. si deserta. C. si propter pub. pensit. Sicut etiam fieri solet, quãdo adolescenti perdito & luxurioso, mulieriq; luxuriosè viuenti, bonis interdicitur; l. si verò. § adolescens. ff. mãd. l. mulieri. ff. de curat. furios. Quod si verò hic suspectus ciuis debitor, iam abitum quoque paret, etiam bona illius sisti possunt, cũ ipse eo casu rectè detineatur. Barr. & alij ad l. de pollicitationib. in fin. ff. de pollicita. Bal. ad l. per diuers. C. mandat. & ad l. si fideiussor. §. fin. ff. qui satisd. cog. vbi latè Ias. Roma. cons. 241, inci. Spectabiles. Alex. cons.
2 191. lib. 2. Suspectus autem dicitur, si officina eius præter cõsuetum morem clausa maneat. Bart. Angel. & alij ad l. sciendum. ff. qui satisd. cog. si iã exercet ludos, iure prohibitos; si sub grauibus vsuris pecuniam accipit; si bona sua mobilia teneat loco secreto, vnde facilè auferri possunt; si multis fideiussorib. se implicat; vel si quid aliud faciat, ex quo Iudex in credulitatem suspicionis adduci potest; De qua re, vt intelligo, latè Io. Bapt. de S. Seuerino, in tract. de suspect. debit. quæst. 6. num. 1. 2. & aliis, & (quem ego vidi) Paulus Paris. eleganti cons. 99. & cons. 1. lib. 3.
3 Secundo hoc priuilegium creditori nõ datur, nisi fuerit postulatum. arg. l. 4. §. hoc iudicium ff. de dam. infect. quia ad priuatam partis vtilitatẽ, Iudex non impartitur officiũ suũ nisi fuerit imploratum. d. §. hoc iudicium, ne ipse

ipſe qui inter vtramq; perſonam litigatorum (vt ait Cōſtantinus in l vbi.C.de falſ.) medius eſſe debet, ſe quodammodo partem cōſtituere videatur. Inter poſtulandum verò, aliqualē fidem facere oportet Iudici de debito, vel per oſtenſionē inſtrumenti obligationis, vt cenſuit Barbatius conſ.9.col.10.lib.2.vel per teſtes, ſi fortè ſyngrapha ad manum non adſit, vel deniq; alia aliqua legitima & ſummaria probatione, per quā Iudex aliquo modo credere poteſt, verum eſſe quod aſſeritur. Rebuf.ad conſtit.reg.tom. 1.art.6.gl.3.nu.43.Sed an ſolum iuramentum creditoris ſufficiat, dubitatum fuiſſe video: Ange.enim ad l.nemo carcerem. C.de exact. trib. & Angelum imitatus Imola ad l.2.ff.ſolut.matr.illud exiſtimant ſufficere, propter periculū quod eſt in mora: quia vbicunque periculum eſt in mora, ad probationē ſufficit iuramentum, gl.& Inno. ad c.quoniā. extra vt lite nō conteſ.iuxta l.eorū. ff.de dān. infe.l.qui bona.§.ſi quis.eo.tit. ne ſi aliæ probationes requirantur, quæ ſæpe admodū, nobis ad manum nō ſunt, debitor interim aufugiat. Roman.ad d.l.ſi fideiuſſor.§.fin.Salic.ad l.vnicam.C.de prohibit.ſequeſt.Io.Bapt.d.loco.q.6.nu.18.quam opinionem Caſtrēſ. quidem per totum mundū ſeruari ait; ſequiturq; eam Paulus Pariſ.conſ.107.nu.54.lib.3.quia nō fit plenum præiudicium debitori, qui ſola cautione arreſtum diſſoluere poteſt.Sed aliud viſum fuit Bald.ad d l.apertiſsimi, nu.9. C.de iudic.& conſ.285.nu.3.& 4.lib. 1.Alexā. ſibi

contrario, in d.l 2. Iasoni etiam sibi aduersanti, in §. 1. institu. de act. Alij verò multa simul requirunt, scilicet quod de debito aliquo modo constet, & quod præterea creditoris iuramentum accedat: quod iuramentum nō quidem Seruienti seu Apparitori qui arrestat, sed apud Iudicem præstetur, teste Rebuffo d. loco, art. 6 gl. 3. nu. 61. Sed vt eodē loco subdit, nu. 43. in multis locis, & iam si nihil Iudici ostendatur, nihilque iuretur, ad solam partis & creditoris assertionem conceditur arrestum, à la charge (vt dicunt pragmatici) es despens, dōmages & interestes, de la partie que faict arrester. quod & in hac patria obseruari videmus: existimat tamen illam consuetudinē esse corruptelam, sicut per Senatū eiusmodi arrestationem dicit se vidisse declarari nullam, quæ arrestatio ad solam partis assertionem facta erat; quia pars quæ eam arrestationem fieri desiderat, nihil fortè habet, cū sit inops: Et ideo post ignominiosam istam arrestationem, non esset alteri parti, tam graui ignominia affectæ satis consultum. Arbitror autem ego consuetudinem defendi posse, sed non inconcoctè accipiendam esse; Iudex enim rationem personarum habere debet, & quid in huiusmodi negociis æquum sit, prudenter discutiet, iuxta ea quæ not. Hippol. de Marsil. ad l. quæstionis. ff. de quæs. vbi admodum multos casus refert, qui Iudicis arbitrio cōmittuntur, & relinquūtur; Quid enim si actor sit vir prob. & inops, qui satisdare pignoribus, aut fideiussorib. non

potest,

potest, an idcirco iure suo excludetur, & impunita erit malitia rei? Absit à iure iniquitas. Ideoq; hoc totum, vt dixi, religioni Iudicis relinquendum esse censuit Bald. ad c. significauit. circa medium de testib. per l. si creditores. ff. de priuil. credit. l. 3. ff. de cond. ca. dat. l. in omnibus. ff. de iudi. Et quemadmodum Iudex potest eo casu, in quo id iure scriptum nō est, cum sibi æquum videbitur, iubere cauere, idq; ex arbitrio sibi à lege dato. l. quod si Ephesi. ff. de eo quod cert. lo. Castren. ad l. stipulationū. l. de verb. ob. ita etiam omittere, & remittere potest cautionem, si ex iusta causa sibi videatur. Latè Tiraquel. de retract. §. 1. gl. 18. num. 45. cum seq. Sanè cum debitor dicitur suspectus de fuga, tunc Bald. ad l. apertissimi. C. de iudic. dicit suspicionem per solum iuramentum non probari, nisi prius summariè probētur aliquæ causę inducentes suspicionē, puta, quod non possideat immobilia, vel quod aliquid ex his concurrat, ex quibus superius diximus huiusmodi suspicionem generari: Et ideo Iudex cautus esse debet, ad interrogandū de causis suspicionis, quæ si verisimiles reperiantur, poterit procedere ad arrestum vel capturam vt ibi per eum, quem refert & sequitur Vitalis in tract. clausul. in verb. Nihil nouari dilatione pendente, Dec. consil. 75. Castrens. cons. 40. Anchor. cons. 85. & super ista suspicione recipi possunt testes, debitore non citato, ne fuga instruatur, vt ait Bal. ad l. consentaneum. coll. 5. ver. Quæro vna cū Brutio.

C.quom.& quand.iudi. Felynus ad c.Rodulphus.de rescrip.coll.penul.in 3. fallent.

Sunt etiam qui requirunt, quod saltē summariè constet, quod tempore cōtracti debiti, debitor erat idoneus soluendo, & quod sibi aliqua calamitas insignis euenit, aut aliter inops factus est. Si enim eius condicio non est mutata, imputet sibi qui cum eo contraxit. Qua de re multa refert in suis memorabilibus Catel.Cotta, ad verbum Debitor. Sed quia consuetudo nostra hoc non admittit, abundeque superius ea de re dictum fuit, articuli illius tractationem, ne actū agam, hoc in loco prætermittam.

5 Illud verò indubitatum est, quod quemadmodum res aliena pignori dari, aut hypothecæ supponi non potest, quoniam in rem alienam, debitor ius nō habet, l.aliena.l.rem alienam.ff.de pig.act.Ita etiam res quæ nō est debitoris, arrestari, & sisti non potest; quia creditor in eam ius non habet, vt nec debitor ipse, & nemo alterius odio prægrauari debet, c.nemo debet.de reg.iur.lib.6. Et sicut executio sententiæ fieri nō debet in rebus alterius, quā ipsius cōdemnati, siue sint res alterius quo ad proprietatem & possesionē, siue quo ad possesionem tantum, siue quo ad proprietatem tātum, vt not.ff.de re iud.l.à diuo Pio.§.si super reb.& pulchrè Bal.ad d.l.ob maritorū.circa prin.C.ne vxor pro mar. ita quoq; neq; arrestatio, quæ (vt superius diximus) speciem aliquam executionis continet. Sed an si dñium

rei

rei debitori superueniat, arrestatio confirmabitur, alterius est loci, tractaturque ad d. l. rem alienam. & latè à Conano libr. 4. cap. 13. nu. 6. Sed nos ea de re latius suo loco proprio, inferius dicemus. Præsumitur tamen quod res 6
pertineat ad debitorem, quæ apud eum reperitur. l. siue possidetis. C. de probat. Doctor. in cap. cum ecclesia. de caus. possess. & proprieta. & quidem præcipuè qñ nō principaliter, sed duntaxat incidēter de dominio quæritur. Innoc. ad cap. illud. de præsumpt. Imol. ad cap. ex literis, de probat. Bald. ad l. 2. C. eo. tit. Castrens. consil. 6. consil. 94. cons. 320. cons. 177. & consil. 30. Quo pacto Rebuffus d. loco, numero 52. iudicatum fuisse testatur, aduersus quēdam generum, qui se arresto opposuerat, dicens esse suum equum, qui apud socerum repertus fuit, nec aliter probauit. Sic est in bonis vxoris & mariti, quia res existentes in domo, in qua indifferenter habitant maritus & vxor, potius præsumentur viri, quàm vxoris, propter præeminentiam. Vnde oportet quod vxor probet eas esse suas. l. si ego. §. dotis. ff. de iur. dot. vbi est text. not. in quo decisum est, quod vxor id hodie potest probare, per scripturam priuatam mariti, si modo veritas aliqua ratione etiam aliter ex circunstantiis, vel ex ipsarum rerum qualitate appareat, vt quia sunt vestes muliebres, vel alia muliebria ornamenta, quæ vxores consueuerunt habere, tanquam res parapharnales, vt ait Baldus ad d. l. ob maritorum. versic. sed nonne. Nam ex

quo

quo sunt ad vsum eius deputata, eaque posſidet, præsumitur esse earum domina. vt l. pen. ff. de condit iustit. l. 1. ff. fami. ercisc. quod ego etiam tunc puto esse verum, in his rebus, quã-
7 do mariti scriptura non concurrit. Quod amplius est, si vxoris bona arrestentur, posset vxor etiam propria auctoritate iniicere manus in res suas detentas per maritum, scilicet ne occupentur per creditorem, licet prima facie id esse videatur contra l. si quis in tantam. C. vnde vi. & l. extat. ff. quod met. caus. & ca. fin. eo. titu. Sed verè non aduersatur hoc factum legis dispositioni; quia quãuis possessio fuerit in virum translata, tamen propter communionem vitę, ipsa dicitur posſidere, & posseſsionem suam continuare. l. aduersus. C. de crimin. expil. hered. quod & Chassanæus de bonis vxoris, à fisco propter delictum mariti apprehensis, respondit ad consuet. Burg. tit. des confiscations. §. 4. num. 4. versic. In publicatione. Quinimo in grauiore casu testatur Baldus ad d. l. ob maritorum. in fin. res dotales capi non posse, etiam pro debito vtriusque simul, quando scilicet alienari nõ possunt vnde si possent alienari, & vterque se suaque obligasset, alio iure vtendum foret. Salicet. verò
8 eodem illo loco versic. Quæro quid si domus, &c. disputat an res mariti esse præsumantur, quando ipsa domus non erat mariti, sed vxoris in quam maritum induxit; Quod quidem dici posse videbatur, quasi possessio domus, in maritum translata fuerit, & sic etiam res in

ea exi-

ea existentes possidere dicatur; quamuis è cõtrario verisimile sit, eam possessionem domus cui insistit, ad maritum non transtulisse. Sed hanc quæstionem aliis finiendam terminandamque reliquit. Sanè ex his quæ latè notat Alciat. regul. 3. præsumpt. cap. 26. mihi videtur, quod arbitrium Iudicis plurimum in his potest, qui perpendet, vtrum maritus pauper fuerit, vxor verò diues, vel an suppellectilem induxerit in domum vxoris, nec ne, & alia pleraque huiusmodi, vt sic præsumat bona illa, vel vxoris, vel mariti esse, aut fuisse.

9 Quid igitur, an pendẽte hac altercatione super proprietate rei, arrestatio fieri poterit? Baldus dicto loco, versic. Quæro nunquid, &c. asserit pendente protestatione, misionem in bonorum possessionem fieri non posse, & factam non subsistere, quia Iudex perperam & inordinatè procedit. §. super hoc. in authent. vt nulli iudic. Sanè ex dispositione l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudic. satis apparet, quod Iudex summariam cognitionem super hac re adhibere debet; & si aliæ sint res quæ arrestari posint, debet in his arresti potestas exerceri, aliis dimissis, ne creditor diu cogatur super eiusmodi quęstione litigare, teste Raphaele Iasone, & Zasio ibi.

10 Quoniam verò superius diximus, etiam solius possessionis rationem esse habendam, ex communiore sententia videtur, quod si debitor diu ante arrestum transtulit bona hæc in tertium, tunc prius agi debet reuocatoria, vel

resti-

restituat res. Sin autem alienauit, cum sciret quod arrestarentur, tunc ista vitiosa possessio non prodest opponenti, nec vlla reuocatoria actiõe opus est, sed recta via auocari possunt. Quæ omnia ad d.l. ob maritorum, notat eleganter Albericus contra vicinos, & amicos, dicẽtes eiusmodi bona esse sua, vt amicus, vel
11 vicinus executionem euadat. Quod si res debitoris apud creditorem alium pignori obligata existat, poterit nihilominus (ni fallor) arrestari, & arrestata post sententiam vendi ac distrahi à nouo isto creditore, si modo creditori priori, cui pignori data fuit, debitum exoluat, d. l. à diuo Pio. §. quod si res; vbi dicitur, quod in causam iudicati, creditor cogitur exhibere pignus suum conuentionale, vt in eãdem causam distrahatur; sed ius pignoris, durat creditori, in quamcũque manum res perueniat, donec pecunia ei soluatur. quod latius ibi cum aliis explicat Zasius.

Vtrum arrestum indebitè factum, ex alia iusta causa confirmari posʃit. Caput 17.

ARGVMENTA.

Tenuta minus rite concessa reuocari an debeat. numero 1. & 11.
Spoliatus quando ante omnia sit restituendus. nu2.
Confirmare, minus est quàm de nouo dare. nu. 3.
Debitum iustum, si soluatur, prætextu ordinis non seruati, executionis nõ ritè facta, vel quia per vim ab executore est exactum, vel per metum promissum,

PRÆCEDENTI quæstioni proxima est hæc, an omnia omnino corruant, & ipso iure nulla sint, si arrestum aliter atque oportet factum sit? Pone enim debitum ob qđ arrestabatur persona, vel res debitoris, nullum fuisse; nihilominus tamen ipsum arrestatum, alia ex causa, vel antiqua, vel de novo superveniente, eidem arrestanti obligatum fuisse. Habet hæc quæstio vtrinque suos assertores, neque adeo levis visa fuit veteribus, quin eam magna ingenij fatigatione, ne dicam magna contentione, examinandam duxerint. Sunt enim nō pauci, summæ auctoritatis interpretes, qui existimant arrestum quod est nullum, ex alia causa iustificari posse: & licet non loquantur propriè de arresto, loquuntur tamen de captura, quæ arresto est proxima. Et quidem in primis Aymo Cravetta, consil.46.in-

cip. De stilo ciuitatis Grationo polis. versi. ad istud respondeo. num. 7. dicit fuisse quosdam incarceratos pro debito vnius floreni, quæ incarceratio fuit indebita, & contra stilum illius ciuitatis, petebantque propterea relaxationẽ; sed creditor obiiciebat, nõ debere eos relaxari, quoniã erant obligati adhuc in alio debito, iuxta tenorem aliarum literarum, & si carcerati non essent, deberent nunc de nouo incarcerari vigore illarum literarum, & respondet tandem Aymo, relaxãdos non esse, motus ex verbis Angeli & Alex. ad l. si finita. ff. de dam. infect. dicentium quod tenuta minus ritè cõcessa, reuocari non debet, quando si concessa
1 non esset, de nouo esset concedenda. Quod dictũ refert, & sequitur Iason ad l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. & in l. si pacto. num. 5. C. de pact. Decius ad cap. cum cessante. de appell. & consil. 191. & 449. In qua opinione etiam est Castrens. consilio penult. libr. 1. his verbis: Postremò etiamsi non ritè facta fuisset dicta captura, si tamen constat de debito, quia confitetur, vel alio modo apparet, debet sustineri. l. fin. §. fin. ff. quod met. caus. Paris. cons. 99. num. 34. libr. 3. Nam & in causa
2 possessionis recuperãdæ, licet spoliatus sit ante omnia restituendus: tamen si de proprietate manifestè constat, existimant omnes, quod est deneganda restitutio. cap. cum ecclesia. de caus. possess. & propriet. cap. cum super. de restit. spol. Ita & hic deneganda est restitutio, in pristinam libertatem, si de debito constat, ex

quo

quo poterat capi. Hæc ille. Sequitur etiam hãc sententiam Socy. consil. 113. incip. Quoniam in causa capturæ, circa fin. versicu. Postremo. libro 3. Roma. sing. 256. Anchor. in simili, cõsil. 116. incip. Secundum ordinem. nu. 9. Abbas consil. 29. in fi. Alex. consi. 81. incip. Inter Gasparem. col. fin. libr. 7. Angel. in § quadrupli. col. 21. Institu. de act. Sebastianus Vautius in lib. de nullitat. tit. quib. mod. sen. null. def. poss. num. 130. *Barbatius* consil. 86. lib. 3. Catell. Cotta in suis memorab. ad verb. Creditor fecit detineri debitorẽ. Sic & Curt. Iunior cõs. 27. incip. Noua & ingeniosa, num. 5. vers. Accedunt ad confirmationẽ. ait, quod Iudex videns licentiam ingrediendi possessionem alicuius de nouo concedendam, nõ debet priorem licentiam, licet illegitimam, reuocare, ita vt superuiente solenni auctoritate Iudicis, tenuta quæ fuit nulla, possit æqua & benigna quadam metamorphosi, in aliquam trãsmutari: sicut quãdo appellatur à sentẽtia iniqua, appellatio deuoluit totum negociũ ad Iudicẽ appellationis, adeo quod Iudex ex noua causa potest sententiam confirmare; vt & idẽ potest quando coram eo disputatur de nullitate tenutæ. Inno. in c. cum cõtingat. de offi. deleg. *Bart.* ad l. si expressim. ff. de appell. quia si potest de nouo dare, multo magis potest etiã cõfirmare. Est etiam in hac opinione Ludouic. de Gozadinis consi. 21. incip. Videtur dicendum. versic. Decimoseptimò. nu. 31. dum ait, 3
missionem in possessionem non legitimè fa-

ctam, confirmandam esse à Iudicibus, quādo aliàs de non iure aduersarij constat. Quo modo & Ias. cum multis aliis. ad l. si pacto. C. de pact. & Ioā. Neuizanis consil. 77. respondent, quod si debitor habet bona, contra quæ prius debebat fieri executio, & eo nō obstante carceretur, posteaque soluit creditori, non potest
4 postquam fuit relaxatus repetere solutū, prætextu ordinis non seruati, illegitimeque factę executionis. Rursumque Castrensis ad l. si cū nulla. §. fi. ff. de re iud. ait, qđ quando præcessit sententia, & in eius executione fuit omissum aliquid quod non erat omittendum, tūc non restituitur debitum exactum. Qua in re Fulgos. consil. 178. incip. Iacob. col. 1. Iaffredū conclus. 130, Mathæ. de Afflict. in consti. Circa violentiarum. sequaces habet; Idemque repetit cons. 19. libr. 1. Cui accedit, quod consil. 51. lib. 1. incip. Sapientiæ, consuluit Barba. qđ exactum per vim ab executore, non rescinditur, nisi quatenus est indebitū; & quod illud quod promittitur per metum, si de se est licitū & iustum, valet. Hippol. ad l. patre. col. 12. ver. Item etiam. ff. de quæst. Bald. cons. 328. li. 1. q; repetitur cons. 40. lib. 4. Præpositus ad c. vt debitus. coll. 12. vers. non obstat. de appel. Albericus quoque ad l. si ante. §. fi. & ad l. si de vi. ff. de iud. asserit, quod si notoriè de debito constat, & Iudex nō seruato ordine iudiciario, per executorem cogat debitorem, vel soluere vel tradere, non potest cōtrauenire debitor, quia per talem solutionem vel traditionem extin-
ctum

ctum est ius creditoris, quod iniquum esset retractare: quia inordinata executio non retractatur, & qđ debitè fieri potuit, non rescinditur propter indebitum modum; adeoque etiã propter auctoritatem Iudicis multa facta tenent, quæ alias fieri prohibentur. l. 1. §. biduũ. ff. quando appell. sit. l. 1. ff. si quis ius dic. non obt. Bal. in d. l. fi. §. fi. Sic & Socyn. in tract. de citat. Si, inquit, quidam erat debitor meus in diem, & ego timẽs ne antequam dies solutionis veniret, fugã caperet, feci pro calumnioso debito eum capi, & in carcerem duci, hac cogitatione; vt dum de eo disputatur, cedat dies veri debiti, propter quod eum arrestare, & in carcere retinere possum, iure hoc facio: quoniam quæ sunt nulla, non defectu materiæ, sed formæ, possunt habilitate materiæ postea superueniente, scilicet vero debito, confirmari, & reconualescere, iuxta ea quæ not. Castrẽ. ad l. sed eximendi, §. item si is. ff. ne quis eum. & Vannutius, in tracta. de null. proces. in vlti. par. num. 35. lib. 3. ait, non esse retractandam capturam, si aliàs de debiti veritate ex confessione capti cõstare potest: & Rebuffus ad ord. reg. tomo 1. art. 6. gl. 3. nu. 45. versic. Primò. in fi. & Io. Constant. ad ord. reg. art 66.

5

6

Contrariam verò partem sustinet Bal. consil. 208. incip. Ista captura. & consi. 231. incip. In causa carcerati. libr. 4. quia captura vel detentio iniuriosa confirmari nõn potest, sed infirmandum est, quod sine ratione processit. d. l. si cum nulla, l. 1. §. hæc verba: ff. ne vis

 fiat,

7 fiat.l.cum vnus.ff.de bon.auct.iud.possiden. & causa legitimè non iustificata vel intentata in propositione, non potest iustificari in probatione.l.1.§.fin.ff.de iureiur.& ideo,inquit, debitor relaxandus est,pronunciarique debet detentio iniquè & perperam esse facta, quia forma non est seruata,& emissio formæ, reddit actum ipso iure nullũ, & in qualibet minima parte,vitiat totum actum etiam si is respiciat piam causam.l.cum hi ff.de transact.l. hac cõsultissima. C.de testa.Ias.cons.162.lib.
8 2.Hippol.cons.64. Et sicut cum creditor plura bona sub hasta distrahit, quã debitum eius postulat, tota venditio retractatur, vt volunt Affl ict.decis.358.Bertran. cons. 279. libro 3. Guid.Pape cons.43.lib.3.cõs.403 Calcaneus cons.123.Ita & istiusmodi illicita detẽtio,seu arrestatio, quæ de facto processit,debet etiam de facto retractari, sicut de indebita exactiõe, consi.179.lib.6.dicit Alex. quia initium cuiusque rei est inspiciendum.l.j.ff.de origi.iur. cum similib.& quod ab initio non valuit,tractu temporis non conualescit. l. quod ab initio.ff de reg.iur.c.non firmatur.eo.tit.libro 6. Quam sententiam sequitur Paulus Paris. sibi
10 contrarius cons.101.lib.3.dum ait,capturam minimè iustificatam,aut nulliter factam,imprimis declarandam esse,ipso iure nullam,& debitorem omnino esse relaxãdum. Nec obstat,inquit,quod postea cessit dies obligatiõis & solutionis,& consequenter, q. poterit iustè carcerari,& in carceribus commẽdari;quoniã

ista non

ista non impediunt relaxationē & restitutionem ad pristinam libertatem, qua fuit spoliatus: Primitus enim declarandum erit dictam capturam fuisse nullam, & minus iustè factā, & ante omnia debitorem relaxandum, pristinæque libertati restituendum esse. Quo facto postmodum potest iuris ordine de nouo procedi, iuxta decisionem Bart. ad l. quarundam. §. omnia. ff. de acq. rer. do. Sequitur Roman. d. cons. 241. & in ea re consentiētem sibi habet Decium cons. 75. Bal. cons. 229. incip. De iure communi. lib. 4. Parid. de Puteo lib. de syndicatu in verbo, Captus. qui vnanimi cōsensu, respondent, quod pręposteratio ordinis vitiat capturam, etiam si superueniāt probationes, & quod ex actis, probationib. aut alia causa iustificari non potest, quando legitimus ordo non fuit seruatus, sed debet pronunciari ipso iure nulla, aut certè Iudex, debet cōtrario imperio arrestum relaxare, & debitorem dimittere; quia vis spoliatiua propriæ libertatis dicitur capto inferri, qn̄ iuris ordo nō seruatur, vt ait Cepola cons. 19. nu. 3. quia talia adferre post iniquam arrestationem, est ædificare sine fundamento. d. l. si cum nulla. Decius ad c. ex ratione. de appel. Felyn. ad c. cū dilecta. §. ordo scripturæ. ante fin. de rescr. Si enim fundamētum est malum, debet destrui quicquid est superædificatum. c. cū Paulus. 1. q. 1. vt pulchrè in hoc eodem casu respondet Anchora. consi. 292. inc. Videretur, nu. 4. Nec obstat, inquit, l. fin. §. fi. ff. qd̄ met. caus. quæ loquitur in vi cōpulsi-

pulſiua,quæ qualem qualem in ſe habet con-
ſenſum: ſed aliud eſt in vi ablatiua libertatis,
pro qua etiam prædo agit,c.cũ quis.de reſtitu.
ſpol. quia ſicut iniuſtè & violenter priuatus
ſua poſſeſsiõe,debet ante omnia reſtitui,c.cõ-
querente.de reſt.ſpol. ita etiã priuatus propria
libertate. Accedit iterum in eandem ſenten-
tiam Roman.conſil. 320. incip. Hæc iſtorum
quinque,docẽs capturam indebitè factam, de
facto irritandam. Nam, inquit,in ſimili,ſi ſi-
ne ordine iudiciario Iudex proceſſerit ad poſ-
ſeſsionem vnius,alteri dãdam, certè illam de
facto auferre poterit, quia queadmodum ni-
mis facilis fuit in mittendo, ita facilis eſſe po-
teſt in reuocando,ſicut in l. 1. §. nunciatio. ff.
11 de no.ope.nunc.latius oſtendit, tenutã (ita e-
nim appellitat)de facto datã,de facto reuoca-
ri;& in eã ſententiam adducit text. in l.fin. §.
nullo tempore. ff.de lib.hom exhib. vbi deci-
ſum eſt, nullo tempore liberum hominem nõ
ritè carceratum detineri, nullamque ſuper ea
re temporis prolongationem vel dilationem
eſſe concedendam,in qua opinione,etiam A-
lex.conſ. 19.lib. 3.fuiſſe videtur, eandemq; &
Io.de Neuiza.conſ.52.nu.43. probat.

Sanè in tanto opinionum fluctu atque di-
uerſitate, ſi quid meum iudicium hic poteſt,
exiſtimo vtranque ſententiã probabiliter cõ-
ciliari poſſe, ſcilicet, quod ſi manifeſtè con-
ſtet,arreſtationem non ritè eſſe factam, etiam
ſi poſtea cauſa ſuperueniat, pronunciandum
eſſe,nullam & inualidam, & aduerſus legem,

aut

aut consuetudinem concessam, eundemque arrestantem in expensas, & id quod interest condemnandum, qui per nouam istiusmodi causam, ius absolutionis, ex iniqua arrestatione, debitori acquisitum auferre non potuit, sibique acceptum ferre debet, qui ex causa illegitima arrestum fieri procurauit. Nam sicut Rex pugnaturus contra aduersarium regem, prius congregat exercitum, & sic sese prælio committit: ita quoque & creditor, futurusque actor, non nisi præparatus ad iudicium accedere, & sic debitorem arrestare debet; Nec refert, optimæ existimationis sit creditor, reus verò perfidus & deploratus: quia quantumuis præsignis actor, non probet, & causam suam non iustificet, reus absoluitur. Alciat. ad l. qui accusare. nume. 25. cum seq. C. de edend. eaque in re non qualitas rei, sed ius actoris consideratur. l. 1. ff. si pars hered. pet. l. fin. C. de rei vendit. Adde etiam, quod ea quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. l. de ætate. §. ex causa. ff. de interrog. 12
act. & ius iudicio constante, vel postea, adueniens, non debet actori proficere. cap. vltimo, vt lite pendent. not. in l. si rem. § vltim. ff. de pign. act. cum in iudicium non venerit, l. non potest videri. ff. de iudic. l. quæsitum. ff. de pecul. & ideo merito reus absoluitur. Quo pacto enim Iudex ex alia causa iustificabit arrestum, de qua ipse creditor non cogitauit, aut quã suo tempore non expressit? Cæterũ propter eiusmodi debitũ de nouo appa-

rēs,existimo detinendum & minimè relaxādum esse dictum debitorem, qui si esset rela-
13 xatus,denuo capi vel arrestari posset: Lex autem nihil facit frustra. Quam conciliationē, vel mauis nouam tertiam hác meam opinionem, abundè ex his stabiliri posse existimo, quæ eleganter & fusè ad d.l.non potest videri.ff.de iudic.notat Castrensis: quæque consil. 46.refert Aymo Crauetta, aliaque quædam, quæ ad huius rei confirmationem pertinent cap.inferius dicam.

Qua actione teneatur qui personam aut res alterius indebitè arrestari fecit. Caput 18.

ARGVMENTA.

Iniuria magna afficitur is, qui indebitè arrestatur. numero 1.
Iniuria est, fideiussorem idoneum respuere. n.2.
Mercatores ex fide promissorum dependent. nu.3.
Mercator etiam lucrum cessans petit. nu.4.
Creditor malè arrestans an ius crediti amittat. n.5.
Debitor non ritè arrestatus, an approbet arrestum dando fideiussores. nu.6.
Protestatio vbi non sit necessaria. num.7.

QVONIAM verò iniquam arrestationem retractando, Iudex non plenè satisfacit parti tam ignominiosè arrestatę: illud quoq; quęri potest, qua ratione teneatur, qui vel personā, vel bona alicuius, nullo iure deti-
1 nuit vel arrestauit? Et sanè quod iniuriarum teneatur, ex l. si creditores. in fin. ff. de priuile. cred.&

cred.& ex l.pen.C.qui bo.ced.poſ.reſponderunt Alex.conſil.19.in fi.lib.3.Ioan.de Neuizanis conſi.52.num.29.Petr.de Bellapertica, Albe.& Salic.ad l.ab executione.C.quor.appel.non recip.Henningus Godden conſi.38.nu.6.& probatur in l.j.&.penu.C.qui bo.ced.poſſ. Quo modo & ipſe Vlpi.ait, eum qui alicuius rem per iniuriam occupauerit, vel non debitorem, quaſi debitorem appellauerit, iniuriarum teneri. l. item apud Labeonem. §.ſi quis bona.& §.ſeq.de iniur. & quod amplius eſt, etiam is qui duntaxat recuſat fideiuſſorē idoneum recipere, actione iniuriarū tenetur, 2
l.ſi verò. §.j.ff.qui ſatiſda.cog. Ratio autē hæc eſt, quod eiuſmodi detentio ſine iniuria fieri nequit, c.ex parte.de verb.ſignific. Alciat.ad l.1.nu.9.C.de in integ.reſti.Iaſ.ad l.4.§.condēnatum.nu.31.ff.de re iud. Curt.in tract.de ſequeſt.q.8. Et quidem præcipuè grauis eſt viro nobili, vel potenti alicui mercatori qui ſæpe ex ſola fide creditoque pendet, quod pulchrè 3
d.conſil.nu.8.aſſerit Neuizanus. Et grauibus perſonis metus infamię propemodum maior eſt, quàm metus mortis.l.iſti quidem. §.penu. ff.quod met. cauſ. non ſolum qn̄ metus infamiæ eſt de præſenti, ſed etiam in futurum.glo. in verb.ſeu mulier.d.§.penult.& minor coërtio perſonæ, maior cēſetur omni pœna pecuniaria. Hoſti.ad c.tui, vt lit.non conteſt.& Iuſtinus Goblerus in ſuo quodam conſ. in terminis: loquens de arreſtatione iniuſtè facta. Tum verò nō dubium eſt, quin ad damna,&

 id quod

id quod intereſt teneatur, vt not. Io. Conſtantinus ad ord. reg. arti. 77. verſic. quid ſi iniuſtè appareat. per l. ſi oleum. ff. de dol. & Alexan. d. loc. Quinimo ſi is qui arreſtatus fuit, erat mer
4 cator, non ſolum damni accepti, verum etiã lucri ceſſantis ratio habenda eſt, l. 3. §. fin. l. ſocium qui. ff. pro ſoc. Cardin. ad clem. 1. q. 8. de vſur. Roman. conſil. 517. Alexan. ad l diuortio, & ad l. inſulam. §. vſuris. ff. ſolu matrimo. Socyn. conſ. 179. lib. 2. Dec. conſil. 16. latè Rebuff ad l. vnicam. gl. vlt. nu. 23. C. de ſent. quæ
5 pro eo quod inter. prof. Neq; deſunt qui exiſtimãt, iniurioſum, imperitum, ſeu imprudẽtem iſtiuſmodi creditorem, in pœnam huius temeritatis, quæ certè cohibenda & reſtringẽda eſt, omne ius ſui crediti in vniuerſum amittere. *B*al. ad c. cauſam matrimonij. in fi. de offic. deleg. & conſi. 115. lib. 1. antiquæ impreſſ. incip. proponitur. & in noua impreſsiõe 212. Iaſon ad l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. col. antepe. Dec. conſ. 75. verſ. 1. Rochus de Curte ad c. at ſi clerici. in 3. notab. de iudic. Cotta ad verb. Creditor faciens detineri dębitorem. Quod tamen ego minus durum & acerbum eſſe cenſeo, pręcipuè cum Iudicis auctoritate, vel more ſolito, licet nõ ritè & pro vero debito arreſtum factum ſit, aliaſque etiam non amittit creditor ius ſuum, niſi quando vel ſine Iudice, id quod ſuum, vel ſibi debitum eſt, repoſcit, vel ius ſibi dicit. l. extat. ff. qđ met. cauſ. l. creditores. ff. ad l. Iuliã de vi: ſatiſq; punitur hæc eius temeritas, modo ante dicto. Videat tamẽ

& cau-

& cautè animum adiiciat debitor ne maiore facilitate & imprudentia, hisce auxiliis excidat. Socy. enim consi. 113. incip. Quoniam in causa. lib. 3. respondet, quod capturę licet iniquæ consentire cẽsentur illi, qui vltro præstãt 6
fideiussores, de nõ recedendo. Nec obstat, inquit, quod dici posset, quod detentus videtur dare fideiussorem quodammodo compulsus, cũ aliàs non relaxaretur; quia præsumitur pro iudice, quod imò relaxaret eum, si aliqualiter de causa instrueretur. Nec est verisimile quod violentia ei inferretur, præcipuè in actu apud Iudicem facto, iuxta not. ad l. nõ est verisimile. ff quod met. caus. Quo modo & Bal. ad l. 2. C. de ser. fug. ait, quod captus iniustè, si nõ reclamet, valet contra eũ sententia & executio. Sanè vix est, vt in hanc sententiam accedere posſim: Nam qui satisdat, certè vt euitet detẽtionem satisdat, non vt aduersus iniuriosum arrestantem non agat, cum sciat ius suum sibi durare. Ideoque actus satisdationis animũ & intentionem satisdãtis egredi non debet. l. nõ omnis. ff. si cert. pet. & hæ protestatiões magis sunt vtiles, quàm necessariæ. l 4. §. si in venditione. ff. quib. mo. pig vel hypoth. sol. Bart. ad l. 2. §. quod diximus. ff. si quis caut. Aret. cons. 162. Panor. in c. plerumq;. de rescript. & in ca. ex transmissa. vbi etiam Fely. de præscrip. Castrens. cons. 21. incip. In causa desertionis. ita vt vbi lex aliam coniectionem nõ remiſsi iuris habere potest, earũ omiſsio ad extinctionẽ actionis debitori cõpetentis, nullo modo sufficiat.

ficiat. Quam sententiam,& humaniorem & veriorem esse asserit Iason ad l.de pupillo. §.si quis ipsi.nu. 2.vers.Ista secunda opinio. col.3. ff.de no. op. nunciat. Et cum protestatio fiat duntaxat ad iuris nostri conseruationem. l.fi. ff.quib.mo.pig.vel hypoth.sol.certè licet fuerit prætermissa, dummodo postea de iniustitia rei gestæ constet,non debet tollere ius par-
7 tis;sicut aliàs multis locis,vbi protestatio nulla intercesit,sola impedimenti probatio sufficit,l. 2.in prin. ff.si quis caut. l.scire oportet. §. sufficit. in verb. ignoscendum ei est. ff. de excus.tut.l.quibus diebus.in princ.& ibi Bar. ad finem. ff.de condit.& demonstrat. Semper tamen cõsultius est protestatione vti, etiam si aliàs eo tempore quo interponitur ad euitandam iniuriam, seu infamiam, apud improbum creditorem nõ prodesset. Declarat enim affectum & intentionem debitoris, tam iniquo facto reluctantem,abundansque cautela nõ nocet,hoc præcipuè seculo, quo vel minima occasiõe in abyssum & veluti labyrinthũ litium incidimus, vnde facilè nos etiã in iusta causa,extricare non possumus.

Arrestatio per quem fieri debeat.
Caput 19.

ARGVMENTA.

Bona debitoris sine solenni ritu in creditorem transferri non possunt. *nu.1.*

Pœna arrestantis propria auctoritate debitorem nõ fugitiuum. *nu.2.*

PER quem verò arrestũ fieri debeat, quæri posset; Nam bona aduersarij tui in te transferri citra solennem ordinem, frustra deprecaris, inquit, Gordianus l. si pacto. quo pœnam. C de pact. Sanè constat neminem in iudicio exhibẽdum esse, nisi de cuius exhibitione Iudex pronũciauit, l. fi. C. de exhib. & trãs. 1
reis. Et si quis debitorem non fugitiuum propria auctoritate arrestauerit, vel detinuerit, vel res illius, debitum perdit, & pœnis corporalibus subiicitur, secundum Math. de Afflict. ad constit reg. incip. Duram & diram. in 3. notab. versi. incip. Quid autẽ de illo. Ideoq; existimant Interpretes Apparitorem, seu (vt vocant) Seruientem, absque mandato & præceptione Iudicis, nisi periculũ sit in mora, non magis debitorem alicuius detinere & arrestare, quam vinculis mancipare, & in carcerẽ ducere posse. Bal. ad d. l. fin. & ad l. si quando. 12. q. C. de testib. arg. l. 2. C. si in causa iudic. pign. capt. sit. Mansuerius in sua praxi, tit. de execu. & subhast. vers. Item seruiens. quòd & in Frãcia quoque moribus receptum esse asserit Rebuffus,

bussus,ad consti.reg.to.3.tit.de citat.art.2.gl.4.nu. 10. dũ ait, quod licet quis eo ipso quod factus est Apparitor,potest statim sine alia cõmissione, ad solam partium requisitionẽ aduersarium citare;capere tñ,prehendere,vel arrestare sine Iudicis mandato non potest,quod res illa grauior sit,& non nisi cum iactura aliqua rei familiaris,eiusque qui arrestatur ignominia & infamia fieri solet. Sunt tamen qui existimãt creditorem simpliciter cum Apparitore publico,personam aut res sui debitoris sistere & arrestare posse; quasi scilicet eiusmodi Apparitor mandatum Iudicis ad eiusmodi actus habere videatur.Pirrhus ad consue.Aurel.tit.de exec.& locat. §.8.in fin. Sed hoc nisi periculum sit in mora,periniquum ac durum foret.Homines enim imperiti,& nonnunquã etiam improbi, nulla facta distinctione, sæpe
4 graues viros iniuria afficiũt, quæ sola iniuriarum actione, non semper ex integro eradicatur,inanisq; sępè ad id quod interest,est actio, quam excludit inopia eorũ qui arrestant.arg. c.olim.de rest.spol. l. nam & is ff.de dol. Non me latet quot & quibus in locis ea licẽtia Seruientib. tribuatur, sed recténe an perperam, aliorum iudicium feret.Sępe occurrit memoriæ meæ,scelerati illius Medij,vnius ex parasitis Alexandri,dictum : Is enim solet alios adhortari ne metuerent quoduis crimẽ in quẽuis intendere,aut iniuriam facere, adiecitque scelerato præcepto causam appositam, vt maximè,inquit, sanet vulnus qui delatus est,ma

net ta-

net tamen cicatrix. Non arbitror quenquam esse diabolum tam impium, qui rē magis nefariam posset suggerere. Idem & hic fieri posset si homo grauis calumniosè à paupere arrestetur, sine causæ cognitione. Nihilominus cū Imberto c. 1. insti. forensium: consuetudinem cuiusque loci spectādam esse arbitror, quæ in 5
eiusmodi negociis omnia potest, teste Io. Cōstantino ad constit. reg. art. 10. col. 6. vers. Præterea quæro. & Iac. de Belloui. in sua praxi. tit. de fuga reor. Quo modo & Io. Besian. ad cōsuet. Aluer. tit. j. §. j. ca. j. dicit consuetudinem esse apud Aluerniēses quod satelles potest facere citationes quascunq;, sine alia Iudicis cōmissione; quia in iurisdictionib. subalternis, plerūq; agitur de modicis causis, & inter plebeios, vnde tanta solennitas non exigitur: Et quia semel est datum generale mandatum citandi iisdem; licet vbi cessat ista consuetudo, aut verius, aut tutius est, de commissione Iudicis constare debere, secundum eum. Et certa ista consuetudo ad limites rationis & æquitatis trahenda est. Vnde Ioan. Gallus in lib. arrestorum & decisionum Parlamenti, scribit Seruiētem vel Apparitorem auctoritate propria 6
& sine expresso consensu Iudicis, Parem Frāciæ, sistere vel citare non posse. Quod si tamen vni Apparitori Iudex commisit, videtur quod ille alteri Apparitori cō socio suo ex causa hoc 7
negocium committere & delegare potest. vt not. Math. de Afflict. ad constit. reg. quæ inci. Citationis liberæ. in 8. notab.

Vtrum

Vtrum Iudex per extraneum Apparitorem arrestare posſit. Cap. 20.

ARGVMENTA.

Iudex an poſſit per priuatum quemque hominem arrestare debitorem. nu. 1.
Iudex an poſſit creditori licentiam arrestandi ſuum debitorem tribuere. nu. 2.
Iudex an poſſit per executorem ſuperioris Curiæ arrestare aliquem. nu. 3.
Salarium apparitorum arreſtantium aliquem, an omnibus æquale ſit. nu. 4.

CÆTERVM quia Apparitores & Seruientes, certis territorij ſtationib. & locis deſignantur; video & hoc quoq; diſputatum eſſe, an Iudex proprio Apparitore neglecto ſeu omiſſo, alteri mandatum arreſtandi & detinẽdi, dare poſsit? In ſimili quæſtione Cardi. Alexandrinus, & Abbas ad c. cum ſit Romana. de appel. reſponderunt, poſſe Iudicem
1 priuatum hominem, qui Apparitor non ſit, eligere, eidemque citandi & in ius vocandi auctoritatem dare, proprio etiã Apparitore neglecto. Et quod amplius eſt. Bal. ad l. vt perfectius. C. de excep. annal. col. fin. in ea opinio-
2 ne verſatur, vt exiſtimet, poſſe Iudicem parti aduerſæ mandare, vt aduerſarium ſuum citet. quod & Bart. variis locis, & Specul. in titu. de citat. §. ſequitur, col. 1. ſecutum eſſe animaduerto. Sic etiam Iudex poteſt dare licentiam parti, quod capiat poſſeſsionem, conſtituendo eum executorẽ in propria cauſa, teſte Bart.

Alex.

Alex.& aliis ad l.iustè.ff.de acquir.poss.& Ias. ad l.iubere cauere.ff.de iurisd.omn.iud.ita tamen vt per epistolam, vel aliàs sufficiēter, aduersario qui citatur, de mandato & commissione Iudicis constare possit. Baldus ad l.si vt proponis. C.quom. & quand. Iudex.& ad d.l. vt perfectius; de cuius decisionis veritate, cumulatissimè agit Rebuffus, ad constit. reg.to. 3.tit.de citat.in præfat.numer.80. cum mult. seq. & Robert. Maranta in tract.ord.iudiciar. parte 6.§.incip.Proposui. numero 44. Tum verò Angelus in tractat. malefic. ad verb. Petro, publico & iurato nuncio.nu.4.versi.Tertiò citatus. respondet, quod licet nuncius sit Curiæ deputatus, per quē citatio fieri possit, licere tamen Iudici, proprio illo nūcio neglecto, superioris Curiæ nuncio vti, eidemque citandi; seu in ius vocandi potestatem dare: qua 3
in re & Bart.quoque in extrauag. ad reprimēdum, ad verb.per nuncium, consentientē habet. Simpliciter tamen Chassanæus ad consu. Burg tit.de iustit.& iur. §.6.num.5. versi. Sed tamen. existimat Iudicem non posse mandata sua mittere executioni per alium, quàm per nuncium publicū illius prouinciæ vbi est Iudex. Sed quia Bart. allegat, videtur hoc intelligere, vt cuilibet Iudici inferiori, nuncio publico totius prouinciæ, vti liceat. Sanè inciuile est proprium nūcium negligere, & panem filiorum extraneis tribuere. Vnde animaduertere debet Iudex, quod nō omne quod licet honestum est, l.non omne.ff.de regu.iur.& æquum

est ne creditores ex malicia mittāt diabolicos executores, qui omnia debitorū bona in expensis executionis & arrestationis cōsumant, & si Iudex consentiat, conuenit non plus eos recipere, quàm si creditor Apparitoris illius
4 qui eo in loco, in quo debitor est, opera vsus fuisset. Rebuffus ad ord. reg. tomo 2. titul. de lit. requis. glo. 4.

Vtrum Apparitores magni Senatus vbique arrestare posint. Cap. 21.

ARGUMENTA.

Apparitores magni Consilij iussa eiusdem vbique exequuntur. *nu. 1. & 4.*

Apparitores magni Consilij vtrum inferiorum magistratuum sententias mandare queant executioni. *nu. 2. & 5.*

Appellari an possit ab executiōe Apparitoris suprema Curia, sententiam inferioris Iudicis exequentis. *nu. 3. et 6.*

Index superior an in territorio Iudicis inferioris sibi subditi, de omnib. causis cognoscere possit, de quibus potest ipse inferior. *nu. 7.*

HINC etiam dubitatum fuisse video, vtrum aulici & magni Consilij Apparitores, qui certum territorium nō habent, passim & vbique munus suū in tota ditione exercere, sistereque aut arrestare debitorem, & eius bona posint. Ioan. Imbertus Instit. foren. lib. 1. c. 1. pauca quædam huc pertinentia annotasse videtur. Alibi, inquit, Apparitores certis territorij stationibus, quas nos balliagia dicimus,

cimus, designantur, in quib. omnia ad eorum munus pertinentia absque Iudicis venia possunt gerere. Alibi verò nulla locorum lege vel condicione, vtique intra territorij proprij, id est Ressortus, fines coercētur. Itaq; Apparitor vni destinatus pręfecturę, quam Seneschalliā, seu Bailliagium vocamus, in alterius ditione suis partibus fungi non potest, data etiā à magistratu, qui illi ditioni praeest, copia. Quod si quid aduersus ea fiat, omnino irritum erit, si modo appellatio ab eo interponatur. Deinde
1 verò adiicit, magni Consilij Apparitores, eius Consilij decreta in omni Gallia exequi posse, quippe qui in hoc concessu in regia agunt, vbiuis locorum in regno iudicant. Proinde eorū officiales, res ab iis iudicatas, citra loci pręfinitionem possunt executioni tradere. Porro
2 magis ambigua est quaestio, vtrū Consilij Apparitores alias quàm ipsius sentētias, mandare queant executioni. Nam cum ex his Apparitorib. quidam debitae pecuniae solutionē indixisset, ab eo debitor appellauit ad supremā 3
Paris. Curiam, apud quam appellans, eam solam grauaminis causam adduxit, quod apparitor ille, ius non habebat id faciendi: verum Curia rem interiore Cōsilio pronunciauit agitandam. Haec ille. Non est absimile, quod de eadem re Petr. Rebuff. to. 3. ad constit. reg. tit. de citat. art. j. gl. j. num. 4. scriptum reliquit, q; 4
Apparitores magni Consilij, possunt vbique Cōsilij iussa exequi. Sed iussa inferiorum ma- 5
gistratuum exequi nō possunt, si ad haec prae-

fecti à Consilio non sint. Vnde, inquit, interdum vidi appellari ab executiōe facta ab Ap-
6 paritore magni Consilij, eo q, sententiam inferioris Iudicis executioni demandarat. Nam sicut Iudex extra territorium habetur tanquā priuatus. l. 3. ff. de offi. præsid. sic & oēs Viatores, vbi præfecti non sunt. Vnde in territorio in quo præfecti sunt, virgam deferre possunt regulariter, extra verò non possunt, nisi dum iussa Consilij exequūtur. Et quemadmodum ipse Senatus Principis, suam cuiq; ciuitati & loco inferiori relinquit cognitionē & iudicationem, nullaque ratione paucissimis duntaxat casibus exceptis, de causis apud inferiora tribunalia agitandis sese intromittit, quādo inferioris illius magistratus negligētia nō accusatur & detegitur. qua de re multa ad tit. de supplend. neg. præl. in Decret. & ad l. per minorem. ff. de iudic. annotant Interpretes: Ita multò minus inuito inferiore aliquo magistratu Apparitor Senatus seu Consilij actus istiusmodi arrestationis & prehensionis facere potest. Quid igitur est quod dici solet, Iudicem superiorem in aliquo territorio, posse cognoscere de omnibus causis de quibus co-
7 gnoscere potest inferior in eodem territorio, teste Innocent. ad capit. cum ab ecclesiarum. de offic. delegat. & notant Doctor. ad l. j. ff. de offic. præfec. vrb.? & rursum quod Iudex maior facit cessare iurisdictionem minoris. *Bart.* ad l. fin. ff. de offic. procons. Alexan. ad l. iudicium soluitur. ff. de iudi. quodque pro regula

tradunt

tradunt nostri, quod Iudex inferior in eodem loco habet iurisdictionem accumulatiuè, nō priuatiuè, teste Aret. cons. 102. Ang. ad d. l. 1. §. si quis. ff. de appel. & iudices speciales in ciuitate, non præiudicant potestati loci. l. nec quicquam. ff. de offic. procons. Non ineleganter hunc nodum dissoluit Anchoranus ad ca. volentes. de offic. leg. dum ait, Iudicem minorem maiori cedere in his quæ apicem seu culmen dignitatis, & venerationem spectant, nō etiā in his quæ cōtentiosæ iurisdictionis existunt, per §. nulla. in auth. de defens. ciuit. col. 3. Quo modo Episcopus in sua ciuitate poterit exercere iurisdictionem suam, superueniēte legato, sed eo præsente solenniter benedicere nō poterit. Tum verò quando inferioris & superioris iurisdictiones ita cōstitutæ sunt, vt altera per alterā iuuetur, & vt specialis iurisdictio generali adiungatur tunc magis cumulatio, quàm priuatio iurisdictionum dici potest. vt l. fi. C. de iurisd. omn. iud. Sed vbi iurisdictiones istæ sunt planè diuersæ, vnus Iudex etiam maior, non intromittit se de iurisdictione Iudicis inferioris, ne iudicia cōfundantur. l. hac consultissima. C. de testa. Et his quidem cessantibus, si vel statutum, vel consuetudo, vel præscriptio, vel priuilegium existat in contrarium, vt est in his ditionibus, Iudex maior, & Senatus de iurisdictione inferiorum locorum, ciuitatum, aut magistratuū, se non intromittit, vt not. latè Felyn. ad cap. pastoralis. de offic. ord. Eodem igitur modo,

& Apparitores sese immiscere rebus, ad alios inferiores pertinentibus non possunt. Ordine enim cuncta in Repub. fieri comparatum est, ea ratione, quam natura quoque rebus ostendit, vnde harmonia, seu concors rerum symmetria exurgit.

De pœna Apparitoris extra territorium arrestantis. Cap. 22.

ARGVMENTA.

Apparitor quando carcerari potest. nu. 1.
Regij Viatores, an possint ab inferiori magistratu incarcerari. nu. 2.
Cautela pro eo qui fecit arrestum perperam. nu. 3.
Iudex inferior quando animaduertat in Apparitorem regium. nu. 4.
Apparitor egrediens limites suæ potestatis tenetur iniuriarum. nu. 5.

CVLPA est, vt ait Pomponius, immiscere se rei ad se non pertinenti. l. culpa. ff. de reg. iur. Apparitor igitur qui in loco & intra limites suæ functionis nō manet, sed pro libidine sua, quod ad se non pertinet, & in alio loco vbi hoc illi permissum non est, arrestare audet, adeoque alienæ rei citra legis adminiculum sese immiscet, culpa carere non potest: turbato namque ordine facit quod sua minus interest; nisi fortè propter periculum fugæ debitoris, vt ait Paris de Puteo, in tract. de syndic. ad verb. clericus. cap. 2. Sed qua ratione & quo modo, hæc culpa, quæ pœnam vtique requirit. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil.
coerce-

coercebitur, quibusque tãdem vinculis reprimetur audax, hoc & temerariũ facinus, quæri solet. Sanè Ludouicus Romanus, qui pro ætate sua multa in iure & in foro, diligenter considerauit, ad l. nolle adire. nu. 3. versic. quinimo nedum. ff. de acq. hered. respondit, eius- 1
modi apparitorem & nũcium vinculis mancipari, & in carcerem coniici posse. Nam & Iustinianus, executorem qui clericum ad vetitum tribunal laici Iudicis euocauit, ab Episcopo loci, in loco decanica detrudi posse cõstituit. authen. causa quæ. C. de episco. & cler. quod & *B*al. ibi, versi. vltimè nota. sequitur cũ glo. in §. j. in authent. apud quos oport. caus. dic, monach. col. 6. Porro autem Petr. Rebuf- 2
fus ad ord. reg. tomo 2. titul. de literis requisit. glo. 3. num. 32. versi. non poterit, scribit quod non potest dominus loci detrudere in carcerem Viatorem Regium exequẽtem literas regias, sine literis requisitoriis, vt fuit pronũciatum *B*urdegaliæ, prout refert *B*oerius q. 8. Sed arrestare equum illius poterit, inquit, nisi Seruiẽs executioni à se perperam & sine permissu Iudicis factæ renunciaret; quia tunc nõ debet equus eius teneri; Ideo cautela est, quan- 3
do Seruiens temerariè & perperam fecit executionem, vt illi renunciet, secũdum eundem Rebuffum. Cæterum Ioannes Imbertus Rupelanus, Institu. forens. cap. j. secutus Fabrum ad l. in officiales. C. de offic. rect. prouinc. per illum textum asserit, verum quidẽ esse quod Iudex loci communiter manum in Appari-

toris huiusmodi equum iubet iniiciendam, quo ad iudicio se sistat: & ei nõnunquam diẽ dicit, vt per se respondeat; aliquãdo verò carcere detentum causam dicere cogit, quoties iniussu illius Iudicis aliquem iurisdictioni eius mancipatum, Apparitor apprehenderit, vt pro iudicãtis arbitrio eius temeritas mulctetur. Verum Iudex alius quàm Regius, non potest in Apparitores Regios animaduertere: Ita vt q̃uis Iudices inferiores ius persequendi aut ad summũ prehẽdẽdi hos Apparitores haberẽt, per d.l.in officiales. oportet tñ eos ad Senatũ, qui iustá pœá infligere posset, transmittere.l.2.C.de offi.mag.mili. Atqui Guid. Papę
4 nobilis Galliæ practicus, non absimilem quęstionem tractans quæst. 328. incip. Seruiens. respondit Iudicem inferiorem posse punire Seruientem Curiæ, dummodo hoc significet Curiæ illius superiori. Quæ sentẽtia Guidõis, nõ tam multum ab his quæ dicta sunt ex Rebuffo & Imberto, discrepat, quàm fortè aliquibus prima facie videtur; Nã si carceri mãcipatus aut aliter detentus sit Apparitor, Iudex qui manus in eum iniecit, Senatui hoc quod factum est significabit, & repetenti remittet illic puniendum. Cæterum si Senatus non repetat, aut non respõdeat, vel aliter dissimulet, correctio inferioris in eiusmodi Apparitorem procedet, teste Chassa. ad consuet. Burg. des iustices & droictz. Rubr. L'amẽde de simpl. recousse. §.7. ad verb. L'amende. nu. 43. versic. Quinta conclusio. Tutius est sanè

hoc ca-

hoc casu eueniente, certum Senatus responsum expectare; Pluraque de his, d loco apud Boerium vide. Ad actionẽ iniuriarum quod attinet, nihil hæsitãdum est; huiusmodi enim 5
Apparitor per illicitam arrestationem & Iudici & parti læsæ iniuriam facit. cap. ex parte, de verbo. sign.

Quæ sit pœna eius, qui se Apparitorem esse simulat, cum non sit.

Caput 23.

ARGVMENTA.

Nuncius falsus de falso tenetur. *nu.* 1.

Comitem, Doctorem, seu Magistratum se simulans cum non sit, falsi crimen contrahit. *n.* 2.

Tabellionis officio fungens, qui nunquam Tabellio fuit, qua pœna puniatur. *nu.* 3.

Iurisdictionem non habens, sed habere simulans, quo modo puniatur. *nu.* 4.

Apparitores, vt plurimum maligni, infames, ac viles sunt. *nu.* 5.

Apparitor simulans se mandatum arrestandi habere qua pœna teneatur. *nu.* 6.

ANTIQVITAS nihil aliud existimabat esse Deum; quàm prodesse mortalibus; ex quo prouerbium natum est, Homo homini Deus. Sed quoniam paulatim abundare cepit iniquitas, & refrigescere charitas, vt est apud Mathæum 24. cap. Homo homini lupus factus est, milleque nocendi artes adinuentæ sunt, quibus fraude & dolo, alter in alterius fortunas irrumpat, & proximi honorẽ

conuellat;Quo pertinet sceleratũ & detestandum hoc factum eorum qui sub auctoritate publica,quo pecuniam subdolè emungãt, & ab imperitis hominibus, nescio quid extorqueant, simulant se Apparitores esse, cum nõ sint,auctoritatemque & potestatem arrestandi, accepto ob eã causam salario, sibi vsurpãt. Memini paucis hinc diebus, misellum quendam & simplicẽ rusticum,eiusmodi lupo prędam fuisse, simulanti scilicet se Regium Apparitorem esse, eoque titulo innocentem illũ hominem ad iniquissima quæque adigenti. Sed quæ sit huius tam nefarij facti pœna videamus. Et Vlpianus quidem, Qui nomi- " ne Prætoris, inquit, literas falsas reddidisse, " dictúmve falsũ proposuisse dicetur, ex hac " causa actione pœnali in factum tenetur, " quanquam legis Corneliæ reus sit.l.qui no- "
1 mine.ff.ad l.Cornel.de fals. Sicut generaliter nuncius falsus,de falso tenetur, teste *Bart*.ibi. & Alex.ad l.Diuus. de custod.reor. Specul.de execut.versicul.sed quæritur. Iason ad §.quadrupli.Instit.de act. Felin.ad cap.tertio loco. de probat.& nominatim Matthæ. de Afflict. loquẽs de eo qui simulat se esse Apparitorem Curiæ. In constitutio.regni,quæ incipit, Du-
2 ram & diram.Et in simili,appellans se Comitem, Doctorem, Magistratum, cum non sit, actúmque aliquẽ facit his congruentem tantum,non minus falsi crimen contrahit,quàm si alienum sigillum aut nomen, cum alieno incommodo sibi vsurpasset, l. si quis. & ibi Doctor.

Doctor.C.de aquæduct. libro 11. ad cap.j.de magistrat.ad c.tam literis.de testib.l.vnica. C. de mendic. Valid. Chassan.ad consuetu.Burg. Des iustices & droictz.Rub.messiers.ad verb. de leurs rapports.numer.6 & 7.Grauius sanè 3
Hyppol.de Mars.ad l.eiusdem.col. 2. nu.6.ad l.Cornel.de sicar. eum qui nūquam Tabellio fuit, si vt Tabellio instrumentum conficiat, morte plectendum esse respondit. Iuxta sententiam Bald.ad l.data opera.C.qui accus. nō poss. Ex quo dubia redditur Angeli opinio, ad.l.si vacantia.C.de bon.vacant.libr.10.existimantis eum qui iurisdictionem non habet, 4
sed simulat, pœnæ falsi obnoxium nō esse. Ego cum Modestino respondeo,huiusmodi simulatorem,pro admissi qualitate secundum l.Corn.de fals. grauissimè esse puniendum.l. eos.§.fin. ff.ad l.Cornel.de fals. licet hac in re opiniones Doctorum varient;& Senatus ipse Tholosanus quid constituendum esset,anxiè dubitauit,vt apud Aufreriumdecis.401.videre licet. Et in hac quidem sententia etiam D. Damhouderium in Enchirid.rerum crimina. cap.123.num.10 fuisse video.Sed vt Appari- 5
torum ipsorum malicia & infamis vita sæpenumero abundat in Republica, quo nomine multum conqueritur Andreas de Iseruia, in constit.Neapolit.de assig.lit.citat. num.5.in lectura peregrin. Suntque vt plurimum viles personæ,vt ait Robert. Marant. in tractat. de ord.iudic.part.6.nu.43.tit.de citat. Ita quoq; ad falsitatem non dissimilem,non raro declinant,

nant,& mandatum arreſtandi ſe habere iactitant,falsò & contra veritatem; vt hac mentita fide,à debitore mandatum veluti redimente,aliquid accipiant; Quod qui faciunt,proculdubio crimen concuſsionis contrahunt.l.j.ff.de concuſſ.& non ſolum ad quadrupli reſtitutionem obligati ſunt, falſumq; committunt,ſed & concuſsionis nomine etiam aliàs, criminaliter puniuntur.l. quod euitandæ. ff. de condict. ob turpem cauſam Iaſon ad d.§. quadrupli. Odofredus ad l.iubemus. C.ad l. Iuliam repet.Barto.ad l.j.C.de naucl. libr.11. text.& glo.in l.ſi quis concuſſerit. C. ad l.Iul. de vi. Vnde etiam in ſimili reſpondet Paris de Puteo in tract.de ſyndic.cap.7. de Syndic.iudic.nume.7.quod officialis qui, vt componat cum eo de cuius delicto nihil omnino cõſtat, pœnam minatur,tenetur iniuriarum: Et qđ Iudices qui ſimulant ſe habere mãdatum capiendi, torquendi, moleſtandi,idque falsò, extra ordinem puniuntur,falſiq; admiſsi nomine tenentur.

6

De Apparitore metu,pecibus,vel ſordibus corrupto, & arreſtum non faciente. Caput 24.

ARGVMENTA.

Luxuries & auaritia homines plerumque ad ſcelera adigunt. *nu.1.*

Metus omnis turpis eſt in Iudice. *nu.2.*

Iudex negligens aut Iuſtitiã non adminiſtrans grauiter punitur. *nu.3.*

Appa-

Apparitoribus arrestum commissum non facientibus quo modo Partibus consulatur. nu.4.
Apparitores improbi ab officio sunt remouendi. n.5.
Remoueri quis potest ab officio ob solam negligentiã. numero 6.
Iudex contra Apparitorem improbum summariè procedit. nu.7.
Remotus ab officio, an amplius ad idẽ, vel aliud admitti possit. nu.8.
Seruientem seu Apparitorem delinquentem, an Iudex remoueat, an verò is qui illum constituit. n.9.

DVÆ sunt res, inquit Cicero, quæ maximè homines ad maleficium impellũt, 1
luxuries, & auaritia, Vñ cũ pleriq; Apparitores aut poculis aut nũmis nimiũ addicti sint, adeo vt in quibusdã neq; pecuniæ modus est, neq; cupiditatum, quos nulla præda vnq̃ improbè parta minuit, sed auget potius, atq; inflãmat: frequenter accidit, ꝙ cum arrestandi seu sistendi mandatum receperũt, vel pecunia corrupti, vel amore familiaritatis & compotationis excæcati, dissimulant, officiumq́ue suũ non faciunt, magno Reipubli. malo, & graui creditorum periculo, ac detrimento. de quib. his verbis scribit Carol. Molinæus, ad 2. part. consuetu. Paris. titu. 2. §. 52. glo. 1. nume. 184. Notæ enim sunt expilationes Apparitorum præsidialium, præsertim hoc tempore quo nõ solum officia multiplicantur, sed non nisi ingenti precio habẽtur, & iam ridiculæ sint antiquæ sanctæ cõstitutiones, de eorum salariis editæ,

editæ; nec hoc solum, sed multò plus exigunt à pauperib. rusticis, quibus breue tẽporis spacium, & vsurarias dilationes subinde vendũt, ne pignora transferant, aut ne vili distrahant. Hactenus ille. Alios verò metus & potentia debitoris, extra limites iustitiæ & propriæ functionis, in transuersum agit, contra dictũ Ec-
2 clesiastici ca. 7. de Iudice loquentis; Noli fie- "ri Iudex, nisi valeas virtute perrumpere ini- "quitates, ne forte extimescas faciem poten- "tis, & ponas scandalum in agilitate tua. I- "deoque idem Molinæus d. loco iterum subiicit, Necesse esse ad rectam & debitã & à Deo
8 præceptam politiam, non solum iudicãdi officia, sed quæcunque vel minima iustitiæ ministeria, idoneis & fidis, gratis concedere, quemadmodum & beneficia omnia, & dignitates ecclesiasticas. Sic enim fieret, vt nefario, & cauponario rerum sacrarum & magistratuum quæstu sublato, totum regnum, & præcipuè maiestas ipsa Regis, non solum coram omnib. hominib. sed etiam coram Deo & angelis & sanctis eius, magnopere floreret & prosperaret, & omnibus tam spiritualibus quàm temporalibus opibus, & maxima pace lætaretur, &c. Defectus verò iustitiæ & licentia peccandi, facit eiusmodi Apparitores verè esse quod de eis scribunt veteres, quod sunt vt plurimum viles, voraces, praui, auari, pertinaces, & proterui. Paris de Put. in tractat. de syndic. ad verb. familia. 1. Bal. ad l. si vt proponis. C. de exec. rei iudic. Frederic. de Senis cõs.

119. Tyraq. de retract. §. 8. glo. 9. & probatur satis in l. j. C. de muner. libro 12. & in l. j. C. de priuileg. cor. qui in pal. milit. & in l. omnes. C. de episc. & cle. Hos igitur & sua quoque pœna iusta manet. Nam si Iudex negligens vel corruptus, & parti requirenti iustitiam non administrans, tam grauiter coërceatur & puniatur. l. j. C. de desert. l. fin. C. pub. lætit. latè Paris de Puteo in d. tractat. de syndicat. ad verb. negligentia. cap. j. aliisque locis multis, quanto magis hoc genus hominum ignobile & vile, nisi Apparitores Regios excipias, qui honoratiores fortè aliquibus videntur, licet aliquādo non sint, puniri debet. Sanè qualescunque sint, quādo arrestum facere nolunt, aut ne faciant latitant, & se subducunt, potest pars in eum casum contra eos protestari, condemnabuntur eidem parti executionem seu arrestum requirenti, ad expensas, damna, & id quod interest, vt ait Rebuffus ad ord. reg. to. j. tract. de sent. execut art. 8. glo. 5. & tomo 3. in tract. de citat. in pręfat. num. 80. Ita vt non multò aliter sese loco ipsius debitoris constituere videantur, quàm Iudex pro arrestatione requisitus, & negligens, vel iustitiam non administrans. l. fi. & ibi Doc. ff. de var. & extraor. cognit. pulchrè Castrens. cons. vlt. versi. secunda causa est. libr. j. cap. Dominus noster. 23. q. 2. Sed & diui Principes Gratia. Valēt. & Theodos. huiusmodi executores qui officium suū facere cessauerunt, ab executione remouendos, aliosque in locum eorum supponendos esse

esse rescripserunt; vt sciant causas à se nō esse diludēdas, nec lucri gratia aliquod eis vicium
6 imponendū. l. j. C. de sport. Quo modo, quod amplius est, in multis aliis casibus, ex sola negligentia, nō dico malicia, & improbitate vel corruptiōe, eum qui publicam aliquam functionem sustinet, ab officio remoueri, notat
7 Bellouisius in sua praxi, sub titul. de citat. Ad quam quidem remotionem & arbitrariam coërtionem, ex ea enascentem non ordinario & solenni ritu seu ordine iudiciorum, sed summariè, de plano, velo leuato, & sine strepitu procedendum esse testatur Bald. ad d. l. fi.
8 Sed an venia digni sint, vt postea elapso aliquo temporis spacio, denuò ad suas functiones admitti possint, quæsitum fuisse scio. Sanè, si propter admissum istiusmodi delictum per sententiam Iudicis remoti sunt, quia Iudex semel suo officio est functus, restitui ab eo non possunt, l. si quis decurio. & ibi Bald. C. de fals. & in terminis decidit Chassanæus, des iustices & droictz. Rubr. Mesiers & Sergens. §. 6. nu. 50. quemadmodum & quilibet alius officialis propter negligentiam vel culpam in officio commissam, remotus, non admittitur ad aliud officium, & alios honores. l. quicunque. C. de diuers. offic. libro 12. etiamsi propterea ad omne damnum parti illatū, ad sumptus omnes, & ad id quod interest, teneantur, præstito aduersus ipsos in litem iureiurando, vt not. Paris de Puteo, in tractat. de syndic. ad verbum, negligentia. cap. 4. Quinimo quod magis

magis est, capit. 2. existimat eiusmodi Officialem absolutorium rescriptum impetrare non posse, neque contineri hunc sub generali indulto Principis ciuibus concesso, sed simpliciter remoueri, etiam officio eius adhuc durante, l. si aliqui. C. de suscept. l. iudices. C. de dignit. Sed breuius de his Alberic. ad l. si quos. C. de offic. præfec. præt. orient. versic. sed nunquid. ait eos qui ob delictum suum remoti sunt, ipso iure ad idem vel aliud officium, assumi iterum non posse. l. placet. in fin. C. de episcop. & cler. cap. dictum. 81. distinct. Cæterũ de gratia & ex speciali dispensatione Principis, qui sibi manum non claudit, possunt; quod & vsu quoque receptum videmus.

Elegans autem est quæstio, quis huiusmodi Apparitorem remouebit, ipséne Iudex inferior, an potius Princeps, vel alius quispiam qui ex priuilegio sibi à Principe concesso, illũ constituit? Et quidem Ioan. Fabri ad l. fi. C. de offic. præfe. vrb. quem refert & sequitur Ioan. Constan. ad constitut. reg. artic. 10. incip. Que suyuant. circa fin. respondet, quod Seneschali non possunt auferre officia Seruientibus vel Officialibus qui delinquunt in suis officiis, quæ non habent ab eis, sed à Principe, vt l. j. C. de offic. præf. Augustal. quamuis ipsos in officio delinquentes punire possint. l. si. quis. §. si quos. & ibi latè Bart. ff. de pœnis. Sed & Paridem de Puteo in tract. de Syndic. ad verb. potestas. num. 2. in hac quoque sententia fuisse reperio, dum ait, quod is Officialem remouet, 9

qui ipsũ creauit: secus si fuerit creatus à Principe, vel ab aliô superiore. Qua de re plura ibi apud eundem Paridem videre licet. Non me latet, quàm sint sępe refractarij, in quos deponendi & remouendi potestatem nō habet vir clarissimus Præfectus vrbis, qui horum opera etiam in summo capitis sui discrimine & vitę periculo vti debet. Sed quisquis remouendi potestatem habet vel non habet, vtiq; remoueri eos publicè atq; priuatim expedit. Nam si in officiis suis cum aliorum detrimẽto grassentur, vel delinquant, periculum est illius qui hos constituit, & propter malam electionem, his non soluendo existentibus, ex propriis facultatibus damnum illatum refundere tenetur, teste Ioan. Constan. d. loco. Paride de Puteo etiam d. loco c.j. cum c. 2. num. 3. & Ange. ad l. ne diu ff. de pœn.

Arrestatus an credere Apparitori debeat. Caput 25.

ARGVMENTA.

Apparitori an et quando credatur literis sui officij non ostensis. nu. 1. et 4.
Apparitor esse præsumitur qui pixidem defert. n. 2.
Offendens Apparitorem non habentem signum, an eodem modo puniatur. nu. 3.
Pro nuncio præsumitur in his quæ officium eius concernunt. nu. 5.
Mandatum an præsumatur. nu. 6.
Apparitori an sit credendum, cōsuetudo docet. n. 7.

VTRVM verò is, qui arrestatus est, credere debeat Apparitori, se Apparitorẽ esse,

esse, sistendique potestatem habere, asserenti, dubium esse posset. Bartol. in tract. quom. & læs. maies. crim. proced. in verb. per nuncium. respondet, credẽdum esse Apparitori, etiamsi 1
non ostendat literas sui officij, in loco & iurisdictione intra quam est Apparitor, ca. cum dilecti, de dolo & contu. præcipuè si aliquod signum habeat, cuiusmodi alij Apparitores habere solent. Nam eo ipso quod quis defert 2
tale signum, præsumitur quod sit Apparitor. Boer. quæst. 170. num. 4. Innoc. ad c. quoniam contra. de probat. Perus. ad capit. cum parati. coll 6. num. 10. de appell. Rebuff. ad constitu. reg. tomo 3. tit de citat. art. j. glo. 2. nu. 3. versi. creditur. Sicut econtrà Salicet. ad l. sanctum. ff. de rer. diuisio. & Salicetum etiam secutus Chassan. ad consuetu. Burg. rubri. j. §. 7. num. 25. versicul. pro sexta limitatione. respondet, quod si quis offendat, nuncium vel apparitorem non habentem signum, in ea qualitate, 3
hoc est, tanquam offendens nuncium & personam publicam, non punitur: multumque ait signum eiusmodi operari, vt illi qui se apparitorem esse dicit, credatur vel nõ credatur. glo. ad l. magis puto. §. ne tamen. ad verb. Viatorem. ff. de reb. eor. quamuis aliàs Regiis & 4
prouinciarum executoribus, non nisi ostensis literis, in grauioribus causis credatur, qua de re plura dicto loco, nume. 27. Chassanæus. Sed hæc in citatione verbali dubium vix habent: Nam si Apparitor vel signum istiusmodi habet, vel pluries potestatem hanc sciente
 debi-

debitore exercuit, fidem ei adhibere debet. Bald.ad l.exemplum,in fin.C.de prob. Abbas & Felin.ad cap.super his.de fid.instrum. quia facilis hoc casu est recursus ad ipsum Iudicẽ, à quo quæ sit apparitoris illius qualitas cognosci potest,teste Paulo Parisio consil.17.nu.11. libro 4. Cæterum de citatione reali, in qua si ius scriptum sequaris, causæ cognitio (vt diximus) requiritur,& ad quã expressum mandatum Iudicis est necessarium,maior esse posset dubitatio, vtrum credatur Apparitori, se apparitorẽ dicenti, & mãdatum arrestandi se habere alleganti. Sunt enim qui id negant; sunt etiam qui affirmãt ex eo, quod nisi præsumeretur præcedens commisio, sequeretur quod nuncius falsum scienter committeret.l. qui nomine.ff.de fals. Roma.singul.313.quæ quidem præsumptio minimè est accipienda,
5 l.merito.ff.pro soc.& pro nuncio præsumitur in his quæ officium eius concernunt.l.2.C.de execu.& exact.libr.12.glo.& Doct.ad d.cap. cum parati. Vtramque sententiam suis argumentis ac rationibus, validè vtrinque suffultam, libr.præsumptio.regul.3. cap.14.refert Alciatus, tandemque etiam opinatur, in reali citatione,quæ aliqualem causæ cognitionem desiderat, necessarium esse, vt de ea in actis cõstet. Sed si Iudex in vim illius realis citatio-
6 nis,ad vlteriora procedat: tunc,inquit,præsumi potest mandatum præcessisse. l. si filiusfa. vbi Bald.& Salicet. C.de petit.hereditat. Ego verò in ea sententia versor, vt existimem ad leges

leges scriptas quod attinet in citatione reali, quam præhensionem seu arrestationem aut impedimentum rectius dixeris, commissionem & commissionis illius demõstrationem esse necessariam, vt quis arrestari posit, nisi tamen periculum sit in mora, quod superioribus capitibus fusius à nobis dictum fuit. Sed vbi consuetudo diuersa est, vt plerumque hic vbique est, periculo arrestari procurantis, necessum est eum qui arrestatur & impeditur, nuncio etiam non ostendenti mandatum parere, modo insignia apparitorum gerat, aut pro tali publicè habeatur; quia consuetudo in his sequenda est. Baldus ad l. neminem. C. de exhib. re. Iason in d. §. quadrupli. & ibi Fab. Idem Bald. ad l. si quando. C. de testibus. 12. q. Cornæus consilio 2. in fin. lib. 4. Qua tamen in re, prudenter cauere solent magistratus, vt intra triduũ actio aduersus arrestatum intẽdatur, poteritque in eiusmodi rebus eam moderationem Iudex adhibere, quam existimabit proposito negocio maximè cõuenire, arg. l. qui pro tribunali. ff. de re iudi. Porro autem eundem hunc articulum latè suo more explicat Tyraquel. de vtroque retract. Latius verò & eleganter Hyppolit. ad l. de vniquoque. nu. 115. cum seq. de re iud. quos si libet vide. 7

Apparitori referenti se aliquem arrestasse, an sit credendum. Cap. 26.

ARGVMENTA.

Apparitores an corã testibus arrestare debeãt. n. 1.

Apparitor an apparitori testis esse debeat. *nu.2.*
Iudici aut Arbitro soli non creditur. *nu.3.*
Apparitori soli an credēdum sit, Iudicis arbitrio relinquitur. *nu.4.*
Apparitoris falsam relationem facientis pœna. *n.5.*
Apparitoris falsitas quo pacto conuincatur, relatiuè. *nu.6.*

EADEM quoq; ratione dubitari potest, vtrum soli Apparitori credēdum sit, qui se debitorem ipsum, vel res eius arrestasse affirmat? Rebuffus ad constit.reg.tomo 3. art.1. gl.2. & moribus & legibus Gallorum receptū
1 esse testatur, ne apparitores executionem faciant, nisi duos testes adhibeant, qui testificari de illo actu possunt; quia cum ipsi regulariter viles sint.l.prohibitum.l.defensiōis. C. de iur. fisc.lib. 10. falsasque relationes facere, vt not. Doctor.ad cap. quoniam contra. de probat. & pro modico vini dolio, sępe deierare soleāt, teste Hostiensi in sua summa. Rubric.de contu. §.qualiter, versic.contra. Ideo duos debent adhibere testes; Nam in ore duorum aut triū stat omne verbum. cap.cum esses. c.relatum. de testam. Et isti testes non possunt esse Appa-
2 ritores, quia vt ille idem ait, vnus pro altero, etiam falsum deponere posset; Nam vt vetus habet adagium, muli mutuo se scabiunt. Nō tamen requiritur subscriptio testium, sed sufficit apparitorem referre se arrestasse talem in præsentia Ioannis & Petri testium. Idem Rebuffus d.tomo 3.art.2.glo.4 nume.16. versic. Quinimo requiritur. Porro ad leges scriptas

quod attinet, sunt etiam non inferioris loci interpretes, qui existimant nuncio seu Apparitori sine testibus credendum non esse, per l. vlt. C. de bo. vacant. lib. 10. & quod vnius vox nec condemnat nec iustificat. cap. admonere. 32. quæst. 2. etiamsi (vt ait Constantinus Imperator) præclaræ Curiæ fulgeat honore. l. iurisiurandi. C. de testibus. &, si soli Iudici, aut arbitro non creditur. l. ne in arbitris. §. penu. C. de arbitr. & d. capit. quoniam. certè multò minus apparitori soli credi debet, cum magis pro Iudice præsumatur, l. 2. C. de offic. ciuil. iudic. pro apparitore verò nequaquam. l. nè diu. C de pœn. quos & Salicet. ad ad l. tres denunciationes. C. quom. & quand. iud. & Philip. Francus in cap. cum teneamus, col. vlt. de appell. viles & ribaldos vocant. In qua sententia fuit etiam glo. ad d. cap. quoniam. dum ait, soli nuncio publico & iurato credi in foro ciuili secundum consuetudinem. At de iure communi, inquit, videtur, non esse ei credendum, nisi aliter de veritate legitimè constet. Alij putant credendum huic esse, si non fuerit negatum, posseque debitorem iuramento euadere, si iuret se arrestatum vel citatum non fuisse. Hostiensis ad d. cap. quoniam. Ioann. Fab. ad l. ea quidem. C. de accusat. glo. in cap. proposuisti. ad verbum, non probatur. 82. distinct. Alij verò dicunt, non esse ei credendum in rebus magni præiudicij, Bald. ad l. magis puto. §. illud. ff. de rebus eor. & ad d. cap. cum parati. Luças de Penna, ad d. l. 1. C. de Curial. 3

libro 12. Constat autem ex his quæ ante diximus, arrestationem maximi præiudicij esse. Alij hoc totum, an apparitori soli cre-
4 dendum sit, Iudicis arbitrio & religioni relinquunt. Quid enim, inquiunt, si Apparitor sit vitæ diffamatæ, & debitor integerrimus? Cõsiderabit itaque Iudex qualitatem personarum atque negocij, & huic vel illi magis credet, vel iuramento ab eo exacto, vel etiam non exacto. Hostiens. ad d. cap. cum parati, & ibi etiam Panormit. Archid. ad cap. proposuisti. & ad cap. venerabilibus. de sent. excom. lib. 6. latè Petr. Iacob. tit. de act. de constit. pecu. coll. penult. versic. nec etiam deberet credi. Alij denique simpliciter asserunt Apparitori esse credẽdum, per l. j. §. cura carnis. ver. quies. & ibi Bald. ff. de offic. præfec. vrb. & d. l. magis puto. §. ne tamen. & l. si quis decurio. C. de fal. & l. apparitores. C. de exactor. tribut. libro 10. Quam opinionem Decius, Imol. & Philip. Franc. in d. c. cum parati. communem esse testantur? Nam & Seruienti & Apparitori creditur super eo, quod inuenerit tales ludentes, vel animalia damnum facientia. Barto. ad l. ea quidem. C. de accusatio. maximè si ad inquisitionem illius rei fuerit deputatus, vt ait Paris de Puteo latè de Syndi. ad verb. notorium. cap. vlt. num. 3. Tyraquellus quoque de vtroque retract. §. 8. glo. 9. in princip. nu. 11. versi. & hæc quidem. hanc opinionem (quãtum ad ius commune attinet) veriorem esse asserit; sed id tamen cum moderationib. quæ sequũtur.

tur. Primò vt is Apparitor sit publicus & iuratus. glo, ad d. §. cura carnis. Bald. ad l. 2. C. de sport. non quod in quolibet actu iuramētum præstare debeat, sed satis est eum in principio iurasse se fideliter officium suum executurū, vt fieri solet & debet. Baldus ad d. l. magis puto. §. illud. & ad d. l. 2. Secundò vt ei credatur, si istiusmodi negocium ad officium eius pertineat, vel ex eo dependeat. Cyn. ad d. l. ea quidem. Bartol. Bal. ad d. §. cura carnis. latè Chassanæus ad consuetud. Æurg. titul. de iustitia. §. 6. in glo. par leur sermens. Quid autem si arrestatus vel pars falsam esse Apparitoris relationem probauerit, quomodo Apparitor punietur? certè Rebuffus d. tomo 3. articu. 5. glo. 4. versi. quid si pars. respondet, quod si pecunia corruptus hoc fecerit, pœna legis Corneliæ de falsis punietur. l. j. §. sed & si quis ob renunciandum. vbi glo. & Doctor. ff ad l. Corne. de fal. quæ hodie in multis Iudiciis, & in Francia, est pœna mortis. Si verò non pecunia corruptus, sed quadam iniuria vel simplicitate falsum commiserit; ad id quod interest, actione in factum, & ad mulctam tenebitur. l. qui nomine. ff. de fals. quam legis decisionem esse ad hoc singularem dicit Romanus sing. 313. & Guido Pape quæst. 44. incip. testis. in fi. suoque officio priuari debet. Baldus ad cap. fi. de dol. & contumac. argum. §. fin. in authent. de arm. quando ex simplicitate vulpina, qua vti solent, hoc fecit: secus, si ex simplicitate columbina, quæ dolum & fraudem non nouit.

Chassan.ad consuetu. Burg. tit.j. §.6.ad verb. de leurs rapports.per l. 2.C.de sportu.Iason ad §.quadrupli. de act. Mihi ad eam rē maximè accommodata videtur.l. si aliquid . C.de suscept.libr, 10.quæ vetat ne quis eorum qui semel de huiusmodi crimine cōuicti sunt,idem officium rursum gerat.Quo loco constitutionem de notariis,tributorum susceptoribus,& aliis quibuscunque in officio constitutis, intelligit Ioan.de Platea antiquus & non indoctus interpres; eoque etiam pertinet quod in l.Iudices.C.de dignit.lib 12.constituit Imper. dum ait;Iudices qui se furtis & sceleri b.fue- " rint maculasse conuicti, ablatis codicillorū " insignibus, & honore exuti, inter pessimos " quosque & plebeios habeātur, nec sibi post- " hac de eo honore blādiātur, quo seipsos in- " dignos iudicauerunt. Rursum in l. 2. C.de " palat. sacr.larg.libr. 11.Nullus,inquit,The- " saurariorū semel deprehensus euersor,quo- " cūque pacto,aut repetat miliciam suam,aut " aliam. Multa autem huc pertinentia, ele- " ganter tradidit Antonius Capycius decis.nona Neapol. 121.incip.In causa officij. quo loco exactè inquirit, & latè disputat,an hæc officij priuatio ipso iure fiat,an verò sententiam requirat; qua ratione falsitas Apparitoris cō-
6 uincatur, & cui bona ipsius applicari debeāt.

Quis salarium Apparitoris soluere ei debeat. Caput 27.

ARGVMENTA.

Expēsas soluere debet, qui actum fieri desiderat.n.1.

Instru-

Instrumentum fieri mandans Tabellioni soluere tenetur. *nu. 2.*
Boui trituranti, os non est claudendum. *nu. 3.*
Apparitor plus accipiens quam salarium, quo pacto puniatur. *nu. 4.*
Pœnæ extra casum suum non sunt extendendæ. n. 5.
Apparitori, qui operam dedit vt arrestaret, si ex pœnitentia creditoris desistat, nihilominus salarium debetur. *nu. 6.*

MVLTOS passim reperias, qui lites libenter suscipiunt, sed ægrè aliquid in has expendunt. Quo modo & in hac quoque materia arresti, qui arrestum solicitãt, & operam Apparitoris exquirunt, nõ rarò eo facto, nodum in scyrpo quærunt, & ab ipso debitore arrestato salarium peti volunt. Sed istorum hominum sordes, vnus ex multis, ad §. quadrupli. Institut. de act. confutat Faber, qui ea in re Ioannem Zasium & alios sibi consentiẽtes habet, quod executor seu apparitor, non à debitore, quem vtique inuitum detinet vel arrestat, sed à creditore arrestum postulante, salarium suum exigere debet. Nam vt ait Vlpianus quo loco de exhibitione agit, ille tene- 1
tur ad expensas, cuius gratia celebratur actus, l. sed & si. §. j. ff. ad exhibend. Expressius verò hæc Accursium secutus ad l. cum sæpe. C. de erog. milit. annõ. tradidit antiquus interpres Iacobus Rebuffus, Si quis, inquit, petit custodiam militarem in sui fauorem aut defensionem, sumptus præstare debet; Sin autem custodia in eius odium vel detrimentum postulatur,

latur, puta quia est arrestatus, vel aliàs custoditur, eo casu non ipse sumptus præstat, sed is qui fecit illum detineri, quia gratia ipsius fit, ideoque tenetur, non multò aliter quàm
2 tenetur soluere tabellioni, is qui ad suam defensionem iurisque proprij tuitionem, instrumentum fieri mandat. Quam sententiam etiam Ioannem Constant. ad ordin. reg articu. 183. versi. & reprobat. Ioann. Fabrum, secutum esse video; quippe quod reus ipse nunquam solueret, & interim apparitoribus, qui ex hoc suo officio victum corradere debent, soluendum est, ne boui trituranti claudatur
3 os capit. cum secundum. de præb. & tandem non inueniátur, qui munus istiusmodi subire velint. Et hac quidem occasione Chassanæus ad consuetudinem Burg. tit. 1. Rubri. de l'amende de simpl. recousse. §. 7. ad verb. l'amende. nume. 44. disputat, nunquid apparitores possint sibi ipsis soluere, & pignora propria eorum auctoritate, à reo capere pro eorum salario; quod quidem prima facie fieri posse videbatur, per §. tripli. Institut. de act. & per ea quæ not. Iacob. Bellouis. ad §. illud. in authent. de exhib. & trans. reis. versic. quæritur decimo septimo. &c. secutus tamen Iasonem ad d. §. quadrupli. in 2. notab. eam cõsuetudinem iuri communi & æquitati naturali aduersam esse ait; quam etiam Faber ibi numero 10. versicul. & nota quod &c. licet nonnihil fluctuans per abusum irrepsisse re-
4 spondet. Quod si talis Seruiens excedat salarium

rium sibi taxatum (qua de re ex nouellis con-
stitutionibus multa colligi possunt. authent.
vt litig. in exord. & in authen. de sanct. episc.
§. sportularum. & in authen. de iudicibus, §.
nullo quoque; & de his excessibus grauiter
conqueritur Molinæus ad 2. partem consuet.
Paris. titul. 2. glo. 5. §. 52. nume. 184.) etiam ad
quadrupli restitutionem eum teneri, d. loco,
numero 6. asserit Iason. Sed cum hodie par-
tim noua constitutione Caroli Quinti Augu.
partim statutis particularibus locorum, sala-
ria certa apparitoribus præfixa & constituta
sint, an etiam hodie si plus exegerint & rece-
perint, in quadruplum condemnabuntur?
videtur quod ita damnari debet, cum eadem
sit ratio, & grande delictum est in publicis of-
ficiis exercere quæstum ex arbitrio proprio;
& vix quicquam minus ferēdum est in repu-
blica, quàm furtum huiusmodi manifestum.
Faber putat satis æquum esse, quod etiam ho-
die coërceatur temeritas istorum nunciorum
pœna quadrupli; sed putat de rigore durum
esse, cum pœnæ extra casum suum non sint
extendendæ. l. interpretatione. ff. de pœn. exi- 5
stimatque propterea cum Ioanne de Platea,
extra ordinem istos coërcendos atque puniē-
dos esse; Cæterum Iason tenet contrarium,
putans posse extendi pœnam quadrupli, e-
tiam ad casum statuti, cum non possit dari
diuersa ratio, vtpote quod idem sit crimen
nuncij excedentis legem, & excedentis statu-
tum. Zasius verò ibi numero 5. putat hanc
discor-

discordiam ita esse componendam; quod si pœna, excedenti nuncio est in statuto expressa, tunc vera est assertio Fabri, quia cessabit pœna quadrupli, cum generi per speciem derogetur. cap. generi. de regu. iur. l. sanctio legum. ff. de pœn. Si autem non est specialis pœna opposita in statuto, pœna quadrupli locum habet; quasi dicat, quod casus omissus à statuto, remanet in dispositione iuris communis. l. commodissimè. & ibi Doctor. ff. de
9 lib. & posthu. Sanè si Apparitor operam dedit vt arrestaret, & creditor pœnitentia ductus ab arresto desistat, nihilominus salarium debetur. argum. l. sed addes. §. fin. ff. loc. & quod singul. suo 66. incipien. stante statuto. notat Romanus.

De eo qui arrestum violat. Cap. 28.

ARGVMENTA.

Debitor arrestatus si in custodiam sequi nolit, quid iuris sit. *nu. 1.*

Violasse arrestum quis dicatur. *nu. 2.*

Arrestatus recedens non obstante arresto, quibus casibus non puniatur. *nu. 3. 5. & 6.*

Iuramētum an per Principem laicū relaxari queat. *numero 4.*

Iuramentum quod occasionaliter tendit in damnum salutis corporalis, non est seruandum. *nu. 7.*

Iuramentum debitoris de non recedendo sine licentia creditoris, quid operetur. *nu. 8.*

Actus omnis an prima vice absumatur. *nu. 9.*

Mulier ob libidinem vitandam fugiēs, pœna fracti arre-

& sti arresti non tenetur. *nu.10.*

Arrestatus fugiens, an sine noua citatione condemnari possit. *nu.11.et 13.*

Iuramento reuertentis ad carceres creditur, dicentis se ob iustam causam aufugisse. *nu.12.*

QVID autem si debitor arrestatus sequi nolit, & iussus ire in arrestum refractarius sit, atque ire recuset? Iacobus Bellouisius, 1 in sua praxi iudiciaria, sub rubric. de inquisitione, in fine, versicul. Iuxta hoc quæritur. ait, quod punitur ac si iuisset & arrestum fregisset; quia, inquit, non licet Prætorem contemnere, iuxta notat. ff. de iurisd. omn. iudi. l. si familia. & ff. de his qui not. infam. l. debuit. & ff. de arbitr. l. litigatores. & ff. de no. oper. nũciat. l. stipulatio. §. opus autem nouum. & ff. de interrog. act. l. de ætate. §. qui tacuit. & ff. ne quis eum. l. si per alium. circa princip. ad quod etiam allegatur l. relegati. § penulti. ff. de pœn. l. in seruorum. §. j. & l. aut damnum. §. quis. eo. titul. & ff. de re milit. l. 3. §. in bello.

Porro autem qui arrestum frangit pro arbitrio Iudicis acriter punitur. l. j. ff. de effract. & expil. quæ lex licet loquatur in eo qui violat carcerem, tamen idem est & hic; quia Oldrad. consil. 65. incip. Hic agitur; dicit, quod rumpens arrestum æquiparatur rumpenti carcerem; & eum sequitur Mendosius in tractat. de monitor. quæst. 8. numero 6. Violasse autem 2 siue fregisse arrestum dicitur, qui ad ecclesiam, ne in arresto detineatur confugit, postea quam arrestatus fuit, vt notat Guido Pape fin.

3 pe singulari suo primo. Sed ob non seruatum arrestum molestari non debet, qui ex necessaria causa ad superiorem accessit, secundum eundem Guidonem in tracta. de appel. quæst. vlt. numero 108.

Idem quoque est si Principis auctoritate recessit; eleganter enim respondit Guido quæstio. 194. incip. Princeps. quod princeps temporalis, ei qui iurauit tenere arrestum in aliquo loco, potest dare licentiam recedendi ex causa, & inhibere ei, ne in arresto maneat, atque sic contra iuratam promissionem dispẽsare. Dicens quod ita vidit obseruari & practicari per l. fin. ff. ad municip. & l. fin. ff. de re milit. Et quia is qui nõ obedit Principi morte dignus est. cap. 2. de maior. & obedien. multique casus existunt in quibus Princeps laicus dispensare potest, vt not. Speculator in titulo de dispensat. §. siue quoque; Et quia in iuramento auctoritas superioris semper intelligitur esse excepta. cap. veniẽtes. extra, de iureiurand. Sanè ego de hac decisione vtcunque dubito; Nam licet verum sit quod Princeps ex causa possit laxare iuramentum ad hoc vt is qui iurauit seruare arrestum, non puniatur, si non seruet, quia auctoritas Principis semper intelligitur excepta. d. capit. venientes. & cap. petitio. eod. titu. Et quamuis Aufrerius decis Capellæ Tholos. 402. dicat eum non esse periurum, qui iurauit soluere certa die, & non soluit, vetante domino temporali; si modo vetet ex iusta causa; Tamen quo ad animam at-

mam attinet, existimarem hoc iuramentum ab Episcopo cũ causæ cognitione esse laxandum, aut cum eo dispensandum, sicuti hodie de consuetudine generali hoc Episcopis permitti testetur idem Guido quæsti. 140. circa finem. In illis.n quæ ad animam pertinent Episcopi cura & dispensatio propria est. Et licet causa posit esse iusta, tamen ne ex violatione iuramenti labes aliqua animæ aspergatur Episcopum absoluere aut dispensare conuenit & tutius est iuxta ea quæ latè notat Roman.consi. 326. incip. In præsenti consultatione, & latius dicemus c. seq. num. 4.

Sic & is qui à loco in quo arrestatus erat recessit, & mox rediit antequam de violato arresto accusatus fuit, non ita punietur. Etenim Ludouicus Carrerius in sua praxi criminali, in 3. iudicio. numero 30. decidit quod is, cui est assignatus locus pro carcere, sub fideiussoribus; si decessit & statim rediit, non tenetur ad pœnam. Et videtur ea sententia confirmari posse ex eo, quod non videtur diuertisse aut recessisse is, qui statim redit. Verba Iulij Pauli sunt hæc. Si in breui reuersa est vxor, nec diuertisse videtur. l. 3. ff. de diuort. l plerique. ff. de iure dot. Et hoc credo verum si vltro rediit, & nullum præiudicium per hoc sit factum creditori. Sed si iurasset seruare arrestum, neque recedere à loco, puto eum periurum esse licet statim redierit, cum sua spõte contrauenerit iuramento & sine causa: & ideo tametsi non posit puniri tanquam violator 5

lator arresti, si non iurasset; poterit tamen puniri tanquam violator iuramenti, quia iurauit, & iuramento contrauenit, eoque nomine punietur, vel à Iudice laico, vel etiam à Iudice ecclesiastico; quia iuramentũ adiicit forũ foro, & vtriq; Iudici punitionem periurij defert, saltem per modum prçuentionis. cap. fin. & ibi not. Doct. de foro compet. lib. 6. vbi hoc latè quoque demonstraui.

6 Tertiò idem videri posset de eo qui cum esset arrestatus, subito metu pestis recesſit; si fortè in loco quo erat, supra modum grassabatur. Primò, quia in omni re subintelligitur clausula rebus in eodẽ statu manentib. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loc. & ideo superueniens tam vehemens pestis, debet eum excusare, vt in simili notat Socyn. consi. 215. lib. 4. Bauerius in tractat. de iuramento. versic. 72. Secundò, quia etiam si iurasset non recedere
7 ab arresto, tamen iuramentum quod occasionaliter tendit in damnum salutis corporalis, non est seruandum. Ioan. Andr. Cardi. D. Anton. Panor. Felyn. in c. si verò. de iureiur. & Egid. Bellamera cons. 16. incip. Factum est tale. Tertiò, quia pestis est fugienda. ca. negociatorem. 88. distin. & sicut excusat ne quis in loco infecto comparere teneatur, si est citatus. cap. quorundam. 74. distin. Corn. consil. 109. lib. 2. & consil. 131. libro 4. Ita etiam debet excusare ne quis in eo loco cũ periculo vitæ suæ manere teneatur: & qui absentat se ex causa pestis, habetur pro præsente. Roman, consil.

263. incip. Viso puncto. Quibus tamen non obstantibus, videtur contrarium in hoc casu esse verius; tametsi enim periculum vitæ imminebat ei ex peste, non tamen sine licentia à Iudice & creditore impetrata recedere debuit, c. præsentium. & ibi D. Card. nā qui sine licentia recedit, contumax reputatur, & pro delinquente habetur, cap. j. & ibi Decius, de iudic. glo. in l. contumacia. ff. de re iudi. & sicut magistratus aut Iudex ipse mansit in eo loco, ita vani timoris allegatio, eum non excusaret. l. vani. ff. de regu. iur. quod etiam ponderare videtur Ioann. Neuizanus consil. 51. num. 23. dum argumenta superius in contrarium relata limitat, si Iudex aut aduersarius est in loco, & licentia ab eo peti posset. Et sanè si idem aduersarius vel creditor est inhumanus, asper, durus, & intricabilis, Iudicis officio incumbet, vt maliciæ ipsius non nimium indulgeat. l. in fundo. ff. de rei vend. sed arrestum in alium vicinum locum transferat, vel indẽnitati creditoris arrestantis alio modo honesto consulat. Quod si creditori iurauit debitor se non recessurum sine illius permisione, antequam ei satisfecerit, vel cum eo composuerit, & postea creditor ei permiserit abire, intelligitur de prima vice; Ita vt si abierit & redierit, non potest amplius abire, nisi ille creditor iterum abeundi potestatem fecerit: quasi scilicet illa permisio sit cōsumpta prima vice & abitione, vt not. Bart. ad l. adulter. §. vltim. in princip. ff. de adult. Tyraquel. ad l. 8

9

boues. §. hoc sermone. numero 90. versiculo,
Quadragesimo nono. ff. de verb. signific. Ol-
dra. quem citat Alberic. ad l. vlt. coll. 2. versic.
prædicta etiam faciunt. C. de remissi. pign. li-
cet contrarium velit Calderinus, in sua dispu-
tat. incip. Ex octo studentibus, & Fely. volue-
rit vtrumque cōcordare in c. 2. versi. fallit ter-
tio. de truga & pac. meminitque illius Tyra-
quel. d. loco, in tertia limit. nu. 9. cum seq. Il-
lud tamen obseruādum est, quod si mulier eo
casu quo licitè ob debitum capta fuit, à carce-
re aufugit vel arrestum fregit, metu libidinis
10 Commentariensis antedicta pœna non tene-
tur, sicut cum permissione custodis ad tem-
plum iuit, & rediit. Bald. ad l. j. versicu. Sed po-
ne. C. de ædil. actio. Nam etsi hoc permitti
non debeat, tamen non ex eo quæ capta est,
sed Commentariēsis punietur. Boerius quæst.
217. in fin. Aliud est in eo qui carcerem verè
relinquere voluit, qui si in ipso actu fugę de-
prehenditur, tenetur ac si exiuisset, teste eodē
Boerio, quæst. 215. nume. 12. & si fugit ruptis
compedibus, inquit, etiamsi ostium fuisset a-
pertum, punitur Iudicis arbitrio, & pro con-
fesso habetur; adiicitq; ibi, nu. 22. arrestatum
debitorem, licet citari denuo non debuerit ex
11 iuris dispositione, pro more tamē, per plateas
ciuitatis à qua aufugit ad tres dies breues cita-
ri, visaque contumacia & defectu attento eū-
dem, etiam si citatio ad notitiam eius nō per-
12 uenerit, cōdemnari. Quod si verò reuertatur,
credetur iuramento eius, dicētis se ob iustam

causam fugisse.Cyn.ad l.fin. C.de requir.reis. Cornæus consi.58.lib.2.Hyppolit. sing.115. nisi Iudici aliud videatur. Quoniam verò vt superius diximus solet in Romana Curia fieri arrestum,ne quis loco discedat, sub pœna excommunicationis, quærit Quintil. Mendos. in tract.de monitor.q.9. vtrum arrestatus illicentiatus recedens, possit ilicò excommunicari,absque alia citatiõe? Et videtur quod sic, quia eo ipso quod cõtrauenit, videtur esse excommunicatus; ergo alia citatio vel monitio requiri non debet.cap.reprehensibilis,ibi,nisi fortè talis sit culpa,&c. de appel. & ibi glo.Io. Andr.& alij.& c.præterea.2.de appel.vbi sententia excommunicationis sub cõdicione suspenditur,si ante condicionis euentum fuerit appellatum.Ergo si non appelletur,vt in casu nostro,non suspenditur, & aliud dicendũ est: & sic statim vel elapso termino, vel impleta cõdicione, vel constito de contrauentione,est excommunicatus,vt per Lapum alle.73. Decium cons.145.Sed tamen his non obstantib. Idem Mendosius tenet contrarium.prout etiã in terminis tenẽt Rota decis.822.incipi. Sciẽdum est,quod quando aliquis,in antiq.& Socyn.consil.20.quod est inter consil.Curtij senioris,positum,num.17.vers.sed infra facillimam. Idem etiam dicere possumus in iudicio 13
ciuili,quod licet quis violauit arrestum, tamẽ non incidit ilicò sic in pœnam violati arresti, quin debeat prius citari,& ad eam pœnã condemnari,vel saltem declarari,quod incidit in

eandem; ideo quod posset illi defensio & exceptio aliqua competere, iuxta ea quæ d. cons. 20. inter cons. Curtij latè deducuntur.

Quantam mulctam seu pœnam Satelles violationi arresti apponere possit. Caput 29.

ARGVMENTA.

Arbitraria pœna aut mulcta impositioni quãdo locus sit. nu. 1.

Pœna & mulcta sunt cõmoda iurisdictionum. n. 2.

Mulctandi modum esse arbitrarium, quomodo sit accipiendum. nu. 3.

Pœna violati arresti etiam ab alterius territorij Iudice irrogari potest. nu. 4.

Iudex an pœnam & mulctã augere & minuere possit. nu. 5. et 7.

Arresti violati pœna cui veniat adiudicanda. numero 6. et 9.

Pœna etiam ex leuissima contumacia imponi potest. nu. 8.

QVOD proximo capite diximus eum qui arrestum violat arbitrio Iudicis puniri posse, minorem difficultatem habet, si (vt plerunque fieri solet) satelles debitorem arrestauerit, eundemq́ue à loco in quo arrestatus est, sub certa pœna aut mulcta non recedere
1 iusserit. Arbitrariæ enim pœnæ aut mulctæ impositio, solet esse subsidiaria, vbi certa aliqua prius comminata aut declarata non fuit, l. j. §. exploratores. & ibi Bart. ff. de effrac. Alexan. in l. si quis id. ff. de iurisd. omn. iud. l. 2. C. de crim.

de crim. sacrileg. & Matth. de Afflict. in Constitu. regn. incip. Disputatur. in 2. notab. Sed quoniam plerique satellites ex magnitudine mulctarum dominorum suorum beneuolentiã captant, & quo plures & maiores fecerint, tanto gratiores se illis esse experiuntur, nimis bene intelligentes illud quod ait Bartolus & 2
alij, ad l. j. ff. solut. matr. quod pœnæ & mulctæ sunt commoda iurisdictionum, & Roman. cons. 70. Ideo illud quoque extra propositum nõ est, si quæratur, an in potestate atque arbitrio satellitis sit, quantam velit pœnam, aut mulctam apponere, videlicet aut cẽtum florenorum, aut cẽtum coronatorũ, aut centum realium, aut anglottorum aureorum, aut maiorem? Et sanè quoniam non potest maior esse auctoritas satellitis, quàm Iudicis, cuius auctoritate fit arrestatio, etiam si ex cõsuetudine loci, non semper speciale mandatum, ad eã faciendam habere debeat, (vti superius est ostensum) ob oculos ponenda est, elegans illa cõstitutio, Arcadij & Honorij Imperatorum, quam de modo mulctarum ad Messalã Præfectum prætorio miserunt, in hæc verba; Eos „ qui ordinario prouincias iure moderantur, „ erga eorum personas, quos culpa reddit ob- „ noxios vltra duarum vnciarũ auri summã „ condemnare non patimur. Proconsularem „ verò potestatem si mulctãdi necessitas im- „ minebit, senarum vnciarũ auri summa co- „ hibebit. In qua forma etiam Comes Oriẽtis, „ atque præfectus Augustalis erit. Cæteri verò

 specta-

ſpectabiles Iudices, & qui vice noſtra admi- "
niſtratiōis gubernacula ſuſceperit, vltra tres "
auri vncias, ſibi intelligant licentiā denega- "
tam. l. eos. C. de mod. mulct. Sub proconſulari
autem poteſtate intelligit etiā Epiſcopos, ibi
Accurſ. ad verb. procōſularem. Vncia verò au-
ri quanta fuerit, vide Didac. cap. 3. & 4. in libr.
nummiſ. veter. Alcia. lib. 4. c. 21. diſpunct. Bu-
dæum de Aſſe, & alios. Et ideo quod nōnulli
dicunt, modum mulctandi eſſe arbitrarium,
3 ita accipit Alciat. in l. aliud eſt fraus. nu. 16. ff.
de verb. ſig. dum legitimum modum iam de-
ſignatum, in d. l. eos. non excedat; minorem
autem imponere eos poſſe non dubitat. in l. ſi
qua pœna. nu. 11. eod. illo tit. Sed hæc elegans
mulctarum cōſideratio, iterum ferè in diſſue-
tudinem abiit, & ab incerto Iudicis arbitrio
pendere cepit, vt teſtantur Alexand. conſi. 35.
num. 5. libr. 2. Iaſon ad l. j. §. quod prætor in fi.
ff. ne quis eum qui in ius voc. Specul. in tit. de
ſenten. prolat. §. ſpecies. verſ. ſed nūquid titu-
lus. Maranta de ord. iudic. parte 4. in 5. princi-
4 pali diſtin. nu. 69. Ob quam aut ſimilem pœ-
nam vel mulctam, etiam ab alterius territorij
Iudice, ſi comprehendatur, puniri eum poſſe
arbitror, Iuxta not. per Matth. de Afflict. ad
conſti. incip. De pacterenorum. in 5. notabili.
Sed quoniam pœna eſt commenſuranda deli-
cto. l. omnes peregrini. C. commu. de ſucceſſ.
& quia Iudex ſicut pœnam & mulctam etiam
ordinariam in præcepto, ex cauſa augere po-
teſt. Hoſtienſis in §. de mulcta. in tit. de ſentē.

& re iudic. Ita quoque eam aut remittere, aut moderari, atq; minuere potest. l. illicitas. §. fi. ff. de offic. præsid. Maranta. de ord. iudic. parte 6. capit. incip. Expedita secunda parte. nu. 32. boni Iudicis officio incumbet iusto temperamento, ita se hac in re arbitrum cõstituere, vt neque nimium remissus, neq; nimium seuerus fuisse videatur, personarum & circunstãtiarũ rei, rõne habita atq; expẽsa. l. respiciendum. l. aut facta. ff. de pœnis. eandemq; in dubio, fisco adiudicabit. l. Iulianus. §. his quoq;. C. de sacrosf. eccle. Bart. in l j. C. de excusa. muner. lib. 11. Bald. in c. quæ sunt regal. Quod si 6
dicas, remissionem mulctæ inferioribus iudicibus non permitti, sed illustrioribus & maioribus tantum, vt ait Rebuffus, tomo 3. ad ord. regias. tract. de appel. artic. 11 §. gl. vna. & art. 14. num. 20. respõdeo eam sententiam etiam ipso Rebuffo teste, à glos. & Doctorib. reprobari in l. & in mulctis C. de appell. & ab Ang. in tract. malefic. ad verb qui Iudex. versi. inci. quæro an contumacia. num. 26. Cui decisioni standum est, nisi cõsuetudo aut statutũ, aliud inducat; maximè cum causa minuẽdi subest, vt per Afflict. ad constit. incip. Et quæ ad decus. in 10. notab. aut cum ex causa recessit arrestatus, quæ etsi sufficiens nõ fuit, aliquo tamen modo probabilis fuit, veluti propter nõ satis iustum metum hostium, aut pestis, aut belli, aut insidiarum, & si quid his sit simile. 7
Quamuis enim mulcta possit imponi, etiam ex leuissima offensione, & contumacia, aut 8

præuaricatione, vt ait Curt. ad d. l. j. §. j. nu. 13. ff. si quis ius dic. non obtemp. tamen indigestæ voluntati satellitis, indulgere, & talē mulctam ab homine arrestato, quem ille fortaßis odio prosequitur, exigere quantā ipse voluerit, res esset plena iniquitatis, & appellatione
9 digna. Quæ modo & in simili dicimus, quod mulcta aut pœna, si parti sit applicanda, debet regulari, secundum interesse & damnum partis aduersæ. l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. Ioan. Constant. ad ord. reg. art. 121.

Vtrum aduersus mulctam seu pœnam violati arresti, præscribatur.
Caput 30.

ARGVMENTA.

Actiones pœnales & mulctæ certi tēporis spacio præscribuntur. nu. 1.
Mulcta ob spretum Iudicis præceptum commissa, post annum non potest exigi. num. 2.
Arrestatus ob pœnam violati arresti post annum conueniri non potest. nu. 3.
Pœnam violati arresti post annū non posse peti, quo pacto intelligendum sit. nu. 4.
Iuramenti violati persecutio, anno non concluditur. numero 5.

1 ADVERSVS actiones pœnales & mulctas, certi temporis præscriptiones, à lege inductas esse constat. Actioni enim iniuriarum, anno præscribitur. l. si non conuicij. C. de iniur. Actiones prætoriæ vltra annum exerceri non possunt. Insti. de perpet. & tēpor. act. in

act.in princi. Qui pecuniam accepisse dicitur, vt alij negocium faceret intra annum tãtum, quadrupli conueniri potest. l.j.ff.de calum. Is qui vim fecit, intra annum vtilem rectè conuenietur. l.2. C.vnde vi. Adulterij accusatio post quinquénium continuum non auditur. l.quinquennium.ff.ad l.Iul.de adult. Accusatio peculatus quoq; trium annorum est. l.peculatus crimen.ff.ad l.Iul.pecul. Bona propter contumaciam seu delictum cõfiscanda, intra quinquénium à fisco vindicari oportet: & sic de similibus. Et vt Ioan. Imbertus Insti. forẽs. 2
lib.j.c.33. quoque respondet, mulcta ob spretũ Iudicis præceptum, vel mandatum, aut ob delictum aliquod cõmissa, post annum exigi non potest; allegans ad hoc Bart. in l.vnica.ff. si quis ius dicen.non obtemp. qui tamen hoc non dicit. Vnde à simili dici posse arbitror, quod si quis violauit arrestum recedẽdo à loco, à quo sub pœna recedere non debuit, aut non recedere promisit, quod post annum ex hac pœna, quæ per satellitem fuit imposita, 3
aut comminata, conueniri, aut puniri nõ potest. Quo modo & Guido Pape quæst. 359. incip. de præceptis, dicit quod præcepta pœnalia, quæ faciunt Iudices, de quid faciendo vel non faciendo, ligant quidem; sed si talis non obediens, non mulctetur, aut conueniatur, intra annum, elapso anno mulctari aut (vt ipse loquitur) inquæstari, non poterit, per d.l.vnicam.§.2. facit l.non solum. §. fin.cum l.seq.ff.de alien.iud.mut. causa facta. Quod intel-

4 intelligo esse verum quando is qui violauit arrestum redit, & est conuenibilis in loco arresti, aut quando illic habet bona, ex quibus mulcta capi posit. Nam sicut agere non valenti, non currit præscriptio. l. sicut. C. de præscript. 30. annor. & à tempore præscriptionis, subducuntur ea tempora, quibus quis legitimè impeditus fuit. l. 3. §. vlt. l. hi tamen. ff. de accusat. Ita quoque iniquum foret, Iudicem excidere sua mulcta aut pœna per lapsum anni, si fortè is qui arrestum violauit, aufugiat, vt comprehendi non posit, nullaque bona habeat, ex quibus ea præstari posset. Quo respexisse videtur Barto. ad d. l. quinquennium. dum ait, quod prædictum quinquennium est vtile, quo ad initium; & Ang. ibi, quod quinquennium illud non currit, non valentib. accusare. Idque adeo verum esse videtur, vt etiamsi contingat violatorem arresti post annū mori, heres eius in conscientia non tenetur. Nam vt Bal. ait ad d. l. 2. C. de vectig. consciētia non ligat, quos natura non ligat; & ideo inquit, sicut res quæ incidit in commissum, post quinquennium peti non potest, ita quoque si delinquens moritur, infra quinquennium, in foro animæ non tenetur; Et qua ratione post annum non datur; eadem ratione, quia pœnalis est, in heredē non datur. l. in honorariis. ff. de oblig. & act. glo. vlti. in d. l. vnica. nisi lite contestata cum defuncto. Nihilo-
5 minus si & iuramētum quoque addiderit arrestatus, & illud violauerit, alio iure vtendum

esse

esse censeo, quia violati iuramẽti persecutionem & pœnam anno concludi, non legi :· & pinde Iudex vel laicus vel ecclesiasticus, diuturniorem querelam habet.

Arrestanti Apparitori, an resistere liceat. Caput 31

ARGVMENTA.

Captura est admodum ignominiosa. nu. 1.
Nobilem aut potẽtem mercatorem arrestare plus est, quàm aliquem plebeium. nu. 2.
Arrestatio etiam licita, debet esse absque iniuria. 3.
Armis an resistere possit is qui illegitimè ob debitum capitur. nu. 4. & 6.
Iudici malè exequenti, violenter resisti potest. nu. 5.
Arrestatus iniquè, an possit impunè è carcerib. effugere. nu. 7.
Iniustè arrestatum è carcere eximens, an teneatur Edicto, Ne quis eum, &c. nu. 8.
Arrestatus perperam, etiam post tempora appellationi præstituta appellare potest ab arresto. nu. 9.
Arrestatus potest arrestantem contra se testimoniũ ferentem vt inimicum reprobare. nu. 10.

SANE in modo & forma arrestandi, discretum esse Apparitorem conuenit, vt etiam, quando arrestatus arrestum cautione dissoluere non potest, ratione feratur eámque sequatur. Nam vt superius diximus, arrestatio & captura cuiq; est admodũ ignominiosa 1
adferens grauamen irreparabile, teste Bald. ad l. si clericus. C. de episc. audiend. & multò magis infamat nobilem, quàm plebeium, famo- 2
sum

ſum mercatorem, quàm alium. Neuizanis. conſi. 52. num. 8. verſic. prædictis tamen non obſtantibus. præſertim cum nos propenſiores eſſe conueniat ad iuuãdum mercatores peregrinos. Alexã. conſil. 130. incip. ſuper eo. ante fin. lib. 7. multumque in huiuſmodi negociis defertur, nobilitati ſeu integritati perſonæ, Odofred. ad l. j. C. de cuſto. reor. Alber. ad l. 1. ff. eod. Luc. de Penna, ad l. quoties. C. de dig. libr. 12. Barb. cõſ. 62. lib. j. Quo modo & ipſe quoque I. C. Claudius Saturninus, in l. aut facta. ff. de pœn. ait, in delictis atque iniuriis æſtimãdis, perſonarum rationem maximè eſſe habendam. Et quamuis licita ſit arreſtatio, tamẽ
3 eſſe debet non iniurioſa, Petrus de Bellapertica, in l. ab executione. C. quor. appel. non recip. Angel. ad l. fin. ff. quod met. cauſ. vbi allegat pulchrum text. in l. ſi bene. ff. de vſur. ibi, *Contumelioſum ſe non exhibeat, ſed moderatum,* " *& cum efficacia benignum, & cum inſtantia hu-* " *manum.* Ideoque Nizellus in cõcor. Bart. 105. ait, quod eſt periculoſum ponere iuriſdictionem in manus ignorantium, qui ad capturas procedunt, non inſpecta vel habita qualitate perſonarum, quod vtique in magnum dedecus arreſtati redundat. Neuizan. d. loco, nu-
4 mero 25. Et propterea, ſi quis illegitimè & perperam ob debitum capitur, poteſt etiam cum armis reſiſtere. l. prohibitum. C. de iur. fiſ. libr. 10. Affict. in conſtitut. Caſtellani in 3. q. Paris de ſyndic. in verb. captura. Iaſon ad l. j. §. quod Prætor. ff. ne quis eum qui. & rurſum
Zaſio

Zasio ad § quadrupli.Institu. de act.l.omnes. C.de decur.libro 10. §.fin. in auth.quo.oport. episc. Thomas. Gram. voto j. num. 15.& voto 32.num.24.Non multò aliter quàm Iudici malè exequenti violenter resisti potest, nō solum per eum qui iniuriam patitur, sed etiam 5
per tertium cuius nihil interest,vel vicinos:gl. ad c.ex literis.in verb. denuncietis . de offic. deleg.Specul.in titul.de citat. §.sed nunquid. Felyn.ad d.c.ex literis. Dec. consil.469.nu.3. Afflict constitut. Neapo.lib.j.rub.8.num.78. Petrus à Duennas reg. 190.amplia.8. Istud tamen mihi semper periculosum visum fuit. Nā etiamsi iniustè detentus posset resistere cum armis, tamen se conijcere in eam disputationē, an iniustitia fuerit notoria nec ne, res periculo plena est, à quo omnes merito abhorrere debent. Anchor.ad cap.ea quæ fiunt. de regu.iur. libro 6.coll. 3. Et quamuis sint qui existimant iniustè captum, posse se defendere 6
etiam occisis satellitibus, iuxta ea quæ notat Hyppol.in pract.crimin. §.attingam. numero 40. Lucas de Penna ad d.l. prohibitū. Neuizan.d.consil.numero 11. neque hoc tamen periculo caret, neque in ciuili causa arresti locum habere existimo:De qua re Boerius quæst. 170.latius agit.

Sunt præterea in ea sentētia plerique summæ auctoritatis viri, quod is qui iniquè detinetur, cautim & impunè è carcere fugere potest, in quē iniuria coniectus fuit, glo.in clem. pastoralis. in verbo, per violent. & ibi Doct.de 7

sent.

sent.& re iudic.Bartol.ad l.relegat. ff.de pœn. Alexand. consil. 144. libr.2. Socyn. ad l.j.col. 2.num.13.ff.ne quis eum.Iason ad l.admonẽdi.in lectur.ordin.col. 18. versicu. tertiò limita.& iterum in repetit.num.175.ff.de iureiur. quia hæc omnia magis ad iniuriæ damnique iniuriosi & iniusti depulsionẽ, quàm ad fraudem, vim & iniuriam pertinent. Neuizan. consi.61.num.37.versi.confirmo quia, &c. etiamsi iurasset non aufugere, sed ibi manere. Aret.consil 14. Hyppol.ad l.j.num.104. ff.ad l.Cornel.de sicar. & ad l.j. ff. de quæst. Quod ego non puto esse verum. Nam vt Panorm. ait,ad cap.inter alia,in fin.de immunit.eccle. qui iniustè detinetur, & relaxatus iurauit ad carceres redire, non potest contrauenire iuramẽto sed debet prius absolutionem impetrare, nisi periculum mortis immineret; etiamsi iuramentum ex parte eius cui præstitum est, foret illicitum, vt cap.j.cap.2. cap.si verò. & c. de debitoribus.de iureiur. Nam & iuramentum per metum præstitum, absolutionem requirit.cap.ad aures.& cap.sequẽ. de his quæ vi met.caus.quia sine periculo salutis æternæ & corporis,seruari potest.vt cap.cum contingat. de iureiur.glo.ad cap.j.& ibi Docto. In dubio autem illi sententię adhęrendum est,qua magis consulitur animæ saluti.cap.consilium.de obseruat.ieiu c.iuuenis. de sponsal.

8 Tum verò vi eximens istiusmodi debitorem ex carcere non tenetur edicto, Ne quis eum,&c.Iason ad l.j. §.quod Prætor. nu. 11.& ibi Do-

ibi Doctor. alij. ff. ne quis eum. & ad l. quoniã. C. de appell. latè Iason cons. 20. lib. 3. Mihi verò magis *B*art. Angel. & Romani sententia d. loco placet, existimantium eum qui vi eripit arrestatũ, parti arrestanti iniquam causam fouenti, ad damni refusionem, & ad id quod interest nõ teneri. Nihil enim verè interest, cum nihil debeatur, & damnum quod quis culpa sua sentit, sentire non videtur. l. non videtur. ff. de reg. iur. Sed quantum ad Iudicem attinet, tenetur, ne respublica quotidianis istiusmodi violentiis, perturbationibus atque diuexationibus distrahatur & commoueatur, nisi tã notoriè esset iniqua hæc detentio, vt palam & vulgo nota sit omnibus. Sanè etiamsi ita esset, sentiant alij quod velint, ego vix admitterem particularem istam & priuatã rationem carceres aperiendi & inuadendi, d. §. quod Prætor. & l. vlti. §. cum in eum. illo titulo, quia aliqualis cognitio requiritur. Addunt nonnulli, quod vbi in his rebus locus esset appellationi, iniustè detentus, etiam post tempora appellatiõi præfixa. prouocare potest, quia grauamen istud habet tractum successiuum; & qui in arresto detinetur adhuc quotidie & de præsenti grauatur. Iason ad d. l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiur. Angel. de malefic. ad verbum, Qui Iudex. numero 13. Sic & exceptio habẽs tractum successiuum, quãtumuis dilatoria, quandocunque etiam post litem contestatam opponi potest. Archidiac. ad cap. hortamur. 3. quæstio. 9. & à grauamine 9

R quod

quod semper est in fieri, cum semper sit, semper prouocare & appellare licet. c. ex parte. de appell. & ibi pulchrè Philipp. Franc. versicu. quinto & vltimo infertur.

10 Postremò adde, quod iniustè arrestatus potest in alia lite, contra arrestantem excipere, si in testem producatur, quod sit eius inimicus: quia detineri faciens aliquem in aliquo loco, aut in vinculis, censetur cum eo inimicitias contraxisse. *Bald.* ad l. in ipsius. 2. not. C. fam. ercisc. & ad l. ignorat. C. de exhib. Felyn. ad c. cum oportet. de accusat. Hyppol. consil. 26. non multò aliter, quàm is qui aut bona alterius tollit, aut domo alium expulit. cap. idem quis. de rest. spol. Marc. Anton. ad l. fin. nu. 97. cum seq. ff. de quæst.

Arrestanti resistens, eundemque verberans, quo pacto puniatur.

Caput 32.

ARGVMENTA.

Resisti Apparitori an liceat. *nu.* 1.
Iniuria facta Apparitori, censetur Principi & Iudici facta. *nu.* 2.
Resistentis Apparitori violenter, quæ sit pœna. n. 3.
Apparitori dicenti se percussum esse an credatur. 4.
Apparitor an possit debitorem resistentem occidere. numero 5.
Creditori an liceat debitorem vim inferentem interimere. *nu.* 6.

QVEMADMODVM iniusta arrestatio neque culpa neque pœna caret, ita & is

& is qui legitimè arreſtatur, reſiſtere non debet; Et ſicut iniuſtè ac perperam arreſtati vel detenti magna eſt excuſatio; ita legitimæ de- 1
tentioni ſeſe opponentis, nulla iuſta defenſio eſſe poteſt. Ideoque ſi is qui arreſtatur, auſu temerario vel verberibus excipiat, vel iniuria aliqua afficiat Apparitorem aut Seruientē munus ſuum exequentem, vtique hæc vis & in- 2
iuria Principi atque Iudici illata cenſebitur, Bart. ad l. iniuria. §. j ad l. item apud Labeonē. §. item. ad l. lex Cornelia. ff. de iniur. Paris de Puteo in tract. de ſyndic. ad verb. familiaris. c. 3. nu. 11. refertque Guido Pape deciſ. 557. incip. aliquis verberat, &c. eos qui ſic Apparito- 3
ribus reſiſtunt, & vim illis adferunt, in gallia, aut capite, aut certè manus illius amputatione, qua facinus admiſſum fuit, puniri. Bartolus verò ad l. ſi quis. §. ſi quos. ff. de pœnis. & hunc cæteri ſecuti interpretes ad l. j. C. ne quis in ſua cauſa. pœnam arbitrio Iudicis huic delicto ſtatuendam eſſe arbitrātur, etiam aduerſus eum, qui ipſius illius Iudicis Apparitorem læſit, nulla ſcilicet familiaritatis, domeſticitatis, vel fauoris exceptione hac in re ſuffragāte.

Porro autem an plena fides adhibenda ſit 4
viatori aſſerenti ſe percuſſum eſſe à debitore, & aliter non probanti, quæritur. Et quidem communi calculo probatam video negatiuā partem. Antoni. Imol. Panorm. Philip. Franc. ad cap. cum parati. de appel. Petr. Iacob. in ſua praxi, tit. de conſtit. pecu. Caſtrenſ. conſi. 165. incip. Viſis & ponderatis. lib. 2. Card. ad clem.

 j. quæſt.

j quæst.8 de dol.& contumac.Ang.ad §.quadrupli.Insti.de act. Guido Pape sing.409. Ias. ad l.properandum. §.& si quidem. col.2.vers. adde.C.de iudic.Imol.ad l.si finita. §.si plures. ff.de damn.infect. Stephan. Bertrandi consil. 249.incip.quoniam.col.j. libr.j. Matthæus de Afflict. ad constitut. regn. Sicil.incip:In ciuilibus. in 2.notab. Tyraquel.de vtroq; retract. §.8.glo.9.nume.14. Quia factum hoc non est inter ea. quæ officio ipsius connexa sunt, neque ad illud pertinet, sed priuatum est tãtum, vt aiunt Cornæus consil. 79. libro 3.Ripa ad c.j.de iudic.Bertrand consil.234.lib.3. Alexã. ad l.sciendum.ff. de verb. obliga. Nicolaus de Milis,in suo dictionario, ad verbum, nũcius. Noluerunt enim maiores nostri, hanc patere inimicitiis viam,vt quem quisque odisset, eũ testimonio proprio posset tollere. Ementiuntur enim sæpe in eos quos oderunt. Cicer.pro Font.l.omnibus C. de testib.quamuis cõsuetudinem huic iuris dispositioni plurimum & vbique ferè detraxisse fateãtur: quod & Guido q.628.incip.non debet. & q.557.incip.aliquis, probat. Et inter hos quoque sunt qui existimãt, quod etiam ex iure cõmuni, in arbitrio Iudicis positũ atq; collocatũ est,cui potius credi debeat,apparitori ne, an debitori. Ad cuius rei decisionẽ, plurima ex circumstãtiis, rerumque ac personarum qualitatib. desumi possunt; & non tam alienum ab officio est hoc factum, quã vulgo existimatur, quippe quod ratiõe officij fiat hæc iniuria, adeoq; etiam

etiam ad Principem atque Iudicem pertinet.

Quid igitur si resistentem & vim inferentē, 5
vel etiam adiecta violentia paulatim fugientem, Apparitor interimat? Amadæus Iustinus in tractat.de Syndic.in præfat.num. 100.vers. sed pone miles. Cyn.ad l.fin.C.de requir.reis. cum aliis multis respondent, factum Apparitoris esse impunitum; cauendum tamen monent, ne Iudices, vel Seruiētes ad eiusmodi facta facilè decurrant; quod ea res non raro ciuium animos commouerit, & ex stulta quadam atque imprudenti misericordia, plebem parum aut nihil per se intelligentem, ad seditionem concitauerit. Quod amplius est existimāt omnes licere etiam creditori debitorem 6
insequenti, eundem debitorē resistētem, vim inferentem, aut telo se defendentem, si aliter eum assequi non posit, occidere. Hyppoli.ad l.j.in princ.nu.101 ff.ad l Cornel.de sic. Salic. ad l.si vt allegas.C.illo titu.quod & ad procuratorem quoque creditoris ibi extendit *Bald.* Sed cum Deus tanta grauitate nobis ob oculos posuit hoc præceptum, *Non occides*, non facilè ad huiusmodi subsidia deflectamus. Ideoq; Ioan.Imbert.Instit.forens.libr.2.c.j.dicit, quod si quid violētius aduersus resistentē fecerit Apparitor, non tenebitur. l.quemadmodū.§.vlt.ff.ad l.Aquil. & quod licet si Apparitori mandatum sit, vt quem ducat in carcerem, is autem se defendat, potest Apparitor eum interficere, Io.Fab.ad l.si seruus.C.de his qui ad eccle.confug. hoc tamen intelligēdum

esse, si aliter eum Apparitor non posset prehẽdere, sine metu maioris vulneris aut mortis: & quod ea de re tutius esset impetrare à Iudice potestatem.

De his qui arrestatos eximunt, aut in præiudicium creditorum occultant. Caput 33.

ARGVMENTA.

Debitorem arrestatum eximens, debitum eius creditori arrestanti soluere cogitur. *nu. 1.*
Consulens debitori vt fugiat, an teneatur. *nu. 2.*
Occultans debitorem alienum, quo modo obligetur. numero *3.*
Vxor non tenetur, si recipiat vel occultet maritũ criminosum, vel eundem debitorem celet. *nu. 4.*
Occultator an & quando compelli potest, vt debitorem occultatum exhibeat. *nu. 5.*

SED quoniam non solum ipsi debitores, qui resistunt Apparitori & Iustitiæ, hoc suo tam temerario facto creditori suo præiudicant, verum etiam, & hi qui eis subsidium, opem, consilium, vel auxilium præbent, quo facilius elabantur, & sine quib. diu latere non possent malo publico, arg. l. j. ff. de recept. fur. pauca quædam, quatenus præsentis materiæ ratio postulat, etiam de his in medium mihi adferenda videntur.

1 Principiò itaque, is qui carceri mancipatũ, aut clausum, arrestatum vel detentum è manibus familiæ Prętoris, Apparitoris, seu etiam carcere & vinculis eximit, succedaneum se facit de-

cit debito eius, qui sic elapsus est, eodemque modo creditori ad cuius postulationē detentus seu arrestatus fuerat, omne æs alienū soluere cogitur, atque si fideiussorio nomine se ꝑ eodē ante obligasset. l.quoties. C.de exact.
„ trib.libr. 10. Quoties, inquit Constantinus,
„ quis & priuati debitor inuenitur, & fisci, ab-
„ reptus ab vno officio, teneatur ad vniuersi
„ debiti solutionē. Qui eum abstulerit, coër-
„ ceatur, ac totius summæ exactionem in se
„ suscipiat, qui eundem auellendum, subtra-
„ hendumque crediderit. Accursius quidem ad legis illius explicationē videtur existimare quod fauore fisci hic aliquid constitutum videatur; sed communis sententia est hæc, quod sicut textus ipse de debitore priuati loquitur, ita etiam de eo intelligatur. Bal. ad l. addictos. circa fin. C. de episco. audien. Io. Fab. & alij ad §. item aduersus. Inst. de act. Bart. Ang. Castrē. ad l. sed eximendi. §. j. ff. ne quis eum qui. Ias. ad l. j. §. is videtur. ff. si quis ius dicent. non obtemp. nihilque æquius esse aut dici posset, quā quod is in obligationem incidat, debitumq; soluat, qui vt alter ab obligatiōe de facto eximeretur, & creditor debito spoliatur, operam dedit, etiam si postquam exemisset eū, in potestatem illius creditoris rursum reduceret; Nam per talem reductionem, eximens non censeter liberatus obligatione, quam eximēdo contraxit, cum ex hoc tam improbo facto, semel aduersus ipsum ius creditori quæsitum fuerit, coniunctaque sit eius obligatio priori,

præuaricatione, vt ait Curt. ad d. l. j. §. j. nu. 13. ff. si quis ius dic. non obtemp. tamen indigestæ voluntati satellitis, indulgere, & talẽ mulctam ab homine arrestato, quem ille fortassis odio prosequitur, exigere quantã ipse voluerit, res esset plena iniquitatis, & appellatione
9 digna. Quæ modo & in simili dicimus, quod mulcta aut pœna, si parti sit applicanda, debet regulari, secundum interesse & damnum partis aduersæ. l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. Ioan. Constant. ad ord. reg. art. 121.

Vtrum aduersus mulctam seu pœnam violati arresti, præscribatur.

Caput 30.

ARGVMENTA.

Actiones pœnales & mulctæ certi tẽporis spacio præscribuntur. *nu. 1.*
Mulcta ob spretum Iudicis præceptum commissa, post annum non potest exigi. *num. 2.*
Arrestatus ob pœnam violati arresti post annum conueniri non potest. *nu. 3.*
Pœnam violati arresti post annũ non posse peti, quo pacto intelligendum sit. *nu. 4.*
Iuramenti violati persecutio, anno non concluditur. *numero 5.*

1 ADVERSVS actiones pœnales & mulctas, certi temporis præscriptiones, à lege inductas esse constat. Actioni enim iniuriarum, anno præscribitur. l. si non conuicij. C. de iniur. Actiones prætoriæ vltra annum exerceri non possunt. Insti. de perpet. & tẽpor. act. in

act.in princi. Qui pecuniam accepisse dicitur, vt alij negocium faceret intra annum tãtum, quadrupli conueniri potest. l.j.ff.de calum. Is qui vim fecit, intra annum vtilem rectè conuenietur. l.2. C.vnde vi. Adulterij accusatio post quinquẽnium continuum non auditur. l.quinquennium.ff.ad l.iul.de adult. Accusatio peculatus quoq; trium annorum est. l.peculatus crimen.ff.ad l.Iul.pecul. Bona propter contumaciam seu delictum cõfiscanda, intra quinquẽnium à fisco vindicari oportet: & sic de similibus. Et vt Ioan. Imbertus Insti. forẽs. 2
lib.j.c.33.quoque respondet, mulcta ob spretũ Iudicis præceptum, vel mandatum, aut ob delictum aliquod cõmissa, post annum exigi non potest; allegans ad hoc Bart. in l.vnica.ff. si quis ius dicen.non obtemp.qui tamen hoc non dicit. Vnde à simili dici posse arbitror, quod si quis violauit arrestum recedẽdo à loco, à quo sub pœna recedere non debuit, aut non recedere promisit, quod post annum ex hac pœna, quæ per satellitem fuit imposita, 3
aut comminata, conueniri, aut puniri nõ potest. Quo modo & Guido Pape quæst. 359. incip. de præceptis, dicit quod præcepta pœnalia, quæ faciunt Iudices, de quid faciendo vel non faciendo, ligant quidem; sed si talis non obediens, non mulctetur, aut conueniatur, intra annum, elapso anno mulctari aut (vt ipse loquitur) inquæstari, non poterit, per d.l.vnicam.§.2. facit l.non solum. §. fin.cum l.seq.ff.de alien.iud.mut. causa facta. Quod

4 intelligo esse verum quando is qui violauit arrestum redit, & est conuenibilis in loco arresti, aut quando illic habet bona, ex quibus mulcta capi possit. Nam sicut agere non valenti, non currit præscriptio. l. sicut. C. de præscript. 30. annor. & à tempore præscriptionis, subducuntur ea tempora, quibus quis legitimè impeditus fuit. l. 3. §. vlt. l. hi tamen. ff. de accusat. Ita quoque iniquum foret, Iudicem excidere sua mulcta aut pœna per lapsum anni, si fortè is qui arrestum violauit, aufugiat, vt comprehendi non possit, nullaque bona habeat, ex quibus ea præstari posset. Quo respexisse videtur Barto. ad d. l. quinquennium. dum ait, quod prædictum quinquennium est vtile, quo ad initium; & Ang. ibi, quod quinquennium illud non currit, non valentib. accusare. Idque adeo verum esse videtur, vt etiamsi contingat violatorem arresti post annũ mori, heres eius in conscientia non tenetur. Nam vt Bal. ait ad d. l. 2. C. de vectig. consciẽtia non ligat, quos natura non ligat; & ideo inquit, sicut res quæ incidit in commissum, post quinquennium peti non potest, ita quoque si delinquens moritur, infra quinquennium, in foro animæ non tenetur; Et qua ratione post annum non datur; eadem ratione, quia pœnalis est, in heredẽ non datur. l. in honorariis. ff. de oblig. & act. glo. vlti. in d. l. vnica. nisi lite contestata cum defuncto. Nihilo-
5 minus si & iuramẽtum quoque addiderit arrestatus, & illud violauerit, alio iure vtendum

esse censeo, quia violati iuramēti persecutionem & pœnam anno concludi, non legi: & pinde Iudex vel laicus vel ecclesiasticus, diuturniorem querelam habet.

Arrestanti Apparitori, an resistere liceat.
Caput 31

ARGVMENTA.

Captura est admodum ignominiosa. nu. 1.
Nobilem aut potētem mercatorem arrestare plus est, quàm aliquem plebeium. nu. 2.
Arrestatio etiam licita, debet esse absque iniuria. 3.
Armis an resistere possit is qui illegitimè ob debitum capitur. nu. 4. & 6.
Iudici malè exequenti, violenter resisti potest. nu. 5.
Arrestatus iniquè, an possit impunè è carcerib. effugere. nu. 7.
Iniustè arrestatum è carcere eximens, an teneatur Edicto, Ne quis eum, &c. nu. 8.
Arrestatus perperam, etiam post tempora appellationi praestituta appellare potest ab arresto. nu. 9.
Arrestatus potest arrestantem contra se testimoniū ferentem vt inimicum reprobare. nu. 10.

SANE in modo & forma arrestandi, discretum esse Apparitorem conuenit, vt etiam, quando arrestatus arrestum cautione dissoluere non potest, ratione feratur eámque sequatur. Nam vt superius diximus, arrestatio & captura cuiq; est admodū ignominiosa 1
adferens grauamen irreparabile, teste *Bald.* ad l. si clericus. C. de episc. audiend. & multò magis infamat nobilem, quàm plebeium, famo- 2
sum

ſum mercatorem, quàm alium. Neuizanis conſi. 52.num. 8. verſic.prædictis tamen non obſtantibus. præſertim cum nos propenſiores eſſe conueniat ad iuuãdum mercatores peregrinos. Alexã. conſil. 130.incip.ſuper eo.ante fin.lib.7. multumque in huiuſmodi negociis defertur, nobilitati ſeu integritati perſonæ, Odofred.ad l.j.C.de cuſto.reor. Alber.ad l.j.ff. eod.Luc.de Penna,ad l.quoties.C.de dig.libr. 12.Barb.cõſ.62.lib.j. Quo modo & ipſe quoque I.C.Claudius Saturninus,in l.aut facta.ff. de pœn.ait, in delictis atque iniuriis æſtimãdis, perſonarum rationem maximè eſſe habendam.

3 Et quamuis licita ſit arreſtatio,tamẽ eſſe debet non iniurioſa, Petrus de Bellapertica, in l.ab executione.C.quor.appel.non recip.Angel.ad l.fin.ff.quod met. cauſ. vbi allegat pulchrum text. in l.ſi bene. ff. de vſur. ibi, "*Contumelioſum ſe non exhibeat, ſed moderatum, & cum efficacia benignum, & cum inſtantia humanum.*" Ideoque Nizellus in cõcor.Bart.105. ait, quod eſt periculoſum ponere iuriſdictionem in manus ignorantium, qui ad capturas procedunt, non inſpecta vel habita qualitate perſonarum, quod vtique in magnum dedecus arreſtati redundat. Neuizan. d.loco, numero 25.

4 Et propterea, ſi quis illegitimè & perperam ob debitum capitur, poteſt etiam cum armis reſiſtere.l.prohibitum.C.de iur.fiſ. libr.10.Afflict.in conſtitut. Caſtellani in 3.q. Paris de ſyndic.in verb.captura.Iaſon ad l.j.§. quod Prætor. ff. ne quis eum qui, & rurſum

Zaſio

Zaſio ad § quadrupli.Inſtitu. de act.l.omnes.
C.de decur.libro 10. §.fin. in auth.quo.oport.
epiſc. Thomaſ. Gram. voto 3. num. 15.& vo-
to 32.num.24.Non multò aliter quàm Iudici
malè exequenti violenter reſiſti poteſt, nõ ſo-
lum per eum qui iniuriam patitur, ſed etiam 5
per tertium cuius nihil intereſt,vel vicinos:gl.
ad c.ex literis.in verb. denuncietis. de offic.
deleg.Specul.in titul.de citat. §.ſed nunquid.
Felyn.ad d.c.ex literis. Dec. conſil.469.nu.3.
Afflict conſtitut. Neapo.lib.3.rub.8.num.78.
Petrus à Duennas reg. 190.amplia.8. Iſtud ta-
men mihi ſemper periculoſum viſum fuit.Nã
etiamſi iniuſtè detentus poſſet reſiſtere cum
armis, tamen ſe conijcere in eam diſputatio-
nẽ, an iniuſtitia fuerit notoria necne, res pe-
riculo plena eſt, à quo omnes merito abhor-
rere debent. Anchor.ad cap.ea quæ fiunt. de
regu.iur. libro 6.coll.3. Et quamuis ſint qui
exiſtimant iniuſtè captum,poſſe ſe defendere
etiam occiſis ſatellitibus, iuxta ea quæ notat 6
Hyppol.in pract.crimin. §.attingam. nume-
ro 40. Lucas de Penna ad d.l. prohibitũ. Ne-
uizan.d.conſil.numero 11. neque hoc tamen
periculo caret, neque in ciuili cauſa arreſti lo-
cum habere exiſtimo:De qua re Boerius quæſ.
170.latius agit.

Sunt præterea in ea ſentẽtia plerique ſum- 7
mæ auctoritatis viri, quod is qui iniquè deti-
netur,cautim & impunè è carcere fugere po-
teſt,in quẽ iniuria coniectus fuit,glo.in clem.
paſtoralis.in verbo,per violent.& ibi Doct.de

ſent.

ſent.& re iudic.*B*artol.ad l.relegat. ff.de pœn. Alexand. conſil. 144. libr.*2*. Socyn. ad l.j.col. 2.num.*13*.ff.ne quis eum.Iaſon ad l.admonẽdi.in lectur.ordin.col. 18. verſicu. tertiò limita.& iterum in repetit.num.*175*.ff.de iureiur. quia hæc omnia magis ad iniuriæ damniq́ue iniurioſi & iniuſti depulſionẽ, quàm ad fraudem, vim & iniuriam pertinent. Neuizan. conſi.*61*.num.37.verſi.confirmo quia, &c. etiamſi iuraſſet non aufugere, ſed ibi manere. Aret.conſil 14. Hyppol.ad l.j.num.*104*. ff.ad l.Cornel.de ſicar. & ad l.j. ff. de quæſt. Quod ego non puto eſſe verum. Nam vt Panorm. ait,ad cap.inter alia,in fin.de immunit.eccle. qui iniuſtè detinetur, & relaxatus iurauit ad carceres redire, non poteſt contrauenire iuramẽto ſed debet prius abſolutionem impetrare, niſi periculum mortis immineret; etiamſi iuramentum ex parte eius cùi præſtitum eſt, foret illicitum, vt cap.j.cap.*2*. cap.ſi verò. & c. de debitoribus.de iureiur. Nam & iuramentum per metum præſtitum, abſolutionem requirit.cap.ad aures.& cap.ſequẽ. de his quæ vi met.cauſ.quia ſine periculo ſalutis æternæ & corporis, ſeruari poteſt. vt cap.cum contingat. de iureiur.glo.ad cap.j.& ibi Docto. In dubio autem illi ſententię adhęrendum eſt,qua magis conſulitur animæ ſaluti.cap.conſilium.de obſeruat.ieiu c.iuuenis. de ſponſal.

8 Tum verò vi eximens iſtiuſmodi debitorem ex carcere non tenetur edicto, Ne quis eum,&c.Iaſon ad l.j. §.quod Prætor. nu. 11.& ibi Do-

ibi Doctor. alij. ff. ne quis eum. & ad l. quoniã. C. de appell. latè Iason cons. 20. lib. 3. Mihi verò magis Bart. Angel. & Romani sententia d. loco placet, existimantium eum qui vi eripit arrestatũ, parti arrestanti iniquam causam fouenti, ad damni refusionem, & ad id quod interest nõ teneri. Nihil enim verè interest, cum nihil debeatur, & damnum quod quis culpa sua sentit, sentire non videtur. l. non videtur. ff. de reg. iur. Sed quantum ad Iudicem attinet, tenetur, ne respublica quotidianis istiusmodi violentiis, perturbationibus atque diuexationibus distrahatur & commoueatur, nisi tã notoriè esset iniqua hæc detentio, vt palam & vulgo nota sit omnibus. Sanè etiamsi ita esset, sentiant alij quod velint, ego vix admitterem particularem istam & priuatã rationem carceres aperiendi & inuadendi, d. §. quod Prætor. & l. vlti. §. cum in eum. illo titulo, quia aliqualis cognitio requiritur. Addunt nonnulli, quod vbi in his rebus locus esset appellationi, iniustè detentus, etiam post tempora appellatiõi præfixa. prouocare potest, quia grauamen istud habet tractum successiuum; & qui in arresto detinetur adhuc quotidie & de præsenti grauatur. Iason ad d. l eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiur. Angel. de malefic. ad verbum, Qui Iudex. numero 13. Sic & exceptio habẽs tractum successiuum, quãtumuis dilatoria, quandocunque etiam post litem contestatam opponi potest. Archidiac. ad cap. hortamur. 3. quæstio. 9. & à grauamine 9

quod semper est in fieri, cum semper sit, semper prouocare & appellare licet. c. ex parte. de appell. & ibi pulchrè Philipp. Franc. versicu. quinto & vltimo infertur.

10 Postremò adde, quod iniustè arrestatus potest in alia lite, contra arrestantem excipere, si in testem producatur, quod sit eius inimicus: quia detineri faciens aliquem in aliquo loco, aut in vinculis, censetur cum eo inimicitias contraxisse. Bald. ad l. in ipsius. 2. not. C. fam. ercisc. & ad l. ignorat. C. de exhib. Felyn. ad c. cum oportet. de accusat. Hyppol. consil. 26. non multò aliter, quàm is qui aut bona alterius tollit, aut domo alium expulit. cap. idem quis. de rest. spol. Marc. Anton. ad l. fin. nu. 97. cum seq. ff. de quæst.

Arrestanti resistens, eundemque verberans, quo pacto puniatur. Caput 32.

ARGVMENTA.

Resisti Apparitori an liceat. nu. 1.
Iniuria facta Apparitori, censetur Principi & Iudici facta. nu. 2.
Resistentis Apparitori violenter, quæ sit pœna. n. 3.
Apparitori dicenti se percussum esse an credatur. 4.
Apparitor an possit debitorem resistentem occidere. numero 5.
Creditori an liceat debitorem vim inferentem interimere. nu. 6.

QVEMADMODVM iniusta arrestatio neque culpa neque pœna caret, ita & is

& is qui legitimè arrestatur, resistere non debet; Et sicut iniustè ac perperam arrestati vel detenti magna est excusatio; ita legitimæ detentioni sese opponentis, nulla iusta defensio esse potest. Ideoque si is qui arrestatur, ausu temerario vel verberibus excipiat, vel iniuria aliqua afficiat Apparitorem aut Seruientē munus suum exequentem, vtique hæc vis & iniuria Principi atque Iudici illata censebitur, Bart. ad l. iniuria. §. j ad L. item apud Labeonē. §. item. ad l. lex Cornelia. ff. de iniur. Paris de Puteo in tract. de syndic. ad verb. familiaris. c. 3. nu. 11. refertque Guido Pape decis. 557. incip. aliquis verberat, &c. eos qui sic Apparitoribus resistunt, & vim illis adferunt, in gallia, aut capite, aut certè manus illius amputatione, qua facinus admissum fuit, puniri. Bartolus verò ad l. si quis. §. si quos. ff. de pœnis. & hunc cæteri secuti interpretes ad l. j. C. ne quis in sua causa. pœnam arbitrio Iudicis huic delicto statuendam esse arbitrātur, etiam aduersus eum, qui ipsius illius Iudicis Apparitorem læsit, nulla scilicet familiaritatis, domesticitatis, vel fauoris exceptione hac in re suffragāte.

1 (margin, beside "detenti magna est excusatio") 2 (beside "nus suum exequentem") 3 (beside "cip. aliquis verberat")

Porro autem an plena fides adhibenda sit viatori asserenti se percussum esse à debitore, & aliter non probanti, quæritur. Et quidem communi calculo probatam video negatiuā partem. Antoni. Imol. Panorm. Philip. Franc. ad cap. cum parati. de appel. Petr. Iacob. in sua praxi, tit. de constit. pecu. Castrens. consi. 165. incip. Visis & ponderatis. lib. 2. Card. ad clem. 4

j.quæst.8 de dol.& contumac. Ang.ad §.quadrupli.Insti.de act. Guido Pape sing.409. Iaſ. ad l.properandum.§.& ſi quidem. col.2.verſ. adde.C.de iudic.Imol.ad l.ſi finita.§.ſi plures. ff.de damn.infect. Stephan. Bertrandi conſil. 249.incip.quoniam.col.j.libr.j. Matthæus de Afflict. ad conſtitut. regn. Sicil.incip.In ciuilibus.in 2.notab. Tyraquel.de vtroq; retract. §.8.glo.9.nume.14. Quia factum hoc non eſt inter ea. quæ officio ipſius connexa ſunt, neque ad illud pertinet, ſed priuatum eſt tãtum, vt aiunt Cornæus conſil. 79. libro 3.Ripa ad c.j.de iudic.Bertrand conſil.234.lib.3. Alexã. ad l.ſciendum.ff. de verb. obliga. Nicolaus de Milis,in ſuo dictionario, ad verbum, nũcius. Noluerunt enim maiores noſtri, hanc patere inimicitiis viam,vt quem quiſque odiſſet, eũ teſtimonio proprio poſſet tollere. Ementiuntur enim ſæpe in eos quos oderunt. Cicer.pro Font.l.omnibus C. de teſtib.quamuis cõſuetudinem huic iuris diſpoſitioni plurimum & vbique ferè detraxiſſe fateãtur: quod & Guido q.628.incip.non debet. & q.557.incip.aliquis, probat. Et inter hos quoque ſunt qui exiſtimãt, quod etiam ex iure cõmuni, in arbitrio Iudicis poſitũ atq; collocatũ eſt,cui potius credi debeat,apparitori ne, an debitori. Ad cuius rei deciſionẽ, plurima ex circumſtãtiis, rerumque ac perſonarum qualitatib. deſumi poſſunt; & non tam alienum ab officio eſt hoc factum, quã vulgo exiſtimatur, quippe quod ratiõe officij fiat hæc iniuria, adeoq;

etiam

etiam ad Principem atque Iudicem pertinet.

Quid igitur si resistentem & vim inferentẽ, 5
vel etiam adiecta violentia paulatim fugientem, Apparitor interimat? Amadæus Iustinus in tractat. de Syndic. in præfat. num. 100. vers. sed pone miles. Cyn. ad l. fin. C. de requir. reis. cum aliis multis respondent, factum Apparitoris esse impunitum; cauendum tamen monent, ne Iudices, vel Seruiẽtes ad eiusmodi facta facilè decurrant; quod ea res non raro ciuium animos commouerit, & ex stulta quadam atque imprudenti misericordia, plebem parum aut nihil per se intelligentem, ad seditionem concitauerit. Quod amplius est existi- 6
mãt omnes licere etiam creditori debitorem insequenti, eundem debitorẽ resistẽtem, vim inferentem, aut telo se defendentem, si aliter eum assequi non possit, occidere. Hyppoli. ad l. j. in princ. nu. 101 ff. ad l Cornel. de sic. Salic. ad l. si vt allegas. C. illo titu. quod & ad procuratorem quoque creditoris ibi extendit *Bald.* Sed cum Deus tanta grauitate nobis ob oculos posuit hoc præceptum, *Non occides*, non facilè ad huiusmodi subsidia deflectamus. Ideoq; Ioan. Imbert. Instit. forens. libr. 2. c. j. dicit, quod si quid violẽtius aduersus resistentẽ fecerit Apparitor, non tenebitur. l. quemadmodũ. §. vlt. ff. ad l. Aquil. & quod licet si Apparitori mandatum sit, vt quem ducat in carcerem, is autem se defendat, potest Apparitor eum interficere, Io. Fab. ad l. si seruus. C. de his qui ad eccle. confug. hoc tamen intelligẽdum

esse, si aliter eum Apparitor non posset prehẽdere, sine metu maioris vulneris aut mortis: & quod ea de re tutius esset impetrare à Iudice potestatem.

De his qui arrestatos eximunt, aut in præiudicium creditorum occultant. Caput 33.

ARGVMENTA.

Debitorem arrestatum eximens, debitum eius creditori arrestanti soluere cogitur. *nu. 1.*

Consulens debitori vt fugiat, an teneatur. *nu. 2.*

Occultans debitorem alienum, quo modo obligetur. numero *3.*

Vxor non tenetur, si recipiat vel occultet maritũ criminosum, vel eundem debitorem celet. *nu. 4.*

Occultator an & quando compelli potest, vt debitorem occultatum exhibeat. *nu. 5.*

SED quoniam non solum ipsi debitores, qui resistunt Apparitori & Iustitiæ, hoc suo tam temerario facto creditori suo præiudicant, verum etiam, & hi qui eis subsidium, opem, consilium, vel auxilium præbent, quo facilius elabantur, & sine quib. diu latere non possent malo publico, arg. l. j. ff. de recept. fur. pauca quædam, quatenus præsentis materiæ ratio postulat, etiam de his in medium mihi adferenda videntur.

1 Principiò itaque, is qui carceri mancipatũ, aut clausum, arrestatum vel detentum è manibus familiæ Pretoris, Apparitoris, seu etiam carcere & vinculis eximit, succedaneum se facit de-

cit debito eius, qui sic elapsus est, eodemque modo creditori ad cuius postulationẽ detentus seu arrestatus fuerat, omne æs alienũ soluere cogitur, atque si fideiussorio nomine se p eodẽ ante obligasset. l. quoties. C. de exact.
„ trib. libr. 10. Quoties, inquit Constantinus,
„ quis & priuati debitor inuenitur, & fisci, ab-
„ reptus ab vno officio, teneatur ad vniuersi
„ debiti solutionẽ. Qui eum abstulerit, coër-
„ ceatur, ac totius summæ exactionem in se
„ suscipiat, qui eundem auellendum, subtra-
„ hendumque crediderit. Accursius quidem ad legis illius explicationẽ videtur existimare quod fauore fisci hic aliquid constitutum videatur; sed communis sententia est hæc, quod sicut textus ipse de debitore priuati loquitur, ita etiam de eo intelligatur. Bal. ad l. addictos. circa fin. C. de episco. audien. Io. Fab. & alij ad §. item aduersus. Inst. de act. Bart. Ang. Castrẽ. ad l. sed eximendi. §. j. ff. ne quis eum qui. Ias. ad l. j. §. is videtur. ff. si quis ius dicent. non obtemp. nihilque æquius esse aut dici posset, quã quod is in obligationem incidat, debitumq; soluat, qui vt alter ab obligatiõe de facto eximeretur, & creditor debito spoliatur, operam dedit, etiam si postquam exemisset eũ, in potestatem illius creditoris rursum reduceret; Nam per talem reductionem, eximens non censetur liberatus obligatione, quam eximẽdo contraxit, cum ex hoc tam improbo facto, semel aduersus ipsum ius creditori quæsitum fuerit, coniunctaque sit eius obligatio priori,

Boerius q.217.num.12.Ange.ad d.l.quoties. Salyc.ad l.in bonæ fidei.nu.16. versic.tene tamen mēti.C.de reb.cred.Ias.ad d. §.is videtur. Roman.ad l.admonendi.ff.de iureiur.à quib. omnib.tamen ad §.pœnales. nu.49. Instit.de act.recedit Gomesius, ea potissimum ratiōe, quod per præsentiam debitoris res reducitur ad pristinum statum. l.quāuis. ff. de in ius vocā.l.hoc edicto.ff.de alien.iud.mut.caus.fact. Quæ Gomesij ratio non satis firma & generalis est, quippe quod ipse debitor fortè nō tam sit soluendo, quàm is qui eum exemit, adeoq; interesse pōtest creditoris, etiā ipsum eximentem obligatū esse. Quod in specie nō multum absimili respondet Castrens.ad l.Stichum.§.si mandato.ff.de fideiussor. Sed & Vlpianus, In eum, inquit, qui vi exemit, in factū iudiciū " datur, quo non id continetur, quod in veri- " tate est, sed quanti ea res est ab actore æstimata, de qua controuersia est. l si per alium. §. fi. ff.ne quis eum qui. Quibus verbis, refutatis aliorum opinionib. existimat inter alios Phanutius, in tractat.de in litem iur. part.j.cap.4. num.5.versi.reiecto itaque, &c. Iuramentum permitti atque deferri creditori, de eo quod putauerit sua interesse, debitorem exemptū non fuisse. Quinimo, inquit, non videtur cōueniens, quod eximens possit excipere, quod exemptus nihil deberet creditori prætenso, per regulam iuris, quod de iure tertij nemini excipere licet, l.loci corpus. §.cōpetit. ff.si seruit.vendic.& latius Bald.ad l.cum seruum. C. de ser.

de fer.fugit.Socyn.consi.88.lib.4.tāto minus eius rei disquisitio ad ipsum pertinebat, an creditor calumniosè arrestaret vel non. Quid enim si arrestatus, ex qua causa arrestatus est, debitor non sit; ex superuenienti tamen causa iusta & vera, iuxta ea quę superius diximus, sisti, detineri, recommēdari & arrestari posit?

Eadem quoque videtur ratio eorum, qui 2
scientes prudētesq́ue faciunt fugere eum debitorem, quem alioqui creditor sistere & arrestare potuisset, vel quia hoc futurū significant vt arrestetur, vel vt fugiat, & creditorem fallat, equos suos commodato concedunt, Anchor.consi.340.nume.6. incip. viso themate. Ioan.de Auan.consi.55.incip.quia dubia.nu.4.Curtius ad l.admonendi.nu.102. ff.de iureiur.Ias.ad l.j. §.quod prætor.ff.ne quis eum. & omnium latisimè apertisimeq́ue Hyppolit. de Marsil. sing.137.incipi. in iure clarum est, &c.Beneuutus in tracta.de decoct.cap.incip. circa propositam, num.23.& 25.Boer.q.215. quia qui causam damni dat, damnum vidisse videtur, l.nihil interest, ff.ad l.Cornel.de sicar. Qua ratione & Vlpianus ad l.j.§.j.ff de eo per quem fac. er. actionem in factum ad id quod interest, aduersus eum cōcedit, cuius causa factum est, quo minus quis iudicio sistat. Et rursum, Si compeditum seruum meum, vt fugeret solueris, inquit, an de dolo actio dāda sit? & ait Quintus Mutius apud eum notās, si non misericordia ductus fecisti, furti teneris: si misericordia, in factum actionem dari

debere. l. & eleganter. §. item labeo. ff. de dol. malo. Ad cuius quidẽ responsi interpretationem notat Bal. quod misericordiæ motus excusat à dolo, sed nõ impedit quo minus is qui fugæ auctor est, obligetur ac teneatur: quia hæc misericordia in aliorum præiudicium tẽdens, non est regulata secundum limites rationis: quippe quod dum per fugam vni consulit quod soluere debuisset; alteri, qui iustum debitũ amittit, maiore iniquitate & inæqualitate damnum infert. Qua de re nõnulla huc pertinentia scribit Cæpola consi. 14. quem vide. Ideoque quamuis multi sint, qui existimarẽt oppido durum esse quod quis ex sola persuasione consilioque & auxilio fugæ, ad æris alieni exolutionem teneretur; si quis tamen in ipsam rationem quæ Consultos mouit, altius intueri velit, facilè intelliget, omnia hæc æquitati atque rationi naturali esse consentanea; & quidem potissimum inter mercatores, quibus si malè ciciderit fortunę alea, quid reliquum est, nisi vt bis fiant miseri, & quod re sperata frustrati sunt, & quod tantum irriti laboris exhaustum, non sine dolore meminerunt? Quo etiam pertinent vulgatæ iuris regulæ de fraudulento consilio, de persuasione fugæ, & reliquis multis similibus huc pertinentibus. cap. nullus ex consilio. de reg. iur. libro 6. l. consilij. ff. eod. titul. l. j. §. persuadere. ff. de seruo corrup. l. j. & ibi Doctor. C. de seru. fug. Et quamuis aliqua ratione excusari posset, qui homini crimen capitale committenti consu-

consulit, vt fugiat in locum sacrum, qua de re disputant interpretes, quod plerunque tandē Deus & Iudex reperit nocentes; tamen quia hic agitur de particulari damno creditoris, qui fortè nunquam debitum suum assequetur, iam elapso debitore, æquum est, vt iste auctor fugæ in periculum omne succedat, si nō debitor ipse iam fugæ accinctus fuerat, iuxta notat. per Doct. ad d. l. consilij. Pulchrè *Bald.* consil. 222. incip. in quæstione D. Milani. libr. 3. & pleraq; eodem pertinentia scribit in cōsilio 382. libro 5.

Eodem etiam loco esse existimant eos qui debitorem iam iā sistendū & arrestādum occultant, vt tandem elabatur; Iason ad §. pœnales. Institut. de act. num. 103. Salic. ad l. fin. C. de oper. libert. quippe quod vbique eadem est ratio. Et in simili, si quis seruum fiscalem putauerit occultandum, inquit Imper. non solum eum restituere, sed etiam duodecim libras argenti pœnæ nomine fisci iuribus dependere compellitur. l. penul. C. de ser. fugi. Et quicunque seruum fugitiuum in domo vel agro inscio domino receperit, eum cū alio pari, vel 20. solidis reddit. l. quicunque. eod. titul. Apertius verò in l. fin. C. de oper. libert. textus ait, eum qui alienum libertum occultat, loco ipsius ad operarum prestationem teneri. Et alibi constituit Arcadius Imperat. eos qui aliorum personas cum detrimēto aliorum occultant, ad quadruplum teneri. l. 3. C. de assessor. Et licet *Bald.* decidit consilio 382. numero 7. 3

libro

libro 5. vbi tenet quod ſcienter occultans debitorem alienum, non facit ſe ſuccedaneum vel conſortem, debiti vel periculi; tamen iis conſtitutionibus motus Zaſius, eandem quæſtionem, ad d. §. pœnales. num. 33. pertractás, ait, Sed quæras, ſi aliquis occultat debitores meos, ne poſsim eos conuenire, id quod ſæpe contingit, an iſte receptator vel occultator teneatur edicto, Ne quis eum, &c.? *B*ald. ad l. fin. C. de oper. liber. putat eum obligari ad totum debitum, qui debitorem occultat; quamuis tandem in eo ſubſiſtat, & nihil affirmet: Iaſon putat, quod mihi plus placet, quod eiuſmodi occultatores teneantur edicto, Ne quis eum, &c. quia ſatis dicũtur eximere, qui creditores fruſtrantur, morantur vel eis facultatem agendi auferunt. d. l. ſed eximẽdi. 2. reſponſ. Hæc ille. Iaſonis verò verba ſunt hæc. Fortè non eſſet ponere os in cælum, tenere q̃ in quæſtione ſupra formata, contra illum cõpetat actio in factum ex edicto, Ne quis eum qui, &c. propter generalitatem verbi *Eximere*; ſecundum quod declarat text. in d. l. ſed eximendi. in principi. iuncto §. Prætor ait. vel q̃d ſaltem, quia non interuenit vis, ſed tantum dolus, cõpetat actio in factum ex edicto, De eo, per quem factum, &c. & contra Baldum in d. l. fin. quod imo teneatur ſoluere, tenet & fortè melius ibi Salyce. Crederem etiam quod iſto caſu prouideatur creditori, mediante tit. Si quis ius dicenti, &c. hoc modo, quia Iudex præcipiet illi occultãti ne impediat executionem,

nem,& si contemneret præceptum,posset Iudex procedere ad mulctas & alia remedia,quę ad l.j d.tit.Si quis ius dicenti,&c.notari solet. Hactenus Iason. Baldi sententiam amplecti dicitur Innocentius ad ca. pastoralis. de offic. deleg.& Seuer.in tract. de debit.suspect.q.10. Hyppol. sing.43. incipi. Debitor. in fin. propterea quod omnia iura superius adducta,loquuntur in casu suo speciali.Primò scilicet in debitore tributorū.l.quoties. C.de exact.trib. Secundò quando quis debitorem vi eximit.l. penult.ff.ne quis eum.Tertiò quādo quis impedit reum vel actorem venire ad iudicium.l. fin.ff.de eo per quem fact. Cum igitur in his casibus sit speciale,& specialiter prouisum,sequitur quod in contrarium est ius commune, l.ius singulare,ff.de legib.Tum verò nemo cogitur prodere secretum.l.idē.§. si tibi iudiciū. ff.de condic.ob turp.cau. adeoque cum semel debitorem occultare cœpit, fidemque ei dedit, quod eum nō iudicabit,turpe esset fidem fallere,l.j.ff.de pact. quæ etiam hosti seruanda est,c.noli.23.q.j.putantque plerique titulum ff.de Receptatorib.in ciuilib. causis locum nō habere,vt refert Beneuutus d.loco.nume.28. versic.extra quæro.Cæterum hæ rationes non sunt satis firmæ, vt communem opinionem conuellant:quia vbicūque ratio legis est amplior vel generalior dicto seu disposito, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipsa dispositio.l.regula. §.fin.& ibi Barto.& Bald. ff. de iur.& fact. ignor,l.2.§. si mater. ff. ad Tertul.præ-

tull. præcipuè quia intereſt publicè ne iſti debi tores, & fraudatores ſic elabantur. In fauorem aut publicum etiam pœnalis diſpóſitio ex identitate rationis extenditur: ſicut & in multis aliis caſibus huc pertinentibus, quos ad locum à rat. leg. larga ſeu ampla, notat Nicolaus Euerardi. Et quãuis regulariter nemo ſecretũ prodere cogatur, non tamẽ ideo in necem aliorum eiuſmodi debitorem occultare & executionem impedire poteſt; nã ſicut aliud eſt, nõ accuſare reum, & occultare reum; ita aliud eſt, non prodere debitorem, & occultare debitorem. Edictum verò de receptatoribus, nõ habere locum in cauſis ciuilibus, non eſt mirum, cum plerunque corporalem pœnam, aut certè aliam huic non admodum diſsimilem inferat, ad quam nec ipſe quidem debitor eſt
4 obligatus. In eo ſanè cõuenit cum hac noſtra materia, quod ſicut vxor recipiens & occultãs maritum crimino ſum, non tenetur, teſte Angel. in tract. malefic. ad verbum, dicto maleficio, nu. 25. Specul. de donat. inter vir. & vxor. §. fina. ita quoque nec hoc caſu obligabitur, ſi occultet virum debitorem. Cęterum an in reliquis amicis atque conſanguineis, illud admittendũ ſit, dubito. Nam vbi eſt metus mortis, naturalis ratio mouet, ac veluti vrget atq; impellit, inuitoſque propemodum eo trahit, vt conſanguineorum ſaluti, id eſt, noſtro ſanguini, conſulamus; quæ quidem ratio in hac cauſa non adeo militare videtur. Qua tamen in re animi pẽdeo, atq; ſubſiſto: tu Tyraquel.

de tem-

de temper.pœn.causa 20.21.& 22.vide.In eo 5
conueniunt omnes,quod si debitor alia bona habet,in quæ missio fieri potest,non compelli occultatorem,vt debitorem exhibeat: verũ si bona debitoris non sufficerent,de dolo,vel iniuriarum actione agi posse. quã sententiam etiam *Boerius* decis. 174.cũ Beneuuto d.loco probat; lateq́ue & eleganter de ea singul. suo 17.incip.Diligẽter nota, disputat Petrus Gerardi de Petra. Nam si simpliciter ad exhibẽdum debitorem tenetur, citra distinctionẽ & moderationem, frustra inducta esset iuris dispositio, & multarum ciuitatum consuetudo seu vsus,quod ob ciuile debitũ, nemo ex domo sua vel aliena (vt latius superius dictum fuit)inuitus trahi potest.l.plerique.ff.dein ius voc.Porro autem de his qui violẽter & nobis inuitis apud nos latitant, nulla est dubitatio. Bald. ad l. in delictis. ff.de noxal.quia propositum & animus maleficia distinguũt. leg.1. ff.de sicar.

Ab Arrestatione an appellare liceat.

Caput 34.

ARGVMENTA.

Appellare ab arrestatione an liceat. *nu1. & 3.*

Appellatio à Decreto Iudicis interposita,an et quãdo executionem suspendat. *nu. 2.*

Appellare an possit debitor, si pecunia sibi debita sub manu sui debitoris,per creditorem arrestetur. numero *4.*

SVNT nonnulli moribus mitiores,qui tametsi se iniustè arrestari sentiunt, appellare po-

lare potius ab arrestatione, quàm Apparitori arrestāti resistere, aut vim inferre malunt. Sed an in ea appellatione audiendi sint, & quatenus ea illis prosit, dubitari posset: mouetque eam quæstionem Guido Pape singul. suo 32. sed non soluit, & licet Speculatorem ad hoc alleget in §.j. in princ. de appel. Is tamen nullā
1 illius quæstionis mentionem facit. Appellare tamen arrestum posse arbitror, per ea quæ notat Baldus ad l. si clericis. C. de episcop. audiē. vbi dicit in simili quod à captura, quæ est realis citatio, appellari potest; cum sit grauamen cohærens personæ, quod per expectationem sententiæ diffinitiuæ (maximè si non res sed persona arrestata est) reparari non potest; arg. l. 2. C. de abolit. Non tamen, inquit, Iudex appellantem ideo statim dimittet, sed expecta-
2 bit donec per superiorem sibi mādetur; Quia vbi appellatur à Decreto Iudicis, quo respicit Decretum apprehensionis vel arrestationis, non prohibetur aliquid innouari contra appellationem, donec superior inhibeat. c. non solum. de appell. in 6. maximè vbi periculum est in mora, vel fugæ, vt hic, vbi omnis vtilitas arresti, ex relaxatione dissolueretur; quia tum appellatio interim nō suspendit executionē, l. fin. ff. de appel. recip. Specul. in tit. de appell. §. in quibus DD. in cap qua fronte. de appell. Quam sententiam confirmat quoque Ludouicus Carerius in tract. de criminib. post prin. cap. inci. Decimus quartus. vbi dicit, quod licet citatio verbalis non admittat appellationem, ci-

nem, ci-

tiem, citatio tamen realis, benè admittit, allegans Bald. d.loco, & cum eodem subiiciens quod captus aut detentus potest appellare, etiamsi iam diu captus esset, quia quotidie sustinet nouum grauamen dum detinetur, & in succesſiuo grauamine, ſicut eſt iſtud, ſemper & quandocunque appellare licet. c.ex parte. de appel.& ibi Doct.& pulchrè Philip.Franc. in d.c.ex parte.verſic. quintò & vltimò infertur. Iaſon ad l.Prætor.§ fin.ff.de no.op.nunc. & excipere. Archidia.in cap. hortamur.3.q.9. & de eiuſmodi appellatiõe ab arreſto videtur loqui Dominus Præſes Nicolaus Euerar. cõſil.21.incip.Viſis ſcripturis.Sed hanc appella- 3 tionis rationem mores noſtri ignorare videntur quibus receptum eſt, vt arreſtatus coram Iudice cuius auctoritate arreſtatio eſt facta, proponat cauſas grauaminis per arreſtum ſibi illati, ſeu nullitatis eiuſdem, & ſi Iudex aliter contra eum pronũciet, appellatur ad ſuperiorem illius, ſicut in aliis cauſis fieri ſolet.

Sic & Paul.Pariſ.conſi.39. incip.Non poſ- 4 ſunt.lib.j. de ſimili arreſto loquẽs ait, q, ſi creditor arreſtari faciat pecuniam, quam quidã alius debitori ſuo debet, & prohibeat quo minus debitori ſuo ſoluat, poteſt debitor appellare, ne priuetur ſua poſſeſsione, pendẽte appellatione. ca.cum perſonę. de priuileg.lib.6. cap.j.extra vt lite penden. Sed ne hoc quoque mores noſtri receperunt, ſecũdum quos quotidie videmus fieri, quod pecunia debitoris ſub aliis arreſtatur. & cauſa arreſtationis co-

ram Iudice arrestante primò instituitur.

Quæ sit vis & quis effectus arresti. Caput 35.

ARGVMENTA.

CVM de vi & effectu arrestationis quæritur, præter eos qui ex superioribus capitib. apparere possunt vnus effectus esse videtur, qui inducit litispendentiam. Nam
1 in simili decidit Nicolaus Anthonius in addition. ad Octauianum Vestrium lib. 4. cap. j. nu. 9. per petitionem, vt quis carceribus mācipetur, ac per ipsam capturam sequentem litis pendentia inducitur: & ratio esse videtur, quod sicut per citationem verbalem dicitur iudicium esse ceptum. §. fi. Instit. de pœn. tēp. litig. & res desinit esse integra. l. si quis postea. ff. de iudic. cap. relatum. de offic. deleg. Iaffred. decis. 60. etiamsi litis contestatio nondum interuenit, D. Anthon. in capit. aduersario. in 3. notab. de except. Ita longè fortius per citationem

nem realem, id est per capturā seu arrestationem, quæ præualet; vt notant Docto. ad l. vlt. ff. de leg. j. In contrarium tamen allegari posset, quod quādo coram vno Iudice iudicium est inceptum ex necessitate, vt quia metuitur fuga Rei, aut actio tēpore peritura est, aut quę alia similis necessitas vrget, potest etiam corā alio Iudice hoc iudicium agitari. Bald. & Angel. ad d. l. ceptam. arg. l. sed etsi restituitur. §. ędium. versicu. sed & si dies. eod. titu. de iudic. Qua ratione plerique neoterici respondēt ad l. quamuis. ff. de damno infect. Quod si poteram te cōuenire Perusij & Asisij, & incepi te conuenire coram Iudice Asisij ex necessitate, quia timebatur de fuga tua, potero te postea conuenire, coram Iudice Perusino. Sed hæ posteriores rationes non placent Ioanni Baptistæ Caccialupi in tract. de debitor. suspect. quæst. 15. vbi dicit, quod licet in d. l. sed etsi restituatur, permittatur quod iudicium alibi finiatur, non tamen ibi expressè dicitur, quod non sit inducta litis pendentia. Addo quod Felinus ad cap. cum sit generale coll. 4. de foro compet. in simili respondet, quod si diffamatus ab aliquo, plures iudices habeat, & cōdictionem competentem ex l. diffamari. C. de inge. ma. corā vno Iudice intentauerit, veluti petendo perpetuum silētium imponi illi qui se illius creditorem esse iactitabat, is autē creditor coram alio Iudice eum in ius trahat, & coram illo prætensum suum creditum petat, obstat ei litis pendentię exceptio, & coram eo

S ij Iudice

Iudice, coram quo remediū d. l. diffamari, intentatum est, causa peragi debet. licet contrarium consuluerit Socynus consi. 94. lib. 3. Cuius opinio ex eo satis conuellitur, quod ex ea sequeretur, quod quoties diffamatus plures haberet Iudices, cōdictionem ex d. l. diffamari, à lege cōcessam, aduersarius facilè eluderet, & ad aliud tribunal causam traheret, Iudicisque auctoritatem cōtemneret, contra l. si prætor. ff. de iudi. Qua de re tamen magna distinctione vsus est Blarerius ad d. l. diffamari. cap. 4. circa finē, quem vide. Et hæc sententia confirmatur satis in d. l. vbi ceptum. & exemplum huius potest poni in eo, qui curauit aliquem hic arrestari, & arrestatus posita cautiōe relaxatus ab arresto vel per procuratores suos dū manet in arresto, vocat eum in ius coram alio Iudice ex d. l. diffamari. & arrestans excipit, quod eum hic præuenit, per capturā vel arrestationem, & quod, cum per hoc sit hic inducta litis pendentia, debet hic finiri; Aliud esset si

4 arrestatio non esset facta ad finem consequēdi debitum, sed ad finem declarationis iuris sui, aut liberationis; vt ecce scholaris huius Vniuersitatis Louaniensis intellexit, quendam ciuem Mechlinien sem hominem laicum iactitare qđ ipse scholaris est ei in magna summa obligatus: Et quia per hanc iactitationem bonum nomen ipsius denigratur, repertum hic Louanij, auctoritate Domini Cōseruatoris priuilegiorum eiusdem vniuersitatis facit arrestari ad finem, vt si quam arrestatus actionem

nem aduersus eum habeat, illam coram magnifico Domino Rectore Vniuersitatis, suo siquidē Iudice, intra certos dies, sub pœna perpetui silentij proponat, iuxta dispositionem d.l. diffamari. Sanè hoc casu arrestum non inducit litis pendentiam respectu materię principalis coram D. Conseruatore. Quinimò arrestatus proponens suam actionem corā eodem magnifico Domino Rectore, facit quod arrestari curans, petit: sed solum inducitur litis pendentia, respectu materiæ d.l. diffamari.

Secundus effectus est, quod ex arresto videtur induci, pignus prætorium. Quia pignus prætorium nihil aliud est quàm pignus quod à Prætore siue à Iudice datur, quodque Prætor aut Iudex nulla præcedente sententia ex iusta causa capi iubet, l. 2. C. de prætor. pign. l. non est mirum. ff. de pign. actio. & apprehensionē rei requirit. l. 3. §. j. ff. de reb. eor. Quę omnia etiam in arresto, vel re arrestata cōcurrunt. Ex quo sequitur primò, quod si aliquo casu res arrestata furto esset amissa, vel aliquo alio modo ablata, daretur actio & persecutio quasi hypothecaria aduersus possessorē illius, l. vlti. C. de prætor. pignor. Secundò quod sicut debitor reficiendo expensas, & cauēdo de iudicio sisti, recuperat misionē in possesionem, authent. ei qui. C. de bon. auctorit. iudic. poss. c. j. de dolo & contum. lib. 6. Ita quoq; & is cuius res arrestata fuit, recuperat rem arrestatam, sicuti inferius dicetur. Est enim arrestatio tem-

 porale

porale, & prouisionale tantũ impedimentũ; non quidẽ propter se, sed propter aliud inuẽtum. videlicet, vt is cuius res arrestata est cogatur illic ad soluendum, non vt de illius rei dominio aut proprietate disputetur, Id quod etiam est in prędicta missione in possessioné. l. is cui. ff. vt in possess. leg. Vnde Carolus Molinæus ad secundam partem consuetudinũ Parisiensium. titul. 2. glo. j. ad verbum, arrest ou brandon. multa recẽset in quibus arrestum & missio in possessionem conueniũt, & in qui-
6 bus differũt, quem vide; & inter cætera notat, quod neque missus in possessionem, neq; detinens arrestum, præscribere potest, cũ & sciẽtia rei alienæ & titulus & animus possidendi deficiat. Cyn. ad l. j. C. vbi in rem actio, Panor. num. 44. & alij ad c. quoniam frequenter. §. fi.
7 extra, vt lite non contest.

Tertius effectus est, quod res ista arrestata durante arresto, in præiudicium arresti, obligari, vendi aut alienari non potest, non magis quàm si pignus primò obligatum vni, postea alteri obligetur. cap. qui prior. de reg. iur. in 6. l. qui prior. ff. qui pot. in pign. aut si res alteri obligata in causam iudicati, vel pignus iudiciale acceptum sit. l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudic. Sed quo minus sine præiudicio illius qui illam curauit arrestari, obligari, vel alienari possit, nihil vetat, cum etiam res sequestrata possit obligari & alienari, quia obligatio & alienatio, respiciunt dominium rei, cui sequestrum non præiudicat. l. licet. §. j.
ff. de

ff.de pos.l.interesse.ff.de acqui.posses.& quęstio possessionis ad quam magis pertinet non facit rem litigiosam. glo.in cap.fin. 11. quæs. j.latè Marcus Anthonius Natta consil.2.libr. j.cessatq; hic ratio ob quã res in iudiciũ deducta alienari non põt,videlicet, ne aduersarius fatigetur diuersis iudiciis.l.nulli.C.de iudic.

In causa arresti quis sit actor,aut reus.

Caput 36.

ARGVMENTA.

Causa rei fauorabilior multò est quàm actoris.nu.1.
Actor quis esse dicatur. nu.2.& 3.
Agens stimulatus & per alium prouocatus dicitur sustinere partes Rei. nu.4.

CVM de forma & modo procedendi in materia ista arresti agimus, illud in primis videndum est,quis hic actoris,aut rei personam sustinet, quod alicuius momenti est, multa enim reo permittuntur, quæ actoribus non licẽt, multoque fauorabilior est causa rei, 1
quam agentis.l.fauorabiliores.ff.de reg.iur. c. cum iura.eod.tit. lib.6.& fauorabiliores sunt leges ad absoluendum quam ad condemnãdum.l.Arrianus.ff.de act.& oblig. Et quidem prima facie is qui arrestatur aut detinetur,aut cuius bona arrestantur aut detinentur, videtur esse actor:quia actor esse dicitur qui alium 2
ad iudicium prouocat.l.in tribus. ff.de iudic. l.libertus à patrono. ff.de in ius voc. sicut facit is qui arrestatur ; prouocat enim arrestantem prior ad iudicium,petẽs ab eo proponi causas

arresti facti, & sustinens arrestum veluti malè, perperam, sine causa & illicitè factum, cassari, tolli & amoueri, ipsumque arrestantem in expensas, damna & interesse condemnari. Id quod censisse videtur Romanus consil. 217. incip. res ista dicens eum esse actorem, qui pe-
3 tit capturam declarari illicitam, & capi faciētem facit ad hoc citari. & Bart. in l. de pupillo. §. vlt. nu. 3. ff. de no. op. nunc dicit quod excōmunicatus aut bānitus petens reuocari tenutam datam contra se, vel petēs remissionem, dicitur agere. Sed in contrarium est veritas, quod non sit cēsendus actor is qui arrestatur, sed ille qui arrestat: quia vt ait Angel. ad l. non cogendum. §. qui procuratori. ff. de procur. agēs
4 stimulatus, dicitur sustinere partes Rei: Et iurisconsultus in l. si pupillus. §. j. ff. de priuileg. cred. non obscurè indicat eum qui petit tenutam reuocari, reum potius esse, quàm actorē. De quo per Decium in cap. intelleximus, nu. 9. de iudic. Et cum certum sit quod arrestatus non nisi compulsus hanc actionem necessariam suscipiat, sequitur ipsum verè & legitimè, vt primitus prouocatum per arrestum, Reū, minimè autem Actorem dici oportere. Et quamuis in illo solo articulo incidenti videatur agere dū causas arresti exigit, & arrestum laxari postulat; quia tamen in principali articulo, ob quem arrestum positū est, se defendit, Reus est, vt cui veluti nullum debitū exigenti, definitio actionis applicari non potest. §. j. insti. de act. Quod latissimè etiam cōfirma-

firmari & comprobari potest ex his quæ diligenter scribit Bart. Blarerius ad l.diffamari.c.4.num.7.C.de ingen.manu.vbi per multa argumenta ostendit, eum qui diffamatus est ab aliquo,& contra eum agit ex d.l.diffamari,ad hoc vt ei præfigatur terminus causas diffamationis proponendi, aut alioqui perpetuum silentium sibi imponi, non esse actorem, sed reum:qui casus huic nostro simillimus est.

Statutum quo cauetur, quod in causa Arresti de triduo in triduum procedi debet,quo pacto intelligatur. Caput 37.

ARGVMENTA.

Tempus elapsum habet vim tacitæ renunciationis, numero 1.

Statutum vt de triduo in triduum procedatur an in fauorem rei sit introductum, eiq; renunciare possit. nu.2.& 6.

Dilatio alicuius fauore ordinata potest ab eo sperni, numero 3.

Terminus alicui datus, ab eo præueniri potest. numero 4. & 8.

Iudex an cogi possit à partibus vt vel ordinariè vel summariè procedat. nu.5.

Statutum vt in causa extranei creditoris summariè procedatur pium est, & fauore creditoris introductum. nu.7.

Dies termini an contineatur in termino. nu.9.

EX consuetudine seu statuto quarundam ciuitatum receptum est, quod in causa

arresti de triduo in triduum, adeoq; extra ordinem procedi debet. Accidit autem nuper, quod is qui arrestatus erat, seruiente triduo ad respondendum, aut duplicandum paratus nõ erat, arrestans autem sustinebat eum secludẽdum esse, & articulata sua pro confessatis decernenda esse, propterea quod statuto aut cõsuetudini arrestatus non satisfecerat, & sic ta-
1 citè renunciauerat; quia tẽpus habet vim tacitæ renunciationis, si quis illud labi sinat, vt ait Tyraquel. in libr. de retracta. conuent. §. j. glo. 2. ad verb. au tel temps. num. 42. & Bald. ad l. 2. C. de rescind. vend. & quod in potestate iudicis non est, tempora à statuto præfinita, in præiudiciũ partis aduersæ producere & prorogare. §. si verò solum. in fin. in auth. de nup. maximè cum modus iste procedendi de triduo in triduum, videatur esse traditus pro forma, quam relaxare non licet l. j. C. de vsufru. Arrestatus nihilominus contradicebat, & sustinebat nõ teneri se de triduo in triduũ procedere nisi vellet, sed permittendum sibi esse vt ordinariè, & ordinariis diebus iudiciorum ad instar aliarum causarum procedere posset; Consultus à iudicibus respondi pro arrestato pronunciãdum ac iudicandum esse: & ita iudicatum fuit à Scabinis oppidi Louaniensis. Et ratio quæ me tũc mouebat, & quæ me ad-
2 huc mouet est, quod hoc triduũ in dubio præsumitur fuisse constitutum fauore arrestati, l. cum tempus. ff. de regu. iur. videlicet, ne is diu ab vxore, à domo, à liberis, à negociis suis in

extero loco, ingenti suo incommodo atque tædio detineretur; non etiam fauore arrestâtis, cui satis esse debet quod in loco habitationis suæ propriæ, debitorem suum extraneum quietè & commodè detinere & cōuenire potest, etiam si eum nō priuet ordinaria ratione procedendi, quam ipse cogeretur obseruare, si eundem suū debitorem in loco domicilij illius cōuenisset & forum illius secutus fuisset; Plura enim specialia simul concurrere aut peti non debent. l. si quando. C. de inoffi. testam. Et proinde nihil vetat, quo minus debitor arrestatus huic fauori pro se introducto renunciare posit. l. pen. C. de pact. nemo enim cogitur inuitus beneficio pro se introducto vti. l. in inuitum. ff. de reg. iur. & alioqui quod fauore arrestati introductum est, in odium ipsius retorqueretur, contra l. quod fauore. C. de legib. Quo loco eleganter notat Bald. versicu. incip. Tertiò exemplificatur, quod dilatio ordinata fauore alicuius, potest ab eo sperni si expedit sibi, non differre. Et quod si Princeps concedat alicui quod in causa sua summariè procedatur, si procesit ordinariè, per hoc non potest impugnari iudicium, propter d. l. quod fauore. Et hoc iterum repetit ad l. nulla. vers. pone mandatur. ff. de legibus. & Rebuffus ad concord. tit. de forma mand. apostol. ad verb. post mensem, ait quod si ante mensem conferatur beneficium potest mandatarius illud acceptare si velit, cum ille mensis introductus sit fauore ipsius, cui potest renunciare. cap. si 3

dili-

4 diligenti. de foro compe. Et in simili videmus quod quãdo tempus est adiectum fauore pupilli, potest pupillus aut eius curator, tempus illud præuenire. l. 3. §. duæ causæ. ff. de Carbo. edict. & l. diui fratres. in princ. ff. de liber. caus. Et debitor qui stipulatus est terminum soluendi, potest illum præuenire, & inuito creditore ante soluere, Bartol. & Iason in l. stipulatio ista. §. incertam. ff. de verbor. oblig. l. quod quis. ff. de actio. l. quod in diem. ff. de sol. & heredes mariti, qui habent annum de iure ad restituendam dotem mobiliarem vxori, possunt ante annum reddere eandem. Bald. in auth. ei qui. C. de bon. auth. iudic. possid. Sed magis ad propositum vrget decisio Romani consi. 133. incip. in præsupposito casu. vbi dicit, quod quãuis Iudex in causa in qua summariè procedere debuit, ordinariè procedere incepit, potest tamẽ pars illa, cuius fauore or-
5 dinatum fuit vt summariè procederetur, petere vt deinde ordinariè procedatur, nisi semel consenserit; quo casu etiam hoc potest, modo Iudex consentiat; & allegat glo. singularem ad clem. sæpe. ad verb. partib. de verbo. sign. quæ etiam hoc notabiliter dicit. Quia licet D. Cardinalis ibi, existimet Iudicem etiam inuitum cogendum esse vt consentiat, tamen videtur verior esse sententia glos. & Bonifacij atque Imolæ ibi, quod nõ tenetur, ne auctoritas iudicialis fiat ludibrio, cõtra l. si prætor. ff. de iudic. & glo. in §. si quis autem non implens, in verb. admonitus, in auth. de hered. &
falcid.

falcid.& ne in potestate partiũ sit Iudici præscribere formam procedendi quam volunt,& in ea re sæpius illo inuito, mutare rationem litis, procedendo nunc ordinariè, nunc extraordinariè, quod absurdum foret. Neq; obstat quod Vlpianus ait. Si plures concordant qualiter sententia proferatur, Iudex debet sequi eorum voluntaté. l.si conuenerit. ff. de re iudi. quia vt ait Castrens. ibi in princip. hoc intelligitur quando concordant, q; condemnandus absoluatur, vel econuersò, quod absoluendus condemnetur, vel quod condemnandus, in quantum facere potest, cõdemnetur. In quib. casib. non illuditur Iudici neque maiestati iudiciorum; neque interest Iudicis cõdemnetur reus, an absoluatur, & aut pro qua parte. Et cũ hæc variatio & mutatio bonis morib. aduersetur, præallegatum Vlpiani respõsum in eo locum non habet, iuxta notata per Zasiũ ibi. Qua responsione etiam aliis omnibus pro contraria parte allegatis facilè satisfieri posse videmus. Sed quãdo partes solum in vno aut altero actu non contradixerunt, tũc quia singulares actus iudiciorum sunt per se perfecti, sicut habemus titulos singulares & separatos de actibus iudiciorum, licet in vno actu non contradixerunt, in aliis tamen contradicere poterũt, quia separatorum, separata est ratio, l.si maritus. C.de don. inter vir. & vxor. & de vno ad alterum non infertur. Sed si tam arrestans quã arrestatus esset extraneus, plus vtiq; 6
subesset dubitationis, quia sicut arrestati interest

terest in loco extraneo non diu detineri; ita etiam arrestantis interest, in loco illo non diu litigare.

Quibus tamen non obstantibus adhuc puto idem esse, ideo quod in arbitrio arrestantis fuit debitorem arrestatum, vel in loco domicilij eius cōuenire, vel alio loco illum arrestare. Et proinde sicut deberet ferre molestiā diutius in domicilio debitoris litigandi & ordinariè procedendi, si eum illic conuenisset, & in ius vocasset; ita quoque durum & acerbum ei videri non debet, si in loco arresti, ordinarium iudiciorum tramitem, postulante
7 id arrestato, sequi cogatur: nisi fortè in loco arresti facti, statutum sit, quod in causa alicuius extranei creditoris, summariè & extra ordinē procedi debeat, id quod pium & æquum est, & fauore creditoris introductum, à debitore ei tolli non debet. c. indultum. de reg. iur. in 6. l. id quod nostrum. ff. eo. tit. sicut & in simili dicimus, quod si tempus est adiectum solutioni fauore creditoris, debitor ante illud tēpus inuito creditore soluere non potest. Ias. num. 3. & alij ad d. §. incertam.

8 Quod si verò is qui debitorem arrestauit, triduum illud præuenire, causasq; arresti positi, citius exhibere velit, existimo sanè id illū posse, si alioquin dies iuridica sit, & arrestati non intersit. Nam & in simili decidit Bartol. Blarerius, ad d. l. diffamari. C. de ingen. manu. cap. 6. nu. 125. quod is cui Iudex præfixit terminum ad agendum, potest illum terminum præue-

præuenire, & comparere, parte ad hoc vocata, & citata, neque præiudicium aliquod in dere ferente.

Nec dubito quin & illud quoque hic quæri posſit, vtrũ dies arreſti poſiti in hoc triduo computetur? Sed verius eſt, quod ſi ſimpliciter habeat ſtatutum, quod arreſtans debet intra triduum exhibere cauſas arreſti, tunc dies arreſti facti non computatur; quia dies termini à quo, vel ad quem, regulariter non continetur, vt latiſsimè omnium tradit Tyraquell. de retract. §. j. gl. 11. vbi ponit regulam iſtam, cũ quindecim limitationibus. Sed ſi dicat ſtatutum, cauſas arreſti eſſe exhibendas à tempore arreſti, vel facto arreſto, intra triduum, tunc dies arreſti computatur, iuxta notata per eũdem in dictis limitationibus, ad quem remitto, & not. Panor. ad cap. ſuper eo. 2. de appell. & Quintil. Mendoſius ad regul. cancell. 19. de infirmis. nu. 6. quæſt. 18. & Ludouic. Gomeſ. ad eandem regulam, quæſt. 37. 9

De ſtatuto quo cauetur, quod arreſtans prima die iuridica debet exhibere cauſas arreſti. Caput 38.

ARGVMENTA.

Arreſtante non exhibente cauſas arreſti in termino, an arreſtatus ſit relaxandus. nu. 1. & 4.

Terminus à ſtatuto vel lege præſcriptus in dubio cẽſetur eſſe peremptorius. nu. 2.

Termini peremptorij lapſus inducit tacitam renunciationem iuris. nu. 3.

Con-

Contumacia nulli nocet, nisi aduersarius eam in termino comparens accusauerit. nu. 5.
Iudex an terminũ statuti vel legis prorogare queat. numero 6.

MVLTARVM ciuitatum statuta etiã disponunt quod arrestans prima die iuridica quę arrestum factum sequitur, causas arresti in iudicio proponere & allegare debet.
1 Quæro igitur an si id non fecerit arrestans, videatur arrestatus ideo esse relaxatus? vel relaxãdus? Prima quidem facie videtur dicẽdum quod sic, propterea quod terminus à lege vel
2 à statuto præfixus in dubio censetur esse perẽptorius. l. statu liberum. §. Stichum, & ibi *Bartol.* & alij. ff. de leg. 2. & in l. ob commissa. de adulte. idem *Bartol.* in l. mancipiorum. ff. de opt. leg. & in l. fin. ff. de feriis. & lapsus istius-
3 modi termini, inducit tacitam renunciationẽ iuris. Roman. consil. 431. Bartol. in d. l. mancipiorum. Baldus ad l. si ea. C. de vsur. & in sua praxi criminali, titulo de appellat. quæst. 3. Quo modo & in simili videmus, quod termino peremptorio assignato elapso, nõ possunt produci instrumenta. glo. in l. si eo. C. de de remis. pignor. Et quod si Iudex præfixerit terminum alicui ad accusandum, & is cui is terminus præfixus est, non accusat. postea nõ auditur, etiamsi sit minor. *Bart.* in d. l. mancipiorum. quia permissum ad tempus, censetur post tempus esse prohibitum, iuxta iura vulgaria, id quod in arrestante tantò procliuius recipiendum est, ideo quod antea de iure suo

tempe-

tempestiuè inquirere, & prius quam debitorē suum arrestari faceret, de omnib. se informare, & veluti præparatus ad iudicium procedere debebat. l. qui accusare, & l. j. & ibi Alcia. C. de edend.

Nihilominus tamen non aliter hoc verum 4
esse crediderim, quam si eadem illa die iuridica arrestatus causas eiusmodi arresti proponi, & allegari petierit, & in defectum allegationis earundem se ab arresto relaxari postulauerit; id quod nominatim exprimūt statuta Oppidi Louaniensis tit. de arrestamentis, cap. 8. & confirmatur per Barth. Blarerium ad d. l. diffamari. ca. 8. C. de ingen. manu. vbi dicit q̄ diffamans cui est statutus terminus ad proponendam suam actionem vel accusationem, lapsu ipsius termini excluditur, si diffamatus ipso termino seruiente petat declarari, illum iure suo excidisse, & vlterius audiendum non esse, allegās ad hoc Bart. ad l. Titia. ff. de accus. Boer. decis. 255. cū aliis multis: id quod exēplo non caret; nam & in simili videmus, quod contumacia alicuius nūquam sibi nocet, nisi 5
quando aduersarius eius, in termino comparuit, & eius contumaciam accusauit, l. properandum. §. & siquidem, in verb. absentiam accusante. & ibi Fulgos. Castrens. Ias. Bal. & Salycet. C. de Iud & quod testamentum rationē præteritionis, ita demum est nullum si præteritus ipse dicat & petat, non aliàs. l. filio præterito. ff. de iniust. testam. & ibi Doct. Falcidia resecat ipso iure legata. l. linea margaritorū.

ff.ad l.falcid.sed ita si heres petat. l.patrem. ff. de his quæ in fraud cred. Compēsatio fit ipso iure, sed ita tamen si petatur.l.vlti.C.de compens.glo.in l.scimus.C.de inoffi.testa.Et vbicunque aliquis priuatur suo feudo, aut feudū redit ad Dominum, intelligitur, si Dominus feudi petat.Bal.in cap.quæ in ecclesiarum. de constit.Sicut hæc & multa alia similia congerit Tyraquel.ad l.si vnquam. ad verb.reuertatur.nu.8.cum seq. C.de reuoc.donat.

6 Deinde verò arbitror quoq; & Iudicem ex iusta & legitima causa, terminū istum prorogare posse, veluti si arrestans in morbum inciderit; si à Principe vocatus fuerit, nec procuratorem mittere possit; aut si Iudex ipse abfuturus sit; vel aliquis alius casus inciderit; quia cum non stat per arrestātem, quo minus causas arresti proposuerit, hoc ei imputari nō debet, c.imputari.c.cum non stat. de reg.iur.lib.6.& notant Cynus & Bal.in l.si cum ipse.ff.de excus. tutor.de quo plura ad propositum notat idem Blarerius d.cap.8.num.76.cum aliis seq.vsque ad finem cap.

De insinuatione arresti, super bonis absentis facti. Caput 39.

ARGUMENTA.

Sententia contra absentem non citatum est ipso iure nulla. *nu.1.*
Insinuatio per quem fieri debeat. *nu.2.*
Insinuatio an sæpius sit facienda. *nu.3.*
Domicilia plura si habeat debitor, ad quod fieri insinua-

sinuatio debeat. *nu.4.*
Insinuatio procuratori facta an sufficiat. *nu.5.*
Insinuatio quomodo fiet, si debitor sit omnino exterus & absit. *nu.6.*

CVM sententia aduersus absentem non citatum & non auditum lata, ipso iure sit nulla l.quæsitum. l.de vnoquoque. l.cōtra pupillum. ff. de re iudic.l.j. ff.quæ sent.sin.appell.rescin.c.j.de caus.poss. & propr.facilè intelligi potest, quod si bona absentis, in aliquo loco arrestata fuerint, nō subsistere iudicium, nisi ei cuius illa sunt, & qui in alio loco habitat, denunciatio siue insinuatio facta sit: Et proinde vsus iudiciorum vbiq; ferè inualuit, denunciationem siue insinuationē hanc fieri per apparitorem aliquem eius Curiæ: & sæpe quidem per literas iudicum quorum auctoritate arrestatio facta est, & coram quib. lis instituitur, eaque interpellationem quandā suscipiendæ defensionis continet, sicut & de denunciatione in casu emptionis facienda fieri olim D.Mudæus præceptor & collega noster obseruandus scripsit ad tit.de action.empt.& vend. in c. quādo committitur stipulatio.nu. 61. Extra territorium enim citare illi Iudices non possunt.l.fin.ff.de iur.om.iud. Eodemq; modo cum de distractiōe pignoris agitur, debitori eam denunciare oportet, vt si velit solutione eius quod debetur, illam auertat.l.j.& aliis seq.C.de distract.pig. Sed quemadmodū citatio tribus vicibus fieri debet.l.tres denunciationes. C.quo.& quan.iud. & quidem primum

1 (beside line 1 of paragraph); 2 (beside "denunciationem siue insinuationē")

mum in personã rei, si ea reperiri possit, alioqui verò ad illius domũ. ca.j. qui matri.accus. poss.Bart.& alij ad l.4. §.prætor. ff.de dam.infect.l.cum pater. §.penult. ff.de leg. 2.Card.in
3 clem.vnica.de for.comp. Ita quoq; & de insinuatione ista dicẽdum esse videtur, quæ loco citationis surrogatur; quod licet de cõsuetudine videatur solum requiri, quod insinuatio fiat domi, quasi ex eo præsumatur quod venit ad notitiam eius, per relationẽ domesticorũ. Bal.ad l. meminerint. C.vnde vi. Fulgos.cons. 76.incip. Factum: tamen de iure aliud esset, vt indicat Rebuffus tomo 3.ad ord.regias. de citat.art. 2.gl.3.ad verb.ou domicile.nu.3. Et si
4 duo vel plura domicilia habet, debet ei fieri denunciatio atque insinuatio, quando persona eius haberi non potest, ibi vbi tẽpore illius, cum familia sua degit.d.l.4.in versi. sed domũ in qua degit.l.in lege Censoria. ff.de verb.sig. l.j. C.de offic.diuers.iud.

Quod si autem extra prouinciam sit neque domicilium in hac patria habeat, tunc videndum est an hic habeat factorem, institorẽ siue procuratorem generalem rerum suarum. Nã
5 & his eo casu facta denũciatio sufficit. l. si dictum. §.si præsentem.& ibi gl.ff.de euict. arg. l.si procuratori.ff.de verb.obli. sicut & locum tenenti, & vicario generali absentis facta sufficit, vt notat Rebuff. in tract. de nominat. q. 14.nu.59. cum seq. si modo postea de ea qualitate constet, aut saltem quod pro tali is palam & publicè habitus fuit, secundum eũ ibi

num.

num.71.versic.aduertendum.& hæc quidem omnia antequam iudicium accipiatur, l. qui concubinam. §.si heres. ff.de leg.3.Si autẽ neminem horum habet, sed sit omnino exterus, veluti Hispanus, aut Lusitanus, aut Italus, in Hispania, Portugallia, aut Italia habitans, nescitur autẽ vbi, & in quo loco, ita vt literæ magistratus ad eum dirigi nõ posint, sed habeat hic amicos vel consanguineos, sanè illis insinuatio cum asignatione competentis termini fieri posset, vna cum publica proclamatione, sicut videmus quod quando facienda est misio in possesionem contra aliquẽ qui non defenditur, debent requiri eius cõsanguinei, & amicietiã per proclama.l.item ait prætor.l. ergo.& ibi Bart.& Bal.& alij. ff.ex quib. caus. maior.l.hæc autem. §.non defendi.ff.ex quib. caus.in poss.eat.non quidem singulariter nec in facie, sed generale edictũ fieri debet, quod si quis cõsanguineorum aut amicorum velit eum defendere, compareat tali die, coram tribunali.Panor.in ca.causam.de dolo. Alberic. in d.l. ergo. quod tamen raro in praxi seruari dicit Rebuffus ad ordin.reg.tomo 3.tit.de citat.art.2.glo.j.nu.7. Aut si non habet amicos æquè per edictum citari poterit. clem.j. de iudic.Castrens.ad l.ad peremptorium.ff.de iud. 6

Inter plures creditores, vnius debitoris res seu bona arrestantes, qui præferendi sint. Caput 40.

ARGVMENTA.

Regula, Qui prior est tempore, potior est in iure, la-

cum habet etiam in pignoribus, & in quibus. numero 1.3. & 4.
Pignus prætorium quas ob causas contrahatur. n.2.
Ordo temporis non facit prælationem in pignore prætorio, sed veritas debiti. nu.5.& 6.
Inter plures arrestantes an & quando omnium causa par sit. nu.7.& 8.
Intellectus.l.in indicati.ff.de re iudic. nu.9.
Priuilegiatus prefertur non priuilegiato non solum in solutione consequenda, sed in eadem aliis facta repetenda. nu.10.& 11.

SVBINDE accidit quod vnius debitoris bona, aut diuersis dieb. aut vno quidem die sed diuersis horis arrestãtur. Accidit quoque nõnullos ex his creditoribus ad quorum instantiam arrestata sunt, aliis esse diligentiores, citiusque crediti sui fidem facere, & sententiam obtinere; ex quo magna plerunq; inter eos nascitur contentio, an omnes simul in rebus arrestatis earúmve precio pro rata concurrere, an verò alij aliis præferri debeant?

1 Et sanè cum etiam in pignoribus, ad quorum naturam respicit arrestationis materia, vulgata iuris regula locum habeat, quæ est, quod qui prior est tempore, potior est in iure.c.qui prior.de reg.iur.lib. 6.vt patet ex l. 2. 3.& 10.C.qui pot. in pig.hab. quod is præualet, qui præuenit.l.licet. eo.titu.quod vigilantibus iura scripta sunt. l. pupillus. ff. quæ in fraud.cred.& quod inter concurrentes melior est occupantis condicio.l.inter eos.ff.de re iudic.videri posset, quod qui in arresto prior est,

aut prior ad sententiam peruenit, aliis anteferri debeat.

Sed aliter in proposito negocio instituenda est consideratio; diximus enim superius quod arrestum proximè accedit ad naturam pignoris prætorij, quod contrahi solet vel ob 2
contumaciam non sistẽtis iudicio, vel ob debitum non solutum. auth. & qui iurat. C.de bon.auth.iudic.poss. l.eum qui.ff.de priuileg. cred. quodque nulla præcedente sententia diffinitiua, de qua exequenda agatur, pendet ex officio Iudicis principaliter implorato ad cautionem, & assecurationem, aut ad præparandam litem, latitãte vel suspecto debitore. l.si finita.§.si plures.ff.de damno infect. cum similibus. Atqui hoc pignus prætorium à natura aliorum pignorum in eo recedit, quod in 3
pignore conuento eadem semper regula est, vt is qui prærogatiuam temporis habet, iure quoque potior sit.l.& si iure.ff.qui pot.in pig. hab.l.4.C.ad Macedo.& ratio est, quod cum sibi vigilauit, id quod ex hac diligentia assecutus est, sibi auferri non debet. l.id quod nostrum.ff.de reg.iur.d.l.pupillus. Sic & pignus quod in causa iudicati capitur pro exequenda sententia diffinitiua, qua debitor cõdemnatus est, ex auctoritate iuris ciuilis consistit, neque vni decretum aut permissum prodest cæteris creditoribus, quorum non est par causa, vt quia fortè nondum condemnatum habeant debitorem, vel cõdemnato parcere voluerunt, vel nouatione sententiæ dilationem

aliquam soluendi indulgere maluerũt; Ideo-
4 que in hoc pignoris genere, qui tempore prior est, potior est iure, prælationeque gaudet, si modo verè iudicatum sit, si auctoritate eius qui potuit iubere, decretum sit, & si captum possessumque sit. l. j. C. si in caus. iudic. d. l. si & iure laté D. Mudæus in tractat. de pigno. cap. quib. mod. pign. vel hypo. sol. num. 86. & 87. Et ratio quare is qui primò est missus in pignus iudiciale, præferatur, est, quod missus in pignus iudiciale dicitur esse verus possessor. Nam creditor possidet pignus, quo casu alius non potest concurrere eodem iure quo prior; Duo enim simul nõ possunt possidere, Ita ait Zasius ad l. cum vnus. nume. 9. ff. de bon. auct. iudic. possid.

5 In prætorio verò pignore, ordo tẽporis prælationem non facit, sed parem constituit creditorum non imparem causam habentium, condicionem. Si plures, inquit Vlpianus, "sint qui postulent vt caueatur, omnes simul "mitti in possessionem solent; Idque Labeo "probat. Etsi prius quis in possessionẽ mis-"sus sit, & alius mitti desiderat, nõ spectabi-"mus ordinẽ sed habebunt ambo possessio-"nem. Quod si iam prior possidere iussus sit, "& alius damni infecti sibi caueri desideret, "tũc enim nisi cauerit, mittetur in possessio-"nẽ posterior. l. si finita. §. si plures. ff. de dãno infect. & ibi paulo post subiicit, Cum igi-"tur plures in possessionem mittuntur, æ-"qualiter omnes quasi in totum missi, con-"

cussu

cuſſu partes habebunt. Sic & Iulius Paulus reſpondit quod primum decretum interpoſitum, ad petitionem vnius creditoris, omnib. aliis creditorib. quoque prodeſt. l. cum vnus. ff. de bon. auth. iud. poſſ. vbi cum vnus creditor eſſet miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto, poſt certos dies, venit alius creditor qui voluit etiam immitti, Deinde certis diebus poſt, alij quoque creditores venerunt, & voluerunt gaudere iſta immiſsione; Primus opponebat ſe, dicens ſe eſſe priorem tempore, atque ideo potiorem iure, voluit pabulum totum comedere, inquit Zaſius ibi. Alij verò creditores voluerunt pabulari eodem paſtu: Iuriſconſultus tamen reſpondit, quod vno creditore immiſſo, omnes alij etiam vtuntur iſta immiſsione, qui eam petunt; nec attenditur prioritas temporis, ſed veritas debiti, 6 quia hoc decretum permiſſum eſt in rem, magis reſpectu bonorum debitoris ſuſpecti aut latitantis, quàm reſpectu perſonæ impetrantis. Deinde verò in pignore iſto prætorio nulla eſt poſſeſsio, ſed cuſtodia, & detentio, & ſic non reſpicitur ordo; ſed omnes habent cuſtodiam, vt ait Zaſius d. loco, numero 11. Neque obſtat ſi dicas quod Angelus ibi decidit, quod ſi debitor eſſet incarceratus propter debitum, alij creditores nō poſſunt eum recommendare, vel declarare ꝙ vellent vti eo iure quo primus, & quod etiam propter ſua debita eſſet incarcerādus, & quod primum decretum quo contrahitur pignus

prætorium non habet locum in libero homine. l. ob æs. C. de act. & ob. Qua de re & de veritate illius postea latius dicemus, & huc non pertinet; non enim loquimur nunc de arrestatione personę debitoris, sed de prælatione creditorũ in rebus illius arrestatis, & ex similitudine pignoris prætorij, dicimus q̃ inter plures creditores arrestantes omnium causa
7 par est, & eadem, non respiciendo quis primo loco arrestari fecit, quis posteriore: ꝑ qua sententia etiam facit text. in l. si is qui. §. qui prior. ff. vt in possess. legat. vbi idem Vlpianus sic scribit, Qui prior missus est legatarius in " possessionem non præfertur ei qui postea " mittitur. Inter legatarios enim nullum or- " dinẽ seruamus, sed simul omnes æqualiter " tuemur.

Sed hæc tamen aliquo temperamẽto egẽt,
8 Primò enim intelligo, quod nullus ex pluribus arrestari facientib. alteri præfertur, quando de prælatione inter eos oritur quæstio, & iam omnes sententias pro se obtinuerũt. Solent enim prudẽtes Iudices in eiusmodi casu id efficere, vt quatenus fieri posset, simul expediantur omnium lites, & tunc nulla occurrit ratio ob quã alteri alter præferatur ex his, ex quib. nulli rem arrestatam speciali pignoris nexu sibi obligatam habent, quiq; omnes in prosequẽda lite instituta fuerunt æquè diligentes & vigilantes. At si vnus reliquis diligentior, aut minus intricatam litem habẽs in pari omnium causa id effecit, vt citius quã illi senten-

sentētiam pro se obtinuerit: Alij verò prolixa minusque expedita lite occupati longo deinde interuallo, sentētias pro se impetrent; antequam verò impetrent, is qui obtinuit sentētiam executionem illius ex reb. arrestatis vrgeat, existimo eum audiēdum esse, nec ad expectationem aliarum sentētiarum vrgendū; Nā & in simili videmus, quod si seruus meus erga plures delinquat, iam ego pluribus sum debitor; sed tamen ei qui prior sententiā obtinuit, seruum dedam noxæ, aut ei satisfaciā, non posteriori, l. si quis à multis. ff. de noxal. act. Et si dedero filiofa. peculiū vt negocietur, is verò æs alienū conflauit, multis creditorib. debere incepit, ego pater omnibus sum debitor, secūdum vires peculij: hoc loco potior est is, qui primò sententiam obtinuit, vt si à posterioribus creditoribus conueniar, deduco id q; solui priori ex iudicato. l. si verò. ff. de pecul. Item si plures concurrant prætendentes causam dominij contra possessorem, is occupare, & occupādo aliis potior esse dicitur, qui prior sententiam obtinuit, & possessor debet ei rē possessam restituere, modo victor curet, quod eum defendat contra alios concurrentes. l. is à quo. ff. de re iud. Quod tamen hic nō est necessariū, hoc & Bal. ad l. fi. q. 2. C. depos. decidit, quod si plures deposuerūt pecuniam apud vnum mercatorē qui postea fugiat, certè si vnus illorum fuit diligens in exigendo, & obtinuit sententiam, alij verò non, non debet id quod accepit per sententiam, nō etiam per vim

vim aut gratificationem, aliis communicare.

Secundò intelligo qđ omnes arrestari procurantes & sententias obtinentes concurrũt si modo omnes instent pro consequenda executione suarum sententiarum in rebus arre-
9 statis. Et sic intelligitur text. in l. in iudicati. ff. de re iudic. in qua Iulianus I.C. ait quod in actiõe nõ debet haberi ratio eius cui reus prior condemnatus est, scilicet vt procedat, quando plures alij quibus reus condemnatus est, post obtentas sententias concurrunt in executione, & pro ea consequenda vrgent. Ita enim eum textum accipiendum esse docent Angel. Zas. & alij ibi, & Ias. ad d. l. inter eos. nume. 9. vers. incip. In vltima parte gl. vt sic etiá verum sit quod vigilãtibus & non dormientib. iura subueniunt, d. l. pupillus. & c. duob. cum glo. de rescript. libro 6. l. qui autem. l. ait prætor. ff. quæ in fraud. credit.

10 Tertiò intelligo omnium causam esse parẽ si nullus eorũ est priuilegiatus: Nã si inter plures arrestantes, vnus vel ius pignoris habeat, vel priuilegio aliquo inter personales creditores munitus est, vt sunt vxor, fiscus, ecclesia, pupillus, respublica, & si quid aliud his sit simile; vtiq; ille præferetur, licet posterior sentẽtiã obtinuit, aut arrestũ fecit. Et in his verũ est qđ Iulius Paulus ait, *Priuilegia non ex tẽpore æstimari, sed ex causa.* l. priuilegia. ff. de priuil. cred. vt priuilegiatus præferatur non priuilegiato, nõ
11 tantũ in soluendo, aut solutione cõsequenda, sed etiam in repetendo. l. pecunia. C. de priuil. fisc. Ete-

fis.Etenim in ea opinione expressè versantur illic Accurs.Ias.nu.83. Zas.nu.5. & alij in d.l. inter eos,quod priuilegiatus non solū prefertur aliis vt solutionem consequatur, sed q, si alteri nō priuilegiato soluta sit pecunia, possit illam repetere,non obstante, q, non priuilegiatus prior venit,& ad sententiam & ad executionem.& ideo textus in ead.l.inter eos. vtitur his verbis. *Ex eadem causa eiusdem condicionis hominibus, &c.* Quo modo & in l. si postquam.C.vt in poss.leg.

Debitore fugiente quo pacto Commentariensis, seu custos carceris teneatur. Caput 41.

ARGUMENTA.

Debitor frangens arrestum compelli potest redire, etiam per proprium suum Iudicem. *nu.1.*

Custos carceris est velut depositarius. *nu.2.*

Custos tenetur de negligentia. *nu.3.*

Custos si debitor fugit, tenetur nō solum debitum soluere, sed etiam interesse. *nu.4.*

Custos carceris an & quando teneatur de facto suorum. *nu.5.& 6.*

Pro officiali quando praesumatur. *nu.7.*

Custos carceris quando excusetur. *nu.8.*

Custos carceris an teneatur, si debitor cum altero custode fugiat. *nu.9.*

MAGNA quidem ignauia est Apparitorum, qui vel non diligenter insequūtur debitorem antequā elabi & occulrari posit; vel non satis cautè ducunt, ne vi aut dolo

dolo eximatur. Sed multo maior culpa atque infamia est, si iam carceri aut vinculis mancipatum effugere sinant: quippe quod facilius est iam captum atque comprehensum custodire, quam nōdum ductum prehēdere & detinere. Vnde & de his aliquid nos dicere conuenit, Nam de ipso debitore fugiēte satis superius diximus, quod etiam per proprium Iu-
1 dicem in cuius territorio existit, & domiciliū fouet, cogi potest vt ad locū arresti redeat. decis. Cap. Thol. 422. quod arbitrio Iudicis cuius arrestum fregit puniatur. l. fi. ff. de effract. & expilat. quod arctiore custodia detineatur. Io. de Anna. consi. 55. nu. 13. Roman. ad l. lex Cornelia. ff. ad Sylla. & alia multa similia, quæ hoc loco iterum repetere non expedit. Cęterū ad ipsos Commētarienses quod attinet, cum
2 loco depositariorum habeantur, vt ait Castrē. consi. 42. salariumque pro custodia recipiant, de periculo & omni culpa atque negligentia tenētur. l. qui mercedem. l. videamus. & vtrobique gloss. ff. locat. Barto. & alij ad l. eum qui §. epistolam. ff. de furt. Ideoque Iulius Pau- " lus Carceri præpositus, inquit, si precio cor- " ruptus sine vinculis agere custodiā, vel fer- " rum in carcerem immitti passus est, officio "
3 Iudicis puniendus est: Si nescit, ob negligen- " tiam, remouendus est ab officio. l. carcere. ff. de custod. & exhib. reor. Qua ratione Bald. consil. 177. incip. In ista captura. lib. 2. & Ias. consi. 27. libro 3. ad subiectam materiam eleganter admodum responderunt, Commen-
tarien-

tarienſem ſeu Cuſtodem carceris ſi negligenter uerſatus ſit,& Reus vel debitor elapſus ſit, 4
non ſolum ad exolutionem debiti à creditore cõpelli,vt l. 3.C.de exact. trib.lib. 10. l.eũ ꝑ quo. ff.de in ius voc.l.fin.in fi. in verb. domino precium reddere debere. ff.de cuſt.reor.vbi hoc notat Angel.& Rodericus Zuarez ad declarat.2.l.2.fol.2. libro 2.titul. des los emplazamientos.numer.52.cap.incip. Sed attende; Verum etiam ad præſtationem eius quod intereſt teneri.Io.de Auan.conſi.55.incip.Quia dubia.ad finem.Bald.ad cap.j.in 5.coll. de offic.deleg.& in cap.dilectis.coll.7.de appel.Salic. ad l. in bonæ fidei. C.de reb.cred.quia eos cuſtodiendos in fidem ſuam ſuorumq; recepit.Vnde etiam ſi non principaliter & directè 5
per eius negligentiam debitor elapſus eſt, ſed ſuorum quibus cuſtodiam illius mandauit,æquè & ipſe & fideiuſſor ipſius tenetur.*B*al.cõſil.40.& ſeq.libr. j.Florian.ad l.ſi fornicarius. ff.ad l.Aquil.Oldrad.conſi.84.incip.Quidam dixit.arg.l.qui tamen non idoneum. ff. commod. §.penul.inſtit.de oblig.quæ ex quaſ.del. quia explorare eum oportuit cuius fidei atq; innocentiæ eſſent.l.final.§.ſeruorum.ff.naut. caup.ſtabul.l.j. §.ſi quis igitur.eod. tit. Quod tamen ita intelligit idem Oldrad. conſil. 92. incip. Rex habet caſtrum, &c. & Oldradum 6
ſecutus Paris de Puteo in tractat.de ſyndic.ad verb.Carcer. cap.5.numer.4.niſi illi carcerem commiſiſſet, cuius fides & diligentia tempore commiſsionis & mandati omnibus cognita atque

ta atque ſpectata fuiſſet.arg.l.j. §.ſi magiſtratus.ff.de magiſtrat couen. l.litis. §.ſi pecuniã. ff.de neg.geſt.l.3. §.ſi eo tempore. ff.de admi.
7 rer.ad ciuit.pertinen.l.argentum. ff. commoda. Et quamuis generaliter præſumatur pro quolibet officiali l.j.C.de ſuſcept.lib. 10.adeo quod allegantieius culpam, incumbat onus probandi,l.2 ff.de probat.*Bart.*ad l.ſi quis argentum. §.j ff.de eden.illud tamen locum nõ habet, quando aliquid factum eſt contra naturam officij, vt hic. Alciat.reg.3.præſumpt. c.15.num.4.verſi.fallit etiam.Et ideo,inquit, ſi carceratus euadit, lex præſumit contra cuſtodem.l.fin.ff.de cuſt.reor.l.diuus. ff.de offic. præſid.nec præſumitur quod ferrum & ſimilia poſſunt in carcerẽ deferri, ſine culpa & negligẽtia cuſtodis. d.l. carceri.in fi. & ideo meritò tenetur creditori ad id quod intereſt, Aretin.conſ.38. incip.Conſultiſsime Domine, &c. etiam ſi debitor per funes,aut ex aliquo altiori loco ſe demiſiſſet, d.l.fin.in verb.vel ſe præcipitauerit. licet alio iure vtamur, ſi vel
8 ſub terra foſsis actiſque cuniculis,vel alio aliquo loco abſcõdito, & quo minimè expectari debuiſſet talis caſus, effugit. Amadæus in tract.de ſyndic. num.99. incip.item parcitur cuſtodi.&c. Pari ratiõe ſi plures debitores facta conſpiratione vim Commentarienſi adferant, & ſic ruptis compedibus, fugiãt; nulla eius culpa erit.Paris d.loco.cap.3.incip.An ſi in plures.Et in ſumma ſi adhibuit omnẽ diligentiam, ſecũdum qualitatem rerum & perſonarum,

sonarum, de casu fortuito, vi, & his quæ præuideri communiter non possunt, minimè tenetur, vt not. ad d. l. si negocia. ff. de neg. gest. l. si vt certo. §. nunc videndum. ff. commod. latè Thomas. Gram. voto 29. incip. Summi opificis. nu. 7. Paris d. loco. nu. 6. & Anchor. cõs. 340. In eo mihi videntur conuenire omnes, quod si constabat debitorem arrestatum, verè debitorem non esse, neque ex alia causa detineri posse, non teneri commentariensem, si is qui erat arrestatus fugiat. Ang. ad l. si quis sub cõdicione. §. fin. ff. de cond. institu. Barto. & alij ad l. si pecunia. §. sed & si acceperit. ff. de condic. ob caus. Sed & Paris d. cap. 5. nu. 4. col. 4. ait, quod si carceratus impetrasset literas cessionis bonorum à Principe, cum mandato, quod cedẽdo bonis liberaretur, & aufugerit negligẽtia Apparitoris, antequam Iudex discerneret ipsum esse admittendum ad cessionem bonorum, vel non admittendum, solum tenebitur Apparitor ille, ad id quod interest, nõ ad totum debitum, si notoriũ erat, ipsum debitorem non esse soluendo. Ego quidem hæc locum habere posse aliquo modo admiserim, respectu creditoris. Interim verò negligentiã ipsius, quæ in hoc vno facto admissa, in aliis similib. aut maiorib. negociis periculosa atq; perniciosa Reipub. esse posset, vel remotione ab officio, vel aliter arbitrio Iudicis coercendam atque puniendam esse arbitror. d. l. carceri. Sanè si plures custodes extiterint, & vnus cum ipso debitore aufugiat, alter non tenebi-

tur, qui illum casum verisimiliter prouidere non potuit. l. fin. §. interdum. ff. de custod. reo. Bal. ad l. filio. §. eius. ff. de iniust. rupt. irrit. fact. testam. Qua de re plura apud Boerium quæst. 216. videre licet.

Debitor arrestatus quomodo ali, atque tractari debeat. Caput 42.

ARGUMENTA.

Carcer deputatus est ad custodiam, non ad pœnam. numero 1.

Carcer in quo est fames & sitis, censetur tortura. n. 2.

Iniuriarum tenetur Commentariensis, qui victum, aut lectos denegat carcerato. nu. 3.

Mortuus in carcere, præsumitur culpa custodis periisse. nu. 4.

Debitor carceratus, cuius impensis sit alendus. nu. 5.

1 QVONIAM verò, vt Vlpianus ait, Carcer ad continendos homines, non ad puniendos haberi debeat, l. aut damnum. §. solent. ff. de pœn. cauere debet Commentariensis, ne acerbitas adsit, sed permaneat debitor tantum sub fida custodia; nec sedis intimæ tenebras pati debebit inclusus, sed vsurpata luce vegitari, id est, subleuari. l. j. C. de custo. reor. Qua ratione Honorius Imperator, etiã illud ad Iudicis officium imprimis pertinere arbitratus est, vt de custodia captiuos subinde interroget, ne his humanitas clausis per corruptos carceris custodes negetur. l. Iudices. C. de
2 episcop. audiẽ. quia incarceratio in qua est fames & sitis, verius tortura appellatur. Bart. ad

l. j.

l.j.§.diuus.ff.ad Sylla. Et si vt Lucinius Ruffinus I.C.ait, qui victum vel stratum inferri in carcerem iudicato, non patitur, vtili pœnali, vel iniuriarum actione coueniri potest. l.si vi- 3
ctum.ff.de re iudic.quanto magis iniuriarum tenetur Commentariensis,qui victum aut lectos denegat debitori? Doctor. ibi, & Henning.Godden.consil.103.nu.14.& 15.Quod 4
si reperiatur debitor in carcere mortuus, lex præsumit culpam custodis,nisi probet eum aliter periisse.l.fina.ff.de custo.reor. Alciat.reg. 3.præsumpt.cap.15.num.4.glo.singularis in l.cum ita legatur.§.species.ff.de leg.2.l.cum filiofa.§.j.ff.de leg.j.Paris in tract.de Syndica. ad verb.tortus.cap.3.numer.15.Porrò autem, cuius impensis, hic debitor arrestatus ali & tra- 5
ctari debeat,quæsitum esse scio; & quod ipse sibi subministrare expensas debeat, communiore calculo probatum est. Paris de Puteo in d.tract.ad verb. carcer. cap.4.inci. an carceratus. qui allegat l. quemadmodum. ff.ad l. Aquil.& §.sed vnum.in auth.vt cum de appell. cognosc.cum cap.ne religiosi.extra de regular. Felyn.ad cap.j.de libel. oblat. & ad cap.ex rescripto, in.fin.de iureiur. Quod si verò inops & pauper sit,vt alere se non posit, creditoris officio incumbit,vt & alimenta & reliqua vitæ subsidia porrigat arrestato.glos.ad l.fin.C. de erog.milit.anno. Angel.ad l.minimè.C.de appell.quod & Guido Pap.quæst.211.incip. Debitor non potest.versi. Sed quid si debitor. &c.vsu probatum esse refert. Vnde solet cauti

Apparitores, non prius curam & custodiam debitoris in se recipere, quàm à creditore expensarum illarum refusionem essent stipulati. Ex quo etiam intelligi potest, quo pacto accipiendum sit, quod pignus prætorium, aut iudiciale, à debitore ali debet. glos. in auth. ei qui C. de bon. auctor. iudic. poss. l. si necessarias. ff. de pign. act. hinc etiam facilè intelligimus, non semper satis consultam esse arrestationem, quæ si in personam inopis debitoris facta est, cuius inopia omnem actionem excludit. l. nam & is. ff. de dol. cap. olim. de restit. spoliat. duplici damno creditor afficitur, vt qui neque id quod sibi debitum est acquirit, neque expensas vnquam recuperat; & meliore precio maioreque voluptate, aues domesticas, vel canes venaticos domi aluisset. Boerius verò quæst. 302. nu. 2. existimat quod debitor ex eleemosynis alendus est, sine periculo creditoris, nisi aliter inter creditorē & Commentariensem conuenit.

Contractus cum arrestato factus, an infirmari posit. Caput 43.

ARGVMENTA.

Arrestati & eius qui captus est eadē est ratio. nu. 1.
In vinculis esse quis dicatur. nu. 2.
Captus vt contrahat, an sufficiat eum deductum esse extra carcerem in domum alicuius ciuis. nu. 3.
Solutio, seu promissio eius, quod debetur valet, etiāsi in carcere facta sit. nu. 4. & 7.
Detentus in carcere priuato, contrahere aut testari non po-

non potest, ad vtilitatem detinentis. *num. 5.*
Vis illicita non præsumitur inferri in custodia publica. *nu. 6.*
Contractus cum arrestato seu carcerato factus quãdo dicatur iustus & validus. *nu. 7.*
Contractus vt subsistat vel infirmetur, nõ inspicitur an inter arrestatum & arrestantem, seu inter alios eorum nomine fuerit initus. *nu. 8.*

EX his autem quæ dicta sunt, ea quoque nata est quæstio, Vtrum contractus cum arrestato vel carcerato debitore initus, iure subsistat, nulloque modo infirmari posit? Nã cum sæpe flagitiosi ac improbi custodes, durius quàm par est, excipiant arrestatos, iustus videtur esse metus, quo inducãtur ad promittendum. Quod autem eadem sit ratio incarcerati & arrestati, asserit Guido Pape quæstio. 1
253. his verbis, Si quis dedit fideiussores de tenendo arrestum, vel de non recedendo ab arresto, & iurauit nõ recedere, an censeatur carceratus, & in vinculis detentus? credo quod sic, & pro eo videtur textus notabilis ad l. in eadem. §. in vinculis. iuncta glos. fin. & l. nec non. ff. ex quibus caus. maior. In vinculis autem etiam eos accipimus, qui ita alligati sunt, 2
vt sine dedecore in publico apparere nõ possint; Et hæc sunt singularia & attendenda; quia hinc apparet, quod contractus factus per talem arrestatum, non subsistit viribus: Et ideo anno 1459. die 3. mensis Nouembris, Curia Parlamenti reuocauit quandam com-

positionem factam per quēdam de Roybonne, per castellanum Brisiacij, licet ille dictam compositionē ratificauerat postea extra carceres, ipse tamen adhuc existens in arresto. Hactenus ille. Illud verò an contractus cum carcerato initus, validus sit, apertius notāt interpretes ad l. qui carcerem. ff. quod met. caus. Quo loco Bartol. & hunc eleganti consil. 64. incip. Casus super quo, secutus D. Præses Nicolaus Euerardi, ait, promissionem factam in carcere, vel ipsi detinenti, vel participanti cum eo, nihil valere, non autem annullādam esse; quia regula, quod gesta per metum teneant, & sint rescindenda, hic locum nō habet. Panor. ad cap. Abbas. in 12. fallent. quod met. caus. Quod & ad dationem in solutum extendūt, Calcaneus consil. 112. coll. 2. Aretin. ad l. qui à latronibus. ff. de testa. Alexan. consi. 241. lib. 6. Felyn. ad cap. fi. de treug. & pac. & Hyppol. consil. 42. adeo vt idem Aret. consil. 14. existimauerit, illiusmodi in solutum dationem aut contractum, ipso iure esse nullum. Alij tamē eum existimant valere ipso iure, quando initus non fuit in vtilitatē incarcerati; sed quod per Edictum Quod metus causa, rescindi potest. Qua de re latius Ioan. Neuizanus consil. 52. num. 46. versi. Secundum principale debitum, cum multis seq. agit, asserens nullam hic requiri protestationem, ex quo semper metus carceris durat. Decius consil. 356. Præpo. ad cap. j. quo tempo. miles inuest. pet. deb. Iason ad l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acquir. here-

red.etiamsi ad promissionem illam absoluẽ- 3
dam, in domum alicuius ciuis, à vinculis veluti remotam & liberã, esset deductus, secundũ eundẽ Neuizanum, ibi. Quia dum adhuc est sub custodia, nõ est in plena libertate, cum nõ ob aliam causam, ad illam domum deductus fuerit, quam ne postea diceret, quod in carceribus contraxisset, Fabianus in tract. de. empt.& vendit.quæst. 1.3. in 3.quæstio.princip. Porrò autem Alberic. de Rosate summus pragmaticus, quamuis ad d. l. qui à latronib. hanc sentẽtiam secutus fuisse videatur, quem sequitur Angel. de Clauasio in sua summa ad verbum, Carceratus, num. 5. tamen ad d.l.qui carcerem. vsu receptum esse ait, quod si debitor à creditore in carcerem coniectus, ei dede- 4
rit in solutum fundum aliquem, valet datio, quantumuis in carcere facta; quia, inquit, fortè nũquam aliàs carcerẽ exire posset; & quod d.l.qui carcerem, loquitur de priuato carcere, non de publico, qui vtique est licitus & permissus, & per quem idcirco neque vis, neque metus inferri dicitur. Quam Alberici sententiam, Fulgosio quoque ibidem nu. 2. placuisse video, dum ait, communem sententiam esse veram in eo, qui iniustè aliquem in carcerẽ coniecit, non si legitimè & rectè. Quo modo & Raphael Cumanus, consi. 68. incip. In præsenti, circa medium, hunc contractum valere existimat, si liberatio, & vtilitas aliqua debitoris appareat, & Bald. ad rubric. C. de rescin. vend. versic. item requiritur quod ille, ait pro-

misionem in carcere factam non subsistere, nisi vtilis esset ipsi carcerato, puta, inquit, si tēdat ad ipsius liberationem, nō autem expressè, vel tacitè, in vtilitatem indebitè carcerantis, sicut fit quando creditor suum recipit, & sic de damno vitando agit tantum; Sic & Castren∫. ad d.l. qui à latronibus respondet, licitè contrahi inter debitorem carceratum, & creditorem, qui fecit illum detineri; quia nō dicetur metu esse factum, quod fieri potuit, iure permittēte. Imola verò ibi latius distinguēs,
5 Tu, inquit, potes sic cōcludere, quod aut quis detinetur in carcere priuato, & tunc non possit contrahere, vel testari, ad vtilitatem detinentis vel participantis, per not. in l. qui carcerem, sed ad vtilitatem alterius sic: Quandoque verò quis est detentus in carcere publico, qui propriè est custodia. l. si quis potest. supra eod. Et tunc conclude, quod aut quis fuit detentus ritè & iustè, & tunc potest contrahere ad cuiuslibet vtilitatem; quia non est verisi-
6 mile, qđ in custodia publica aliquid per vim illicitam cogatur facere: Aut fuit detentus iustè, & tamen non ritè vel fortè licet erat debitor, tamen non erat casus in quo de iure capi poterat, & nihilominus de facto fuit carceratus, & tunc videtur idem dicendum, ac si in carcere priuato fuisset detētus. Et multo fortius idem dicēdum est, si nec iustè nec ritè detentus fuit, propter potentiam asserētis se creditorem. Interdum verò quis est ritè captus, sed nō iustè, vt quia captus fuit virtute instrumenti

menti confessati, cuius vigore ex forma statuti posset quis capi, cum re vera erat solutũ, vel satisfactum, & tunc idem dicendum, ac si ritè & iustè fuisset captus, quia non est præsumptio, quod sibi fiat iniustitia, si petat se relaxari, & alleget debitum solutum, & sic non est verisimile, quod propter hoc cogetur ad aliquid illicitè faciẽdum; Et per hoc patet quid dicendum sit, si quis fuerit nõ ritè captus, fortè non seruata solemnitate statuti, tamen hoc non fuit propter potentiã creditoris, sed fortè propter simplicitatem Iudicis qui cõcessit, existimans hoc fieri posse: Nam hoc casu videtur dicendum ac si ritè & rectè fuisset captus, quo ad potestatem contrahendi & testãdi: quia nõ est verisimile, quod si dicat capturam nullam, & petat se relaxari, non ministretur sibi iustitia. Hactenus Imola. Eoque pertinet quod idem Guido Pape singulari 840. coll.j. dicit, quod conuentio facta in carcere, eiusque metu inita, est nulla, nisi esset detentus ex iusta causa: Verba autẽ Guidonis sunt hæc, Conuentio in carcere, & metu carcerum facta, est nulla. l. qui carcerẽ. ff. quod met. caus. vbi dicitur, qui in carcerem quem detraxit, vt aliquid ab eo extorqueretur, quicquid ob hãc causam factum est, nullius est momenti, nisi esset detentus ex iusta causa, quia tunc valeret compositio, etiam cum illo qui eum detinebat. Bartol. in l. qui à latronibus. ff. de testam. Sed quid si postea talis cõpositio facta in carcere, ratificetur, & de nouo fiat extra carceres,

puta quia post relaxationem à carceribus, incarceratus fuit positus, in domo sua, in arresto, an talis ratificatio, facta in domo sua in arresto existente valeat; credo quod non, quia talis de nouo promissio, censetur metu carcerum facta: Hactenus Guido, adiiciens aliquas rationes, quib. hanc suam opinionem confirmat. Sic & Aufrer. decis. Cap. Tholos. 399. iudicatum fuisse ait, quod si incarceratus compositione facta cum Curia, obliget se ad soluendum id quod confitetur se debere Cōmentariensi siue custodi carceris, pro expensis atque custodia, tenet obligatio, si modo iustè fuit incarceratus: & vide ibi additionē ad eūdem variè loquentem.
7 Ego sanè etiam in ea sum opinione (vt paucis dicam quod sentio) vt existimem cōtractum cum arrestato & incarcerato initum per creditorē, esse iustū & validum, pręcipuè si de veritate debiti constet, & promissio in cōspectu magistratus vel Schabinorū fiat. Quid enim cōsideramus metum, qñ debitor non nisi q̄ verè debet, & expensas ac vsuras, quas ob morā suam soluere tenetur, præsente auctoreq; Iudice præstare promittit, aut quid eo nomine in solutū tradit? Quam iniuriam infert creditor, qui quod suum est sic recipit, & debitorem vinculis seu arresto exēptum liberat? Mihi (nisi mea me fallat opinio) ipse Paulus satis hoc dicere videtur, ad l. si mulier. in prin. ff. quod met. caus. Sed si vltra id q̄ debetur, aliqua, quo citius liberari possit, promisit, hic Iudicis officiū intenderę oportebit,

vt pro

vt pro sapiētia atq; religione æstimet factum, & pro qualitate rei gestæ, aut promissum rescindat, aut certè moderetur. l.fi.d.tit. Eadéq; est ratio si iniustè arrestatus vel captus fuit; Et 8
his quidem casib. nihil refert, quod non ipse arrestatus vel captus, sed alius pro eo promittat: quia cum huiusmodi promisio fiat incarceranti nomine carcerati, & ob liberationem eiusdem, perinde haberi debet, ac si facta fuisset per ipsum carceratū: quippe quod fit meo nomine, & mea voluntate, per me fieri videtur, perindeq; habetur, ac si per me fuisset factum, nulloque modo per tertium aliquē factum censetur, l.in ædibus. § quod filius. ff. de donat. Pari modo submissio tertiæ personæ, fraudem & metū non minuit, sed arguit. Pręses d.cons.54. Sed de his latius Gozadin.cons. 19. Hypp. sing. 306. Decis. Cap. Tholos. 399. Fulg.cons.76. Affl. decis. Neapol. 149. agunt.

De custodia & periculo rerum, quæ arrestatæ fuerunt. Caput 44.

ARGVMENTA.

Res quæ perit suo domino perit. *nu.1.*
Apparitor de qua culpa teneatur. *nu.2.*
Apparitor qui lecticas fregerat, fuit condemnatus ad damni refusionem. *nu.3.*
Apparitor tenetur etiam morsus murium in rebus arrestatis præstare, quemadmodum & fullo in vestimentis. *nu.4.*
Res arrestatæ si incendio pereant, an Apparitor teneatur. *nu.5.*

Arre-

Arrestum perperam faciens, si res arrestatæ perierint, obligatur debitori ad earum æstimationem. numero 6.

Impensæ quales circa res arrestatas faciendæ sint. 7.

Pecunias arrestatas si Apparitor consumpserit, quo pacto creditori arrestanti succurratur. num. 8.

1 ET si secundum communem regulam vnaquæque res pereat suo domino l. pignus. C. de pig. act. l. damnũ. C. locat. & conduct. tamen si quis vel dolo malo, vel culpa atq; ignauia circa res alterius versatus sit, periculum in eum transit, suoque iumento proprio malum sibi adfert, ex quo non nisi damni illati refusione & præstatione sese extricat. l. contract. ff. de reg. iur. Et hinc facilè intelligi potest, quantam curam & diligentiam Apparitor seu Seruiens adhibere debet circa res arrestatas, fideique ipsius creditas ac commis-
2 sas, vtpote qui de dolo, culpa, & negligentia tenetur, non solum debitori, si fortè ille soluto debitò, bona sua arresti vinculo exẽpta repetat, verum etiam creditori, pro cuius indẽnitate arrestata sunt, nullumque aliud promptius subsidium, debitore secundum conuentionem non satisfaciente, aut pacta conuenta non adimplente, habet. Qua ratione motum fuisse senatum testatur Rebuffus ad constitut. reg. Tomo j. de lit. oblig. art. 5. glo. 2. nu. 5. vers. quarto quod, &c. vt Apparitorem vnũ,
3 qui lecticas debitoris fregerat, & per fabrum lignarium (vt oportuit) disiiungi non curauerat,

uerat, ad id quod intererat, condemnaret, vt l.lectos.ff.de peric.& commod.rei vend.Nam & ipse Vlpianus lib. 18. ad edictum, In grauiore casu respōdit, magistratum si damnum iniuria dederit, Aquilia teneri. Quia cum pecudes aliquis pignori cepisset, inquit, & fame eas necasset, dum non patitur eis cibaria adferri, in factum actio danda est. Idem si dum putat, se ex lege pignus capere, non ex lege ceperit, & res tritas corruptasque reddat, dicitur legem Aquiliam locum habere.l.quemadmodum. §.magistratus. ff.ad l. Aquil. Vnde & Io. Constantinus ad constit.reg.art. 183.vers.adde vnum notabile verbum, &c.ait, Apparitorem seu Seruientem tam strictè ad custodiam rerū arrestatarū teneri, vt etiā morsus muriū ad ipsum pertineat, & periculo ipsius fiat, nō multò aliter, quàm de fullone dicitur, quod si vestimenta polienda acceperit, easque mures roserint, ex locato tenetur, quia debuit ab hac re cauere, l.item quæritur. §.si fullo. ff. locat.l. j.§. si rosæ tabulæ. ff. de bon. possess. secund. tab. quia cum hæc facilè præuideri possint, inter casus fortuitos non numerantur: Cæterum an in id quod facere possint, an potius in solidum condemnentur istiusmodi Apparitores, apud eundem Paridem de Puteo disputatum esse video, in tractat.de Synd. ad verbum, negligentia.cap.j.nume. 18 & 19.ad quem remitto. Quid igitur si domus Apparitoris, vna cum rebus ipsis arrestatis flammis exusta sit? Sanè nisi culpa eius appareat, do-

4 (margin, beside "rerū arrestatarū teneri")

5 (margin, beside "quem remitto")

mino peribunt, hoc est, debitori, adeoque etiam creditori arrestanti, nulla aduersus non culposum Apparitorem superest actio. d.l.pignus,& l.pignori. §.fin.ff.eod.titu. Existimat tamen d.loco, artic.5.glos.6.in fin. Petrus Rebuffus, creditorem si perperam arrestum fecit, quia saltem per indirectum causa & oc-
6 casio fuit, quod res illæ in domum Apparitoris illatæ sunt, ac deinde perierint, ad earundem æstimationem debitori esse obligatum, vt per glos.& alios, ad l.non omnis. §. si pupillus. ff.si cert.petat. per textum, in l. Titius.
7 & ibi Iason. ff. de præscript. verbor. Cautè etiam prospicere sibi debet Apparitor, ne inutiles sumptus in rem arrestatam impendat, sed cum Iudicis potestate atque licentia omnia moderetur, Rebuffus tomo 3. in tractat. de sequest.articul.3.glos.j.ne pecunias alienas deglutire dicatur, quod multi facere solent; & ne etiam re vera multa perperam & sine discretione exponat, quæ nimis graue esset debitori aut creditori reddere, l. in fundo. ff.
8 de rei vend. Quod si verò pecunias arrestatas deglutiat & consumat, debitor quidem, pro magnitudine & quantitate eiusdem illius pecuniæ liberatus est. l. quæsitum. ff. de distract. pignor. sed improbus ipse Apparitor tenetur, quod d. loco, art. 77. in fin. ex Fabri sententia respondit Io. Constantinus: Sin autem soluendo nō fuerit; Iudex à quo cōstitutus & præfectus est, cautionib. tamē prius excussis, in subsidiū tenetur, arg. l. j. ff. de magist. §.pe-

con. §. penu. Insti. de satisd. Rebuff. d. loco, art. 105. glo. 3. vers. est tamen differentia, &c.

Arrestum qua ratione relaxetur, vel dissoluatur. Caput 45.

ARGVMENTA.

Solutione eius quod debetur tollitur oĩs obligatio. n. 1
Cautio de soluendo debito liquido & confessato non liberat ab arresto. nu. 2.
Arrestum an per satisdationem relaxetur. n. 3. et. 6
Satisdatione tollitur sequestratio, & in possessionem missio. num. 4.
Satisdatio qua arrestum soluatur, apud quem interponi debeat. nu. 5.
Satisdatio de iudicio sisti duntaxat, an in arresto relaxando sufficiat. nu. 7.
Cautio iuratoria, an & quando sufficiat. n. 8. & 10.
Debitor quando incarcerari possit. nu. 9.
Satisdatio in arresto, quatenus se extendat. nu. 11.
Fideiussores idonei qui sint. nu. 12.
Iudex qui fideiussorem idoneum admittit, post nominatores, in subsidium tenetur. nu. 13.
Fideiussores extranei, & pignora alibi sita, an sufficiant. nu. 14.
Arresti vsus & commoditas potissimum versatur in facilitate conueniendi debitorem. nu. 15.
Executio an sine nouo processu in fideiussores arrestati fieri posit. nu. 16.
Creditori quae sint obseruanda in cautione pro arrestato admittenda. nu. 17.
Fideiubens soluere id quod subductis rationibus debitor debebit, non tenetur si rationes non subducatur.

tur. *nu.* 18.
Arrestum dissoluitur per cessionem bonorum. nu. 19.
Literæ dilatoriæ & quinquennales, quando arrestũ relaxari faciant. *nu.* 20.
Arrestum an ob nullitatem euidentem & apparẽtem parte non vocata relaxari queat. *nu.* 21.

1 HIS ita constitutis ordo postulat vt videamus quo modo & qua ratiõe arrestũ dissolui possit & quidem imprimis naturalis ac ciuilis ratio docet solutione eius quod debetur extingui obligationem, eaq́ue perempta & finita tãquam causa arresti cessante, ipsum arresti vinculum relaxari. §.j.institut. quibus mod.tollit.oblig.c.cum cessante. de appellat. Quo modo & in simili respondit Marcianus retineri possessionem, donec soluta sit pecunia.d.l.si is qui bona. §.j.ff.de pign.& generaliter definit Iurisconsultus, quod si re inte-
2 gra fieret, in possessionem non mitteretur: id cũm offertur, à possessione discedere debet.l. eum qui.j.ff.de pri.cred. Cautionem verò interponere de soluendo debito quod nunc liquidum & confessatum est, non sufficit.l.4.§. ait prætor. ff.de re iudic.l.quod si non soluere. ff.de pign.act.l.item liberatur. §. qui paratus. ff.quib.mod.pig.vel hypoth.sol.l. promissor. §.vlt.ff.de constitut.pecul.quod plurib.legib. rationib.& argumentis ostendunt, Bald. ad l. si rem. §.omnis.ff.de pign.act.& Tyraq.de vtroque retract. §.3.ad verb. A payer. glo.3.nu.
3 14.cum seq.

Porrò autem si debitor arrestatus, vel rerũ deten-

detẽtarum Dominus, ab initio neget debitũ, statim arrestũ dissoluitur præstita idonea cautione, de stando iuri in loco arresti, & iudicato soluendo, eligendoque ibidem, quantum ad hàc causam attinet, domicilio, persona, seu res eius vtique relaxabitur. l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satisd. cog. D. Præses Nicolaus Euerardi consil. 102. incip. Venerabilis Domine. Felyn. ad c. legebatur. de maior. & obed. Ioan. de Anania. consi. 21. Iason ad d. §. fin. nu. 17. cap. 2. de sequest. posses. & fruct. Anchor. cons. 85. incip. Ex theoricis. Cornæus cons. 136. incip. visis. coll. 2. lib. 4. Rebuf. ad ord. reg. tom. j. art. 6. glo. 3. nu. 55. facit etiam ad hoc l. si pecuniæ. ff. vt in posses. leg. l. si creditores. ff. de priuileg. cred. tenetur que actione iniuriarum, qui oblata & præstita idonea cautione, non relaxat debitorem, teste Panor. & Fely. ad d. c. legebatur, quæ res euidentem rationem habet, quãdoquidẽ & sequestratio, & missio in possessionem per istiusmodi satisdationem siue cautionẽ tollitur. l. si fideiussor. §. fin. ff. qui satisd. cog. l. senatus. ff. de offic. præfec. vrb. l. si pupillus. §. fin. ff. de priuil. cred. l. j. §. iuret. ff. de coll. bonor. Cynus ad l. vnic. C. de prohib. sequestr. 4

5 Hæc autem cautio non apud ipsum Apparitorẽ seu seruientẽ, sed apud magistratum interponetur, qui arbitrabitur an sufficiens sit, nec ne, vt ait Raphael Cumanus cons. 157. incip. In causa Benedicti, col. 2. vers. Cum ergo. Neque refert an ipse arrestatus caueat, an verò alius pro eo, vt ait *Benedictus* Curtius in

libro de arrestis amorum, post principiũ: Nã quemadmodum soluendo quisque pro alio, licet inuito,& ignoráte,liberat eum, quia naturalis simul & ciuilis ratio suadet, alienã cõdicionem meliorem quidem nos facere posse,deteriorem non posse.l.soluendo. ff. de nego.gest.l. solutionem. & l.si pro me.ff.de solu. l.Stichum. §.fin.ff.de nouat.Ita quoque multo magis arrestum relaxari debet,si quis alius, vel pro volente, vel pro pignorante caueat & fideiubeat.

6 Quod tamen dicimus præstatione cautionis resolui arrestum, Quint.Mendos.in tract. de monitoriis quęs. 10.lib.3.restringit his verbis:Hęc tamen limitabis nisi is qui dearrestari petit,obstinatè vel calũniosè differat,vel subterfugiat iusto iudicis mandato parere, vnde propter denegationem,subterfugiũ,vel etiam dilationẽ posset facilè causæ vel negocio alicui detrimentum,vel quid sinistri parari:puta si quis arrestatus fuerit, ex quo materias seu articulos medio iuramento specificare recusauerit;vel iuramentum calumniæ subire noluerit, seu positionibus per verbum credit vel non credit,respondere,vel in aliqua causa examini se subiicere,vel in aliquo ex infinitis casib.in quib.alicuius pręsentia, vel actio requiratur;tũc nullo modo dearrestabitur, imo contra ipsum iuxta facti contingentiam procedetur:Iura enim quo ad fieri potest,fraudib. malitiis,calumniis, & contumaciis occurrũt. ad l.si cui, ibi,per medias vias,ff.de seruit. l.in

fundo.

fundo. vbi gl. dat concordant. ff. de rei vend. c j. de iud. Card. in clem. j. in 3. notab. de rer. permut. c. calumniam. de pœn. cum vulgar.

Plerique tamẽ versantur in ea opinione, vt existiment, dũtaxat cautionem de iudicio sisti, non etiam de iudicato soluendo interponendam esse, si forensis aliquis recessurus, ratione debiti sistatur vel arrestetur. Ang. in l. si ab arbitro. ff. qui satisd. cog. & in l. nemo carcerem, superius sæpe allegata, Bal. ad l. fin. §. etsi præfatam. C. de iur. delib. & ad l. cũ proponas. C. de bon. auct. iud. poss. Fab. Ang. & alij ad §. sed hodie. Instit. de satisd. gl. ad l. 2. §. si dubitetur. ff. de iudic. latè Rode. Zuarez declar. l. 2. foro. ll. lib. 2. c. incip. Vlterius nota. nu. 4. tit. de los emplaziamentos. si non debitum sit confessus. Quæ sententia ratione sua non caret: quia si persona debitoris vellet absq; dolo manere in arresto, neq; haberet alia bona, creditor deberet contentus esse cum persona eiusdem, vel eundẽ relaxare; & iura non astringũt aliquem ad maiorem cautionem vel fideiussionem dare, quam ipse sit obligatus. Sed non habens vnde soluat, implet cum persona sua: ergo eiusmodi cautionem dando satisfacit, etiamsi non caueat de iudicato soluẽdo: Ideoq; etiam satis erit, si fideiussores promittant, qđ debitorem repræsentabunt & Iudici exhibebunt, quoties ab eis fuerit petitũ, aliàs soluent iudicatum: quod si non fecerint, tenentur ad totum debitum, & ad totum verum interesse, ad quod principalis tenebatur, & nõ habebi- 7

 tur ra-

tur ratio eius quantum petatur, sed quantum verè debeatur, l. 2. §. in fideiussorem. & ibi gl. ff. qui satisd. cog. Rodericus d. loco, cap. incip. nunc oportunè. nu. 21. versic. Quæro vlterius, &c. Sed tamen quorũdam mores hac cautione sola contenti non sunt, quos in eorum foro sequi oportet.

8 Hinc etiam facilè intelligi potest, cuiusmodi ista cautio esse debeat, scilicet non iuratoria, sed datis fideiussorib. aut pignoribus: quia iuratoria cautio non dicitur sufficiens, glo. in cap. qua fronte. de appellat. & in cap. ex parte. de verb. sign. & clem. j. de pœn. Curt. in tracta. quæst. 14. Angel. ad l. postquam. §. Imperat. ff. vt leg. no. ca. Socy. ad l. j. ff. qui satisd. cog. Bal. ad l. 2. C. de vsur. & fruct. leg. Ideoque ad impediendum vel reuocandum arrestum minimè sufficit. Spec. de seq. poss. §. j. ver. Sed pone. D. Anton. & Abbas in c. 2. eo. tit. Bal. Angel. Imol. ad l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. j. Docto. ad l. fi. C. de ord. cognit. & ad l. si constante. §. quoties. ff. sol. matr. & ad l. 2. C. de debit. ciuit. lib. 10. Quemadmodum in simili, vbicũque heres non vult aut non potest, satisdare de soluendo legato adueniente die mittitur legatarius in possesionẽ, nec auditur heres cautionem iuratoriam offerẽdo, d. l. filiusfa. §. idem Princeps. Quod etsi primò Roderic. d. loc. in initio tit. nu. 7. dixisset esse contra ius cõe, postea tamen, melioribus rationibus motus in c. incip. Sed attende. nu. 8. dicit esse secundum ius commune, qđ ex Fabro, latè eum articulũ

in §.

in §.is quoque.Instit.de acti.tractante,suxisse videtur. Et sic tandem si satisdare non posit debitor,non solum pro principali debito,verum etiam pro expensis litis,teste Rebuffo d. tract.art.16.gl.10. nō dimittetur,sed propter inopiā suam vel carceri vel custodiæ tradetur; Ad quem carcerē tūc demum perueniendum est,qn̄ aliud remedium non competit, §.quid autem.in auth.de fideiuss.Roman.cons.241. Alex.cons.139.libr.2. Qua de relatius quoq; tradidit Feli.in c. quo ad cōsultationem,de re iud.q, & vsus probat,& plurib. firmat Roder. d.loco,c.incip.Sed attende,nu.7.Nisi tn̄ is qui arrestatus est,sit egregia persona, aut multum nobilis,cuius iuramento stari posit: Nam & aliàs regulare est,quod istiusmodi personis ciuitas pro carcere detur, fideiq́ue illorum credatur; & Iudex hoc faciens, nulla ratione culpari potest, etiamsi statutum, aut lex de debitore in carcerem coniiciendo loquatur. Angel.ad l.nullus. C. de exhib.reis. Curt.coll. 52. & alij ad l. admonendi. ff. de iureiuran. Odofredus ad l. j. §.fin. C.de custod.reor. Albericus ad l.j. ff.eodem, Lucas de Penna, ad l. quoties.C.de dignita.lib.12. Angelus rursum ad l. penulti. ff. quod metus caus. Iason ad l. si pecuniam. §.vlt.in fin.ff.de condict.ob causam. Catel. Cotta in suis memorabil. ad verbum, Carceres. & omnium elegantissimè ac fusè Ioan.Neuizanus consil.52.numer.22.& Tyraquel.in libr.de temper.pœn.causa 31.& causa 51.cum aliis multis, ad quos breuitatis 9 10

11 causa te remitto. Et quamuis alias de iure cō-muni nō teneatur satisdare, si possideat multa immobilia.l.sciēdum.ff.qui satisd.cog.qua de re plurima ad propositū cumulat Roderi. d.loco,cap.incip. Hæc lex situata est; vsus tamen forensis ad relaxationem arresti,vlterius postulat, quod etiam nominatim illa bona obligentur & hypothecæ subiiciātur, quo facilius meliusque creditori sit prospectum, & quia non solum ad securitatem debiti, sed ad facilitatem conueniendi,arrestatum moribus nostris pertinet.

12 Quod si fideiussoribus datis relaxari arrestum velit debitor, certè non omnes idonei erunt;Nam vt vnus ex multis tradit Rebuff.aliorum traditiones referēs,ad consti.reg.tom. j.de sent.execut.art.j.gl.16.nu.17. religiosi,vsurarij, clerici, scholares, prodigi, consiliarij Principū, procuratores, leues & molesti homines, non sufficient, ne lis ex lite nascatur, & dum vnam litem euadere conamur, incidamus in plures, & qui ante cum simplicioribus egimus,nunc cum dolosis metuēdis, & maiestate sua difficilibus ad cōueniendū agamus.Ripa in c.cum N.de constit.nu.117.l.4. §.si ex conuentione,ff.de re iud. Boerius 315. Tum etiam hi fideiussores bona immobilia posśidere debent,saltem pro quantitate debiti,vsurarum,& expēsarum litis, gl. ad d.l.si fideiussor.& in auth.de exhib.reis. §.suscepto. l.quos nos.§.j.ff.de verb.sig.l.j.ff.in ius voc.vt eat,Et hoc est quod ait Iason ad l.si constante,

ff.sol.

ff.sol.matr.quod fideiussor de iudicio sisti, vt dicatur idoneus, debet habere tantum in bonis, quantum ipsa causa valet. Si tamen posidens fideiussor immobilia reperiri non possit, sufficiet in subsidiū fideiussor multis mobilib. diues, quæ facilè occultari, subuerti aut auferri non possunt. Ang. ad d.l. si fideiussor. Faber ad §. sed hodie. Doct. ad d.l. 2. Ideoque mercator multa mobilia possidens, sed intricatus ære alieno, non esset idoneus, quia bona non dicuntur nisi ære alieno deducto, Roderic. d. loco, num. 14. cum seq. & Ang. ad d.l. sciendum. Et si aliquis possidet bona immobilia in loco periculoso & abiecto euidēti periculo maris, nō censebitur idoneus esse. Bart. ad l. 2. §. 1. ff. solut. matr. & ad l. 3. §. fin. ff. de liberat. legat. sicut nec fructuarius, qui præter vsumfructum nihil habet: nisi esset vsusfructuarius tam magnus & pinguis, vt cessare faceret omnem præsumptionem, teste eodem Roderico d. loco, num. 271. Quid enim si pro debito centum aureorū fideiubeat is qui mille in vsufructu habet? Quid si dies vsusfructus cessit? Quid si vsusfructuarius omni ære alieno solutus sit? Sed vt omnia hæc ex multis causis variari, & pro qualitate rerum ac personarū, æqua vel iniqua videri possunt, benigniore sententia receptum est, ea religioni & sapientiæ Iudicis esse relinquēda, vt not. Doct. ad d.l. sciēdum. l. arbitrio. l. si fideiussor. Hyppol. ad l. quæstionis. ff. de quæstion. Faber ad d. §. sed hodie, soletque Iudex decernere fi-

deiussorem recipiendum esse, eundemq; recipere, si idoneum reperiat, quantūcunque parte aduersa, quæ nunquā contenta foret, reclamante. Periculosum est tamen Iudici partem nō audire, quia si fideiussores sunt idonei, ipse Iudex post nominatores & certificatores, in
13 subsidium tenetur. l. cum ostendimus. ff. de fideiuss. tutor. quod & Rebuffus per sententiam Senatus confirmatum fuisse asserit, Tomo j. de senten. execut. art. j. gl. 16. Quod si tamen nō opponatur aduersus fideiussorem de illius inhabilitate aut insufficientia, sufficiet. vt ait Iason, ad d. l. si fideiussor. nu. 4. sicut & si creditor semel non idoneum accepit, sibi imputare potest. l. 3. ff. de fideiuss. d. l. si ab arbitro. Alexā. consi. 60. lib. 5. Aliud est si tempore quo acciperetur idoneus erat, & postea desinat idoneus esse: quia quæ de nouo eueniunt, nouo auxilio egēt. l. de ætate. §. ex causa. ff. de interrog. act. l. si hominem. ff. mand.
14 Illud quoque in cōsideratione habendum erit, quod fideiussores & pignora pro cautione data minimè sufficiant, nisi imperio Iudicis illius loci in quo arrestatio facta fuit, coërceri possint. Paris. consilio 99. num. 38. libr. 3. Nam si debitor vel extraneos fideiussores, vel pignora alibi sita, obligare aut Hypothecę supponere velit, non est audiendus, l. fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisda. cog. & ibi Ias. nu. 8. versi. puto contrarium. Ang. ad d. l. sciēdū. §. j. Faber in d. §. sed hodie. & in §. si verò. Inst. de satisd, nu. 9. versic. credo, quippe qđ sic
dete-

deterior fieret cōdicio creditoris, pp difficultatem fideiussores tales excutiēdi, vel pignora illa prosequendi, cū tamen in tali conueniendi facilitate, vsus atq; commoditas arresti potissimum versetur: absurdumque esset, ad hoc 15
creditorem cogi, vt debitorem quem præsentem habet, dimittat & ad difficultatem alibi prosequendi pignora vel fideiussores se astringat. Etenim sicut multum refert quo loco debitum soluatur, & recipiatur: vnde qui plus loco petit, in pœnam legis incidit. §. plus autem. Institut. de act. quia scilicet, vt ait Iustinianus, vtilitatem quam habet promissor adimit; Ita quoque non parum refert, quo loco debitum exigatur, & cum improbo fideiussore, aut pro re pignori tradita, litigetur. Et quamuis Bartol. cuius semper ferè æquæ & benignæ sunt opiniones, cum nōnullis aliis, existimet ad d. l. si fideiussor. §. possessor. hoc non esse verum, si in loco omnino vicino illa bona mobilia existant: tamē *B*aldi, Aretini, Fulgosij, Iasonisque sententia, directò illi contraria, & vsu & moribus populi magis recepta atque probata videtur, glo. in l. fin. C. de princ. agent. in reb. libr. 12. Quod non ita præcisè intelligi velim, sed quod sufficit ea imperio magistratus illius loci esse subiecta, & coram eodem euinci posse: quod ex multis aliis pulchrè & latè explicat Rodericus d. c. incip. Vlterius quæritur, quem omnino vide.

Isti verò fideiussores tenentur soluere si- 16

ne nouo processu, executioq; in eos fieri poterit; Ea enim est fideiussionis istius natura & condicio, vt censeantur fideiussores vna cum principali debitore esse condemnati, l,fin. C. de vsur.rei iud.l.j.ff.iudic.sol.glos.ad cap.j. de iureiur.lib.6.adeo vt cum ferenda sit sententia contra debitorem,citari nō debeant, quia iudicium cum ipsis non agitur. Bal.ad l.duobus.§.qui iurauit. vers.igitur. ff.de iureiur. licet tamen indirectè & per consequentiā quādam hæc sentētia ipsis noceat: qua de re apud Barto.ad d.l.j.apud Odofred.ad d.l.2. C.de vsur.rei iudic.& latius apud Tyraq.in tract.res inter alios acta, &c.videre licet. Nec obstat q, fideiussor posset habere aliquas exceptiones, quas non habuit debitor: quia,vt idem *Bart.* ibi testatur, in ipsa executione summariè de iis cognosci poterit. Potest tamē fideiussor id quod soluit,illicò à debitore repetere, etiamsi arrestatio fuit iniqua & iniusta, neque potest ipsi obiici,quod ea de re aduersus creditorem arrestantem non excepit, nisi tamen ipsemet occasio & causa fuerit arresti malè atque perperam facti. Qua de re apud Mathæum de afflict.decis.Neapol.149.incip. In causa magistri.num.4.versi.tamen fuit dictum.latius videre licet.

17 Nonnulla verò sedulò obseruāda sunt creditori arrestum procuranti, in hac cautionis materia;quorum primum est, vt fideiussores à debitore præsentatos, faciat solemniter per stipulationem se obligare: & hoc ad euitandā dispu-

diſputationem quæ eſt inter Doc.in clem.j.de procurat. Nam licet D. Cardin.nu.6. expreſsè ibi decidat, quod ſi aliquis eſt arreſtatus, & cupit ſub cautione relaxari, & offert fideiuſſores ſuper eo quod ad requiſitionē Iudicis, aut aduerſarij reuertetur, quod tales fideiuſſores obligantur, etiamſi ſolum fuerint præſentes, cū veluti fideiuſſores actis iudiciariis inſcribantur & tacent, per l.cum oſtendimus. §. fi. ff.de fideiuſſ. tutor. eandemque ſententiam ſequi videātur Bonifacius ibi, num.31. & Anchor. nu.4.in 4.notab. Contrarium tamen ſentire videntur & Io.de Imol.ibi, nu.19.& Bart.ipſe in d.cum oſtēdimus, qui deciſionem illius legis exiſtimant extra caſum fauorabilē pupillorum de quo loquitur vel ad fideiuſſores qui patiuntur ſe inſcribi præſentes & tacētes pro captiuo relaxando ad tempus in materia criminis non extēdi, quaſi tunc agatur de fauore reipublicæ, quæ pupillis æquiparatur. l. rēpublicam. C. de iure reipub. & quod alias regulariter fideiuſſor non obligatur niſi per ſtipulationem. l. blanditus. C.de fideiuſ. Stultus verò eſt qui ſe opinionum periculo exponit.
Secundum eſt, quod ſi tales fideiuſſores promittant ſoluere creditori omne id & totum, quod apparebit ipſum debitorem ſibi debere, collectis rationib. & ſubducto calculo cautus ſit creditor arreſtari procurās, vt ſubducat calculū cum debitore viuente, Nam ſi moreretur talis debitor, antequam ratiōes eſſent cōcluſæ & calculus ſubductus, fideiuſſores non tenerentur, 18

rētur, sed essent liberati vt notabiliter decidit Hyppol. de Marsil. singul. 304. incipient. Animaduertant creditores. per text. in l. qui Romæ. §. Augerius. & ibi Iason & Castrensis. ff. de verb. oblig.

19 Tertiò relaxatur arrestum per cesſionē bonorum, per quam & carcer euitari solet. l. fi. C. qui bon, ced. poss. Bal. consil. 424. incip. Ad euidentiam. lib. 4. & ad l. j. C. d. tit. Barto. ad l. j. ff. eo. titul. si modo in his casibus versemur, in quibus cesſio illa bonorum, quæ finib. suis restricta & limitata est, locum habeat. Iason & alij ad §. fin. Instit. de act. Socyn. in reg. 48. incip. Cesſio. Rebuffus de senten. execut. art. vlt. gl. j. nu. 21. Quod cum sit, tenetur debitor bona quæ tunc habet omnia, creditori dimittere. gl. in d. l. pen. Panor. in c. Odradus, de solut. his solis quæ ad necesſitatem vestiendi pertinent exceptis. Quo modo & inuictisſimus olim Princeps noster Carolus V. August. anno 1541. die 28. Nouembris statuit, cedenti bonis, non nisi lectum vnum cum suis ornamētis, item ex singulis reb. mobilib. nō preciosis, vnam esse duntaxat miserationis gratia relinquendam; Satisque erit debitorem in carcerem missum ad petitionem vnius creditoris tantum, hoc beneficium cesſionis impetrasse, quippe quod cesſio tunc facta & hoc pacto impetrata, cæteris creditoribus præiudicat, l. 4. & ibi Docto. ff. de cess. bon. Salyce. ad d. l. j. nu. 4. Guido Pape consi. 124. núme. 7. Didacus Couuarruuias libro 2. variar. resolu.

cap.

cap.j.nume.5. Interim verò dum litigatur an cessionis beneficio gaudere debeat nec ne, in carcere detineri debet,& (quod est amplius) existimat Aufrer. decis. Cap. Tholos.28. executionem lite pendente aduersus eum fieri posse, nisi pro certo sciat Iudex, nulla bona ipsum habere. Sed hanc Aufrerij sententiam quidam non probant, ne indulto Principis præiudicium fiat. Quod si in carcere existens, debitoque probato aut confessato exire nolit, fieri etiam potest vt inuitus & ex causa ad id cogatur: quid enim si improbus nebulo, valido & vasto corpore, ex mera malitia illic manere velit? Sanè Rodericus titulo, De los gouiernos. capitulo incipient. Quæro tertiò, non esse hoc illi permittendum ait; Qua de re abundè superius diximus.

Idem quoque dicendum videtur de literis dilatoriis & quinquennalibus, quia tempore illo dilationum pendente, nihil est innouandum, sicut & in appellatione fieri solet. cap.non solum.de appell.libro 6.Quæ tamen literæ,quando de dote vxoris repetenda: de causis alimentorum quæ nullam dilationem patiuntur. l.si longius.§.fin.ff.de iudic.de debito coram magistratu recognito: de causa Principis, aut de aliqua alia simili agitur, vires non habent, quod Tomo 2.in tract.de dilat.liter.artic.2.gl.vnic.fol.88. latius explicat Rebuffus,magnaq; pars eorũ ex d. Constitut. Caroli V,Imper.dependet.Et cum debitores, 20

hac

hac dilatione pendente, congrua securitate gaudere vtique debeant. c.fi.de treug.& pace, l.vnic.C.de priuil.vrb.Constantinop.libr.11. adeo quod prehensio postea attentata reuocetur.*B*oerius q.296.incip. Princeps. & debitor fideiussores de se præsentando dare non teneatur;Ita & relaxari quoque debet, eidéq; relaxatiõi si pertinaciter resistat creditor,ad id q, interest, & in expensas litis cõdẽnatur, arg. eius quod not.*B*ald.ad l.per diuersas.q.15.C. mand.Rebuff.d.loco,art.j.gl.j.in fi. Quin etiã vt plenissimum effectum sortiantur hæc beneficia,hac dilatione pendente,nec vsuræ current,nec id quod interest præstatur, l. non solum.2.§.illud.ff.de liber.leg. Alber. & Doc. ad l.quoties. C. de precib.imperat.offer. Interim tamen de soluendo debito tempore illo adueniente,cauendum est,l.vniuersa.C.dict.tit.& notat Guido Pape q.109.incip.rescripta, idq; (vt d.sua constitutione cauit Imp.)post literarum illarum impetrationem intra mensem: non enim literæ illæ incipiunt currere à tempore præsentationis,sed à tempore datæ & impetrationis earum dũtaxat, c.eam, de rescrip. c.2. & c. dilectus. de decim. c.si propter.de rescrip.lib.6.&,vt adiicit Guido,ad futuros creditores non extẽduntur,arg. l. Aurelius. §.Titius.& ibi Doc.ff.de liber.leg.neque ad impediendam executionem sentẽtiæ in Parlamento latæ sufficiunt,idem Guido q. 97. Quod ego intelligo nisi de mente contraria Principis plenè constaret, iuxta ea quæ not. ad l. item

si ver-

si verberatum.ff.de rei vend.& in c.omnes. & cap.ecclesia.de constit. Postremò si arrestum nulliter fuit positum, debet etiam parte non vocata relaxari, si modo ea nullitas euidenter appareat, neque excusari posit, vt colligitur ex his quæ notat Zasius ad l.de vnoquoque.ff. de re iudic. Sed eam viam ingredi non est satis tutum. 21

Arresti resolutio cuius auctoritate fiat. Caput 46.

ARGVMENTA.

Apparitor solus non habita licentia Iudicis, arrestat hodie periculo creditoris. nu. 1.

Apparitor solus debitorem non potest relaxare.n.2.

Arrestatus an à Iudice relaxari possit, parte non vocata. nu.3.

Iudex delegatus etiam officio finito relaxat debitorem. nu.4.

Procurator qui ex speciali mandato sui domini aliquem arrestauit, absque simili mandato eundem relaxare non potest. nu.5.

TAMETSI morib.nostris receptum esse dximus, licere Apparitori nō expectata Iudicis auctoritate vel licētia periculo creditoris, debitorem sistere vel arrestare, si non altiori aliquo loco cōstitutus, & excellenti aliqua dignitate decoratus fuerit: relaxare tamen & remissis vinculorum acerbitatibus, sine Iudice eum dimittere atque absoluere non potest. Bart. Alex. & alij ad l.neque. §.j.ff.de in ius voc. & expressè Rodericus Zuarez, in decl. 1

l.2.

antiquam impreſsionem,& ad c.j.in j.lect.de Iudic. præterquam ſi aut de facto & notoriè iniquè in carcerem coniectus eſſet,aut omnino ac dilucidè cōſtaret nihil eum debere.Barbat.ad d.c.j.Ioan.Bernar. Diaz,reg.69. Quib. caſib. abſque vlla interlocutione relaxari debet,Alex.conſ.179.libr.j.l.nullus.in fin.C.de exhib. reis. non ſolum à Iudice ordinario, verum etiā à Iudice delegato, & officio ſuo perfuncto,Roma.Conſi.320.Eodem etiam modo exiſtimo procuratorē qui ex ſpeciali mandato domini ſui aliquem arreſtari fecit, abſq; ſimili mandato eum relaxare nō poſſe: Nam „ vt ait Iulius Paulus; Ignorantis domini cō„ dicio, deterior per procuratorem, fieri non „ debet; niſi cum in rem ſuam datus eſt. l.ignorantis.& ibi gloſ.ff. de procur. Et cum ex hac arreſtatione ius domino quæſitum ſit: nō poteſt hoc ſine ipſius facto ab eo auferri. l. id quod noſtrum.ff.de regu.iur.& in quodcunq; mandatum, poteſtas donandi vel remittendi non venit. l. procurator totorū. ff. de procur.

4 5

Arreſtatus ex duabus cauſis, quarum altera tantum probata eſt,an relaxari debeat. Caput 47.

ARGVMENTA.

Plus repetens condemnatur in expenſas damna & intereſſe,& Reus abſoluitur. *nu.1.*

Fieri quod potuit vno modo benè, ſi fiat alio modo malè,nod ſubſiſtit. *nu.2.*

Ferendus nec iuuandus eſt, qui ſe in neceſſitate poſuit.

ACCIDIT subinde quod creditor personam aut res debitoris sui arrestet ex duabus causis, veluti quia debet ei centum ex mutuo, & ducentos florenos ex emptione pāni. Quæstio est igitur an altera ex his causis nō probata, debitor aut res eius relaxari, & arrestans in expensis condemnari debeat?

1 Et sanè videri posset quod sic, Primò quia creditor qui plus re petit, sicuti iste ex vna causa petit arrestum, ex qua non debetur, in expensas, damna & interesse cōdemnatur, adeoque reus absoluitur. §. & hæc. Instit. de act. c. vnic. de plus petit. & l.j. C. de plus petit. & Hostien. in sua summa. eo. titu. §. quæ pœna, dicit apertè quod iudicium & petitio nō procedit.

Secun-

Secundò, quia id quod potest fieri vno modo benè, si fiat alio modo malè, nocet: nam collatio beneficij facta ex capite incongruo, non sustinetur ex capite congruo. c. ex parte. de concess. præben. Roman. consi. 335. incipi. circa primum. Et si maritus egit nomine vxoris non tanquam cōiuncta persona vt potuit, sed tanquam procurator eius, & postea non appareat de mādato, iudiciū nō sustinetur ex capite coniunctionis personæ, Idem Roman. consi. 466. Iason ad l. maritus. numer. 7. C. de procurat. 2

Tertiò, quia nō est ferēdus is qui se nimiū constrinxit & posuit se in necessitate. l. si fideiussor. ff. qui satisd. cogant. sicut fecit iste, qui vnam tantum causam probare potuit, & tamen ad duarum causarum probationem, se coarctauit, sciens vel scire debens, quæ paria sunt. l. quod te. ff. si certum petat. quod actor præparatus ad iudiciū procedere debet, sicut miles armatus ad prælium. vt notat Alciat. ad l. j. C. de eden. & quod mala electio in actionibus præiudicat. l. in heredem. §. eligere. ff. de tribut. act. 3

Quartò, quia quando duo vel plura requiruntur ad actū, vno deficiente totum corruit. l. vlt. §. ait lex. ff. de diuort. l. si quis ita stipulatus. & ibi Bart. ff. de verb. oblig. 4

In contrarium tamen videtur esse veritas, Primò, quia secundum vulgatum iuris axioma, Vtile per inutile non vitiatur, ca. vtile. de reg. iur. in 6. & ideo, inquit Cynus, ad l. j. quæst. 5

Neque obstant ea quæ in contrarium sunt allegata; Nam ad primum responderi potest, quod etiam hic condemnabitur arrestari procurans in expensas si arrestatus aliquas facere debuit, ratione illius causæ non probatæ, quas alioqui facturus non fuisset, veluti in deducenda iniustitia illius causæ, & probationibus eo pertinentib. quia respectu illius est victor, & sic aduersarius debet illi cōdemnari in expensas. l. sancimus. l. properandum, C. de iudi. Et quod etiam declarari debet arrestum malè & iniquè esse factum, si arrestari procurans fecit debitorem aut res eius arrestari pro cētum, cum tamen non debeantur sibi nisi quinquaginta vel sexaginta. Sed si fecit eum arrestari pro vna summa centum florenorum ex mutuo, & pro alia summa ducentorum florenorum ex causa venditionis aut simili, & sic pro summis, obligationibus & actionibus diuersis, nihil inter se commune habentibus, aut à se inuicem dependentibus, certè eo casu videtur esse dicendum quod aliud est plus re petere, aliud ex diuersis causis, quarum altera probata non est, aliquem arrestare aut detinere. Quia qui in vna summa aut quantitate plus re petit, videtur vnum præcisè petere, & in eo præcisè persistere: At qui ex diuersis causis petit, respectu singularium, videtur singulare iudicium instituere, & proinde nūc habetur, atque si diuersi creditores, quorum alter, creditum suum probaret, alter non probaret, debitorē aut res eius arrestari fecissent.

Quo caſu arreſtum reſpectu probantis declararetur iuſtum & legitimū, reſpectu verò alterius, iniuſtum & perperam factum. Et certum eſt quod reſpectu cauſæ probatæ & verę, arreſtatus, aut dominus rei arreſtatæ, eſt temerarius & calumnioſus litigator. Sicut & in ſimili contra glo. in c. præſentium. in verb. ſigillatim. de teſtib. lib. 6. & alios in c. cum omnes. de conſtit. tenet Rebuff. ad ord. reg. tom. 3. tit. de expenſis. nu. 21. quod quando reus victus eſt & condemnatus, etiamſi plus fuerit petitum, & ad minus condemnatum, tenetur ad expē-
9 ſas, quia eſt temerarius litigator in eo quod debet, ſi non offerat. l. eum quem temerè. ff. de iudic. dicens eam opinionem in Curiis Franciæ obſeruari. Et pro hac diſtinctione facit q̄d
10 in rebus indiuiduis vtile per inutile vitiatur. l. j. §. illud. & §. Trebatius. ff. de aqua quot. & æſt. l. ſi ego. ff. de iniuſto teſtam. ſed in rebus diuiduis aut ſeparabilibus obtinet prædicta regula locum, quod vtile per inutile nō vitiatur, etiam in eadem parte ſeu mēbro. l. ſancimus. §. ſi quis autē. C. de donat. l. pecuniæ. l. placuit. ff. de vſur. Tyraq. de retract. conuent. ad fi. tit. nu. 143. Quia ita eſt in propoſita facti ſpecie: Nam cum arreſtari procurans fundat arreſtationem ſuam ſuper ſumma maiore quàm ei verè debetur, fundat ſe ſuper re non quidē natura ſua indiuidua, cum ſummæ ſeu quantitates pecuniæ recipiūt diuiſionem. l. quidā. ff. ſi cert. pet. ſed ſuper re quæ opinione & volūtatę eius ſit indiuidua, quia indiuiſim petit

totam

totam summam, nec parte illius vult esse cõtentus, & super tota litem contestatus est. Sed qui arrestat debitorem ex diuersis creditis, proponit res, & natura sua diuiduas, & quas ipse arrestari procurãs diuersis mediis exigit, videlicet propter mutuum & propter venditionem, quæ inter se nihil habent commune; Et si vrgeas quod minor summa inest maiori, 11
l.j.ff.de verbo.oblig. quod plus in se continet, id quod minus est, cap. plus. de reg. iur. libr. 6. quod in toto pars inest. l. in toto. ff. d. tit. quod totum petens, quamlibet eius partem petere dicitur. l. si quis cum totum. ff. de excep. rei iudic. & quod proinde creditor qui fecit arrestari debitorem pro centum, quæ forte non debebat, ille etiam quinquaginta quę verè debebat petiisse videtur, vt sic actus qui non potest valere in eo quod plus est, saltem in eo valeat quod minus est, vt sic accipiatur interpretatio, per quam petitio valeat. l. quoties. ff. de reb. dub. cum nemo præsumatur elegisse viã, per quam petitio sua subuertatur. l. 3. ff. de testam. milit. Responderi potest quod hæc omnia quidem vera essent, nisi ex apertis verbis actoris, siue arrestari procurantis appareat, ꝙ minore summa non est contentus, & sic in re clara non est locus coniecturis: Ideoq́ue est quod in d. l. j. §. si stipulanti. ff. de verbor obli. summa minor non est in maiore ad confirmandam stipulationem, quia stipulans non vult esse contentus minore, sed voluit stipulari maiorem summam, in quam promissor

expensas, si quæ eo nomine plures factæ sunt, condēnari debet: q. satis abundè superius dictum est, cum regulariter non nisi in illas victus victori condemnetur. d. l. properandum. & l. sancimus. C. de iudic. Et quãuis qñ plura ad actum vnum requiruntur, vno deficiente, reliqua corruunt, id quod in quarto argumēto proponitur, hic tamē ad arrestationem nō plura simul necessaria requisita fuerũt, sed vna sola causa per se suffecit, ad debitorem arrestandum, quæ probata est.

An debitor inuitus in quacunque iudicij parte oblatam relaxationem arrestari procurantis, acceptare debeat. Caput 48.

ARGVMENTA.

Liti cedens solum in expensis condemnatur. nu 1.
Liti renuncians non propriè dicitur succumbere. n. 2.
Renunciatio vnius actionis propositæ, an & quando fieri possit, cum protestatione saluo iure proponēdi aliam. nu. 3. & 5.
Instantia an & quando renunciari liceat, nisi etiam renuncietur liti & causæ. nu. 4. 6. & 7.

QVOD si creditor qui sub prætextu certi alicuius debiti, aliũ arrestari fecit, eoque nomine iudiciũ cũ eo suscepit in medio litis expensas soluere, & personã arrestatã relaxare velit, arrestatus verò, & vsque ad finem litis in arresto manere malit, & se id iure facere contendat, dubitationem aliquam habere videtur; quia is qui cedit liti, solum in expen- 1

 sis con-

ſis condemnatur. Bart. in l. poſtquam liti. C. de pact. & in auth. contra qui propriam. in 2. notab. C. de non numerat. pecun. & præſumpta temeritas in qua eouſque fuit, l. eum quem. ff. de iudic. videtur per earum expenſarum ſolu-
2 tionem, ſatis puniri, maximè cum is qui liti renunciat, non propriè dicitur ſuccumbere. l. aliam. vbi Bald. & Salyce. C. de his quib. vt indig. Sicut renunciatio vnius actionis propo-
3 ſitæ, ſaluo iure proponendi aliam fieri poteſt. l. cum fundum. §. fin. ff. de vi & vi armat. *Bart.* in l. edita. C. de edend. Ita quoq; & arreſtationis relaxatio.

Nihilominus tamē his non obſtantib. exiſtimo eūdem arreſtatum audiendum eſſe, niſi arreſtari procurans etiam omni ſuo iuri, vna cum ipſa lite renunciet, & ſe nihil ab arreſtato in futurum eo nomine petiturum declaret: Nam ſi ſolum vellet renunciare huic arreſtationi, & inſtantiæ, præiudicium faceret arreſtato, cuius fortè intereſt plurimum hanc litem inchoatā potius nunc abſolui, vt & nunc de iure ſuo ſemel aliquid decidatur, quā periculum nouæ arreſtationis in alio loco & incommoda nouæ inſtantiæ alibi inſtituendæ,
4 ſemper metuere. Et hoc eſt quod dicit Bart. ad d. l. poſtquam quod renunciari inſtantiæ non poteſt, niſi etiam renuncietur liti & cauſæ; Et
5 quod dicitur quod renūciatio vnius actionis propoſitæ poteſt fieri, ſaluo iure proponendi aliam, & ſoluēdo expēſas d. l. cū fundum. intelligitur, modo hoc nō fiat in præiudiciū aduerſa-

uersarij,idem Bart.in d.l.edita. col.5.Bal.in l. suus. C. de repud.hered. & his verbis declarat Io.Petri de Ferrar.in sua pract.In forma libelli quo agitur, vt pacta seruentur. ad verb. Pacta. coll.vlt.Sed quod si pars aduersa contra- 6
dixerit tali renũciationi,an ea inuita fieri poterit? Distingue, aut volo liti & instantiæ causæ ex toto renunciare, & possum aduersario inuito.d.l.postquam.& l.destitisse.ff.de iudic. ita tamen si soluantur litis expensæ. Aut volo differre litis processum,& non possum, aduersario inuito. Auth.qui semel.C.quom.& quan.iud.Hactenus ille. Apertius tamen Castrẽs.in d.l.postquam. circa finem,sic ait, Breuiter aduerte clarius & subtilius, Aut interest 7
ipsius rei quod procedatur ad sententiam, & q; non desistatur à lite,per ea de quib.habetur in l.vtique. ff.de rei ven. vel quia renunciatur soli instantiæ,non iuri,& sic non finitur lis,& tunc reo non consentiente non valet renunciatio,quo minus pósit reus arctare actorem ad prosequendam litem,quo vsque perueniatur ad sentẽtiam diffinitiuam. d.auth. qui semel.Aut non interest ipsius rei quod fiat prosecutio,seu quod procedatur in causa,& tunc aut quærimus an valeat renunciatio, sine voluntate eius quantum ad hoc, vt actor nõ cõpellatur prosequi si non vult, & dico quod valet.arg.l.si reus paratus.ff.de procu vbi reus non compellitur litigare,si vult soluere, ergo & eodem modo actor non debet cõpelli prosequi,si vult renũciare,& reus ex hoc nullum
dam-

DOMITIVS Vlpianus lib. 5. ad Edictũ respondit, In ius vocari non debere eũ, qui apud Prætorẽ causam agit. l. 2. ff. de in ius voc. quasi dicat, quod pars litigans coram vno Iudice in vno tribunali, non potest vocari ad aliud tribunal, nisi fortasse aliud tribunal sit 1
„ maius; Nam vt ait Iulius Paulus, Is qui ad
„ maius auditoriũ vocatus est, si litem incho-
„ atam deserit, contumax non videtur. l. con-
„ tra pupillum. §. fin. ff. de re iud. Quo respõso Vlpiani plerique magni nominis Interpretes permoti existimarunt debitorẽ qui ad instantiam seu petitionem vnius creditoris captus, vel arrestatus fuit, ob aliud debitum, à reliquis creditoribus postea emergentibus aggrauari, & diutius in vinculis retineri nõ posse, quippe quod is qui sic arrestatur, & vinculis nonnunquam mancipatur, quodammodo in ius vocetur, & realiter (vt aiunt nostri) citetur. l. plerique. ff. de in ius voc. Et sicut depositum, 2
denunciatione noua per alium facta non impeditur. l. pen. C. depos. ita quoq; & arrestum istud, quo nunc constringitur debitor, per se consistit, & ideo restitutio & relaxatio arrestati, tuãquam rei alicuius depositæ, facto & denunciatione alterius creditoris impediri non debet, quod & Bartol. ad d. l. 2. sensisse video. Porrò autem & ipsemet Barto. ad l. 2. §. j. ff. de custo. reor. versic. Vlterius quæro. contrarium sentit, & breuibus verbis elegãter ibi decidit, quod longa & varia distinctione, multorumque argumentorum propositione ac discussione,

ſione, in quæſt.6. incip.lapus. facere conatus erat. Nihil enim eſt,inquit, quod repugnet debitorem ab alio creditore recommẽdari, id
3 eſt,pro alio debito retineri. Sed quemadmodũ poſſunt plures creditores immitti in poſſeſsionem bonorum debitoris,l.ſi finita. §.cũ autem plures. ff.de dam.infec. ita nihil impedit,quod debitor etiam à plurib. recommendari poſsit. Zaſius ad d.l.2.nu.22.verſic.quid autem ſi carceratus, &c. cum aliàs ſemper cõparente aliquo tertio & de iure ſuo probante,
4 depoſiti reſtitutio impediatur, negeturq́; etiã ipſi deponenti,l.bona fides.ff.depoſit.& lex ſi
5 fugæ periculum imminet, debitorem contra communes regulas,ab ipſo creditore capi,patiatur,manuſque creditorum armet,ne is elabatur l.ait prętor. §.ſi debitorem.ff.de his quę in fraud.cred. Quod certè dubitationem non habet,ſi ſit noua cauſa, ob quam vel ab eodẽ, vel ab alio creditore arreſtatur, l. ſed eximendi, §. idem ſi quis. ff.ad exhib.doluſq́; aut calumnia primi prętenſi creditoris,ſecundo vero creditori,obeſſe non debet. Bart.in d.q.lapus.Guido Pape,quæſt.61.in fi. Socyn.conſi. 119.lib.3. Cæterum vt refert Paris de Puteo,
6 de Syndic.ad verb.carcer. cap.5. nu.j. quando non reperitur is qui debitorem arreſtari fecit, publicæ proclamationes fieri debẽt, vt ſi quis habuerit iuſtam cauſam impediendi relaxationem compareat.eamq́ue alleget, nemineq́ue veniente dimittitur.Bart.ad l. ſi quis vxori. §.fugitiuũ. ff.de furt. Ang. ad l.fi. de exhib.
reis,

reis.Bal.ad l.si quis. §.fin. ff. de condi. instit.l. ea quæ.ff.de in ius voc. l. si eo tempore, C. de remiss. pignor.l.j. §. cum dicitur.ff.si cui plus quam per falcid. Et eiusmodi proclamatione etiam clerici continentur,cum non sit nisi cōdicionalis quædam citatio dūtaxat,quæ à Iudice laico in quemuis clericū fieri potest, *Bal.* ad l.testamenta.C.de testam.& ad d.l. ea quæ. ff.de in ius voc. Istam tamē proclamationem mores nostri ignorant, quia nemine impedimentum vltro præstante, debitor dimittitur. 7
Quid autem si aliquis est incarceratus pro debito, & is citatur ab alio creditore coram alio Iudice,an teneatur comparere?an valeat alterius Iudicis processus? Videtur quod nō, quia Vlpianus ad d.l. 2. negat eū in ius vocari posse, qui à loco nequeat discedere. Sed Zasius paucis verbis non ineleganter ad eandem l. 2. nu. 21.distinguens ait,quod si iste est iustè carceratus pro debito,& potuit mittere procuratorem,qui ipsum defenderet coram alio Iudice,tunc valet processus alterius Iudicis,& imputabit sibi incarceratus, qui se per procuratorem non defenderat,iuxta communem regulam,quod nemo excusatur absens ex quacunq; necessitate,si iusta fuit detētio, & procuratorē mittere potuisset, l. Papinianus ait. ff.de minor.& tenet processus siue alius Iudex sciuerit eum esse incarceratum, siue ignorauerit.Castrens.ad d.l.2.Bart.ad l.is qui reus.ff. de pub.Iudic.Aretin.consil.132.Quod si verò alterum defecerit, scilicet, vel quia non esset 8

iustè

quid impendit bona fide, beneficio suo iuuetur, non decipiatur. l. in commodato. §. sicut. in fin. ff. commod. & c. vnic. eo. tit. Ideoque & is qui in alieno ædificat suo nomine, necessarias impensas, implorato iuxta legum subtilitatem Iudicis officio, ac velut retentionis iure deducit. l. domum. C. de rei vend. & qui inuenit bouem alienum in fundo suo, eundemque tenuit per aliquod tempus & aluit, licet non pro damno sibi illato, saltem pro alimẽtis præstitis, iure eum retinere potest. l. Quintus. & l. sequẽt. ff. ad l. Aquil. Alciat. reg. j. præsumpt. cap. 50. & ad l. sylua cædua. in fin. ff. de verb. sig. Eadem & de commodato, pignore, deposito, aliisque similib. dici solent; Nam & depositum & pignus, & commodatum, propter expẽsas in rem factas, retineri potest. l. in rebus. §. fin. ff. commod. gl. ad l. si quis. C. depos. l. Paulus. ff. de doli except. l. qui exceptionem. ff. de condict. indeb.

Et hinc quoque nata est quæstio, vtrum Cõmentariensis debitorẽ arrestatum pro expensis seu alimentis retinere, aut eiusdem relaxationem impedire posit? Video quod ex variis disputationib. & contentionibus, tam in hac quàm in aliis quæstionib. orta est pertinacia: progressi sunt quidam longissimè, & ratiunculis sophisticis, leuibus, inualidis, magnum pondus rebus grauissimis detraxerunt, obortaque est his nubes, vel affectuum, vel ignorãtiæ, vel inconsiderationis densissima, quæ cõspectum veritatis adimit. Sanè cũ nemo præ- 2

ſumatur vixiſſe de vento.l.fin. C. de aliment. pupil.præſtan. ſicut pupillus præſumitur alimentatus à tutore, niſi probet ſe aliunde alimenta conſecutum, vt ibi ait Imp.Alex. & ſicut creditor præſumitur equum pignori datũ ſuis expẽſis aluiſſe, ex quo reperitur nutritus, niſi contrarium doceatur, Alciat.d.c.50.Bart. Alex.Imol.Caſtrenſ.Iaſon, Zaſius, & alij ad l. cum ſeruus. ff.de verb.oblig. Ita quoq; Apparitor præſumitur debitori arreſtato expenſas omnes ſubminiſtraſſe, ſi non aliunde de contrario appareat; cum ſit in illius domo, aut cuſtodia, & onus atque officium ſubminiſtrandi alimenta ei incumbat; Ideoque ſuccedit, & re-
3 ferri poteſt vulgatum illud axioma, Quod actus in dubio præſumitur ab eo geſtus, qui eũ gerere debuit. Bal.conſi.378.num.2.lib.j.Bar. ad l.2.C.arbitr.tutel. Barb.conſi.15.nu.6.lib. 2.Pariſ.conſ.72.num.34. lib.2. Quæ alimenta cum in vtilitatem ipſius ſint conuerſa, videtur quod pro iiſdem retineri poſsit. Porrò autem alia hoc loco inſtituenda eſt cogitatio. Superius enim oſtẽdi, Apparitorem aduerſus creditorem qui arreſtum poſtulauit, actionẽ pro impenſis intendere poſſe, adeo vt ad ſubſidiarium hoc retentionis auxilium, quando
4 remedium ordinarium ſupereſt, recurrere nõ liceat, l.4. ff. de dam.infect.d.l.Paulus.& l.ſi in area. ff.de cõdict.indeb. Atqui dices vtilius eſ-
5 ſe rei incumbere, quàm in perſonam creditoris agere.l.plus cautionis. ff.de reg.iur. nihilq; obſtare, quominus Apparitor vtrumque, credito-

ditorem scilicet, cuius mandato arrestauit, atque inclusit, & debitorem cui expẽsas subministrauit, obligatum habeat; Respõdeo, quod si creditor diues est, debitor verò inops, minimè dici potest, plus emolumenti esse in retentione eius quàm in personali actiõe aduersus eundem creditorem. Econtrà verò si creditor 6
egeat, inanisque sit actio, quam inopia ipsius excludat, debitor autem diues sit & locuples, quod nonnunquam accidit, quantumuis res ista dubitatione non careat, propterea quod sibi imputare posset Apparitor, qui cautione aut fideiusione ab initio sibi nõ prospexerit, nihilque cum debitore, quem certè inuitum abduxit & arrestauit, egit vel contraxit; tamẽ existimo in subsidium dictum debitorem pro impẽsis retineri posse, ea scilicet ratiõe, quod ex his nutritus & alitus sit, debuissetq; etiam si domi fuisset, tãtum aut amplius expendisse. Antiquissima enim est iuris regula neminem cum alterius iactura fieri debere locupletiorem. l. nam hoc natura. ff. de cond. indeb. l. iure naturæ. ff. de reg. iur. Dicitur autem locu- 7
pletior factus qui suo pepercit. glo. in l. ex diuerso. circa medium, & ibi Doct. ff. de rei ven. Quod si quis hanc naturæ legem contemnere velit, aduersus eum iure nostro prouidetur, & lex non solum retentionem & exceptionem, verum etiam actionem in ipsum concedit, licet cum eo contractum vel actum non fuerit. 8
l. si me & Titium. ff. si cert. petat. Nam si rem meam sine causa habeas, quamuis nullum ne-

gocium tecum gesserim, mihi cōdictione teneris, siue certi, siue indebiti, siue condictione sine causa. l. seruus quem. ff. de actio. empt. l. si concubina. §. non solum. ff. rerum amotar. l. penult. ff. de condict. indeb. l. j. ff. de condict. sine caus. Sed & alij, etiam nobile Iudicis officium competere posse illis casibus aiunt, si aliter succurri nequeat: quæ sententia vera est. Host. & Io. Andr. ad c. bonæ. de appell. quia ad Iudicis officium pertinet, ne quis iniquum lucrum aut damnum sentiat, l. illicitas, versic. j. ff. de offi. Præsid. Nec refert quod quandoque aliter prouideri potuerit, satis enim est, quod in præsentia cum agitur, aliter non sit prouisum. l. si. §. j. & ibi Bartol. ff. de condict. indeb. Alciat. ad d. l. si me. nu. 8. Vnde si negociorum gestor à debitore meo exegerit, egoque ratam solutionem habere noluerim, eam tamen pecuniam condicere deinde potero, si aduersus debitorem mihi consultum aliter non sit, vt Castrens. & Alexan. censuerunt ad l. dispensatorem. in fi. ff. de solut. & ad l. cum fundus. §. fi. ff. si cert. petat. Neque remedium quod fortassis habuit Apparitor aduersus creditorem arrestantem, postea vel facultatibus lapsum, vel fugitiuum factum, si illud nunc non habet d. l. si me. æquitatem impedit; sicut nec impediretur quando inefficacem actionē haberet. l. 2. ff. de institu. actio. Loriot. ad d. l. si me. nu. 4. neq; etiam mouet quod dici posset culpam imputari Apparitori, qui cautione sibi ante non prospexit: nam si tempore arresti facti cre-

cti creditor adhuc diues erat, credere ei potuit; si verò non erat diues, ex Scæuolæ respõso constat, quod cum de in rem versione agitur, promissio & obligatio vnius non impedit actionem aduersus eum, in rem cuius cõuersum fuit. l. penult. ff. de in rem vers. saltem in subsidium. Quod si verò vterque diues ac soluendo est, creditor scilicet & debitor, ita vt aliter Apparitori succursum sit, quam per retẽtionem, vtpote quod creditorem, cuius mandato debitorem arrestauit, conuenire possit, neque nunc conuenire ipsum posse desierit, æquius est vt debitor relaxetur, arg. eorũ quæ not. Alciat. & Loriotus ad d. l. si me. Cæterum quod de retinẽdo debitore dixi ita accipi velim, si ob legitimam causam arrestatus fuit. Nam & Guido Pape quæst. 448. in grauioribus terminis ex Iacobo Aretino respondit, q. carceratus per sententiam Iudicis absolutus, à Commentariensi pro salario & expensis de iure retineri non potest; cum in simili, si obligatio hypothecaria aut pignoratitia non valet, nullus est locus retentioni, l. cum vitiosè. de pignor. *Bar.* ad l. j. eod. tit. Anto. Negusant. in tractat. de pignorib. in j. membr. 3. part. nu. 17. versic. quartò quæritur. Nihilominus tamẽ consuetudine multis in locis recepta, cõtrarium sæpe obseruari Guido monet; fortè quod iniquum foret Apparitorem coniicere in hanc difficultatem vt ipse de iustitia, aut iniquitate arresti disquirat, & semper cautionem à creditore exigat, vel periculum insol-

9 (margin, beside "tur, promissio")

10 (margin, beside "iure retineri")

uentiæ ipsius sustineat, & quod huiusmodi expensæ ritè vel perperam factæ, in rem eius debitoris nihilominus conuersæ reperiantur. Quæ cōsuetudo, suam quidem rationem habet, sed dura est.

De modo & ratione expensarum quas indebitè arrestatus facere, atque ab arrestante repetere potest. Cap. 51.

ARGVMENTA.

Qualitas, & condicio, arrestati consideranda est in taxandis expensis quas in victu fecit. *nu. 1.*
Rusticorum condicio & status non est, vt equites ad iudicium veniant. *nu. 2.*
Testes producens, tenetur eis prouidere de expensis itineris, secundum Iudicis moderationem. *nu. 3.*
Expensæ an sint testibus deducendæ quas domi fecissent: remissiuè. *nu. 4*

FREQVENTER etiam accidit, & vt plurimum in hominibus admodum pertinacibus, vt nō solum in arrestatione potius manere, quàm præstita cautione relaxari malint, verum etiam vt libera voce iactitent, se sumptu arrestari procurantis, illic mansuros esse, delicatè quidem & opiparè victitantes, & hoc modo (vti ipsi arbitrātur) aduersarium
1 vexantes. Sed falluntur grauiter; Nam cum de taxandis expensis agitur, qualitas & condicio illius qui eas expensas fecit consideranda est; sic vt consuetudo illius seruari debeat; vt si rusticus sit vilior victus ei sufficiat, si nobilis aut in dignitate constitutus lautior permittatur, vt est elegans dictum gl. & aliorum.

ad l.

ad l.idemque & in fundo. §. idem Labeo ait. ad verbum,eum oportere. ff.mandat. eãdemque gl.Salycet.ibi dicit esse notandam, signãdam, & menti tenendam, maximè pro rusticis,qui cum litigant veniunt equites ad iudicium,cum tamen eorũ status & condicio non sit alia, quàm vt pedites incedãt extra opus rusticum cõstituti, & ad actus iudiciarios vocati,dum sint sani & satis fortes. Et hoc idẽ probat Felynus in c.cum omnes.coll.antepen.de constitut.dum ait quod in taxandis expensis, Rustico vincenti causam,non computatur equus,quia debuit ire pedes. Et in simili respõdit Abbas in c.nobis. de iur.patron. quod patronus sustentatur ab ecclesia, secũdum qualitatem sui generis, tam in vestib. quàm in cibis. Et Nicolaus de Neapol.ad l.habitatio.ff. de vent.in pos.mitten.qui textus est bonus ad propositum, decidit quod meliores expensæ debent fieri familiaribus Cardinalium,quàm aliis. Sicut in §.criminis.25.distinct.dicitur, quod peccatum est, pauperibus non egentib. delicata cibaria administrare. Et cum sumptuosa & nimis delicata illa dilapidatio arrestati,nõ nisi ex maligno animo procedat, nimirũ vt aduersarium maiore sumptu afficiat, minimè sanè huic malitiæ indulgendum est. l.in fundo. ff.de rei vend. Sic & in simili decidit ibi Bald.& in l. quoniam.C.de testib.& ad l.eos.§.j.C.de appel.& Bart.ad l.si seruus ff.de legat.j.& glo.in c.episcopus. 10.q.2.& Panor. in c.cum instantia. de cẽsib. Ioan.Campegius

 in trac.

in trac.de testib.reg. 263. quod licet producēs
3 testes, teneatur eis prouidere de expensis itineris, tamen istas expensas Iudex moderatur, etiam antequam testes vocentur. c. statutum. & ibi Philip. Franc. de rescript. libr. 6. vt si aliquis ciuis, vel honesta persona, requiratur in testē, quam nō decet pedestrem venire, vel est aliquis rusticus qui non vult venire pedester, etiamsi via sit breuis; attendet Iudex conditionem personarum, non obstante quod sit proprius equus illius, qui solet locare equos, vt ex Io. Andrea & aliis, tenet Ioannes Crotus
4 in tract. de testib. parte 9. nume. 62. Vbi etiam subiicit eam quæstionem quæ est, vtrum debeant deduci expēsæ quas talis fecisset domi, etiamsi hæc causa exorta non fuisset. De qua etiam scribit Philipp. Franc. & alij ad d. c. statutum. §. insuper, & latè Albertus de Maletis, in tract. de testib. nume. 84. cap. 7. Quamuis verò arrestatus has superfluas expēsas ab arrestari procurāte repetere nō possit, existimo tamen quod Commentariensis aut Satelles apud quem cōsumptæ sunt, iuxta distinctionē superiore capite positam, eum donec soluantur, retinere possit; exemplo cauponis aut hospitis; de quo superius dictum fuit; nisi is qui arrestatus fuit erat aut minor, aut prodigus cui bonis interdictum fuerat.

De pacto quo alius debitum eius qui arrestatus est, in se recipit, & non soluit. Caput 52.

AR-

ARGVMENTA.

OMNIS pecunia exoluta esse debet aut eo nomine satisfactum, vt debitor cōuictus vel confessus liberetur. Satisfactum autem accipimus, inquit Vlpianus lib. 28. ad edictum, quemadmodum voluit creditor, licet non sit solutum: siue pignoribus caueri sibi voluit, siue alio aliquo modo, licet in hoc sit deceptus. l. si rem alienā. §. omnis. ff. de pig. act. Et quemadmodum quamdiu non est integra pecunia creditori numerata, etiāsi pro maiore parte eam consecutus sit, nō dissoluitur pignoris vel hypothecæ obligatio. l. quādiu. C. de distract. pign. Ita quoque & debitor, non nisi vniuerso debito soluto liberatur, l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur. l acceptum. C. eod. tit. l. qui Romę. ff. de verb. oblig. l. planè. ff. famil. ercifcun. Quid igitur si cum creditor non nisi omni pecunia exoluta contentus esse vellet, debitor rem suam alicui, ea lege vt creditori solueret, vendidit aut cesſit, an actio aliqua competat creditori aduersus eundem? nō 1

loquor hic de delegatione volũtaria emptoris cesſionarij, & creditoris facta, per quam vinculum obligationis diſſolui non dubium eſt, l. delegare. l. ſi quis. ff. de nouat. & delegat. aut cum tertius mandato meo, & creditoris mei conſenſu, ſe in libro creditoris, debitorem cõſtituit, de quo multa pulchrè ſcripſit Curtius ſenior conſilio 7. incipiẽt. Videtur iterato. & *B*artol. in l. ſingularia. ff. ſi certum petat. Neque etiam de ceſsione ſponte conſentienti & recipienti creditori oblata, quæ non minorem vim habet in re ſubiecta; Sed de venditione, aut ceſsione, ignorante vel non approbãte creditore, cum alio inita; quæ inter alios acta, aliis neque obeſſe, neque actionẽ aliquã parere videtur. l. ſæpe. ff. de re iud. l. ſtipulatio. §. alteri. ff. de verb. oblig. ꝗ vtiq; dicendũ eſſe Imper. Diocle. & Maximian. eleganti exẽplo, & his verbis reſcripſerunt. Cum res filio " tuo emancipato, ea condicione vt credito- " ribus tuis ſolueret, te donaſſe proponas, ſi " ſtipulatione, vel incontinenti habito pacto " huic rei proſpexiſti, creditoribus quidem " non cõtra eum ex placito veſtro, ſed aduer- " ſus te competit actio. Eum verò cui tu certa " lege prædicta donaſti, incerta ciuili actione, " ad placitorum obſequia vrgeri, ſecundum " legem donationibus dictam, conuenit. l. cum res. C. de dona. Et in ſimili Antoninus Auguſtus rationem iuris poſtulare ait, vt heres creditoribus reſpondeat, quamuis alius ea lege e-
2 merit hereditatem, vt creditoribus hereditariis ſa-

riis satisfaceret. l. Ratio iuris. C. de hered. vel
„ act. vend. Rursum verò, Si genero dotem
„ dando pro filia, inquiunt Imper. pater com-
„ munis eam reddi tibi extraneo constituto
„ per emancipationem, stipulatus est, nec sibi
„ cessante voluntate, nec tibi prohibente iure
„ quærere potuit actionem. l. si genero. C. de
iur. dot. Nam quamuis cum pactum respicit 3
ipsam rem cui cohæret, & cum re coniunctũ,
adeoque ferè intra rem est, tertio alicui actio
quæri posit; nulla tamẽ actio acquiritur quã-
do aliquid extrinsecum, vt in re proposita,
pacto includitur. Bald. ad d. l. cum res. Æmi-
lius Ferret. ad d. §. alteri. numero 10. Et hanc
sententiam tenet Baldus, Angel. & Salycet. ad
l. quoties. C. de donat. quæ sub mod. Socyn.
consil. 236. incip. placet conclusio. libr. 2. Ty-
raq. de vtroque retract. §. j. glo. 14. numer. 16.
Angel. consi. 243. & latè Beneuutus in tracta.
de decoctorib. parte 5. numer. 9. & aliquid per
Carolum Molinæum ad consuet. Paris. parte
2. §. 55. glo. 5. num. 8. quæst. 5. & Bald. consil.
440. lib. 3. Sed hæc vera sunt nisi ipse creditor
qui fecit debitorem arrestari, semel contentus
fuit; Nam si Bart. credimus ad d. l. singularia.
quem alij ibi sequuntur. si mandaui alicui vt
tibi soluat precium pannorum, quos à te ha- 4
bui, & ille promittit ponatque se debitorem
in libro suo, de tuo consensu, statim ego libe-
ror. Idem notat Bal. ad l. pro debito. C. de bon.
auth. iudic. posid. & ad l. 2. C. de except. rei
iudic. & est bonus textus, in l. inter causas. ff.
man-

mandat.& Imol.consil. 95. & Curtius senior consf.7.notat quod emptor liberatur per promissionem alterius, de soluendo venditori, si venditor eam promissionem acceptauit, ita vt amplius emptorem conuenire non possit: & vide Castrensf.consil.49.incip.peruiso puncto.& consil.50.incip. in causa quæ vertitur.
5 Vbi quærit an promissio de soluẽdo pro alio, liberet principalem, & an inducat vim solutionis, aut nouationis, aut accumulationis. Caueat igitur debitor in eas arresti seu vinculorum angustias coniectus, ne dum se liberare studet, noua atque maiore calamitate afficiatur, ipso non soluente creditori, qui aduersus ipsum emptorem seu cessionarium fidem non seruãtem, nullam penitus actionem habet, præterquam si Notarius aut Tabellio nomine illorum, quorum interesse posset, stipulatus fuerit, vel actio à debitore ipsi cedatur. Iason ad d.l.qui Romæ. §.Flauius.numero 9. versi.secundò limita.& alij ad d. §.alteri.& §. sequent.Sunt tamen qui existimant ex æquitate & benignitate Canonica cum duritie iuris Ciuilis Romanorum pugnante, in subsidium, creditori ex hac stipulatione debitoris, vtilem actionem concedi. Socyn.consil. 236. lib.2.Zasius ad d.§.alteri.nume.27. arg.l.Caius.ff.solu.matr.& l.quoties.C.de donat.quæ
6 sub mo.qua de re admodum dubito. Nam si bene circumspicias, multo certè rarior est inter ius Ciuile & Canonicum antinomia, quã plerique existimant; & quãdo nihil reperitur nomi-